Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

5032

EX MUSÆO PAULI GIRARDOT DE PREFOND

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

59
~~58~~
II a 8
CA. 560
N° 493 P.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

Dictararum moralium

---

summaria Gerard

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

5

Nº 15.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

Prefacio ĩ librū qui dicitꝛ dyalogꝰ creaturarū moralizatꝰ
omni materie morali iocūdo et edificatiuo modo appli-
cabilis Incipit feliciter

Quoniā ſicut teſtaꝛ yſidorus
in li° de ſūmo bo° li° p° ca°
quarto dicens ꝙ ex pulchri
tudine circūſcripte nature
oſtendit nobis deꝰ pulchri-
tudinis ſue ꝑtē aliquā· qui
circūſcribi nequit et intelli-
gi· vt ipſis eiſdem veſtigijs
homo reuertatur ad deū q̄
bus auerſus eſt a deo Et q̄
ꝑ amorē pulcritudinis cre-
ature· a creatoris forma ſe
abſtulit· rurſus ꝑ creature
decorem· ad creatoris ſui pulchritudinē reuertatur Que qui-
dem creature· et ſi nobis ſicut liber iſte fingit· dyaletice | voce
formata nō loquātur Inclinacione tamē et naturalis īſtitutio
nis ꝓprietate· nos docere noſtroſqꝫ mores corrigere ſi bene pē
ſamus· nō deſinūt Quod illud glorioſū lumen doctorū Sanc
tus auguſtinus optime intelligebat cū dicebat O domine deꝰ
ōnes creature tue q̄s feciſti· ad me clamāt· et clamare nō deſi-
nūt vt te ſolū deū creatorem meū ſup omnia diligā· Et ideo
auctor libri iſtius hec rite conſiderans quoſdā dyalogos crea-
turarum ad ſanā et moralem doctrinā applicauit | confinxit
et compoſuit· vt ꝑ creaturarū quaſi nobis loquētiū ꝓprieta-
tes· ſimul in moribus erudiamur et tedium audientiū euite-
mus· et ipſorū audienciū memoriam adiuuemꝰ quod maxime
per rerū ſimilitudines procuratur Saluator enī noſter ōniū
predicatorū perfecta forma | fabulis· paleſtinorū more· vſus
eſt· vt rerū ſimilitudine ad viam veritatis homines ꝑduceret
Auctor ergo libri preſentis iocūdo modo morales doctrinas ī
exterminiū viciorū et virtutū promocionē introducit· quod

KONINKL. BIBLIOTHEEK TE SHAGE.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

vtiqꝫ licet et expediens eſt ut dicit doctoꝛ ſanctus ſcd̃a ſcd̃e·q·
clxviij In ſolutione vltimi argumenti Et hoc ſi fictio exterioꝛ
interioꝛi deuotioni et diſpoſitioni bone cõueniat Vtilis eſt
ergo preſens liber pꝛedicatoꝛibus et alijs quibuſqꝫ itelligenti
bus cõtra fatigationẽ animalẽ·ut p̱ delectacionẽ iocũde mate
rie aliqualiter intermiſſa itencione ad inſiſtendũ racionis ſtu=
dio ſimpliciũ animi ad altioꝛa trahãtur Sicut ĩ collacionib⁹
patrũ legit² ꝙ beat⁹ euãgeliſta iohãnes dũ quidã ſcãdalizare
tur ꝙ eũ cũ ſuis diſcipulis ludentẽ ĩuenit · dicitur·illi mãdaſſe
q̇ arcũ gerebat ut ſagittã traheret·quod cũ pluries feciſſꝫ que
ſiuit vtrũ hec cõtinue facere poſſet Qui reſpondit·ꝙ ſi hec con
tinue faceret·aut arcus frangeretur aut remiſſius telũ pꝛoice=
ret Ex quib⁹ Beatus iohãnes intulit: ꝙ ſimiliter animus ho=
minis frangeretur ſi nunꝙ̈ a ſua intencione relaxaretur Et h̊
idem dicit phũs ĩ iiij.º ethicoꝛũ ꝙ in huius vite conſeruacione
quedã anime requies cũ ludo ſeu iocũditate habetur · q̄ vtiqꝫ
virtuoſa eſt·ſi ut dicit Ambꝛoſi⁹ in pꝛimo de officijs hoc ĩ tali
bus iocundis actionibus ſeu verbis caueamus·ne dũ relaxare
animũ volum⁹ ·omnẽ armoniã bonorũ operũ per contemp=
tum quendam ſoluamus Iſte ergo liber dyalogus creatu=
rarum appellatus ſic materias iocundas ſingit ut moꝛum
grauitas et aptitudo doctrine per ſanctoꝛũ auctoritates doc=
torũ exoꝛnetur habens duas tabulas pꝛenotatas Quarum
pꝛima expꝛimit de quibus creaturis tractant ſinguli dyalo=
goꝛum ut lector quo citius habeat circa que verſatur eius in=
tencio Secunda tabula alphabetico oꝛdine generaliter ſingu:
las materias virtutum et vicioꝛũ ad moꝛes componendos ꝛ
coꝛrigendos pꝛedicatoꝛem et inquirentem docet Que ſcilicet
cuilibet narracioni ſibi in pꝛoceſſu ſermonum conuenire poſ
ſunt ∴

Pꝛima tabula inſinuans naturas et efficacias ſingula
rum creaturarũ ſcd̃m modũ perſuaſiuũ Incipit felcite r

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

DE ſole et luna Dyalogus primus
De ſaturno et nube Dyalogus ſecundus
De ſtella tranſmontana Dyalogus tercius
De heſpero et lucifero Dyalogus quartus
De arcu celi et cancro Dyalogus quintus
De celo et terra Dyalogus ſextus
De are et vento Dyalogus ſeptimus
De littore et mari Dyalogus octauus
De igne et aqua Dyalogus nonus
De aqua et igne Dyalogus decimus
De fluuio et mari Dyalogus vndecimus
De monte et valle Dyalogus duodecimus
De gemmis lapidibus precioſis Dyalogus decimꝰtercius
De ſmaragdo et anulo Dyalogus decimusquartus
De ſaphiro et aurifice Dyalogus decimusquintus
De topaſio precioſo Dyalogus decimus ſextus
De carbunculo et ſpeculo Dyalogus decimus ſeptimus
De achate et ſeraſte Dyalogus decimusoctauus
De auro et plumbo Dyalogus decimusnonus
De auro et argento Dyalogus viceſimus
De argento et ferro Dyalogus viceſimusprimus
De ſtagno et ere Dyalogus viceſimusſecundus
De ſera et claue Dyalogus viceſimustercius
De cacabo et cathena Dyalogus viceſimusquartus
De herbis et arboribus Dyalogus viceſimusquintus
De ruta et animalibus venenoſis Dyalogus viceſimꝰſextꝰ
De yſopo et mercurio Dyalogus viceſimusſeptimus
De abrotano et lepore Dyalogus viceſimusoctauus
De plantagine et ſimia Dyalogus viceſimusnonus
De verbena et lupo Dyalogus triceſimus
De mandragora ⁊ venere Dyalogus triceſimusprimus
De roſario et perdice Dyalogus triceſimusſecundus
Te rampno et damula Dyalogus triceſimustercius
De mirto et muliere Dyalogus triceſimusquartus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

De cedro libani — Dyalogus triceſimus quintus
De duabꝰ arboribꝰ — Triceſimꝰ ſextus
De delphino et anguilla — Dyalogus triceſimus ſeptimus
De ſyrene et lubrico — Dyalogus triceſimus octauus
De vento marino guloſo valde — Dyalogꝰ triceſimꝰ nonus
De quiqꝫ dētalibus ⁊ piſcatore — Dyalogus quadrageſimus
De lucio ⁊ baſiliſco — Dyalogus quadrageſimꝰ primus
De ſturione qui ad mare perexit — Dyalogꝰ q̄drageſimꝰ ſecūꝰ
De murenula ⁊ cocodrillo — Dyalogus q̄drageſiꝰ terciꝰ
De lucio ⁊ tricha — Dyalogus quadrageſimꝰ quartꝰ
De regina ⁊ ydro — Dyalogꝰ quadrageſimꝰ quītus
De carpione ⁊ trimallo — Dyalogus quadrageſimꝰ ſextus
De rana ⁊ cācro — Dyalogꝰ q̄drageſimꝰ ſeptimus
De piſcatore ⁊ piſciculo — Dyalogꝰ quadrageſimꝰ octauus
De aq̄la ⁊ auibꝰ ⁊ leone ⁊ alijs beſtijs — Dyaꝰ q̄drageſimꝰ nonꝰ
De aquila que citauit ōnes volucres — Dyalogꝰ quīquageſimꝰ
De herodio ⁊ miluo — dyalogus quīquageſimꝰ primus
De grue q̄ volebat volare ad ſolē — dyaꝰ quīquageſimꝰ ſecūdꝰ
De ſterla q̄ cepit leporē — dyalogꝰ quīquageſimꝰ tercius
De ſtrucione ⁊ cirurgico — dyalogꝰ quīquageſimꝰ quartus
De falcone et gallo — dyalogꝰ quīquageſimꝰ quītus
De aſture que miſit ad caridriū — dyaꝰ quīquageſimꝰ ſextus
De oſmerillo ⁊ accipitre — dyaꝰ quīquageſimꝰ ſeptimus
De carflācho q̄ voluᵗ ſe regulari — dyaꝰ quīquageſimꝰ octauꝰ
De vpupa et papago — dyalogꝰ quīquageſimꝰ nonus
De gallina et colūba — dyalogꝰ ſexageſimus
De gallo ⁊ capone — dyalogus ſexageſimus primus
De faſione et pauone — dyalogus ſexageſimꝰ ſecūdus
De coruo et ficedula — dyalogus ſexagiſimus tercius
De nocticorace ⁊ alauda — dyalogus ſexageſimus quartus
De caudetremula et faſiano — dyalogus ſexageſimꝰ quītꝰ
De philomena ⁊ coruo īter ceteras aues — dyaꝰ· ſexageſiꝰ ſextꝰ
De ciconia ⁊ hirūdine — dyalogus ſexageſimus ſeptimus
De pigardo et alieto — dyalogus ſexageſimus octauus

De onocrotalo et azino Dyalogus ſexageſimusnonus
De cigno et coꝛuo Dyalogus ſeptuageſimus
De oꝛnice et gallina Dyalogus ſeptuageſimuspꝛimus
De qualia et alauda Dyalogus ſeptuageſimusſecundus
De yſone rapace Dyalogus ſeptuageſimustercius
De mergulo negligente Dyalogus ſeptuageſimusquartꝰ
De carduello in cauea Dyalogus ſeptuageſimusquintus
De ibice īmūda et apothecario Dyalogꝰ ſeptuageſimꝰſextꝰ
De pellicano ſolitario Dyalogus ſeptuageſimꝰſeptimus
De turture caſta Dyalogus ſeptuageſimusoctauus
De perdice fure Dyalogus ſeptuageſimusnonus
De pica et agazꝛ̄is Dyalogus octuageſimus
De miluo q̇ decepͭ pullos cuiuſdā oꝛnicis Dyaꝰ octuageꝰp̄mꝰ
De bubone q̇ voluit habē dominiū alitū Dyaꝰ octuageſ̄ꝰſecūꝰ
De auibus terrenis et aquoſis Dyalogꝰ octuageſimꝰterciꝰ
De ruſtico et apibus Dyalogꝰ octuageſimusquartus
De leone q̇ pugnauit cū aquila Dyalogꝰ octuageſ̄ꝰquitꝰ
De leone q̇ vxoꝛaͭ duos catulos ſuos Dyalogꝰ octuageꝰſextꝰ
De grife tyꝛāno Dyalogus octuageſimusſeptimus
De leopardo et vnicoꝛni q̇ pugnabāt cū dꝛacone Dyalogꝰ
octuageſimusoctauus.
De elephāte qui genua nō flectit Dyalogꝰ octuageſ̄ꝰnonꝰ
De ſatiro qui ſibi vxoꝛē accepit Dyalogꝰ nonageſimꝰ
De dꝛomedario et eius curſu Dyalogꝰ nonageſimꝰp̄mus
De leone q̇ edificauit cenobium Dyalogꝰ nonageſimꝰſecūdꝰ
De onocētauro qui fecit palaciū Dyalogꝰ nonageſ̄ꝰterciꝰ
De rinocerone q̇ deſpiciebat ſenē Dyalogꝰ nonageſ̄ꝰq̄rtꝰ
De oꝛice ꝁ oꝛige q̇ nūq̄ īfirmabatᷣ Dyalogꝰ nonageſ̄ꝰquitꝰ
De ſaginario publico Dyalogꝰ nonageſimusſextus
De ſimia que ſcribebat libꝛos Dyalogus nonageſ̄ꝰſeptimꝰ
De cameleopꝛ̄dulo Dyalogus nonageſimusoctauus
De lauro nauta Dyalogus nonageſimusnonus
De leone venatoꝛe Dyalogus centeſimus

De tragelapho architectore	Dyalogꝰ centeſimꝰ primus
De bubalo caligario	Dyalogꝰ centeſimus ſecundꝰ
De iuuenco coco	Dyalogus centeſimus tercíꝰ
De capriolo ioculatore	Dyalogꝰ cēteſimus quartus
De lepore iuriſta	Dyalogus centeſimꝰ quintus
De cane et lupis	Dyalogus cēteſimꝰ ſextus
De lupo et azino	Dyalogꝰ cēteſimus ſeptimus
De urſo et lupo	Dyalogus centeſimus octauꝰ
De damula et lupo	Dyalogus cēteſimus nonus
De vario et ſquillato	Dyalogꝰ centeſimꝰ decimus
De equo et apro	Dyalogus cēteſimꝰ vndecimꝰ
De azino et boue	Dyalogꝰ cēteſimꝰ duodecimꝰ
De hirco et veruece	Dyalogꝰ cēteſimꝰ terciꝰ deciꝰ
De panthera ⁊ porco	Dyaꝰ cēteſiꝰ decimꝰ quartus
De onagro et apro	Dyaꝰ cēteſimꝰ decimus quitꝰ
De ſalamādra et ydro	Dyaꝰ cēteſimꝰ decimus ſextꝰ
De ſimia et taxo	Dyaꝰ cēteſimꝰ decimꝰ ſeptimꝰ
De mure et murilego	Dyaꝰ cēteſimꝰ decimꝰ octauꝰ
De quinqꝫ agnis et lupo	Dyaꝰ cēteſimꝰ decimꝰ nonus
De reptilibus multis	Dyalogꝰ centeſimus viceſimꝰ
De homine et muliere	Dyaꝰ cēteſimꝰ viceſimꝰ p̄mus
De vita et morte	Dyaꝰ cēteſimꝰ viceſimꝰ ſecūdꝰ

Tabula prima explicit feliciter ⁘

Secunda tabula huius libri demonſtrans in ordine alphabetico ſingulas materias circa quas quilibet dyalogoꝝ verſatur Incipit feliciter ⁘

Incipit ſecunda tabula

a Abſtinencia longam et ſanam vitam donat Quere Dyalogo centeſimo tercio
Accuſare non debet alium eodem crimine deprehenſus Dyalogo ſeptuageſimonono
Actores malorū et conſencientes in eis pari pena puniuntur. Dyalogo decimooctauo
Adulatores non ſūt audiendi Dyalogo quadrageſimonono
Adulatores multos decipiunt Dyalogo centeſimo ſexto
Adulatores diſcordias et iurgia ſemināt Dya.º cēteſi.º x.º octa.º
Affect⁹ potēciū deb; eē ſēp ad pauperes īclinat⁹ Dya.º ſexa.º v.º
Agere nemo debet quod naturaliter non poteſt Dyalogo quinquageſimo quinto
Alter alterius onera portare debemus in caritate Dyalogo viceſimotercio
Amarum cōſilium cum quiete et ſecuritate melius eſt q̄ꝫ delectabile cum periculo Dyalogo centeſimo duodecimo
Amic⁹ ē q̄s tēpore pſperitatis tātū Dyalogo quīq̄geſi.º ſexto
Amicus probandus eſt Dyalogo centeſimo octauo
Auaricia nunquam ſaciabitur Dyalogo centeſimo nono
Auarus nulli aliquid dare cōſentit Dyalogo triceſimonono
Auarus ſua nō vult cōmunicare Dyalogo octuageſi.º ſeptimo
Auarus qui eſt et pauper ad dignitates et regimina non debent preſici Dyalogo octuageſimoſeptimo
Auarus nunquam ſaturabitur Dyalogo octuageſimoſepti.º
Audi vide tace Dyalogo viceſimoprimo
Aurum et poſſeſſiones dum romani acquiſierunt amplius bellare non valuerunt Dyalogo centeſimo decimo

b Enefacit nemo inuitus Dyalogo nonageſimoſexto
Beneficiȷ̄ accepti memor eſto Dyalogo cēteſimovndeci.º
Beneficia preſtanda ſūt īimicis Dyalogo nonageſimooctauo
Beneficiorꝫ eſſe nō debem⁹ īmemores Dyalogo viceſimo terc.º

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

Bonum pro malo reddere debemus Dyalogo nono
Boni a malis pati frequenter habent Dyalogo octauo
Boni malis ſupportant et ſepe pro malo bonum reddunt.
Dyalogo nono.
Boni debent malis fortiter reſiſtere ne poſſent nocere
Dyalogo viceſimoſexto
Bonos multi dyaboli temptant Dyalogo decimoſeptimo
Bonis ſuis vti quilibet debet i ſilẽcio Dyalogo q̄nq̄geſi.ter.

C Anibus ſimiles debent eſſe rectores Dyalogo octauo
Cantare debemus et pſallere domino voce et corde
Dyalogo nonageſimoſeptimo.
Caritatiue ſeruire debe⁹ iuicem Dyalogo nonageſimoſexto
Caſt⁹ fugere deb; loca luxurioſorū Dyalogo ſeptuageſi̅ooct.
Caſtus debet fugere conſorcia mulierū Dyalogo triceſi̅opō
Certa pro incertis dimittere fatuū eſt Dyalogo centeſimo
Certare non debes cum aliquo de ea re que ad te non pertinet.
Dyalogo octuageſimo octauo
Cauendum eſt ab ypocritis Dyalogo quadrageſimopō
Cauendū eſt a falſis et doloſis Dyalogo ſexageſimoprimo
Coacta ſeruicia deo non placent Dyalogo nonageſimoſexto
Cōmorātes ſimul rixari nō debēt Dyalogo viceſimotercio
Cōmunicaē nō deb; pu⁹ cū magno Dyalogo viceſimo
Concordia parue res magne fiūt Dyalogo quinto
Cōcordia inter fratres ſeruāda ē Dyalogo nonageſi̅oſecūdo
Confeſſionem que impediunt Dyalogo centeſi̅o deci̅oſex.
Cōfeſſor deb; eſſe diſcret⁹ et caut⁹ Dyalogo viceſimonono
Conſiliarij falſi ſūt deuitandi Dyalogo quadrageſi̅onono
Conſilium malum ſepe dantes ipſum inuoluit
Dyalogo centeſimo primo
Conſilium amarum ſanius eſt cum quiete q̄ quod eſt delec-
tabile cum periculo Dyalogo centeſimo duodecimo
Cōſiliū ſenū frequēter ē ſanū Dyalogo centeſi̅o decimonono

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

Conſilium parentum ſpernendum non eſt in bonum̄ Dya-
logo octuageſimoſexto·
Cōſuetudo nō bona nocebit ī fine Dyalogo ſeptuageſi.º tercio
Conſuetudo altera natura Dyalogo centeſimo decimoq̄rto
Contenti eſſe debemus cum hÿs que nobis largitur deus
Dyalogo octuageſimotercio
Continēcia magna fuit in ſenibꝰ Imperatoribꝰ ac alÿs princi-
pibꝰ necnon et in philoſophis Dyalogo cēteſi.º viceſimop̄mo
Contrario ſuo nullꝰ debet ſe cōiūgere Dyalogo decimo
Conuerſionem peccatoris tres diaboli īpediūt Dyalogo
centeſimo decimoſexto·
Conuerti multi non audent timore auſteritatis regule·
Dyalogo quinquageſimooctauo
Conuicia pacienter ſūt toleranda Dyalogo cēteſiō deciōquīto
Conuicia et obprobria illata ſuſtinere debemus exemplo pa-
ganorum Dyalogo octuageſimo primo
Corpus ſuū debet homo libenter in mortem exponere pro criſ
to ſicut ipſe pro nobis ſuum dedit Dyalogo q̄drageſimoq̄nto
Correptores amare debemus Dyalogo ſeptimo
Credere debent iuuenes ſenioribus Dyalogo quagrageſimo
Credere debemꝰ ſēper ſano cōſilio Dyalogo cēteſiō deciōnono
Credere debemus nō ōni verbo Dyalogo octuageſimo
Criſti ymitacione vindictam proximo libenter remittere de-
bemus Dyalogo nono
Cui des id eſt accōmodes videto Dyalogo cēteſiō deciōſeptō

D Ans altiri aliquid vide cui des Dyalogo cēteſiō ſexto
Dare debeꝰ deo et pauperibus de optimis Dyalogo
ſeptuageſimo quinto
Decipitᶻ homo ſepe q̄ mulieri credit Dyalogo triceſiōoctauo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

Detractoꝛ frequenter male perit dyalogo centeſimo x.º octa.º
Diabolum non debet criſtianus audire dyalogo decīo ſeptīo
Diabolus reſiſtentibꝰ ſibi fugit et debilis efficitur
dyalogo quadrageſimoquinto
Dicere noli ea que pꝛo certo non ſciueris dyalogo triceſimo
Diſcrecio ōnia opera facit bona .et mala que ſine ea fiunt
dyalogo nonageſimopꝛimo
Diſcoꝛdia magne res dilabuntur et pue fiūt dyalogo quinto
Diſcoꝛdantes pacificare debemus dyalogo octuageſīo octauo
Ditari nō feſtinēt nimis negociatoꝛes dyalogo nonage.º nono
Diuice mundi fallaces ſunt et ideo contemnende
dyalogo triceſimoſecundo
Dominari volentes iniuſte frequenter male pereunt
dyalogo octuageſimoſecundo
Doꝛmientes ſepe a dyabolo ludificantur et maculantur
dyalogo ſeptuageſimo
Dura ſuſtinere debet q̇ dulcia cupit habere dial.º octuage.º q̈r.º

Elemoſinā dare nō volūt auari dyalogo triceſimonono
Exaltās ſeipſū humiliabitur dyalogo quīq̈geſīo ſecū.º

Felix que faciūt aliena picula cautū . dya.º q̄dꝛage.º q̈r.º
Feſtucam videns in oculo alterius trabem non videt
in ſuo dyalogo viceſimo pꝛimo
Feſtucam frequenter in oculo ſuo ſuperbus non conſiderat
dyalogo ſexageſimo quinto
Fides mētita ab īgratis ſepe reddit² dyalogo cēteſīo x.º ſeptīo
Fidem dare non debemus verbis ſophiſticis et ingenioſis
dyalogis octuageſimo et centeſimo ſeptimo
Filij et filie a parentibus in virtutibus ſunt exercitandi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

et ad opera mechanica diſponendi exemplo antiquorum
Dyalogo ſexageſimoſecundo
Finis in omnibus rebus preponendus eſt et prefigendus
Dyalogo nonageſimotercio
Foueã qui fodet incidet in illã Dyalogo centeſimo decio͠ viijᵒ
Fraus ſumme vitanda eſt in negociacionibus Dyalogo
nonageſimonono. .

G Gaudere non poſſumus hic cum ſeculo et gaudere poſtea
cum criſto Dyalogo octuageſimoquarto
Gaudere cum gaudentibus Dyalogo ſexageſimo
Gaudium mundi breue Dyalogo ſexageſimo
Grati eſſe debemus pro beneficijs benefactoribꝰ Dyalogo
centeſimo vndecimo
Gula multos occidit Dyalogo centeſimo tercio
Gule appetitu multi corruerunt Dyalogo quadrageſio͠qrto
Gule continencia et ſobrietas fuit in antiquis gentilibus et
philoſophis Dyalogo octuageſimotercio

H Homo debet iratũ proximum pacificare Dyalogo ſexto
Honeſtꝰ nõ debꝫ cũ turpibꝰ cõuerſari Dyalᵒ triceſio͠pᵒ

I Incipiunt plures bene qui male finiunt Dyalᵒ triceſiᵒ ʒᵒ
Infirmis debeꝰ ſeruire libẽter Dyalᵒ nonageſiᵒ qnto
Infirmitas datur homini ad salutẽ Dyalogo nonageſio͠qnto
Ingratitudo quid cõmereat Dyalogo primo
Ingratus quomodo punitur Dyalogo quadrageſimooctauo
Ingrati mala pro bonis reddunt Dyalogo quadrageſio͠octaᵒ
Inferior non debet ſe equare ſuperiori Dyalogo viceſimo
Inimico humili credendũ non eſt Dyalogo triceſimoſeptimo
Iniuriam faciens recipiet Dyalogo ſexageſimoſeptimo
Inuidia bonos diffamat Dyalogo viceſimoſecundo
Inuidus ſepe male perit cadens in foueam quam alteri fecit
Dyalogo centeſimo viceſimo
Ira ſedari debet quãtocius Dyalogo ſexto

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

Iratus putat ſe plus poſſe ꝙ̄ poſſit dyalogo quadrageſiōter⁹
Ipocrite ſub bona ſpecie homines decipiūt dyal⁹ q̄drageſiōp⁹
Immundi mundari nolunt dyalogo centeſimo decimoquarto
Inobedientes puniuntur dyalogo quinquageſimo
Inimicū humiliatū ſpernē nō debe⁹ dyalogo centeſiō x⁹nono
Iudex debet cauſā diſcutē āteꝙ̄ iudicet dyalogo triceſiōſexto
Iudex nō debet aliū iudicaē dū ipſe eodē crimine culpatur
dyalogo ſeptuageſimonono
Iudicium cum ira fieri non debet dyalogo ſeptimo
Iudicium iuſtum fiet dyalogo octuageſimonono
Iuſticia nemini parcit dyalogo octuageſimonono
Iuſticia eciā ī ꝓprios filios malos ſeruāda· dyal⁹ viceſiōſexto
Iuua teipſū et iuuabit te deus dyalogo quīquageſimooctauo
Iuuenū cōſilia nō ſemꝑ ſana dyalogo quadrageſimo

L Aborare debemus et ociū fugere dyalogo decimotercio
laborare debem⁹ in iuuentute vt in ſenectute iuenia⁹
dyalogis ſeptuageſimotercio et ſeptuageſimoquarto
laborare refugiēs in egeſtate erit· dyalogo ſeptuageſimoq̄rto
laus ſordet propria dyalogo quadrageſimoſexto
leticia immoderata nocet dyalogo ſexageſimo
leuare nō ſe debꝫ q̇s ſupra ſtatū ſuū dyalogo quīq̄geſiōq̄nto
libertas omnibus preualet dyalogo quinquageſimonono
litigare noli cum muliere mala dyalogo triceſimo
litigantes cum potencioribus ꝑdūtur dyalogo q̇nq̄geſiōꝑmo
locutum quoſdā penitet tacuiſſe nūꝙ̄ dyalogo viceſimoꝑmo
loqui nemo debet vbi non eſt auditus dyalogo ſexageſiōſex⁹
luxuria aſſuetus reſipiſcit raro dyalogo ſeptuageſimoſexto

M Agno ſe nō debꝫ paru⁹ coeq̄re dyalogo ſeptuageſiōz⁹
Maiores nō debēt cōtēnere minores dyal⁹ viceſiōq̄rto
Maledicta ſuſtinere debemus paciēter dyal⁹ cēteſiō deciōq̄n⁹

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

Mali ſanati ab īfirmitatibꝰ ſẽp ſūt peiores Dyaloꝰ viceſīō ∧º
Malo debemꝰ cōtraire ⁊ nō cōſentire Dyalogo decimooctauo
Malum minus eligendum Dyalogo quinquageſimoſexto et ſexageſimoſeptimo
Manere domi religioſis meliꝰ ē ꝙ vagari Dyalogo cēteſīō xvº
Medicū animarū ciciꝰ querere debemꝰ Dyalogo viceſīōnono
Medium tenuere beati Dyalogo nonageſimoprimo
Misereri debemus ſuper afflictis Dyalogo ſexageſīōtercio
Mori elegerunt antiqui pocius ꝙ fidem frangere Dyalogo quinquageſimoſeptimo
Mortis timor ficte quoſdā humiliat Dyalogo viceſīōſeptimo
Morti nos debemus exponere pro republica vel quando vitare nō poſſumus Dyalogo quadrageſimoſeptimo
Morte omnes pereunt Dyalogo ſeptimo
Mortem euadere nullus poteſt Et multa alia de morte Dyalogo centeſimo viceſimoſecundo
Mulier bona perpetuale refugiū Mala vero perhennale tormentum Dyalogo nonageſimo
Mulieres conſeruare decet caſtitatem ſui ſtatus Dyalogo ſeptuageſimooctauo
Mulieris vanus quomodo ſit ornatꝰ Dyalogo q̇nq̄geſīōq̄rto
Mulieris colloquium vitare debemus Dyalogo triceſīōp̄mo
Mulieris ſpeciem non concupiſcas Dyalogis triceſimo octauo et centeſimo viceſimoprimo
Mulieris mala ligua grauior eſt ſup ōnia Dyaloꝰ nonageſīō
Murmurare cōtra potētes periculoſū Dyalº q̇nq̄geſīōp̄mo
Mutuū reddere iuſtum Dyalogo centeſimo vndecimo

O Bedire debent ſerui dominis ſuis Dyalogo duodeciō
Obiurgari nō debes calamitoſū Dyalº ſeptuageº terº
Ocium fugere debemus Dyalogo decimotercio
Oculorum amiſſio defleri non debet Dyalogo vndecimo

Orabimus ſpiritu et mente dyalogo nonageſimo ſeptimo.
Oracione moyſes vicit amalech dyalogo triceſimo quarto
Ornatus hoīm nō debꝫ q̄ri vicioſe dyalogo quīquageſīoq̄rto

P Parcialitatem amantes peribūt dyalogo octuageſīoq̄nᵒ
Parentes debent minores proles ad laborem incitare
dyalogo decimotercio
Parentes ſenes et pauperes ac in neceſſitate poſitos ſuſtenta-
re debent proles dyalogo nonageſimoquarto
Parentum cōſiliū bonū ſeruādū eſt dyalogo octuageſīoſexto
Pauperes ⁊ humiles ſūt a maioribꝰ ꝓtegēdi dyalᵒ ſexagᵒ octᵒ
Pauperibus auari nichil dant dyalogo triceſimonono
Paruū ꝗd poſſidere meliꝰ ē ꝙ nil habere dyalogo cēteſīō q̄nᵒ
Paſſio criſti deſignatꝛ in rege coſdro dyalogo q̄drageſīōſeptiō
Paſtores vigilare debent ſuper gregem dyalogo octauo
Penitencie timore multi non audent ſe ad conuerſionem
dare dyalogo quinquageſimooctauo
Penitenciam agere in ſenectute difficile eſt ei qui in iuuentu-
te non didicit dyalogo ſeptuageſimotercio
Perſeuerancia in bono fine queritur dyalogo triceſimotercio
Petentes īordinate et iniuſte repelluntur dyalogo quarto
Potentes exhibere debent affectum circa inferiores dyalogo
ſexageſimooctauo
Potens non debet inferiorem calcare tempore proſperita-
tis dyalogo ſeptuageſimo
Primatum nemo cupere debet dyalogo ſexageſimoſecundo
Princeps illitteratus vti debet conſilijs doctorum virorum
dyalogo centeſimo quinto
Princeps debet eſſe doctus in diuinis et humanis
legibus dyalogo centeſimo quinto
Principes qui antiquitus fuerunt habuerunt magiſtros

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

et doctores Dyalogo centeſimo quinto
Probandi ſunt amici et ſocij an fideles ſint Dyalogo cen-
teſimo octauo
Promittere nemo debet quod non vult aut poſſit facere
Dyalogo ſexageſimoquarto
Prudens ſit et ſenſatus atqꝫ bene doctus qui cupit fieri apud
principes ſublimatus Dyalogo centeſimo quinto
Pulchri nichil haberi poteſt ſine labore Dyaloº triceſiōſecūdo
Pulchritudinē mulieris ne inſpicias Dyalogo triceſiōoctauo
Pugnare non debent inter ſe partes diſcordes Dyalogo
octuageſimo ſeptimo
Pugnare debemus cum hoſtibus infernalibus per contraria
que nobis ingerunt Dyalogo centeſimo decimoſeptimo
Pugnare nō debet debilis cōtra fortē Dyalogo cēteſiōviceſiō

Q Queſtionem ſine cauſa mouentes ſepe confunduntur
Dyalogo quinto
Cum tibi quid datur cur detur reſpice Dyalogo cēteſiōſexto

R Rector populi eligatur qui bonis moribus eſt ornatus
Dyalogo viceſimoquinto
Rectore bono nō cōtēti merito malo vexātur Dyalogo tercio
Rectores nō debēt timere puerſos et malos Dyalogo octauo
Rectores canibus ſimiles eſſe debent Dyalogo octauo
Rectorum bonitate multi bene valent Dyalogo viceſiōquinto
Religioſus debet in clauſtro et in cella aſſidue perſiſtere Dya
logo centeſimo ſexto
Religioſus cauere debet ad vomitum id eſt ad ſeculum redire
Dyalogo decimoſexto
Religioni male quidā detrahūt Dyalogo q̇nquageſiōoctaº
Relinquuntur ī morte omnia terrena niſi ſola veſtis linea qua
ſepultura hominis fit Dyalogo octuageſimoſexto
Rem perditam et irrecuperabilem anxie deplorare et querere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

non debemus dyalogo centeſimo
Reſiſtite dyabolo et fugiet · dyalogo quadrageſimoquinto

Sagittam et laqueos ſuperbus ĩcurrit dyaº cẽteſiº q̃nto
Sanctus cum ſancto eris dyalogo decimo
Senes honorare debemus et nõ deſpicere dyalº nonageº q̃rto
Sentenciam ex veritate non de alia corruptela iudex iuſtus
debet proferre dyalogo octuageſimonono
Seruicium quod alijs impenditur eſſe debet gratum et
vtile dyalogo viceſimoquarto
Scientibus et expertis credi debet dyalogo nonageſiõ primo
Sociatus cum alijs melius eſt eſſe q̃ ſequeſtratus
dyalogo centeſimo decimotercio
Solitarius ſedebit ſeruus dei dyalogo ſeptuageſimoſeptiõ
Statu ſuo quo quiſqꝫ vocatus eſt permaneat dyalº cẽteſiõ 2º
Studere debet diligenter clericus vt ſublimari poſſit
dyalogo centeſimo quinto
Subiecti humiliter ſuis ſuperioribus debẽt ſubici dyaº · xijº
Succurrere debent maiores minoribus
dyalogo ſexageſimooctauo
Superbia quõ humiliatur dyalogo primo
Superbia quomodo punitur dialogo ſecundo
Superbi ſoli videri volunt dialogo triceſimoquinto
Superbi paruos et humiles deſpiciũt dyalº q̃drageſiõſecũdo
Superbi quõ et quare pereunt dyalogo quadrageſiõſecundo
Suſurro pacem turbat dyalogo centeſimo decimooctauo

Tacere meliꝰ q̃ male reſpondere dyalogo centeſiõ q̃rto
Tacere debet iuuenis quoaduſqꝫ interrogetur
dyalogo centeſimoquarto
Temperate omnia agi debent dyalogo centeſimo quarto

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

Temporalia iſta contemni debēt Dyalogo actuageſi.º ſecūdo
Temporum mutacio Dyalogo ſeptuageſimoprimo
Temulentus iudex aut iratus non debet ſentenciam proferre Dyalogo triceſimoſexto
Teſtis falſus eſt q̇ ex inuidia teſtatur Dyalogo viceſi.º ſecūdo
Teſtes examinabit iudex anteq̄ ſentenciā proferat Dyalogo actuageſimonono
Timore auſteritatis regule multi ad meliorē vitā et monaſticam non conuertuntur Dyalogo quinq̄geſimo octauo
Tribulaciones preſentis temporis pacienter ſuſtinende ſunt propter premium eterne vite Dyalogo vndecimo

Vagari per ſeculum monacho non competit Dyalogo decimoquinto
Vana loquentes pereunt et veritas permanet Dyalogo decimonono
Vane gloriantes bona ſua perdunt Dyalogo quinquageſimotercio
Ve ſoli Dyalogo centeſimo decimotercio
Veniam petenti tribuere debemꝰ Dyalogo actuageſimop̄mo
Verbis mellitis et blandis multi ſepe decipiuntur Dyalogo centeſimo decimoſeptimo
Verū ſemper dicere debemꝰ Dyalogo centeſimo decimoocta.º
Vicia ꝓpria conſiderare debemꝰ Dyalogo ſexageſi.º quito
Vicijs deſeruiens eorum ſeruꝰ eſt Dyalogo decimoquarto
Vidua prudens non debet facile maritari exemplo trium bonarum viduarum Dyalogo nonageſimo
Vigilantes a demone nō temptantᷣ Dyalogo ſeptuageſimo
Vincere debemus noſmetipſos Dyalogo nono
Vindicta non debet fieri ſine deliberacione Dyalogo nonageſimo octauo
Vilia et abiecta quidam dant pauperibus Dyalogo ſeptuage

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

ſimoquinto
Vindictā remittere debemꝰ exēplo criſti iheſu Dyalogo nono
Vindictā libenter debemꝰ dimittere Dyalogo nonageſiō octꝰ
Virtutes q̄ habꝫ ab oībus honoratꝛ Dyalogo decimoquarto
Virtutes habēs non debet ſe leuiter in publicum oſtendere
Dyalogo decimoquinto
Vita breuis omnis violenti Dyalogo octuageſimoſecundo
Viuentes deo debent temporalibus ſubſidijs fulciri
Dyalogo triceſimoquarto
Vſus altera natura eſt dyalogo centeſimo decimoquarto
Vocacione ſua ōnes debēt ꝑmanere dyalogo cēteſimo ſecūdo
Vxor obedire debet ſuo viro dyalogo nonageſimo
Vxori cuidam a viro ſuo tria facienda propoſita ſunt
dyalogo nonageſimo

Explicit ſecunda tabula que valde moralis eſt et bona

Dyalogus creaturarũ optime moralizatus· omni materie morali io-
cundo mō applicabiliꝭ: ad laudē dei ⁊ edificacionē hoīm Incipit feliciter

De ſole ⁊ luna Dyalogus primus

Sol eſt ſecundum philoſophum oculꝰ
mundi· iocunditas dei· pulchritudo
celi· menſura temporum· virtus et
origo omnium naſcencium· dominꝰ
planetarum· ductor et perfector om-
nium ſtellarum Luna vero ut dicit
Ambroſius in exameron eſt decor noc
tis· mater totius humoris et miniſ-
tra· menſura temporum· domina-
trix maris· immutatrix aëris et emu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

latrix ſolis Et propter quod emulatrix ē ſolis· ſoli incepit de-
trahere· ac eum diffamare Sol autem hoc ſentiens loquutꝰ eſt
lune dicens Quare michi detrahis et blaſphemas? Ego ſemp
te illuminaui et precelli tu autem ſemper me odis et īpugnas
Cui luna Recede a me quia te non diligo Cum propter tuum
magnum ſplendorem ego nichil apprecior in mundo Si non
eſſes ſeculo ſuplata eſſem ego Cui ſol Ingrata ſufficiat tibi
magnificencia tua· ſi ego in die tu vero in nocte pluſtras Obe
diamus ergo creatori noſtro et noli ſupbire ſuper me· ſed me
permitte lucere in die ac bona domini munire luna vero ma-
gis animata receſſit cum furore· et ſtellas ad ſe clamauit Ag-
gregauitqꝫ magnum exercitum et cum ſole preliari cepit Sa-
gittas enim mittebat aduerſus ſolem et cum iaculis percutere
nitebatur Sol autem cum eſſet ſuperius deſcendit et lunam
cum mucrone partitus eſt et ſtellas deiecit dicens Sic ſemper
cum eris rotunda faciam tibi Hac enim de cauſa vt fabule di-
cunt luna nūquam rotunda permanet· et ſtelle caſum habent
luna ergo confuſa in verecundia manſit dicēs t Turgidam
melius partiri erat ꝙ̄ totam perire Sic enim multi ſuperbi et
elati volunt ſoli dominari· nec ſuperiorem vel ſimilem cupiūt
habere Vnde Gloſa Superbia eſt elacio incenſa que inferio-
res deſpiciens· ſuperioribus et paribus ſatagit dominari Nā
velle quidem eſſe ſuper omnes vituperabiliter malum eſt· ſuſti
nere alterum ſibi ſimilem glorioſum eſt vt ait criſoſtimus De
talibus enim dicit poeta Tolluntur in altum vt lapſu grauio
ri cadant Et nota ꝙ quanto eſt maior aſſcenſus tanto ē ma
ior et periculoſior caſus Qui enim de plano et infimo loco ca
dit cito reſurgit· qui autem de alto· cito ſurgere nequit Rami
enim arboris vt dicit criſoſtimus · qui ſtant in ſummitate
cito a magno vēto frāgūtꝛ Qui āt ſūt ad radicē cōſeruātꝛ Vñ
eciā ait quitus curius quēdam dixiſſe alexandro ꝙ licet arbor
magna creſcat in altum tū vento citius extirpatur Et licet leo
tam ſit ſuperbus · tamen paruarum auium efficitur cibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

Quidā philoſophꝰ veniēs ad ſepkturā alexādꝛi ait Heri nō
ſufficiebat iſti totus mūdꝰ. hodie quiqꝫ ſepktura pedū ē cōtētꝰ

De ſaturno et nube Dyalogus ſecundus

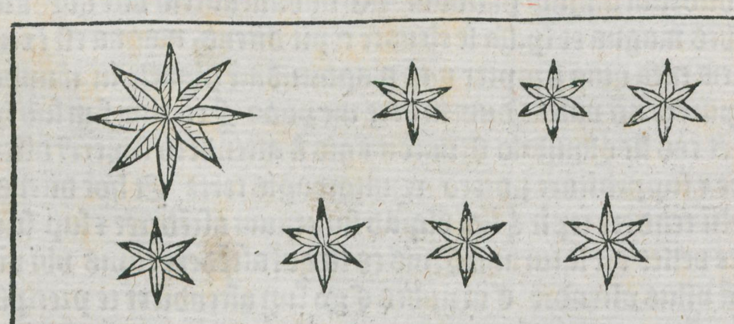

SEptē ſūt planete ſcd̄m dicta phōꝛū. ſcꝫ Saturnus Ju
piter Mars Sol Venus Mercurius et luna Sed diſ
tancia magna ē inter planetā ⁊ planetā Quia refert
magiſter moyſes maximus phūs vt habetur in aurea legēda
ꝙ quilibet circulus cuiuſlibet planete habet in ſpiſſitudine vi-
am quingētoꝛū annoꝛū Jd eſt tantū ſpaciū quantū poſſet ali-
quis ire in quingentis annis de via plana Jta tamen ꝙ iter
cuiuſlibet diei ſit quadꝛaginta miliaria. et quodlibet miliare
ſit duoꝛum milium paſſuum Quadam autem vice quedam
nubes magna et ſpiſſa ſe eleuare cepit dicens. magna eſt excel
lencia mea quia pꝛopter meā magnitudinē planete in mundo
apparere nō valent dum in aere me pono Sed cum ſim ſub ip
ſis et eas ſic obnubilo Quātomagis ſi aſcendero ſuperiꝰ offuſ
care ⁊ ſuppeditare potero Multomagis certe Et hoc dicens
ſurſū tendere cepit Cūqꝫ vſqꝫ ad ſaturnum aſcēderet ⁊ ſup ſcā
dere vellet. ait ſaturnus Quis es tu qui aſcēdere cupis vbi nū
quā vllus aſcendit Cui nubes Ego ſup aſcendā et te pꝛecipi-
tabo Hoc audiens ſaturnus perturbatus ad arma cucurrit et
viam ei clauſit Jnſuper et nubem deiecit et ad nichilū redegit
dicēs Conuenit eū recidiuare qui vult ſup oēs ſtare Hoc
eni accidit nabugodonoſoꝛ qui ſuper oēs reges et pꝛinicpes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

terre ſcandere ſatagebat vt eēt rex regū et dn̄s dn̄orū terreno
rū neſciens pre ſuꝑbia ꝙ dominetur excelſus ſuꝑ regnū hoim̄
de quo dicitur danielis iiij° Quādo elatum eſt cor nabugodo
noſor et ſpiritus eius cōfirmatus eſt ad ſuꝑbiam· depoſitus ē
de ſolio ſuo Vnde dictū eſt ei Eiciet te deus ab hominibus et
cum beſtijs atq; feris erit habitacio tua· fenū vt bos comedes·
ſeptēq; tempora mutabuntur in te ¶ Sicut dicitur in hyſtorijs
ſcolaſticis Non ē factus ſcd̄m mutacionem corporis ſed ſcd̄m
mentis alienacionem et ablatus eſt ei ſenſus et vſus lingue et
videbatur ſibi ꝙ eſſet bos ſiue taurus in anterioribus in poſte
rioribus autem leo Daniel quoq; toto tempore alienacionis
eius pro eo orabat Ita ꝙ ſeptē tēpora ideſt ſeptem anni ad p̄=
ces ſuas in ſeptē menſes mutati ſunt In q̄bus ſeptē mēſibus
inſaniam paciebatur per quadraginta dies· ꝑ alios vero qua
draginta ad cor reuerſꝰ flebat ⁊ orabat deū Ita ꝙ ex magnis
fletibus oculi eius vt caro facti ſūt Multi autem ad eū exibāt
et eū videbāt Cōpletis g° ſeptē mēſibꝰ reuocatꝰ ē Nō tū ſtati
reg̃uit ſ; ſtatuti ſūt ꝓ eo ſeptē iudices ⁊ vſq; ad finē ſeptē āno=
rū penitēciā egit panē ⁊ carnes nō comedēs ⁊ vinū nō bibens

¶ De ſtella tranſmontana Dyalogus tercius

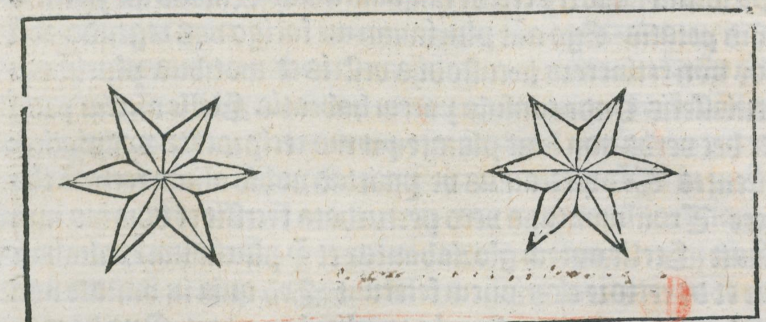
Stella que tranſmontana nūcupatur in vmbilico ce=
li eſt Non enim ad occaſum tendit nec celum cir=
cuit vt cetere Sed in meditullio ſedens omnia

ſidera regit et voluit Eſt enī limes vel ſemita maris ad quam
ſemper proſpiciunt naute Ad hanc ſtellam omnes alie vnani=
miter conuenerūt dicentes En debes tu ſemper ſedere et quieſ
cere nos cotidie celum circuimus tibiqꝫ inceſſanter ſeruimus
Da locum maiori ⁊ recede aliquantulum Quibus ait Neſcitis
quid petatis Ego aūt plurimum me fatigo vos regendo· et ſi
vos non retinerem in cuſtodijs veſtris et motibus plurimum
deuiaſſetis Vnde conſulo pacem habeatis Stelle autem prop
ter hec verba non ſunt placate· ymmo reciprocate vnanimiter
dicentes Te obſecramus vt pmittas nobis alium rectorē eli=
gere Transmontana vero perturbata receſſit et domino nun
ciauit Stelle autem gloriabantur et q̄ plurimum exaltaban
tur et de rectore electionem fecerunt Sed quia in vnitate non
ſunt inuente altricare ſimul ac preliari ceperunt Qua de cau=
ſa ſicut oues non habentes paſtorem errabant in ſitibus ſuis
non permanentes Nouiſſime autem errorem ſuum agnoſcen=
tes penituerunt et ad rectorem priorem reuerſe ſunt et ipſum
honorabiliter confirmauerunt dicentes Qui bonum rec=
torem habet nūquam elegat peiorem Ita et nos agere con=
uenit Cum enim habemus rectorē qui nos recte regat ipſum
honorare atqꝫ diligere debemus non ipſum mutare ſed pro vi
ribus fouere propter laborem quem ſuſtinet nos regēdo Gra
dus regiminis dicitur grandus honor· ſed graue pondus eſt
Vnde Bernardus Quid eſt honor niſi onus Quid eſt poten=
tatus niſi calamitas Quid eſt ſublimitas niſi naufragioſa tē
peſtas Quis poteſt eſſe in honore ſine dolore Quis eſt in pre
latione ſine tribulatione Quis in dignitate ſine vanitate? Vt
refert valerius in libro ſeptimo de illo rege ſubtilis ingenij et
conſilij cui cum eſſet traditum dyadema priuſq̄ capiti impo=
neret retinuit diu ipſum et conſiderans ait O nobile certum
q̄ felix quātis ſollicitudinibus et periculis plenum es tu prop
ter quod dicit auguſtinus· nichil laborioſius nichil difficilius
et nichil periculoſius q̄ preeſſe Ideoqꝫ narrat valerius libro
ſeptimo de Cornelio ſcipione Cui cum hiſpania ſorte veniſ=

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

ſet Reſpōdit ſe nolle illuc ire adiecta cauſa cū qd recte faceret neſciret Non enim reputauit ſe virū luculentum ꝛ ſufficiētē tanti honoris et periculi

De heſpero et lucifero Dyalogus quartus

Heſperus ē ſtella nocturna· et lucifer eſt matutina que apparet de mane hee due ſtelle accumulauerūt ōnes alias ad ſe et cū hȳs omnibus ꝑceſſerūt creatori ſtellarū dicentes Domine qui creator bonus es· optime nos irradiaſti ac decēter collocaſti Sed in hoc ſupplantate ſumus qm̄ ſplendor et pulchritudo noſtra non ſemper choruſcat Idcirco te pie oram⁹ vt ſolem obſcurare debeas ac lumine priuare vt poſſimus eciā in die perluſtrare Quibus creator hoc nō licet quoniā ſol ē diei ornator· horarūq; diſtributor et origo omniū naſcencium et ſine ipſo nichil pullulare poteſt Ideoq; preces veſtras in hoc nō exaudiā Demū ſtelle a creatore petierūt dicentes O conditor omnium creaturarum ad minus in hoc exaudi nos Exſicca ergo et dele nebulas de aere q̄ impediūt lumen noſtrū Nō enī propter nebulas cōtemplari et videri valemus multociens Ad hoc āt ait creator Obmuteſcite et iniuſta non petatis Scriptum eſt enim in cathone Quod iuſtum eſt petito vel quod videatur honeſtum Nebule enī in vndacione ſua mūdum irrigant Si nō plueret terra minime germinare et pullulare valeret Et hoc dicens ſtellas propulſauit et dixit Qui non petunt ordinata neq; grata propulſentur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

In hoc patet quia q̇ vult exaudiri debet petere ea q̄ ſunt iuſ=
ta et honeſta ad faciendū et que ſint ſecundū racionē et dei vo=
lūtatem Propter qd̄ dicit auguſtinus Cū ea que deus laudat
et promittit petitis ab illo ſecuro petite Illa enī peticio a deo
conceditur Verū ergo eſt quod dicit yſidorus Multi orantes
nō exaudiuntur petendo quia illis meliora q̄ꝑ petunt deus cō=
fert Refert enī ſeneca libro 2.º de beneficijs q̄ꝑ alexander cuidā
petenti denariū· dedit vrbē Et cū ille diceret tm̄ donū ſibi non
cōuenire Reſpōdit nō q̄ro q̇d te deceat accipere ſed quid me da
re Sic enī agit deus· quia ſepe petita nō cōcedit vt meliora et
ampliora donet Et vt dicit yſidorus Sepe enim deus multos
non exaudit ad voluntatem vt exaudiat ad ſalutem

De arcu celi et cancro Dyalogus quintus

Arcus dn̄i poſt diluuium prius apparuit in nubibus
duos habens colores aquoſū et igneum propter ven
turū iudicium qui apparebat ꝑ quadraginta annos
ante edificationē arche iam incepte vt dicitur in hiſtorijs ſco=
laſticis Cācer vero ē quoddā ſignum celi de quo extāt verſus
Eſt cancer animal ſignū viciūq3 malignū Cancris eſt morbus
cācri ſtella quoq3 piſcis Cancer autē ad arcū celi proceſſit ani=
mo irato et ait Magna eſt audacia tua quia totū celum capis
et viam meam et curſum ceterarum ſtellarum impedire ſata=
gis Cito remouearis aut a nobis fuſtigatus eris vehementer
Cui arcus non bene locutus es frater nō enim viam tuam im

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

pedire procuro· propter quod in die me oſtendo Tu vero ſem
per in nocte precurris Si mecum preliari cupis male medita=
tus es ob hec quia magna ſocietas ſtellarum tecum moratur
mecum autem nubes et tonitrua ſunt contra te pugnatura
Sed conſulo vt eamus ad iudicem iuſtum vt terminare ꝑ ſen=
tenciam valeat queſtionem tuam Cumqꝫ ſimul ante iudicem
adirent et hec omnia referrent ait iudex Cancer inique contra
ius eſt quod petis Si tu tantum in nocte pergis· et arcus in
die quomodo eſt credendum ꝙ viam tuam impedire poſſit?
Jdcirco contra te ſentenciam profero ꝙ nūquam in die appa=
reas et ꝙ in expenſis ſis condempnatus Cancer hec audiens
erubuit et dixit Qui requirit queſtionem ſibi dat confuſio=
nem Hic enim multi contra ius aliquando cupiunt altricari
et ſine occaſione litigare et cum aliꝭs queſtionari quapropter
perverſi et mali diiudicati ſubiciuntur Unde proverbiorum
decimoſexto Homo ꝑuerſus ſuſcitat lites et verboſus ſuparat
principes Semper iurgia querit malus Malus angelus ⁊ cru
delis mittitur contra eum· propter queſtiones enim et conten=
ciones multi ad nichilum ſunt redacti Unde yſidorus Sicut
concordia conſtruere ſolet ita contencio et diſcordia deſtruit
Seda diſcordia res maxime dilabūtur Quidam paterfami
lias habuit tres filios· qui moriens vocavit eos ad ſe dicens
prodite michi virgulas multas ſimul colligatas dum autem
apportate fuiſſent dixit eis· plicate eas et frangite qui non va
luerunt eo ꝙ ſimul cōnexe erant Quibus pater· extrahite vnā
⁊ alias confringatis Qui plicare potuerunt ſed minime inter
rumpere Jterum pater inquit vnam tantummodo ſolam pro
betis que ſtatim diſrupta eſt et confracta Jdcirco dixit filiꝭs
Sic erit de vobis ſi ſimul in concordia manſeritis nullus ter=
rere neqꝫ frangere vos poterit Si autem per diſcordiam ſeꝑa
ti fueritis quilibet vos dilaniare ac ſuppeditare valebit

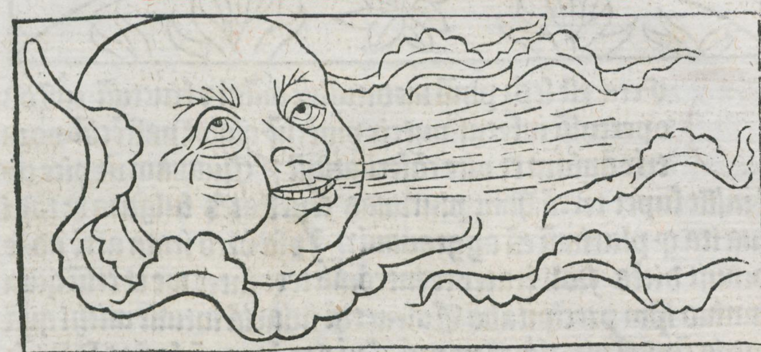
De celo et terra Dyalogus ſextus

Terra eſt ſcd̄z phm̄ meditulliū mūdi ⁊ fructuū cuſtos operculū inferni· nutrix viuēciū· mater naſcēciū· voratrix ōnium et vite cōſeruatiuū ¶ Quadam āt vice celū miſit ſuper terrā hanc plurimas tēpeſtates fulgura et tonitrua ita ꝙ plurimū eā aggrauauit Ipſa vero irata aerē ad ſe vocauit dicēs Noli frater te intromittere inter me et celū quia omnino ip̄m precipitabo Talem enī iniuriā intulit michi quā modis ōnibꝰ vindicare popto Cui aer Hoc nō facias ſoror ſz da locū ire Et enī ſi celū te mō amaricauit alias cū eo iocūdaberis Terra enī victa ab iracūdia minime ceſſare voluit ſz ad arma cucurrit· ⁊ cū celo p̄liari inchoauit Intuēs āt aer caliginem ⁊ turpitudinē eduxit ita ꝙ celū terra nō diſcerneret Caligo vero in tantū inter celū et terrā morata ē donec terra iram depoſuit ⁊ furorē· poſtea quoqꝫ aer ventos emiſit ⁊ caliginem effrigauit dicēs Omnes debēt extinguere ignē et non inflāmare ¶ Hoc quilibet agere debet cū proſpicit amicos ſuos iratos Quia iuxta Cathonis ſentenciam Ira impedit animū ne poſſit cernere verꝫ Hō enim ē extra corpꝰ ſuū quando iraſcitur et ideo tūc ab amicis temperandus eſt· ac retinendus· donec a furore remoueatur et poſſit finē ire dare Dicit enī Seneca Iniciū ē ſapiencie nā iracūdiā qui vicerit maximū ſuperat hoſtem pro vt refert valerius ꝙ cū archita tarentinus contra ſeruum iratus eſſet ait o infelix iam de te ſupplicium ſumerem ſi iratꝰ non eſſem propter quod patet ꝙ abicienda eſt ira ab animo

Quia ſicut dicitur ꝓuerbiorū viceſimoſeptimo Ira nō hȝ miſe
ricordiā Nūquam enī iudex aliquā ſentenciam in ira proferre
debet Vn̄ legitur in hyſtorijs romanorū ꝙ cū theodoſius imp
ator ad iuſſa ſeuera nimis eſſet promptus q̇dā ſapiēs eū am-
monuit vt cū ſe iraſci ſentiret ṗuſq̄ aliquā ſentēciā ꝓferat xxiij
lrās alphabeti intra ſe moraliter diceret vt ſic refrigeratꝰ quid
ſtatuendū eēt aut iudicādū maturius videre et ſcire poſſet

De aere et vento Dyalogus ſeptimus

AEr ſecundū phm̄ eſt ſpiraculū ōniū viuencium ſine q̊
ſtatim ſuffocantur et moriūtur cūcta q̄ ſub ipſo con-
ſiſtūt Ventus vero eſt ſiccitas terre mobilitas aquaꝝ
et aeris perturbacio Et quia ꝑturbacio aeris eſt·aer ipſum aū
iudicem et creatorem rerum citauit dicens O creator cūctorū
reſpice in me et miſerere mei Satis me āpliſice collocaſti prop
ter quod gracias tibi ago quia vitā ōniū viuēcium michi cōſti
tuiſti Sed in hoc deceptus ſum quia ventus hic me ſemꝑ infri
gidat et intemperatū me reddit Idcirco illi dico ꝙ ſi in me ſuf-
flare vlterius preſumat ip̄ȝ ſuffocabo Cui creator·male dicis
aer·ventus itaqȝ ſi te infrigidat ⁊ verberat tamē te purgatum
et temperatum reddit Si ergo vētus in te nō flaret·infirmus
et tedioſus et corruptus exiſteres·et omnibus odioſus Qua
propter eū diligere debes qui in ꝑfectione et rectitudine te cō-
ſeruat Aer aūt a vento ſedatus ait Correptores amare debe
mus et portare Ita quilibet correptores audiat et diligat

ꝓpter quod viā equitatis illi demōſtrant Infirm⁹ eni q̄ odit a medico amarā porcionē recipere nō patitur curari et ſic nō liberabitur Et q̄ odit correctorē nō dirigetur Tūc vero odit medicū homo quando correctorem ſuum odit et nō ſubſtinet veꝝ quod ait Criſoſtim⁹ incurrit odiū qui arguit criminoſos Et Seneca Qui arguit iniquū ipſe ſibi maculam q̄rit Tales eni nō ſūt ſapientes ȳmo ſtulti facti ſūt pro vt dicit eccl̄ Qui amat corripi ſapiēs eſt· ſtultus autē ſi corripitur iraſcitur Ergo cor ripi ſapientem ⁊ diliget te ꝓuer·ix· Legitur in vita ābroſiȷ̄ q̄ cū theodoſius impator quoſdā ciues ſine iudicio ⁊ deliberatioē puniſſet Ambroſi⁹ archiepiſcopus mediolanēn ab eccia expulit eū licet eēt catholic⁹ impator Cūz impator h̊ audiret ait nā et dauid adulteriū cōmiſit ⁊ homicidiū Et ad hec ābroſius Si ſecutus es errātē ſeq̄re ⁊ corrigētē Impator aūt hoc audiens compunctus penitēciā egit et ait Inueni hominē virum veritatis ambroſiū epm̄ Et ſtatuit vt nullus hō iudicaretur ad mortē aū quadraginta dies vt ſedata ira melius mēte ſerenata equitas videretur in iudicando

De littore et mari Dyalogus octau⁹

Mare ſecundū phm̄ eſt mūdi amplexus fons ꝑbriū et hoſpiciū fluuioꝝ Quia ſicut dicit² eccleſiaſtici p.º oīa flumina intrāt mare ⁊ mare nō redundat et ad locū vnde exeunt flumina reuertuntur vt iterum fluant·hoc mare magnum et ſpacioſum eſt vt dicitur pſal̄ ciȷ̄.º vnde ꝑ ſuam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

magnificenciā ad litus perrexit dicēs Miroꝛ ꝙ plurimum de tua duricia Tu ſemper michi contradicis et cōtrarius extitiſti pꝛopter te terrā inuadere nō poſſum peto vt remouearis de loco tuo vt terrā ſuppeditare valeā Alioqui p̄liari tecū nō deſinam Cui litus · male dicis frater Conditoꝛ ōniū rerum ſic me collocauit et ego pꝛopter obedienciā ſuam magnū ſuſtineo laboꝛem te infrenādo Tu multociens audacter ſuꝑ me aſſcēdis et me ꝙ plurimū aggrauas Ego te vero paciēter ꝓpter deum poꝛto Idcirco nō cōtra me verboſari poteris quia locū nō mutabo Mare āt audiēs furibūdiꝰ rn̄dit Si tu ſuſtinere poteris ſuſtine qꝛ te nūquā ī pace dimittā ſed pꝛo viribꝰ te verberabo Litus vero pacienter collum ſub iugo poſuit dicens Bonos cōuenit pugnare et iniquum caſtigare ¶ Sic enim pꝛelatus et quilibet rectoꝛ pugnare debet et viriliter agere vt mali pꝛeualere non poſſint Tamen dicit Gregoꝛius Sicut mare ſemper rebellat litoꝛi quo tenetur et coarcetur ſic in religione quidam ſemper rebellant pꝛelatis qui eos coarcere non poſſunt Sed boni paſtoꝛes timere non debent minas pꝛauoꝛum ymmo velut vigil paſtoꝛ qui contra beſtias oues cuſtodire ſolet Ita et boni rectoꝛes ſuper gregem ſuū ſolliciti eſſe debent Ideo dicit yſidoꝛus Pꝛaui paſtoꝛes nō habēt curam de ouibus Sꝫ ſicut legitur in euangelio de mercenarÿs vident lupum venientē et fugiunt Tūc enī fugiunt quando potentibus tacent et malis reſiſtere metuunt Ergo nos confoꝛtat Iheronimꝰ dicēs Deo enī placere curemꝰ minas hominū penitus nō timeamus Refert petrꝰ mādūcatoꝛ ꝙ dū philippꝰ rex macedonū inſiſteret et obſideret athenas dixit eis Date michi decē oꝛatoꝛes q̊s ex vobis eligā et cōfederatus recedā Rn̄dit demoſtenes peritiſſimus oꝛatoꝛ · lupi dixerūt paſtoꝛibꝰ · tota cauſa diſcoꝛdie inter nos et vos ſūt canes Sꝫ date nobis canes et erimus amici · qū cū feciſſent lupi in gregem ad libitū deſeuierunt Ex quo patet ꝙ magnū periculum eſt quando canes id eſt p̄dicatoꝛes et rectoꝛes gregē deſerūt vł latrare negligūt Sicut enī manſuetudo in homine eſt laudabilis et ira vituperabilis · ſic econtra

rio in cane· mãſuetus autē canis bonus nō eſt quia feritas ca-
nis laudatur in cane· ſic eciā feritas diſcreta laudatᷓ i rectoꝛe

De igne et aqua Dyalogus nonus

IGnis ē leuis· purus· ſubtilis· mobilis· lucidus· ⁊ cali-
dus· et qꝛ ē tam pꝛecioſus in ſe ſublimari cepit di-
cens Ego in terra ōnibꝰ ꝑualeo ⁊ cūcta cōſumo ſed ſi
i aquis pꝛeualerē ſuperlatus ōnibꝰ exiſterē pꝛo tāto ad ſe cla-
mauit aquā dicens Soroꝛ cariſſima clemētum dei es tu velut
ego Quapꝛopter ſi tibi cōmoꝛatus fuero et tecū cōnexus non
ſolū magnꝰ ſꝫ magnificencioꝛ et excellencioꝛ apparebo Unde
obſecro te ꝑmitte me tecum moꝛari ⁊ in te gloꝛiari Aqua vero
ſimulare ſe ingenioſe cepit dicēs· deſiderio deſideraui hoc paſ-
ca tecū manducare Accede ad me ſecure et te pꝛo viribꝰ melio
rabo Ignis ꝗꝙ̄ hᷓ audiēs iocundari cepit ⁊ amicabiliter ad a-
quā intrauit Aqua vero dū ignē in ſe haberet aſſiſtentibꝰ ſibi
dixit Iſte inimicus et cōtrariꝰ eſt generis mei· hic me ſepe con
ſumpſit et ad nichilum redegit modo me vindicare poſſum et
ipſum extinguere ſi volo Sed iuxta verbū apli nolo reddere
malū pꝛo malo ne ſeculū pꝛiuetur tāto bono Tamē volo ipm̄
aliquantulū humiliare Et hec dicēs parū collegit ſe et in ignē
mingere cepit Et ob hoc depoſcere aquam ignis cepit ne ipſū
extingueret Aqua vero miſerta eſt ei· nec eum ex toto extinxit
ſed ad terram ipſum deduxit dicens Bo damus dulcē ſo-
num reddendo pꝛo malo bonum Sed multi hodie per contra

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

rium reddunt pro bono malum cum volunt vindictam aſſu-
mere nolentes offenſas dimittere Propter quod dicit iheroni
mus Quō deus donauit in criſto peccata noſtra ſic et nos di-
mittamus hijs q̄ in nobis peccant. et dei ymitacio iniuriā no-
bis factā frangit et reuocat Sicut legitur in hiſtorijs alexan-
dri ꝙ cū q̇dā eū grauiter offendiſſet nolebat ei dimittere Ariſ-
totiles āt hoc cognoſcēs ꝑrexit ad eū et ait volo domine ꝙ ho
die ſis victorioſus vltra ꝙ̄ fuiſti Quo rñdente ait. bū volo Cui
ille Tu rex ſuperaſti omnia regna mūdi Sʒ hodie tu ſuperatꝰ
es Quia ſi te permittis ſuꝑari victus es Si tu ꝗꝗ vicis temet
ipꝫ victorioſus eris. qꝛ qui ſemetipſū vincit contra oīa fortis ē
vt dicit phūs Ad hec verba vindictā remiſit alexand̓ et placa-
tus ē Propter qd̓ dicitur ꝓuer. xvi. Melius ē paciens viro for
ti et qui dn̄atur animo ſuo expugnatore vrbium

De aqua et igne Dyalogus decimus

Aqua ad ſe clamauit ignem dicens q̄re frater cōtrarij
ſemꝑ ſumus et inimici Bonum eſt preceptum dn̄i
cuſtodire quo dicit diliges proximū tuū ſicut te ipſū
mat. xxij. Quia plenitudo legis eſt dilectio vt dicit aplūs ad
rōs xiij. Cui ignis. placet qd̓ dicis quia dilectio proximi ma-
lū nō oꝑatur vt idē dicit eodē ca. Propter hoc eamꝰ ⁊ manſio
nem ſimul faciamus Cūq; ſimul manerēt nūq̄ pacem inſimul
habebant. propter quod ignis aquam ſepe calefaciebat et ad
nichilum redigebat. aqua vero ſepe ignem extinguebat vnde

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

lites et contencioēs inter eos nō deſinebant Qua de cauſa ab
inuicem ſunt diuiſi dicentes Nullus debet ſe binare cum cō
trario neqȝ ſtare Ita nec bonus ſociare ſe debet nec habitare
cum malo et peruerſo qui eſt ſuus contrarius quia leuiter per
dit iuſticiam et famam ſuam et omnem operationem bonam
propter ſocietatem peruerſam Unde quidam phūs Eligas er
go bonos ⁊ humiles cum quibus viuas ⁊ bonus eris Dicit ps̄
psal xvij°. Cum ſancto ſāctus eris et cum peruerſo puerteris
Aplūs hoc eſſe piculum conſiderans vitam cum malis ducere
ſcribebat prima ad teſſalo. iij°. denūciamus autem vobis fra
tres in nomine domini noſtri iheſu criſti vt ſubtrahatis vos.
ab omni fratre ambulante inordinate Quia dicit yſidorꝰ Pe=
riculum eſt vitam cū malis ducere pernicioſū eſt hijs qui pra=
ue voluntatis ſunt ſociari Unde celū cū aqua ſua quā in terrā
emittit abluens reſpondit portitori carbonum cū hoſpitatus
fuiſſet cum eo. frater non poſſumus conuenire ſimul. quicquid
eſt quod abluere potero p diem vna hora poteris denigrando
maculare Sic eciam totum quod ſapiens vel bonus acquirit
multo tempore ſtultus vel malus vna hora deſtruit

De fluuio et mari Dyalogus vndecimus

Fluuius eſt ſcdm phm curſus indeficiens. refectio ſo=
lis. et irrigacio terre Qui proceſſit ad mare dicēs Rec
te vocaberis mare id eſt amarum quia in amaritudi=
ne ſemper viuis Nonne eſt magna amaritudo et ingratitudo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

tua cum continue de dulcedine mea bibis· et tu ſemper amaritudinem in me largiris Mare reſpondit Argentum et aurum non eſt mecum Quod autem habeo hoc do tibi de interioribꝰ corporis mei amplifice tribuo tibi tāq̄ ad amicum fidelem Jdcirco pacifice ſuſtinere debes amaritudinem meam quia ſi bene proſperexeris inde deriuatur dulcedo maxima et ineffabilis bonitas tua Hoc audiens fluuius totus pacificatus eſt dicēs

Amara debet portare qui dulce vult guſtare Jta quēlibet oportet amaritudinem tribulacionum portare ſi dulcedinem ſupnorum cupit guſtare Quia dicit gregorius Tribulacio eſt porta regni celorum Vnde in pſal̄ centeſimo xvijº Hec porta domini iuſti intrabunt p̄ eam Sicut dicitur actuum xiiijº Per multas tribulaciones oportet nos intrare in regnum dei Sed quidam ſunt ſimiles ſimie que aſcendens in arborem et inueniens nucis amaritudinem in cortice fructus proiecit Et ideo non guſtauit de dulcedine nucis Sic multi inſipientes tribulaciones proiciunt cum eius amaritudinem ſentiunt· et ideo non guſtabunt de dulcedine premij vite eterne· que dulcedo dabitur hijs qui tribulaciones pacienter ſuſtinent Prout quidam abbas excecatus dicebat Gracias ago deo meo q̄ vindicauit me de inimicis meis· qui tot mala michi facere ſolebant p̄ iſtos duos proditores et raptores ſcꝫ q̊s oculos deſtruxit Alius quidam religioſus cum amiſiſſet oculum cepit gaudere Cumqꝫ alij dolerent queſiuit ab eis pro quo oculo triſtabantur Et reſponderunt pro amiſſo Quibus ille Qui haberet duos inimicos non pro qui perit ſed pro illo qui remanet dolere deberet Vnde iheronimus ad quēdam Non doleas ſi non habes quod muſce et ſerpentes habent Quoſdā philoſophos vidimus vt melius interius cogitaciones clauderent ſibi oculos eruiſſe

De monte et valle Dyalogus duodecimus

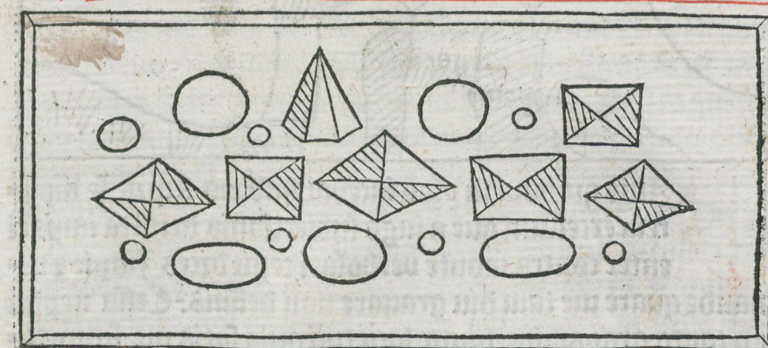

Vallis quidam in ymo iacebat habens ſupꝛa ſe mon-
tem excelſum que a iugo ſubiectionis deuicta impaci
enter contra montē verboſari cepit dicēs Impie ⁊ ne-
phande quare me tam diu grauare non deſinis? Ceſſa nephā
de a tanto grauamine· muta locū tuū quia ſatis me ſuppedi-
taſti Alioquin me de te vindicabo Cui mons Id q̄d dicis fieri
nō poteſt qm̄ creatoꝛ ab inicio me erexit te vero in ymo collo-
cauit Ergo poꝛta paciēter vſq; ad diem nouiſſimū in quo mō-
tes et colles humiliabūtꝛ vt dicitur yſaye xlº Vallis āt ꝓpter
hec verba magis animata cū arboꝛibꝰ et herbis cōtra mōtem
pꝛeliari cepit qui cum ſagittis et iaculis ipſum vulnerabant
Mons autem hoc intuens furibundus effectus ē dicens de o-
pere tuo te iudico ſerue nequam quia contra dominum tuum
certamen aſſumere non es verita Et hec dicens de ſe magnum
ſaxum pꝛoiecit et oꝛa vallis obſerauit eāq; totam colliſit Val
lis autem humiliata a verberibus dixit Serui debent do-
minis obedire et non contra ire ¶ Sic enim multi impacientes
agunt contra ſuperioꝛes· vnde ſunt ſub iugo retinendi Quia
dicitur eccꝉ xxxiijº Cibaria et virga et onus azino panis ⁊ diſ
ciplina ſeruo Operatur in diſciplina ⁊ querit requieſcere laxa
illi manus et querit libertatem Seruo maliuolo toꝛtura et cō
pedes Mitte illum in operationem ne vacet In opera conſti-
tue illum ſic enim condecet illi ¶ Quidam dominus habebat
ſeruū ꝓteruū et contumacē· qui dū vacabat contra dominum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

verbo reſiſtebat· dn̄s autem ipſum fortiter verberauit ſubtra
hens delicata et eū laboribus ſubmiſit Qui feſſus a laboribus
ſe correxit et lingue frenū poſuit Vn̄ puer·xxix° Qui delicate
a puericia nutrit ſeruū ſuū poſtea illum ſentiet contumacem

De gemmis et lapidibus p̄cioſis Dyalogꝰ decimuſtercius

Gemme omnes precioſe ſimul conuenerūt dicētes Su
mꝰ cariores ſup ōnia hominibꝰ Sꝫ ſi ad libitum ho-
minū cōparemur erimꝰ abiecte Ob hoc in remotiori
bus locis latitemꝰ vt nō inueniamur abſqꝫ magno labore et
expenſis Hoc ē enī qđ a poſſeſſoribꝰ ſuis care retinetꝛ et nō ſū
magno precio compatur propter quod non omnibus oſtende
mur dicentes Qui volunt precioſa captare nō immerito ſe
debent fatigare Sic et ſeruus xp̄i ſi cupit precioſas virtutes
apprehendere debet laboribus et virtutibus inſudare vt pro
viribus ocioſus nō maneat Quia ocioſitas inimica eſt anime
Vnde in vitis patrū monachū operantē vnus demō temptat·
ocioſum mille Jdcirco dicit iheronimꝰ Semp aliq̄d boni faci-
to vt dyabolus ſemp te inueniat occupatū Homo occupatus
ē velut caſtrū bene clauſū cui inimicus nocere non poteſt Vn-
de auguſtinꝰ Nō facile capitur a tēptatore qui bono vacat ex-
ercicio Debent enim parentes filios incitare minores ad labo
rem ne ꝑ pigriciam in paupertate deficiant Vn̄ quidam ſapi-
ens ruſticus plantauit vineā· qui cū moreretur dixit filijs ſu-
is ſe abſcondiſſe theſaurum in vinea· locum autem vbi eſſet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

nō aſſignauit Mortuo patre ceperunt fodere vineam vt inue-
nirent teſaurū Vnde factum eſt vt vinea fertilis efficeretur ⁊
redderet largiſſimū fructū Hec vidētes filij perceperūt et vide
runt ꝙ pater propter hoc dixerat teſaurum eſſe abſconditum
in vinea · vt ſtudioſius excolerent vineā et laborarēt remoto te
pore ¶ Quidam phūs docuit filiū dicens Vide fili ne formica
ſit te ſapientior que cōgregat in eſtate tanto et tā ſollicito la-
bore vnde viuat in hyeme · ne ſit gallus te vigilācior aut forci-
or qui matutinas horas obſeruat ita diligenter et ſe verberā-
do · alios ad cantus nocturnos excitat Et quis ita fortis eſt ꝙ
vxores plurimas caſtas habeat et ſubditas ſibi faciat ⁊ tu di-
cis ꝙ non potes tm̄ vnā ſubdere tibi

De ſmaragdo et anulo Dyalogus quartusdecimus

Smaragdꝰ eſt gēma dicit brito cui nichil viridiꝰ cōpa
tur Nā herbas virētes frondeſcꝫ ſolo eꝰ intuitu appa
rere facit · implet oculos et nō ſaciat vt dicit papias
Quidā aūt anulus aureus quēdā precioſū ſmaragdum geſta
bat propter quod oēs auide eum intuebantur Quadā aūt vi-
ce ingrate locutus eſt anulus dicens Jam diu in ſtatione mea
moratus es · nec vnꝙ̄ michi preciū dediſti · vnde ſolue precium
manſionis mee et recede · aut te ſpoliatū expellā Cui ſmarag-
dus Si tecū moratus ſū ꝑ me ſemper honoratus extitiſti ac in
digito regis baiulatus Et ſi expellere me vis me modo vende-
et de precio' valoris mei ſolue ſtationem tuā quia non deficiet

michi manſio Anulus autē cum de domo ſua expelleret eū ac
ſine ipſo maneret abiectus et nichili reputatus fuit ab omni=
bus et ad extremū liq̄factus dixit Qui cū precioſo ſedit fit
abiectus ſi precioſus recedit Sic enim ſeruus xp̄i eſt veneran=
dus donec in ſe retinet precioſas virtutes ſi autē abicit fit abi
ciendus Sed ſicut dicit ſeneca Bonus vir ſi bonus ē ſuis acti
bus probatur et ſic probatus reptus eſt Quodā tp̄e cū alexā
der magnus diceret ſe eſſe dominatorē orbis· reſpōdit ei dyo=
genes ph̄us Nequaq̄ es dn̄s· ſꝫ ſeruorū meorum ſeruus ſuper
bia eſt eni dn̄a tua et ancilla mea Te enim ducit· ego autē eam
ſuppeditaui Carnalis cōcupiſcencia gula et ira ſunt domine
tue et ancille mee quia te ducunt et tibi dominantur· ego autē
eas ſuppeditaui et vici Et ideo tu es ſeruorum meorum ſeruꝰ
Et cū ſerui alexandri vellent in ipſū irruere Ait alexander Vi
dete ne eum tāgatis quia vere bonus eſt et veritatem dicit Vn̄
Gregorius Homo magne dignitatis eſt· ſi reperit ſe mō quo
debet ſine vicijs ſignū magne virilitatis eſt

De ſaphiro et aurifice Dyalogus decimusquintꝰ

Saphirus dicit yſidorꝰ ethimologiaꝝ xvi° ſimilꝭ eſt ſe
reno celo q̇ pcuſſus radijs ſolis ardentem emittit ful
gorē Quidā āt aurifex hunc ſaphirum precioſum in
dyademate impatoris collocare diſponebat Quod intuēs ſa=
phirus ait Magiſter bone noli me includere qꝛ liber ſum et iu
uenis et ſckaris Idcirco nolo a ſeculo ſepari ſꝫ cupio gaudere

et ꝑ totum mundum ſpaciari Cui aurifex Incluſio tua erit ſci
tas tua quoniā te collocabo in tuto loco vbi ſine pauore de ce-
tero viuas Conſidero eni precioſitatē ⁊ valorē tuū et timeo ꝙ
ſi per mundum vagatus fueris perditus eris Quia dicitur pᵃ
Johis vᵒ. Totus mūdus in maligno poſitus eſt. Tot ſūt ꝑicu
la huiꝰ mūdi ꝙ nec cor illa cogitare poteſt. nec lingua exprime
re Vnde Gregoriꝰ Semꝑ timere debemꝰ qꝛ in ꝑiculo ſemꝑ ſu
mꝰ. ꝓpter huiuſmodi fili cariſſime te dimittere nolo nec ꝑ mū
dū vagari relinquere ſꝫ in ſalua cuſtodia cuſtodire Et hoc di-
cens ſaphirū in ſerto et dyademate magiſter incluſit vbi per-
petue gloriabatur dicens Eſt in tuto loco ſtare. melius ꝙ̄
euagare Hic enim tutum eſt viro religioſo in clauſtro et cel
la ſua manere Quia dicitur in vitis patrū Vade in cellam tuā
et ipſa te docebit vniuerſa Quia pax eſt in cella. foris autē nō
niſi bella Et vt dicit iheronimus Qui criſtum deſiderat nich-
il aliud querat in ſecularibꝰ ſꝫ ſit ei cella pro paradiſo varia-
tū ſcripturarum. diſcurrere pena: hijs vtatur delicijs. harū fru
atur amplexibus Abbas euagrius dixit ad quemdam in vi
tis patrum ſibi dicentem Non poſſum iemuare nec laborare
nec infirmis ſeruire. vade manduca bibe et dormi tantum de
cella tua non exeas Quia ꝑſeuerencia celle ducit monachum
ad ordinē et ſic paulatim reuerſus ē ad opus ſuum ꝑfectionis

De topacio precioſo Dyalogus ſextusdecimus

Topaſiꝰ dicit papias ē gēma que ōniū lapidū ī ſe habȝ
colores pſidorꝰ ethi libro xvi· dicit ꝙ ē gēma quedā ex
vireti genere ōni q3 colore ſplēdēs iuenta pmū i arabi
e inſula q̄ dicitur topazy vn̄ topaſiꝰ dictꝰ ē ab illa iſula ·Qui=
dā autem topaſius de arabia ductꝰ eſt romā et in eccleſia beati
petri ſup crucem collocatus ē et cōſecratꝰ in quo loco ab omni
bus auide videbatur :Hic a perſuaſione in pma ductus ait:
Quid eſt ſemper ī eccleſia manere et nūꝙ̄ recedere nec aliquid
de mundo ſentire:volo enim ad ſeculū redire vt aliquantulum
cū ſecularibus recreari poſſum cum ſeculo et regnare cum xpō
Cumque ad ſeculum reuerſus fuiſſet ac de ſacroſancta eccleſia
recederet ab illicitis et cōcupiſcencijs mūdi captus expoſuit ſe
ōnibus flagicijs· ad extremū autē a barbaris repertus et ab ip
ſis incognitus colliſus ē et diſperſus ita ꝙ nūquā comparuit:
Tandem confractus ait Qui de loco ſacro pergit iuſtum eſt ſi
ſe diſpergit Ergo caueant religioſi ad ſeculum redire ne ſimi
liter pereant Concupiſcencie enim ſunt naufragia religioſoꝝ
Et ideo dicit augꝰ Sicut dilectio dei eſt omnium virtutum
fons ita dilectio mundi eſt fons omnium viciorum :vnde qui
wlt deum poſſidere mūdo renunciet ut ſit illi deus btā poſſeſ=
ſio Dicit bernardꝰ perfectus ſeruꝰ xpi nichil habet niſi criſtū
et ſi aliquid preter xpriſtū habet perfectus non eſt :vnde idem
Qui ſpūalibus bonis ſunt dotati terrenis negocijs nō debent
implicari Legitur ī vitaſprm̄ ꝙ quidam frater interrogauit
ſenem dicens Quid faciā quia cogitacio mea non dimittit me
nec vna hora ſedere in cella mea :Et dicit ei ſenex· fili reuerte=
re et ſede in cella tua et labora manibus tuis et ora deum inceſ
ſanter et iacta cogitatū tuum in domino:et ne te quis ſeducat
exire Et dicebat Quidā ſecularis erat adoleſcens habens pa=
trem et deſiderabat fieri monachus Et dum multum ſupplica
ret patri ſuo ut dimittēt eum cōuerti nō acquieſcebat poſtmo=
dum autem rogatus a fidelibus amicis vix acquieuit Et egreſ
ſus frater ille adoleſcens introiuit monaſterium et factus mo
nachus cepit omne opus monaſterij perfecte perficere · et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

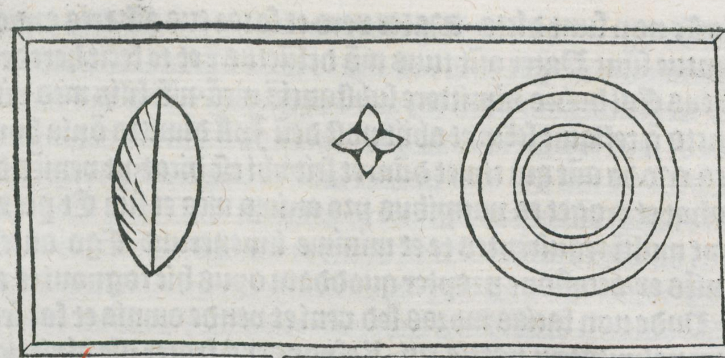
ieiunare quotidie Cepit eciam ⁊ biduanas abſtinere ſimiliter
autē ſemel in ebdomada reficere Videbat eū abbas ſuus ⁊ mi
rabatur et benedicebat dn̄ȝ in abſtinēcia et labore ipſiꝰ Conti
git āt poſt aliquod tempus cepit frater ſupplicare abbati ſuo
dicens Rogo te abba vt dimittas me et vadam in heremum
Dicit ei abbas Fili noli hoc cogitare Nō enim potes ſufferre
talem laborem pretereo tēptaciones dyaboli et verſucias eius
Et ſi cōtigerit tibi tēptacio non inuenies ibi qui te conſoletur
a turbatione inimici q̄ tibi illata fuerit Ille aūt cepit amplius
rogare vt eū ꝑmitteret abire Videns autem abbas eius quia
eū retinere non poterat facta oracione dimiſit eum Poſtmo=
dū dicit abbati ſuo Rogo te abba vt concedas michi qui oſten
dat iter quomodo ego ꝑgere debeam Et ordinauit cū eo duos
monachos monaſterij̄ et abierūt cum eo Ambulantibuſqȝ eis
ꝑ heremū vnā diem et alterā defecerūt pre eſtu ⁊ ꝓiciētes ſe in
terram iacebant Et ſoporati modice ſomno ecce aquila venit
ꝑcutienſqȝ eos alis ſuis proceſſit ꝓcul ⁊ ſedit in terra Et eui=
gilātes aquilam viderūt Et dixerūt ei Ecce angelus tuus ſur
ge et ſeq̄re eū Et ſurgens valedicenſqȝ fratribꝰ ſeq̄batur eam
et venit vſqȝ vbi ſtabat aquila ipſa Que mox ſurgens volauit
vſqȝ ad vnū ſtadiū et iterū ſedit Similiter ſequebatur eum fra
ter ille Et iterum volauit et ſedit non longe Factum eſt vero
hoc ꝑ horas tres Poſtmodum autē dū ſequitur eam diuertit
ipſa aquila in dexteram partem ſequentis ſe et non comparuͭ
Frater vero ille nichilominus ſequebatur eam Et reſpiciens
vidit tres arbores palmarū et fontē aque ⁊ ſpeluncam et dixit
Ecce locus quē michi pararat dn̄s Et ingreſſus ſedit in ea ſu=
mēs cibū dattilorū et de fonte aq̄ bibens Et fecit ibidem an=
nos ſex neminem vidēs. Et ecce vna die venit ad eū dyabolus
in ſimilitudine cuiuſdā abbatis ſenioris habēs vultū terribilē
Videns aūt eū frater ille timuit et procidens in orationē ſur=
rexit Et dicit ei dyabolus Oremꝰ iterum frater Et ſurgentes.
dyabolus dixit Quātum temporis habes hic? Et rūdit habeo
ſex ānos Dicit ei demon Ecce te vicinū habui et nō potui cog=

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

noſcere niſi ante dies quatuor quia hic habitares ⁊ ego nō lon
ge habeo a te monaſterium· et ecce āni ſunt xi ꝙ de monaſterio
nō exiui niſi hodie quia cognoui ꝙ hic in vicino habitares Et
cogitaui mecū dicēs· vadam ad hominem dei iſtū et cum eo cō-
feram quod poteſt ꝓdeſſe ſaluti anime mee Et hoc dico frater
quia nichil proficimꝰ ſedentes in cellis iſtis· quia corpus et ſā-
guinē criſti nō percipimꝰ et timeo ne efficiamur exteri ab eo ſi
nos ab hoc miſterio elongauerimus Sed dico tibi frater Ecce
hic tribꝰ milibus ē monaſteriū habēs preſbiterū Eamus ergo
dominica die aut poſt duas ebdomadas et accipiamus corpꝰ
et ſāguinē xpi ⁊ reuertamur ad cellas noſtras· placuit fratri
illi ſuaſio dyabolica Et veniente die dominico ecce dyabolus
venit et dicit ei veniamꝰ quia hora eſt Et exeūtes perrexerunt
ad predictum monaſterium vbi preſbiter ille erat Et ingreſſi
in eccl'iām miſerunt ſe in oracionem Et exurgens ab oracione
frater ille reſpiciens non inuenit qui adduxerat eum ibi et dix
it vbi putas perrexit· num ad cōmune neceſſarium ābulauit?
Et cum diu ſuſtineret nō venit poſtmodum autē exiens fores
requirebat eum Et cū nō repperiſſet dixit ad fratres loci illiꝰ
interrogans eos· vbi eſt abbas ille ſenex qui mecū ingreſſus eſt
in eccleſiam? Et dicunt ei nos neminē vidimꝰ alium niſi te tā
tum Tunc cognouit frater ille quia demō fuiſſet et dixit vide
cum qua argutia dyabolus eiecit me de cella mea· ſed tamē nō
me penitet quia ad opus bonū veni percipio corpus ⁊ ſāguinē
xpi et ſic reuertar ī cellā meā Et poſt miſſas volentē reuerti te
nuit eū abbas monaſterij ipſiꝰ dicens· niſi refeceris nō dimit
temus te Et cū ꝑcepiſſet cibū et regredi vellet in cellā ſuā ecce
iterū dyabolꝰ venit ī ſimilitudie cuiuſdā iuueis ſecularis et ce
pit eū reſpicē a ſūmo capitis uſqꝫ ad pedes et dicere ipſe eſt iſ
te? nō eſt hic Et cepit eū conſiderare Et dixit ei frater Quem
ſic reſpicis? At ille ait puto me cognoſcis Tamē poſt tātū tē
pus quomodo me habes cognoſcere? Ego vicinus patris tui
filiꝰ illius· Quomodo? nō ē dictus pater tuus ſic et mater tua
tale nomen non habuit· tu et ſic nō vocaris et mancipia illa te

illa ſic non ſunt dicta Mater vero et ſoꝛoꝛ tua aū tres annos
moꝛtue ſunt Pater aūt tuus mō defūctus ē et te fecit heredem
dicens Cui habeo dimittere ſubſtanciā meā· niſi filio meo viro
ſancto ꝗ reliquit ſcl̄m et abẏt poſt deū Ipſi dimitto ōnia bona
mea Modo aūt qui timet dn̄m et ſcit vbi eſt dicat· vt veniēs diſ
trahat et eroget ea paupibus pꝛo anima mea et ſua Et prexe-
runt multi requirentes te et minime inuenerunt Ego autem
veniēs ex occaſione pꝛopter quoddam opus hic cognoui te eſ-
ſe Vnde non facias moꝛas ſed veni et vende omnia et fac ſecū
dum voluntatem patris tui Reſpondens frater ille dixit non
neceſſe habeo reuerti ad ſeculum Dicit ei dyabolus Si non ve
neris et deperierit ſubſtancia illa· in cōſpectu dei tu exinde red
des rationem Quid enim mali tibi dico vt venias et eroges
pauperibus et egenis quomodo bonus diſpenſatoꝛ· vt non a
meritricibus et male viuentibus extricetur quod pauperibus
dimiſſum eſt Aut quid onerosum eſt vt venias et fatias elemo
ſinas ſecundum voluntatem patris tui pꝛo anima eius et re-
uertaris in cellam tuam Quid multa Suadēs fratrem depo
ſuit in ſeculum ⁊ veniens cum eo vſqꝫ ad ciuitatem reliquit eū
Voluit autem frater ille ingredi in domum patris tanquam
iam defuncto eo et ecce ipſe pater eius viuus egrediebatur Et
videns non cognouit eum Et ad eum ait Quis es tu? Ipſe vo
turbatus nichil poterat reſpondere Et cepit eum iteratis ver-
bis pater eius interrogare vnde eſſet Tunc cōfuſus dixit ei
Ego ſum filius tuus Et ait illi Vt quid reuerſus es? Qui eru-
beſcens dicere quod verum erat· dixit Caritas tua me fecit re-
uerti quia deſiderabam te Et remanſit ibi Et poſt aliquātum
tempus incurrit foꝛnicationem et multis ſupplicẏs afflictus
a patre ſuo infelix ille non egit penitenciam ſed remanſit in ſe
culo Ideoqꝫ dico fratres quia monachus nūquam debet quam
uis ſuaſus ab aliquo egredi de cella ſua

De carbūculo et ſpeculo Dyalogus decimusſeptimus

Carbūculus dicit brito quidā lapis ē p̄cioſus ſic dcūs
eo ꝙ ſit ignitꝰ vt carbo cuiꝰ fulgoꝛ nec nocte vincitur
lucet enī in tn̄bꝛis adeo vt flāmas ad oculos vibꝛet
Ad hūc acceſſit quoddā ſpeculū vitreū dicēs fr̄ inter ſplēdidas
⁊ p̄cioſas gēmas ſplēdidus ⁊ lucidꝰ es egoqꝫ eciā clare reſplen
deo Ita ꝙ clare in me cūcta ꝓſpiciūtᷣ Si gͦ inuicē binati fue=
rimꝰ magis excellencioꝛes ⁊ appꝛeciati erimꝰ in ſeptuplo Cui
carbūculus Ei qd̄ dicis conſentire nolo ꝓpter qd̄ cōſidero ꝙ
ex debilitate materie creatus es ſcꝫ de vitro·egoqꝫ de natura p̄
cioſaꝝ gēmaꝝ Idcirco nō ē cōueniēs Qm̄ dicit yſidoꝛꝰ Simil̄
enī eē filiꝰ matri ſolꝫ·gͦ qꝛ nō es tu ſimilis mei recede ⁊ adiecit
Nunquā nobilis cū vilioꝛi deſcēdat nec cū eo cōtēdat Sicut
enī xp̄ianus q̇ eſt de nobilioꝛi genere ſcꝫ de xp̄o·quia a xp̄o di=
citur criſtianꝰ nō debet attendere nec audire dyabolū qu·a eſt
vilioꝛ ōnibꝰ Vn̄ in libꝛo clemētis·qui dyaboli volūtatibus eiꝰ
ſe ſponte ſubdiderit pacē erga deum et hominem nō hēbit Et
Auguſtinus Nō poteſt dyabolus decipe niſi q̇s voluerit ei pꝛe
bere ſue volūtatis aſſenſū ꝓpter qd̄ dicit iheronimꝰ Poteſtas
q̇dē dyaboli nō timetur nec timeri debet qꝛ timoꝛ illius atqꝫ
iactancia ſemꝑ in tua voluntate eſt Nō enī poteſt caro facere
niſi quod voluerit animꝰ Legitur in vitiſpatrū ꝙ quidam
heremita ductus eſt ab angelo ad quendā locum vbi erat con
gregacio ſanctoꝛū monachoꝛū Et vidit confinia plena ac loca
circūſtancia·maxima multitudine demonū volancium ad mo=

dū muſcarū Venientes aūt ad quandam ciuitatem vbi fiebat magnū forū· vidit ibi vnū ſolū demonē ſatis ocioſū ſtantem ſup portas Ita vt quereret vnde hoc eſſet Rn̄dit angelus dn̄i ꝙ in ciuitate oēs qd̉ volebat faciebant ad voluntatē dyaboli· ⁊ pro tanto ibi vnus demō ſufficiebat In abbacia oēs erāt ſibi rebelles et ideo per multos eos impugnabat

De achate et ceraſtes Dyalogus decimusoctauꝰ

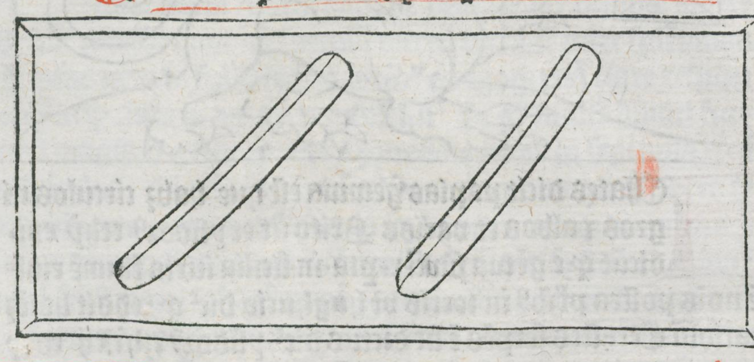

Achates dicit papias gemma eſt que habꝫ circulos nigros ⁊ albos et varios Brito āt et yſidorꝰ ethӯ xvi· dicūt ꝙ ē gēma pⁱmū repta· in ſicilia iuxta flumē eiuſdē noīs poſtea plibꝰ in terris vt hughucio dicᵗ ꝙ reddit hoīēꝫ gracioſū Ceraſtes ſerpēs ē ſic dictus dicᵗ yſidorꝰ ethi xij· eo ꝙ octo cornua in capite hēat ad modū arietis· hꝰ cornu mēſis diuitū appoſitū ꝓdit venenū Ex his cornibꝰ manubria cultellorū fiunt· qui cultelli īꝑatoribꝰ an̄ oēꝫ cibū ponebātᶻ vt illa ſudore maīfeſtarēt ſi q̄s cibꝰ fuiſſet appoſitꝰ veneno īfectus Hic cū eēt omnibus odioſus et a cunctis deuitatꝰ ꝓceſſit ad achatem dicens· o gēma precioſa deſcende ad me et colloca te inter cornua mea quoniā egregie te baiulabo ꝓpter quod habes virtutē portitorem tuū reddere gracioſū Inſup tibi promitto ꝙ ſi me gracioſū reddideris magnates inferiores et innocentes ſpoliabo· et de preda medietatē tibi concedam Cui achates Id quod dicis michi non placet quia dicit aplūs nō ſolum facientes ſed eciā cōſentientes digni ſūt ꝑpetua morte Et vulgari=

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

ter dicitur Tantū valet qui tenet pedem quantū qui excoriat
Idcirco recede a me quoniā ſocietas tua me nō decet Et hoc di
cens proceſſit et ait Nos debemꝰ cōtraire malo ⁊ nō cōſen
tire Hoc enī faciebat dauid pſal. c° cū dicebat facientes pri=
uaricacioēs odiui ſiue eēt pater meꝰ ſiue mater ſiue ſoror ſiue
frater Ideſt ſi erat amicus ſiue epiſcopus ſiue preſbiter ſiue cō
ſtitutus in aliqua dignitate qui puertebat vias ſuas Sic eum
fugiebam vt penitus nō facerē eius memoriā Unde ī policra=
to libro ix° fertur beatū iheronimū tres a mēſa clericos exclu=
ſiſſe qꝛ ipſos incōpoſitos vidit· dicēs honeſto et graui viro in
eius conſorcio aliquē incōpoſitū inueniri turpe ē et non decet

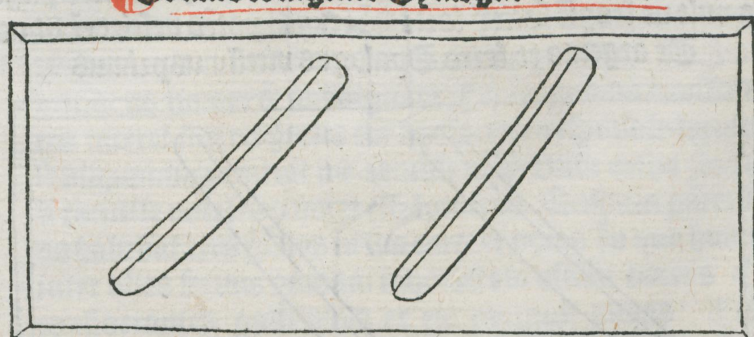
De auro et plumbo Dyalogus decimusnonus

a Ad aurum plumbū animatum proceſſit dicēs Quare
ſupbis contra me? nōne ego de materia metallorū ſū
ſicut et tu? Qua de cauſa me ſpernis ⁊ non vis vt ſim
in mūdo appciatū vt tu? Accede ad me ⁊ pba te mecū in igne ⁊
videbis vtutē q̄ in me manet Cui aurū Scio frater ꝙ metallū
ſis ſicut ſum ego Creator ita te creauit ſicut ⁊ me et ſic maneo
Nō enī tibi iniuriā facio Tolle quod tuū eſt et vade et noli me
cū contendere quia in ōnibus probari nos oportet Iuxta vbū
apl̄i prima ad theſſa·v· ōnia autē probate·quod bonū ē tene=
te Accede ad ignē et pugna mecū et tūc apparebit virtus tua
et victoria Cumqꝫ in igne ſimul cōuenirent plumbum lique=
factum eſt et euanuit Aurum vero purificatum exijt dicens

Svnt ſine virtute verba vana et ſuperba ¶ Sic enī nonnulli ſupbi vani et elati putant in ſe habere virtutes quas nō habēt Et ideo ſi temptantur ad nichilū redigūtur veluti plumbū in igne Ergo ſi vis precioſus eſſe ante oculos dñi ſtude in oculis tuis vilior apparere Quaꝓpter dicit yſidorus Eſto paruulus in oculis tuis vt ſis magnus in oculis dñi Tanto eris añ deū precioſior quāto fueris ante oculos tuos deſpectior Quia qui ſibi ipſi vilis eſt·apud deum magnus eſt Et vt dicit Gregoriꝰ Quāto corā oculis tuis eris glorioſior·tāto coram deo ⁊ angelis eius eris vilior ¶ Quedam dña fuit rome tante humilitatis et reuerencie ꝙ ad altare indignam ſe reputabat accedere· et corpus xp̄i cum leuabatur indignā ſe reputabat videre Vnde accidit ꝙ cū ſemel cōmunio fieret in populo ipſa ꝑ nimiam humilitatem et reuerenciā ad recipiendū nō accedebat Vnde diuino miraculo factum eſt vt per columbam accipientē hoſtiam de altari vidente populo cōmunicata fuit

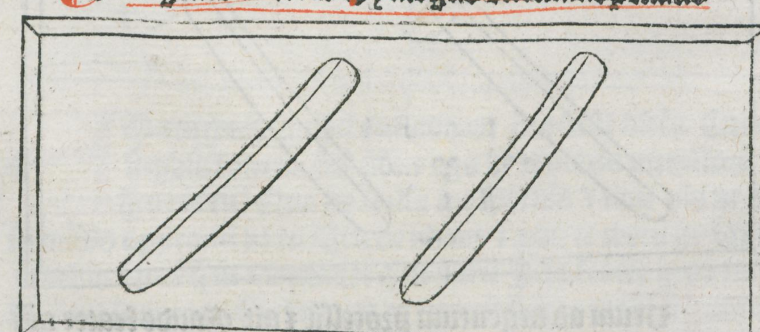
¶ De auro et argento Dyalogus viceſimus

Aurum ad argentum proceſſit ⁊ ait Gaude frater qm̄ inter metalla principatū tenemꝰ Jdcirco ſi cōnexa ſik fuerimus magis ſublimiora erimꝰ Ad hoc argentum reſponſū dedit dicens Jd quod dicis frater caritatiue dicis·tū cōſidero ꝙ rubeū habes colorem egoq3 albū·nec nō cogito ꝙ magni precij et valoris es tu Quaꝓpter ego puto ꝙ ſicut diuerſa et cōtraria ſumꝰ in colore et p̄cio·ſic erimꝰ in volūtate Vn=

de melius eſt nō īcipere ꝙ ab incepto nos retrahere Et adiūxit n Nūquam nos cōparem⁹ cū magnatib⁹ nec ſtem⁹ Quia dicit² eccł xiij⁹ pondus ſup ſe tollit q̄ honeſtiori ſe cōiūgit Vn̄ eciam dicitur ibidē Diciori te ne fueris ſocius Propter qđ dicit phūs vbi paup contra diuitem īimicari cepit perit Prout refert eſopus ꝙ capra ouis et azina fedus et ſocietatē ſimł cū leone fecerunt vt irent venatū pari forma Et ſimul oēs ceperunt ceruum In diuiſione vero dixit leo Ego ero heres prime partis nā prim⁹ honor ē michi Et prima vox defendit michi partem ſecundam Et maior labor dat michi terciam Et quarta pars niſi mea ſit initū fedus rūpam Et hoc dicens cepit terram percutere cauda et fremere dentib⁹ Timentes autem omnes dimiſerunt ceruum totum leoni Vnde patet ꝙ debet ſibi homo precauere ne ſtatuat ſocietatem cum potencioribus ſe quia ſemper habebit peiorem partem vt cōmuni prouerbio dicitur Ceruſa cum dn̄is non conſulo mandere ſeruis Tollunt matura ſʒ dimittūt tibi dura Et ideo dicit eſop⁹ Preſēs pagina vult ne fragiľ ſociet² forti Nā fragili potēs neſciet eē fidus

De argento et ferro Dyalogus viceſimusprimus

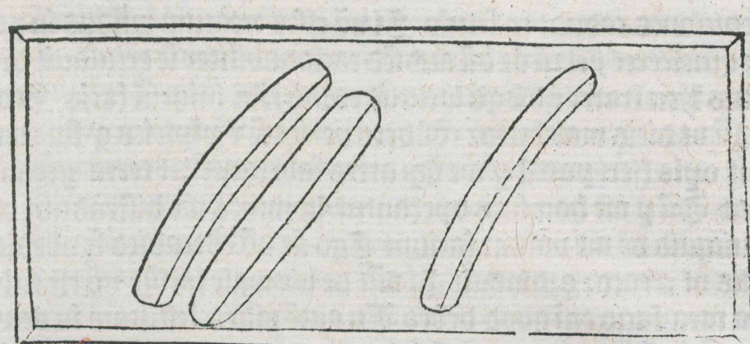
Argentū quadā vice improuide ac indiſcrete ad ferrū loquutū eſt dicens O nephande maledicta genitura tua qm̄ p te mala infinita per mundum fabricantur Nā de te fiunt mucrones tela iacula thoraces galee et gladij ad iuſticiandum homines et puniendum per te prelia et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

cediciones cadunt in ſeculo Si nō eſſes creatum mūdus in pa
ce quieſceret Ferrū āt bū audiēs racionabiliter ſe excuſauit di=
cens Heu frater qd ē qd locutus es:nō tibi iniuriā facio Sed
ſi ſū vt dicis malefactoꝛ cōſidera veritatē ꝛ ꝑſpicies ꝙ ſine me
nil opis fieri poteſt ꝑ me q̊ꝗ artes fabꝛicant²:et terra germi=
nat Dū ꝑ me homines operantur·homines me diſtendunt et
quicquid de me volunt faciunt Ego āt nō cōtradico ſ3 obedio
illis vt creatoꝛ oꝛdinauit Si aūt de me male faciūt nō eſt cul=
pa mea·facio enī quod debeo Tu autē vides feſtucam in ocu=
lis meis·ſed trabem que eſt in oculis tuis non deſideras·cum
ꝑ te omnia mala eueniant·nam adulteria·furta·homicidia et
ſimilia per te homines oꝑātur ꝑ te enim iuſticia et veritas pe=
reunt·vſure et rapine fabꝛicantur·animas hominum ſeducis
et in perditionem mittis Ergo bonum erat tibi tacere et non
tam inoꝛdinate loqui Neſcit ergo loqui ſtultus·quia tacere nō
poteſt ¶ Vnde quidam phūs interrogatus cum·aliȷs loquenti
bus taceret·reſpondit·nemo ſtultus tacere poteſt Ad hoc argē
tum confuſum erubuit dicens Semper antequam loquam²
verbum nos intueamur Quia dicit auguſtinus Sermo ante
veniat ad limam ꝙ̄ ad linguam Phūs quidam cum inter mł
tos taceret interrogatus cur hoc faceret·reſpondit·locutum eſ
ſe aliquando penituit me·tacuiſſe nūꝙ̄ Vnde catho Nam nul=
li tacuiſſe nocet·ſed nocet eſſe locutum Quidam paterfamili
as habebat tres gallos in ſua curte et domo In qua habitauit
iuter alios ſeruus quidam inhoneſtam vitam ducens Quod
conſiderantes galli vnus ex eis cantauit dicens Tale o=
pus oꝑatuꝛ in hoc quod non placebit domino noſtro hoc aūt
audiens inhoneſtus dixit·hic gallus non debet viuere·et fecit
eum occidi Altera autem die alius leuauit vocem ſuam et cāta
uit dicens:ꝓ dicendo veritatem·frater noſter eſt iugulatus ꝓ
tinus malefactoꝛ ipſum interemit Tercius autem ſapiens fu
it Ideoq3 cantare cepit et dicere Audi vide tace ſi tu vis viue=
re pace propter quod in vita ſeruabatur

¶ De ſtagno et ere Dyalogus viceſimuſſecūdus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

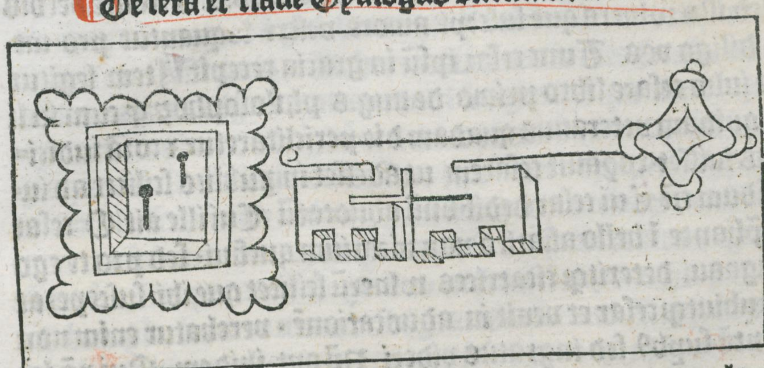

Stagnū et es ſimul emulata ſunt aurum: vnde vrſeolū cupri pulcrū et preclarū fabricati ſūt ⁊ foro venali ipſū vēdiderunt dicentes eum eſſe aurum Emptor quidam ipſū ſoluit ad domūq; ſuam reportauit gaudens Cū autem vellet ꝑfectionē auri ꝓbare inuenit cuprū: pro q̊ indignatus aurum ante iudicem citauit dicens ſe eſſe ab ipſo deceptū: Aurū q̊q; veraciter ſe excuſabat inquiens ꝙ vrſeolū non vendiderat neq; ipſum fabricatꝰ fuerat| nec eciam de genere ſuo vnq̄ proceſſerat Iudex autem venditores ante ſe citauit eoſq; in eculeo leuauit et ipſos torquendo veritatē ↄfeſſi ſūt et ꝙ hoc ꝓpter inuidiā fecerūt ut aurum diffamarent ne tātū apꝑciaretur in mūdo Iudex vero ipſos puniuit et aurū collaudauit dicens Eſt q̄ bonus atq; purus ſemꝑ dormiat ſecurus. Sic eī mlti ꝑpter iuidiā diffamare melioēs cupiūt falſe teſtificādo. tal' uero loquens falſa nō erit impunitꝰ iuxta illđ prouer. xix. teſtis falſꝰ nō erit impunitus et qui mendacia loquitur nō effugiet ſcilicet dei iudiciū Et ibidē. teſtis falſus peribit Vt legitur in collacionibꝰ prm̄. Abbas pafnuciꝰ cū adhuc iuuenis graciosus ſederet in cella quidam frater motus ad iuidiam librū ſuū abſconditū redegit in lcō pafnucij Et accedens ad locū vbi fratres ↄuenerant miſſa celebrata aſſeruit librum ſuum ſibi furto fuiſſe ſublatum Miſſi autem tres ad ſcrutandum per cellas inuenerunt librū in lecto pafnucij Qui accuſa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

tus apud fratres cū in nullo eſſet conſcius ſuſcipere ac pficere
cepit penitenciā de furto Cūq3 hoc faceret ille a demonio vexa
tus clamans manifeſtauit dolum quē fecerat librū occultādo
Et ꝙ propter infamationē ſancti viri eū occultauerat· petijtq3
ſe adduci ad eum vt eius orationibus liberaretur a demone·
Cūq3 adductus fuiſſet eius precibus eſt liberatus a demonio
De falſo teſtimonio ait Gregorius Qui falſum teſtimonium
pfert tribus perſonis obnoxius eſt Primo dn̄o deo cuiꝰ preſe
ciam cōtēpnit Scdo iudici quē mēciēdo fallit Tercio innocen
ti quem falſo teſtimonio ledit Et ideo in iure tenetur teſtis ad
reſtitutionē oīm̄ q̄ p ſuū falſū teſtimoniū proximꝰ eiꝰ amiſit

De ſera et claue Dyalogus viceſimuſtercius

Clauis quedā optima ſeram placide aperiebat ⁊ clau-
debat Ita ꝙ patronus i hoc multum letabatur Qua
dam autē vice ſera ingrata murmurare cepit verſus
clauem dicens O nephanda quare me ſp pſequeris cotidie in
trans in viſcera mea et interiora mea voluis ⁊ reuoluis? Ceſ-
ſa ab hoc grauamine· alioquin te proiciā et curuabo Cui cla-
uis Male dicis ſoror· qm̄ per me cuſtodita es et ptecta Si vis
me proicere abiecta eris et fracta Sera autem propter hec ver
ba minime placata ē Quinymo totū obſerauit foramē et cla-
uem non pmiſit venire in ſe vt oſtiū patronꝰ aperire nō vale-
ret Patronꝰ vero hoc cernēs indignatꝰ ſeram illam extirpa-

uit ac fregit eo ꝙ aperire nequaquam valebat Clauis autem ipſam poſtmodum deridebat dicens Cum quo ſtabis ſuſtentata ꝫ eris et ſemper concoꝛdata ¶ Caue igitur homo aduerſari et rixari cum quo familiariter vixeris ꝗa dicit ſeñ Turpius nichil ē ꝙ̈ cum eo gerere bellum cum quo familiariter vixeris Attamen qui pacifice cupiunt commoꝛari onera ſua portare inuicem debent iuxta illud apoſtoli ad galathas ſexto Alter alterius onera poꝛtate Dicit enim tullius nichil eſt quod nō tolleret qui perfecte diligit ꝓut legitur in hiſtoryͤs ſcolaſticis ꝙ antipater ydromeus pater magni herodis in quodam pꝛelio in ſeruicio impatoꝛis multis vulneribus ē cōfoſſus que libenter tollerauit illius amoꝛe Tandē ab emulis cū accuſaretur reiectus· ceſari dixit· ceſar nolo me vobis excuſare verbis ·ſed iſta vulnera que ſuſcepi amore veſtri loquantur pro me ſi diligo vos Tunc ceſaꝛ ipſū in gracia recepit ¶ Item legitur de iulio ceſare libro primo de nugis philoſophoꝝ ꝙ cum in lite quidam veteranus quadam die periclitaretur ⁊ coꝛā iudicibus iuiſſet· rogauit ceſarem ut adeſſet in publico ſcilicet ad iuuādum eū Cui ceſar dedit vnū aduocatū Cui ille ait O ceſar te p̄liante ī bello aſiatico non vicarium queſiui· ſed pꝛo te ego pugnaui deteritqꝫ cicatrices vulnerū ſcilicet que ibi ſuſceperat Erubiutqꝫ ceſar et venit in aduocationē · verebatur enim non tantū ſupbꝰ ſed ingratus videri Vñ apt ibidem Qui nō laborat non manducet Et iterum idem ceſar Qui non laboꝛat vt militibus carus ſit· milites neſcit amare ꝓut in laude ipſiꝰ ceſaris dicitur ꝙ nūquā dixit militibus ſuis Ite· ſed venite dicens ꝙ laboꝛ cum duce participatus eſt militibus minoꝛ

De cacabo ⁊ cathena dyalogꝰ viceſimusquartus

Cathena quadam vice locuta eſt cacabo dicens· nimiũ es ingratus quia te ad ignẽ baiulo Tu quidẽ quotidie fercula coquis delicata·et nũquã michi porrigis ad edendũ·magna ẽ guloſitas tua· ⁊ totũ cõſumere vis· meqꝫ famelicam relinquis Ad hec cacabus malo meo ſeruire noſti ob hoc non es digna renumerandi ſed potius puniendi quia appenſũ me tenes ad ignẽ et ardere et conſumere me facis Ea propter ſi eſſet michi poſſibilitas te libenter mactarem Sed ſi vis michi ſeruire ad libitum procura michi vtilia et neceſſaria non nociua nec contraria Et addidit Cum vtilitate· grata ſunt ſeruicia parata Ergo cum tu ſeruire cupis alijs· ſeruias ad beneplacitum eorum vt tibi grates referant Alioquin perdes beneficium Et hoc eſt quod dicit ſeneca Qui beneficium dare neſcit· iniuſte petit Ideſt qui dare neſcit beneficium cum vtilitate· iniuſte remunerari petit Ad reddẽdum docent nos minima animalia et vilia Prout legitur ꝙ mus aſcendit ad leonem dormientẽ· quẽ capiens leo voluit eum comedere Cui mus· pacienciam habe in me et miſerere mei Nam reddam tibi cum potero leo aũt ridere incepit cogitans quã vicem poſſet illi reddere Et dũ illũ ſic derideret accidit vt leo caperetur in laqueis ſibi poſitis quod vt mus cognouit corrodit funes quibus captus erat leo Sed natura mala non mutatur in dominis ꝑ beneficia ymmo peioratur et in ſua natura permanet Vnde dicitur ꝙ quidam iuuenis ſerpentem frigore torpentẽ

miſertus eius poſuit illū in ſinu ſuo ¶ Sed cū ſerpens ca-
lefactꝰ ē momoꝛdit eū et occidit ¶ Eaꝓpter dicit ſeneca Serpēs
in hyeme non tute palpatur· quia non deſinit venena diffūdē
licet toꝛpeat

¶ De roſmarino et agro dyalogꝰ viceſimuſquitus

ROſmarinus vt legitur de virtutibꝰ herbarū inter ce-
teras virtutes hanc poſſidet· ꝙſi in vinea tua vel in
agro tuo plātaueris ipſum et mūde ac honoꝛabiliter cuſtodie
ris vinee gaudebūt et meſſes pꝛoducēt incrementa ¶ Quaꝓpt̄
quidā ager diuerſarū herbarum īfructuoſꝰ ⁊ ſterilis ꝑmanens
vt fructꝰ reddere poſſet ad roſmarinū humiliter ac deuote
pꝛoceſſit ⁊ ait· O paſtoꝛ egregie ⁊ bone cuſtos deſcēde ad me
et pꝛotege me quia te mūde ac honorabiliter collocabo tibiqꝫ
ſeruiam tm̄mō ſede et quieſce in me vt per te fructū boni gene
ris pꝛoducere valeam Roſmarinus autē motus pietate ac vic
tus pꝛecibus ipſius cū eo iuit ac in medio ſe poſuit agro Quo
regente ac pꝛocurāte ager confoꝛtatꝰ et viridis factus fructū
ſexageſimū atqꝫ centeſimū attulit in paciencia dicens Prop=
ter vnum bonum multi ſunt pꝛotecti et conſulti ¶ Hoc agere
debet populus cum non habet rectoꝛem · eligere debet vnum
pꝛobum rectū et ſapientem qui populū gubernet et pꝛotegat
ſapienter Vere enim rex ſapiens populi ē ſtabilimtū· ſapiēcie
vi° Et ibidē Si delectamini in ſedibus o reges populi di=

ligite ſapienciam Diligite lumen ſapiencie vos qui preeſtis populis Et eccleſiaſtici Iudex ſapiens iudicabit populum ſu= um principatus ſenſatus ſtabilis erit Idem Rex inſipiens per det populum ſuum et ciuitates inhabitabuntur ꝑ ſenſum pru dencium Unde ſalomon petiit a deo cor docile vt poſſet iudi= care populum dei et diſcernere inter bonum et malum Ut eni ait vegerius de re militari·nullus eſt quem oporteat plura vel meliora ſcire ꝙ̄ principem cuius doctrina debet omnibus ſuis prodeſſe ſubiectis·non enim iuuenes quis eligit duces·nō enim oportet eo ꝙ non conſtat eſſe prudẽtes vt dicitur tercio thopicorum Ait plato Tunc enim beatum orbem terrarum fo re cum vel ſapientes regnare vel reges ſapere cepiſſent Sicut ait valerius et boecius de conſulis libro primo Unde et aureū ſeculum dicebatur quando ſedes ſapientis regnum erat Ait ſeneca ⁊ dicitur in policrato li° iiij° Romanos imperatores aut duces dum eorum reſpublica viguit non memini extitiſſe illit= teratos Et neſcio quomodo contingit ex quo in principibus languit virtus litterarum Nec mirum cum ſine ſapiencia non valet ſtare principatus Ait enim diuina ſapiencia prouerbio rum viij° per me reges regnant Unde et rex romanorum hor tatus eſt regem francorum vt filios ſuos liberalibus diſcipli nis inſtrui procuraret dicens Rex illitteratus eſt quaſi azinꝰ coronatus Refert ſocrates libro vltimo ꝙ apud quamdam gē tem ſcilicet in campanie inſula in regis electione non nobili= tas preualet ſed ſuffragia vniuerſorum·populus enim eligit ornatum moribus Beniuolum in iuſticia et clemencia·annis grauem et cui nulli ſint liberi Qui ſi in aliquo peccato argua= tur morte moriatur

De ruta et animalibus venenoſis Dyalogus viceſimus ſextus

Ruta ut legitur de virtutib⁹ herbarū inter ceteras vir-
tutes quas habet hāc ī ſe retinet q̇a bibita vł comeſta
mirabiliter contradicit veneno et omnibus morbib⁹
venenoſis cū fuerit contrita cū allio ſale ꝛ nucib⁹ propter hāc
virtutē quā contra venenū habet animalia cūcta venenoſa cō-
uenerunt ſimul ad ipſam dicētes Tolle te de medio obſecram⁹
et non intromittas te inter nos et genus humanū Quia mo-
dis omnibus venena noſtra cupimus ſeminare inter homines
eos q̄ʒ delere propter ꝙ nos perſequūtur et mactant Quibus
ruta Verba veſtra iīqua ſunt et doloſa De vobis namq̄ʒ dicitᶻ
pſal.º xiijº venenū aſpidū ſub labijs eoꝝ Maligni quare nitimi-
ni delere hominem quē deus in pricipio creauit et dn̄m ōnium
cōſtituit. Ex quo enim dicitis ꝙ ego habeo graciam ꝛ v̄tutem
contra vos veſtra q̄ʒ venena · de cetero gracia dei in me vacua
non erit ſed ſemꝑ in me manebit qm̄ cōtraria ſemꝑ vobis ero
ne hoc facin⁹ cōſūmetis Et addidit Boni debēt ꝓualere ma-
lis ne poſſint nocere Ita agere debent rectores ꝛ ꝓuide ſemper
obuiare malis ꝛ cōtradicere ac eos punire ¶ Quia dicit ſeneca
bonis nocet q̇ malis parcit Non eni parcere debet iudex male-
factorib⁹· Quia iudex qui nō corripit peccātem peccare iꝑat
ait idē ſeñ· Vn̄ ambroſi⁹ Cū vni indulgetur indigno· plurimi
ad prodicionis peccatū ꝓuocantur · prout refert valeri⁹ libro
vº de bruto romanorū primo cōſule: qui filios ſuos cōphēſos
pro tribunali ſedens virgis ceſos et poſt ad palum ligatos p-

cuti ſecuri iuſſit quia dominacionē tarquini a ſe expulſam re-
ducere volebant Maluit enī orbatus ſine filijs manere ꝙ pub-
lice vindicte deeſſe Cū ſimile refert auguſtinus de ciuitate dei
quito ꝙ cū quidā impator romanoꝝ mandaſſet ſub pena mor
tis ne aliquis contra aciē iuimicorū pugnaret filius eꝰ ab hoſ
tibus ꝓuocatus multociens vt cōtra eos pugnaſſet et patris
mandata fregiſſet· quāuis patriā defendiſſet et hoſtes viciſſet
tamen pater vt iuſticiā ſeruaret ipſum mandauit interfici

De yſopo et mercurio Dyalogus viceſimus ſeptimus

Yſopus vt dicit brito eſt herba pulmonis apta pur-
gandi· alius quidā autor dicit yſopus cū opimelle fleg
ma viſcoſū euacuat · vnꝰ Iſopus ē herba purgans de
pectore flegma ꝑ qua vtute mercuriꝰ quē gētiles deū eē denū-
ciant· qui fuit vir cupidus et auarus magus ⁊ vrbipellis ac ſer
monum interpres· multaqꝫ alia vicia fuerūt in ipſo dū ſanus
extitit ſecūdum iudicia dei pulmonoſus ⁊ reumaticus factus
eſt vnde mala conſueta nō valens ꝑpetrare ad yſopum ꝑrexit
et ait Virtus dei eſt in te ad ſanandum infirmos quia in her-
bis verbis et lapidibus ſunt virtutes Idcirco oſtende virtutē
tuam in me et cura pulmonem et flegma quod in me eſt et ego
promitto deo et tibi ꝙ de rapinis et furtis meis partē tibi da
bo Cui yſopus manifeſtū ē ꝙ in ſanitate mala infinita cōmi-
ſiſti Et vere ſi ſanaberis deteriora facturus eris Sed virtus
dei que in me eſt vt aſſeris neſcit patrocinia dare criminibus

Ergo recede a me q̄a per me nūq̄ curaberis · et ſic eum cū con
fuſione reppulit dicens Semp mali ſi ſūt ſani ſunt peiores
Quando deus impios flagellat paſſionib⁹ diuerſarum infir=
mitatū ut peccare nequeant nec tū emendātur pro certo mag-
nū indiciū eſt eterne pcuſſionis In p̄ſenti vita omnis diuina
pcuſſio aut purgacio vite preſentis eſt | aut iniciū pē ſequentis
Nam quibuſdā flagella ab hac vita ichoant ut in eterna pcuſ
ſione pdurent· A quibuſdā enim dici ſolet Non iudicat de⁹ bis
in idipſū Tū non attendūt illud qd̄ ſcriptū eſt· dn̄s populum
de terra egipti liberans eos qui ſibi non crediderūt pdidit
Quāuis enim plerūqꝫ ſi vna culpa bis nō pcutitur vna tamen
pcuſſio intelligitur· que hic incepta illic perficitur · vt in hijs
qui ſe in preſenti non corrigunt· p̄cedēciū percuſſio flagellorū
ſequenciū ſit iniciū tormentorū Hic eſt ꝙ dicitur pſal° cviij°
operiātur ſicut diploide confuſione ſua Diplois enim duplex
eſt veſtimentū quo ſingulariter idūūtur qui et temporali pena
et eterna damnantur Refert eſopus ꝙ quidam miluus fuit
ita rapidus ꝙ rapiebat vbicūqꝫ poterat eciam ſecus eccleſias
ita ꝙ odioſ⁹ omnibus erat quia multa mala fecerat Tandem
infirmat⁹ vſqꝫ ad mortem· cōpūct⁹ eſt et ſe humilians ꝓ mrē
miſit dicens Dulciſſima mater ego infirm⁹ ſum & valde debil'
timeo enim mortem quia multos offendi Vade ergo ad tēplū
deorum offerens ſacrificiū eis ꝓ euaſione infirmitatis huius
quia parat⁹ ſū conuerti ad vitam meliorē Cui mater· In vita
tua turbaſti deos et numina ſacra deorū Juſticia deorū reddit
vnicuiqꝫ ſecūdū opera ſua· in ſanitate multa mala feciſti Si
euades deus ſcit ꝙ peior eris Et hoc qd̄ dicis timor mortis fa
cit tibi dicere p̄mo peior eris ſi euades· et ſic contriſtat⁹ obijt

De abrotano et lepore dialog⁹ viceſimuſoctauus

Abrotanū dicit oracius lignū et cetera infixa extra
hit ſua ꝓprietate cū anxungia Vñ qdā lepꝰ claudi
cans humiliter venit ad eū·hēbat enī ſpinam infix-
am in pede dicens O medice animarum et corporum miſerere
mei et ſana me·hoc dicens pedem dextrum illi oſtendebat Ab
rotanus autē pietate cōmotus ſuper vulnus eius ſe poſuit et
ſpinā inde eduxit euꝫ curauit Lepus vero nō imemor benefi-
cij quotidie lagenam aque ſuꝑ humeros ſuos portabat ⁊ abro
tanum ad radicem balneabat et porrigebat aquam vt abrota
num viride et friſcum ꝑmaneret dicens Semper ad benefac
tores ſimus boni ſeruitores ¶ Non enim ſic faciunt maligni et
ingrati ȳmo ꝙ cito beneficia recepta ſunt obliuioni tradunt
Vnde ſalomon interrogatus quid inter homines facilius ſe
neſciret Reſpondit beneficiū Et propterea dicit Catho Bene
ficij accepti memor eſto Idem exiguū munus cū dat tibi pauꝑ
amicus Accipito placide et plene laudare memēto Reddere er
go debes beneficium amico cū vſuris ſi potes Alioquin in me
moria frequenter nō habebis beneficiū tibi collatū ab amicis
vt benefactorē inde collaudes Quia dicᵗ ſeneca Satis magna
eſt vſura pro beneficio memoria Idem ingratus ē enī qui bene
ficiū reddit ſine vſura ¶ legitur in eccleſiaſtica hiſtoria ꝙ que
dam leena habens ſpeluncam iuxta cellam beati macharij in-
uenit catulos ſuos cecos quos ante pedes eius portauit Et in
telligens vir ſanctus ꝙ pro catulis benigne ſupplicauit Et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

orando illuminati ſūt que nō ingratā ſe reputari voluit quia pelles ōnium beſtiarū quas capiebat ſepe quaſi pro mercede ad oſtiū celle eius deportabat Item quedā beſtia alia ad cellam beati macharij cum filio ceco nato innens ſanitatem acceſſit Qui intelligens orauit pro filio et ſtatim vidit · et cum graciarum actione receſſit Et poſt paululum redijt cū ōnibꝰ filijs ſuis onuſtis ex pellibus ouiū offerens dei viro quaſi pro munere et incliato capite receſſit ei gracias agens

De plantagine et ſimia dyalogꝰ viceſimuſnonus

Plātago eſt herba quartanis vtiliſſima ſanandis · vnde quedam ſimia extitit que filiū habebat paciētē quartanam que nullo modo ſanitatem filij inueniebat cū in medicis et medicinis plurima expendiſſet Idcirco tediata expenſis ad macerem venit dicens circuiui celum et terram et ꝑambulaui eam nec inueni requiem filio meo · nūc te tandē reperi Ex quo ergo te iueni magnum medicum Idcirco preſta cōſilium et auxilium michi ut natum meum a morbo quartanario liberare poſſim Macer autem vt ſua de cauſa vera inueniretur ait Quatuor radices plantaginis inſumite certe quartana cito curabitur Simia autem hoc audiens q̄ cito medicinam condidit et filium liberauit dicens Doctum medicum queramus ſi ſalutem ꝑoptamus Sic et nos ſi ſalutem animarum noſtrarum deſideramus ſacerdotem et cōfeſſorē doctū reperire ꝓcuremus qui nos ſciat ligare atq; ſoluere Hoc enim

agere debes vt ſalutē anime poſſis inuenire Quia dicit yſido-
rus Omnis peccatoꝛ ꝑ penitēciam recipit vulneris ſanitatem
Sed ſecundū moꝛbum adhibenda eſt medicina Et iuxta vul-
neris qualitatē adhibēda ſūt remedia Pꝛo vt legitur ꝙ quidā
pirate in tempeſtate poſiti vouerunt ſi euaderent confiteri
Et euadentes confeſſi ſunt cuidam heremite· quoꝛū magiſter
cū confiteretur et ob flagicia heremita ſibi iniūgeret vt iret ad
papam heremitam occidit Et ad ſecundū cōfeſſoꝛē vadēs hūc
eciā occidit Tercius aūt cui confeſſus eſt tractauit eū blande
et cū nō poſſet emoliri nec euelli a malicia· velut optimus me-
dicus animarum ei iniūxit vt ſaltē cum moꝛeretur aliquis po
neret eū in ſepultura Qui cogitans qualis futurus eſſet et ꝙ
cito fieret ſibi ſimile hec ſepe faciens de moꝛte cogitans in me-
lius oꝛdinauit ſtatū ſuū ⁊ in heremo arctiſſimam penitenciam
fecit Unde glo· nichil tantum valet ad domanda carnis deſi-
deria ꝙ̈ penſare qualiter ſit moꝛs tua

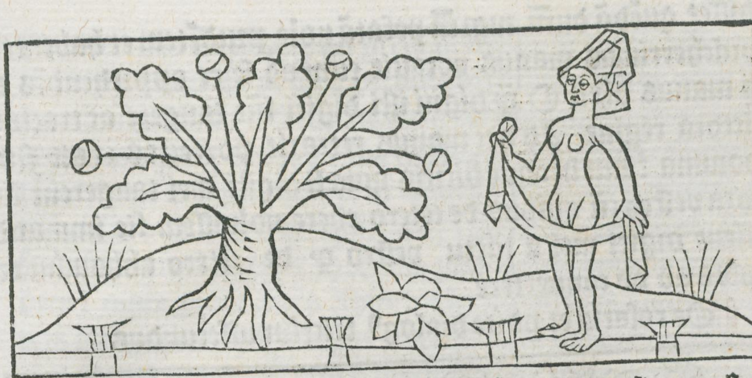
De verbena et lupo Dyalogus triceſimus

Macer dicit ꝙ ſi quā viſitas infirmū poꝛtaueris verbe-
nā et queſieris ab eo quomodo eſt ſibi Si ipē reſpon
det bū ē michi Bene euadet Et ſi dixerit· male· nō eſt
ſpes liberationis Vñ fuit quidā lupus medicꝰ nominatiſſimꝰ
qui quendā egrotū medicabat dans ei ſpem euadēdi cito· Vul
pis aūt agnoſcens virtutē verbene vt lupū deciperet ad viſitā
dum languidū proceſſit ſecum poꝛtans ramuſculum verbene

et ipſum interrogauit qualiter ſe haberet· cui infirmꝰ: male ē
michi wlpes aūt ſecura effecta ē de moꝛte egroti ad lupum
medicū perrexit dicens Quid dicis medice de languido illo?
Cui lupus· cito liberabitur· Eſt eni quaſi in cōualeſcencia ſe=
cūdum motū pulſus ⁊ vꝛine · wlpes aūt ſubꝛidens ait Falle=
ris medice neſciens artem medicine Non eni euadere poteſt
vllo mō quia ſentencia moꝛtis data eſt ei· lupus aūt cōtra=
dicebat Altricātibꝰ ſimul pignus in preſencia multoꝛū miſe=
rūt Interea poſt dies octo infirmꝰ ille migrauit de ſeculo · et
lupus cōfuſus ſpoliatus manſit dicens Pignus mittere de
incertis nō ſenſus eſt ſed deſenſus Ergo caue ⁊ tu noli te obli=
gare neqꝫ dicere ea que pꝛo certo neſciueris ne decipiaris· Pꝛo
ut dicit ſocrates inquirenti cuidam quō optime poſſit verū di
cere· Reſpondit· Si nichil dixeris niſi quod bn̄ ſcieris· Et ut
dicit phūs Si dicere metuas vnde peniteas ſemꝑ meliꝰ ē Sed
multi ea que dicunt ſiue bona ſiue mala cupſūt defendere ac ꝓ
viribus altricando litigare Vnde cū quedā mulier aſſueta liti
gare cū viro ſuo trāſiēt ꝑ pꝛatū dicebat vir ꝙ eēt falcatū ·et il=
la ꝙ erat tonſū Ex hijs ſumpta occaſione ꝓceſſit vir de verbis
ad verbera et ei linguā amputauit Cū autem nō poſſet loqui
·digitis quaſi foꝛficibus oſtendebat pꝛatum fuiſſe tonſum
Conſimile dicitur de alia quadam que litigans cū viro ſuo eū
vocauit pediculoſū Ille autem cōmotus eam coꝛrexit et ver=
berauit· ſed cum nollet ſe emendare venit poſtea coꝛā vicinis
vt eum confūderet· ⁊ ꝓiecit eam in aquam conculcans et ſuf=
focans eam Cum autē loqui non poſſet eleuatis manibus pe=
diculoꝛum attricionem cū pollicibꝰ repreſentabat Quaꝓpter
eeciaſtici xxviij Multi ceciderunt in oꝛe gladij ſed non ſic quaſi
qui interierunt per linguā ſuam

De mandꝛagoꝛa ⁊ venere dialogus triceſimuſprimus

Mandragora dicit auguſtinus ſupra geneſim gen⁹ po
mi ē· et de hoc genere pomi opinari quoſdā dicit ſcili
cet ꝙ acceptū in eſcam ſterilibus fecūditatē parit· ꝓp
ter hanc virtutē quam poſſidet venus dea adultera q̄ mechiā
excercens cum marte et anchiſe et adonide ad mandragoram
perrexit et eam ſuppliciter exorauit dicens Optima fructufe-
ra aſpice in me et ne deſpicias preces meas· concede michi pau
lulum edere de te vt de amatoribus liberos concipere valeam
Sterilis enim ſum et hoc ſine te minime agere poſſum Tantū
modo me exaudi et pete quod uis Cui mandragora· omnium
impudica Aer et terra polluta eſt a fetore luxurie tue Quanto
magis ſi filios luxurioſos germinaueris te delectabiliter vide
rēt magnā ⁊ multiplicatam Recede a me q̄ citius poteris quia
iam a fetore impudicicie tue olfacior· ſic eam cum confuſione
expulit dicens Meretrices propulſentur nec cum ipſis fabu
letur ¶ Quia dicitur eccꝉ ix° Colloquiū mulieris imunde qua
ſi ignis exardeſcit Hoc enim vir caſtus agere debet ſi cupit in-
tegritatem ſuam cuſtodire Non enim cum mulieribus loqui
nec aures accommodare verbis ſuis debemus ſed eas ꝑ pulſa
re ac reprimere Prout refert iheronim⁹ de quodam martire
qui cum viciſſet multa tormenta poſitus eſt in orto ſtrato flo-
ribus vbi erat meretrix ſpecioſa que carnes eius attractabat
Qui conſcindens ſibi linguam expuit cum ſanguine in faciem
eius zelo mundicie et caſtitatis ¶ Quedā regina frācie cū vi-

diſſet quedā dnm̄ mgr̄m̄ peratā noīe prudētem et habentem
pulcherrimas manus vocauit eum ad ſe et apprehendēs eū
ꝑ manus dixit O ꝙ̃ digni iſti digiti ſūt tangere ac tractare
lictora regine Ad hec manus retraxit porrectas et ait Non
domina fiant hec que dicitis quia ſi digiti mei tangerent lic-
tora veſtra cū quibus de cetero edere voluiſſem ſic immundi
eſſent digiti mei a tactu veſtro ꝙ de cetero abhominarer
ipſos ad os conuertere

De roſario et ꝑdice dialog⁹ triceſimuſſecundus

Roſarium pulcherrimū in quodam viridario pullula
bat plenū roſis odoriferis Accidit aūt ꝙ ꝑdix inde
tranſitū habuit. et hoc roſariū intuēs de roſis illi⁹ cōculcauit
vnde ad ipſū declinauit dicens O decus flos florū concede
michi de roſis tuis q̄m me recreare paululū ꝑpto in his
odoribus Cui roſarium. accede ad me ſoror amantiſſima et
accipe de pulcriorib⁹ ad libitū Cūq; ꝑdix ad roſariū aduola
ret vt de roſis colligeret ſpine pedes eius ⁊ tibias pupugerūt
ita ꝙ libenter abſq; roſis rediit dicens Roſe pulcre ſunt ⁊
care. ſpine q̊q; amare Roſarium ē mūdus. roſe inter ſpīas
ſūt diuicie mūdane quas ſaluator cōmemorat luca teſtante
Sermo eſt vbū ⁊ ce. Et ibi dicit gregori⁹ Quis eni michi vnq̄
crederet ſi ſpinas diuicias iterp̄tari voluiſſē marie cū ille pū
gāt iſte delcēnt. ⁊ tū ſpine ſūt q̄a cogitacioīꝫ ſuaꝝ pūctioib⁹ mē

tem lacerant Et cū vſqꝫ ad pccm̄ pertrahant quaſi inflicto vulnere cruentant Et vt dicit bernardus diuicie veſtre vane ſunt dominū perimūt et ſeruū faciūt· ſecuritatē ꝓmittunt ⁊ timorem impingunt Vnde prima thimo· vi· Qui volūt diuites fieri incidunt in tēptacionē et in laqueū dyaboli et deſideria mł-ta iutilia ⁊ nociua q̄ mergūt hoīēꝫ ī interitū ⁊ ī pdicioēꝫ Hic refert iheronim⁹ de crete thebano phō· q̄ elcō magno auri pondere ī mare ꝓiecit dicēs Abite male cupiditates ī pfundū· ego vos mergam ne ipſe mergar a vobis Cui ſimile exēplū ponit Gregorius de quodā phō q̄ magnū pōd⁹ auri ſecū detulit ꝑ viam aūt ſecū deliberās ⁊ cōſiderās ſe nō poſſe ſił v̄tutes ⁊ diuicias poſſidere ꝓiecit a ſe aurū ⁊ dixit o diuicie abite et ſitis procul a nobis

De rampno et dammula Dyalogus triceſimustercius

Rampnus dicit papias ē ſpina alba vł lignū ſpinoſū Rampnus vt dicit auguſtinus in gloſa ſup pſalteriū ē genus ſpinarū denſiſſimū qꝛ in herba mollis eſt et pulchra ibi tamē ſpine ſunt poſtea ꝓceſſure Ad rampnū aūt iuit dama ideſt capra ſilueſtris dū eēt in herba mollis et pulchra et ex eo ſe pauit dulciter cū ſapore Poſt vero aliquos dies recordata dama ſaporis rampni reuerſa eſt ad ipſum volens comedere vt prius Sed iam indurate ſpine plurime manebant in ea quas cum dama morderet in gutture et palato ipſius infixe ſunt eamqꝫ totam cruciauerunt Dama autem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

pre anguſtia ⁊ doloꝛe toꝛmētata maledixit illi dicens Bene miſer incepiſti ſed nūc male pꝛofuiſti ¶ Jta multi faciūt q̄ bonū inchoant in principio ſed in fine male proficiūt · propter qđ maledictionē ſuꝑ ſe inducūt Sicut dicit ieronimꝰ Nō q̄ritur ī chꝛiſtiano iniciū ſed finis · paulꝰ male incepit ſed bene finiuit Interdū laudātur exoꝛdia ſed finis ꝑuaricacionis dānatur Vñ yſidoꝛꝰ · finis ſemꝑ in vita hominis q̄rendꝰ eſt · quia deus nō reſpicit quales an̄ fuerimꝰ ſed quales circa finē vite extiterimꝰ Et ciprianꝰ Ex fine ſuo vnuſq̄ſq; aut iuſtificabitur · aut condemnabitur ¶ Quidam miles volens intrare religionem ⁊ attendens crimina et ꝑicula q̄ faciebat cū lingua miſit quēdā vaſallū ſuū ad abbatem vt diceret ei ꝓpoſitū ſuū et ꝙ erat mutus · paratꝰ ꝑ omnia obedire · qui receptꝰ credebatur mutꝰ et cū multū ꝓfeciſſet duxit eū ſecū abbas ad quēdā aliū militē in extremis laboꝛantem · quem videns in exitu miſerabiliter a demonibꝰ ꝑtrahi fleuit multū At illis recedentibꝰ occurrit eis quidā miles promittens abbati ꝙ expeditis factis ſuis ꝙ̄ citius religionē intraret Et ꝑcedēs eis de quodā ponte cecidit in aquā ⁊ ſubm̄ſꝰ ē cꝰ aimā vidt dictꝰ miles ī ſpē mōchi ī celū ab angelis deferri propter quod gaudebat vehemēter ridens Et adiurauit eū abbas ī virtute obediencie ꝙ ſi poſſet loqui · diceret q̄re riſiſſet Qui ait Male feciſti cōtra meū ꝓpoſitū faciens me loqui et narauit ei q̄ viderat Cū autē abbas ſe corā eo pꝛoſtrauiſſet ille eū erigēs rogat ſe īcludi ut ſuū ꝓpoſitū ſeruaret

De mirto et muliere dyalogꝰ triceſimꝰ quartus

Mirtus dicit yſidoꝛus ethi·xvij· arboꝛ q̄dā eſt·a mari
dcā eo ꝙ magis litoꝛea arboꝛ ſit Hinc ē ꝙ a medicis
mirene dicit² in medicoꝝ libꝛis Hāc arboꝛē aptā ſcri
būt mulierib⁹ in nccitatib⁹ plurimis Vn̄ quedā mulier infir=
ma extitit que in medicis et medicinis ſua cūcta bona conſūp
ſit·nec repire remediū valuit Vltimo vero ad mare ꝑrexit et ī
litoꝛe repperit mirtum Cui ſupplicans dixit O arboꝛ inclita
miſerere mei et concede michi infelici ramuſculum ex te vt cu=
rem vulnera mea Cui mirtus Si de meo tibi dedero quale pꝛe
cium a te habebo? Ad quam mulier Aurū et argētum non eſt
michi quia cūcta mea bona conſūpſi in infirmitate Sꝫ deo ꝓ=
mitto ⁊ tibi ꝙ ſemꝑ in oꝛōnib⁹ meis memoꝛiam tui faciam·ac
de bonis que deus dederit michi partē conferam Cui mirtus
optimū pꝛeciū michi dabis ſi pꝛeces ⁊ oꝛaciones ad dn̄m ꝓ me
effundere pꝛocurabis Idcirco aſcende ſuꝑ me ⁊ accipe q̇cquid
vis tātummodo pꝛomiſſa cuſtodias et addidit Illi nos te
nemur dare q̇ pꝛo nobis vult oꝛare Ita et nos benefacere de
bemus ſeruitoꝛib⁹ xp̄i vt pꝛo nobis oꝛaciones et p̄ces ad dn̄ꝫ
effundant Quia oꝛaciones ſancte impetrant quod volunt vt
dicit glo· Oꝛacio velut quoddam ſcutum ab ira dei pꝛotegit·
Vnde oꝛigenes Plus valet vnus ſanctus oꝛādo ꝙ̄ multi pccō
res pꝛeliando Pꝛo vt legitur in exodo xvij· Moyſes eo tꝑe
quo erat in deſerto cum filijs iſrael·quidā rex dictus amalech
pugnauit cū eo ⁊ cū videret ſe ſuperari ab inimico ſuo cucurrit
ad oꝛacionem ſuam et eleuatis oculis ī celum oꝛabat et ſic vin
cebat populus ſuus Et cum deponeret manus vincebat ini=
micus ſuus Manus autem moyſi erant graues ⁊ non poterat
eas in altum diu tenere· vnde dicitur ꝙ duo viri aaron et hur
iuerunt vnus ad bꝛachium dextrum·alius ad ſiniſtrum moyſi
tenentes manus eius in altum donec eius inimicus in fugam
cōuerteretur Vnde quidam oꝛacio eciam in bello coꝛpali tri=
umphat Legitur in hyſtoꝛijs tranſmarinis ꝙ cum goſfrid⁹
de bolone et ſui dn̄i fuiſſent in obſidione anthiochie·et carba=
ra pꝛinceps milicie regis parſarū cum multitudine turchoꝛū

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

et ſaracenoꝝ eos circūdaſſent· ita afflicti ſūt fame et ſiti ꝙ nō habebant quid comederent· equi autē eoꝝ comedebant corti-ces arboꝝ Hij autē cū oraſſent et exiuiſſent cōtra ſarracenos quaſi morituri: miſit deꝰ ſup eos ⁊ equos eoꝝ rorē celeſtē cuiꝰ dulcedine ipſi et equi eoꝝ ita refecti ſūt ꝑ triduū et fortificati ꝙ inuētos ſaracenos ſupauerūt ⁊ fugauerūt eos et bona eoꝝ diripuerūt

De cedro libani dyalogꝰ triceſimusquitꝰ

c Cedrus q̄dam in libano plantata eminēs et excelſa ſuper ōnes apparebat: ita ꝙ multi aſſcendebāt in montem videre eam de qua viſione letificati cedꝝ mltipliciter cōmēdabant Eaꝓpter cedrus ſublimari cepit dicens itra ſe A cunctis nimiū laudata ſū propter q̄d ſum laudāda: Sed puto ꝙ ſi virgulta ⁊ arbuſtula q̄ circa me ſūt et vireſcūt et creſcūt preciſa ⁊ eradicata fuerint maxima apparebo Jdcirco tuciꝰ eſt anteꝙ̄ eleuētur humiliare ac mutilare ipſa ne gloriā et honorē meū auferāt Et hoc dicens cūcta virgulta ⁊ arbuſtula q̄ circa ſe pullulabāt p̄cidit ⁊ eradicauit pro quo denudata apparebat Non poſt multos dies chorus de libano flauit ⁊ cedrꝰ ſuperba ewlſa ⁊ extirpata et curuata eſt dicens Nichil ſūt ſuperiores ſi non poſſident minores: ſed mlti hoc credere negligūt p̄mo ſoli magni cupiūt apparere ac minores extirpare Prout dicitꝛ p ſimlitudinē ꝙ oliua ⁊ cāna litigabāt ſiml Et dixit oliua cāne· tu miſera es ⁊ iutil eº vo oleū miſtro ſeruituti hoīu

Cui cāna Cito videbis cuius vtilitatis ſum Et repēte magno agitata vento in vtraqꝫ pte flectebatꝛ. et nichil mali paſſa eſt Tūc dixit cāna oliue Plus valet debilis cū vtilitate ꝙ fortis cū ſupbia Puer eni cū naſcitꝛ exēplū nobis dat humilitatis quia more beſtiarū curuus et quaſi cum quatuor pedibus naſcitur ad viuendum. qui cōparatus eſt beſtijs et ſimilis factus eſt illis Naſcitur enim flendo et non ridēdo vt dicitur ſapē vijº Primā vocem ōnium emiſi plorās Auguſtinꝰ de ciuitate dei Puer qui naſcitur a ploratu incipit neſciens quid mali ſit paſſurus Solus zoraſtes riſiſſe fertur et tū iſte riſus parū ſibi profuit. fuit enim inuentor arciū magicarum Et cum eſſet rex bretannorum a nino rege aſſiriorum interfectus ē Johānes eciā dicit ꝙ dn̄s fleuit qn̄ lazarū ſuſcitauit ex eo ꝙ amicū cariſſimū propter alios ſaluādos ad hoſtilem vitā reuocare cogebatur Unde eciam apud multos eſt cōſuetudo vt dicit ſolinus ꝙ qn̄ puer naſcitur a parentibus et propinquis defletur Quādo vero q̄s moritur ad tumulum cū tripudio deportatꝛ

De duabus arboribus Dyalogus triceſimus ſextus

Arbores due in cacumine vno ſimꝉ pullulabāt. tamē vna pulcherima in ſitu et folijs et fructibus Alia vō deformis in ōnibus erat Ad arbores iſtas multi cōuenerunt. qui vidētes tātam diſſimilitudinem in arboribus illis dixerūt Juſtū eſt eni illam turpiſſimam arborē precidere que

tm̄ deturpat decoꝛē alteriꝰ ❡Cūqꝫ ꝑcidere voluiſſent arboꝛ illa
loquuta eſt eis dicens O pꝛudentes viri :ſcriptū ē in lege·leui
tici xix° Juſte iudica proximo tuo Cū eni dominꝰ ꝑgeret cōtra
ſodomā ut impios iudicaret· ait abꝛahe: geñ· xviij° Clamoꝛ
ſodomoꝛū multiplicatꝰ ē· deſcendā et videbo vtrū clamoꝛē q̄
venit ad me opeꝛe ꝯpleuerūt· quaſi dicat:mala hominū nō ſemꝑ
credite antequā probetis : inde eſt ꝙ iudex ſoli ſibi peccatū no
tū punire nō poteſt: Vnde dictū ē Jo· viij Nemo te cōdēnauit
mulierꝭ:nēo dnē :nec e° te cōdēnabo Ergo nolite me cōdēnare
ante probacioēꝫ fructuū meoꝛū Quia ait ſaluatoꝛ mathei vij°
A fructibꝰ eoꝛū ꝯgnoſcetis eos Illi autem ſteterūt hoc audien
tes ⁊ de ſapoꝛe fructuū eoꝛū temptauerūt: Cūqꝫ de pulchꝛioꝛi
bꝰ guſtaſſent et ſapoꝛē in eis minime repirent maledixerunt eis
ac de turpioꝛibꝰ edebant Cū autem ſapoꝛē delicatū inueniret
et pacatū odoꝛē deū et fructꝰ collaudauerūt dicētes Eſt ſciā
ꝓbare anꝙ̄ ſentenciare Quia vt dicit yſidoꝛꝰ Nullū condēnes
ante iudiciū ante pꝛoba et ſic iudica Añ ergo pꝛobare debes ꝙ̄
ſentēciare Et gregoꝛiꝰ Qui iuſtū damnat·nō moꝛiētē moꝛtifi
cat Et qui reū ſupplicio conatꝛ exſoluere nō victurū nititꝛ vi
uificare Nūꝙ̄ iudex aliquā ſentēciam ī ira et ſine examinatio=
ne ferre debet Quia dicitꝛ ꝓuer·xxvij° Ira nō habet miāꝫ
Vñ refert valeriꝰ libꝛo ſexto ca° ij° ꝙ cū phillippꝰ rex vino te=
nulentꝰ eēt ſiniſtrā ſentēciā cōtra q̄ꝺdā viduā pꝛotulit Que ad
ipm̄ accedens dixit ſe appellare a phillippo ebꝛio ad phillppū
ſobꝛiū Qui cū vinū digeſſiſſet ſentenciā reuocauit· Similiter
fertur de peccatrice muliere q̄ iudicata a crudelitate tholomei
ſapientiſſimi regis egipti· impauida appellauit ad benignita
tem dicti regis· qui poſtea conſiderans reuocauit ſentenciam
dicendo ꝙ eius benignitas et māſuetudo pietatis ex ipſo iure
debeat pꝛecedere crudelitatem

❡De delphino et anguilla Dyalogus triceſimuſſeptimus

Delphinis piſcis ē de quo dicit yſidorus libro ethi xij delphines certū habēt q̄ voces hominum ſequantur vel q̄ ad ſimphoniā gregatim conueniant Nichil in mari velocius iſtis Nā plerumq; ſalientes naues tranſuolant Quando autē preludūt in fluctib9 ꝛ vndarū ſe motibus ſaltu precipiti ferunt· tēpeſtates ſignificare videntur Hij proprie ſimones nominantur Eſt eciā delphinū genus in nilo· dorſo ſerrato qui cocodrillos tenera ventrū ſecātes interimūt Delphinus aūt quidā cum in marinis fluctibus inueniret anguillam eam occupauit Vnde ipſā pſequi inchoauit Sepe enī eam apprehendebat ſed ꝓpter lubricitatē anguille retinere non valebat de quo plurimū triſtabatur Anguilla aūt volens ſibi illudere ab ipſoq; euadere callide loquuta eſt ei dicens O delphine mirabilis· doleo de te q̄ nimium fatigaris et triſtaris poſt me natando Sed in vanū laboras· nō enī in profundo aq̄rū me īppetuū capies· ſed pge mecū ad paludem et in ſicco· et ad libitum me habebis Delphinus autē inſipiēs propter furiam et guloſitatem ſuam poſt illam natare cepit· volens eam omnino delere Anguilla vero dum ad paludes eum duxiſſet in ſiccū aſcendit dicens Aſcende ad me quia a radicib9 herbarū retinebor et tu de me ſaciaberis Delphinus autē ſaltum dedit vt anguillam raperet Sed ipſa ſub terra latuit et delphinus in ſicco pmanſit Inter hec quidam piſcator aduenit et delphinum tranſuibrauit dicens Qui cum inimico vadit non eſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

mirū ſi tunc cadit Ergo caue tuū inimicum humilem et noli
credere ei ſed ab ipſo caueas ne te decipiat Ait enī ſeneca Ini-
micū humilē doctū eſt metuere Naratur enī in morali dogma
te phōꝝ ꝙ perſes rex medorū indidit bellū contra grecos col
legit qȝ innumerabilē exercitū Propter qd̄ dicebat illi vnꝰ de ſu
is· greci non exſpectabūt tuū magnū exercitū ſed ad primā fa
mam aduentꝰ tui terga monſtrabūt Alius dicebat: timēdum
eſſe ne vrbes deſertas ⁊ vacuas inueniret rex: et ideo virtutem
exercitꝰ ſui non poſſet oſtendere Aliꝰ dicebat: anguſta claſſibꝰ
eſſe maria militibꝰ caſtra peditibꝰ campeſtria celūqȝ ſagittis
medorum Dum in hunc modum regem concitarent nimia
ſui eſtimacione et inimicos ſperneret · dicit damacus philoſo
phus Multitudo iſta que tibi placet tibi metuēda Uerum eſt
enim multitudinem maximam populi nūquā poſſe regi · nec
diu poteſt durare qd̄ regi non poteſt · nichil tam magnū quod
perire non poſſit Contigit autem qd̄ predixit damacus quia
ille tam grandis exercitus propter ſui ſecuritatē ac defectum
prouidencie ⁊ regiminis fuit deuictus a paucis ſapienter ordi-
natis et cautis

De ſyrene et lubrico dyalogꝰ triceſimuſoctauus

Syren eſt monſtrū maris quia ab vmbilico deſuper eſt
vt pulcerrima virgo· inferius autem piſcis tota · hec
ſyren tam dulciter cantat ꝙ ꝓpter dulcedinem cantus illius
naute gubernacula relinquunt et obdormiunt · eapropter mul

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

ti ꝑiclitantur Quidā āt ipudicꝰ et luxurioſꝰ nauigās ꝑ mare
intuitus ē ſirenē pulcherrimā· q̄ ſtatim ipſam cōcupiēs ad lux
uriam ꝓclamauit Syren aūt magis dulciter clamabat ⁊ cā-
tabat· ſe q̊ꝗ parabat vt hūc lubricū decipet· et ait Vt intueor
me diligis Sꝫ ſi vis mecū concūbere deſcende in fluctibꝰ et ad
libitū corꝑe meo perfrueris Erat enī hic ita a luxuria inflam-
matꝰ ꝙ q̄ſi nil de ſe ſciebat Jdcirco miſit ſe in marinis vndis
vt cū ip̄a cubaret At illa hoc intuēs ipſū in vndis reliq̄t ꝑicli-
tare ꝑ mareq̄ʒ natauit vt ſolebat dicēs Vir q̇ mulieri credit
laq̄ū ſibi tendit ¶ Caueant ergo impudici ne ꝓpter ſpeciē mu
lierū ſiſiter pereāt· qꝛ ꝓpter ſpeciem mulieris multi perierunt
eccꝉ ix° Pn̄ cōſulens ipſe dicit ibidē Virginē ne cōcupiſces ne
forte ſcandalizeris in decore illius hoc enī ꝑiculum cōſiderās
Job xxxi° dicebat· pepegi fedus cū oculis meis vt ne cogitarē
de virgine· propter q̄d dicit bernar· Vultꝰ mulieris ſagitta ve
nenata eſt· vulnerat animā et mittit venenū ¶ Vn̄ cū paris he-
lenā duxiſſet vxorem· ph̄i q̇dam ad eā videndā ꝑgētes et eius
pulchritudinē vidētes operuerūt oculos dicētes Fugiamꝰ fu-
giamꝰ Hic enī naturaliter magis nocet anime reſpicere mulie
rem pulchram q̄ꝫ fedā Pro vt refert q̇dā ꝙ democritus ph̄ūs
ſibi oculos eruit· et huiꝰ cauſa triplex ab alijs ph̄is aſſignatur
Prima quia viſꝰ ipſū a meditacōibꝰ īterioribꝰ īpediebat Se-
cūda quia malos florere nimis īpacienter videbat Tercia qꝛ
mulieres ſine cōcupiſcencia videre non poterat

¶ De vento marino guloſo valde Dyalogꝰ triceſimꝰ nonus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

Ventus marinus eſt belua maris que in aquis et in ter
ris cibū ſibi querit Et ī vndis mergitur vt piſcis in li
tore āq; pgit ut fera Quidā autē ex hijs cū īueniebat
cibum aquoſum ī terris eū edebat ne a beluis marinis rapere-
tur ſibi Dum vero cibū terrenū capiebat in aquis eū mandu-
cabat ne a feris ſibi raperetur Hic enim ſemper faciens nulli
petenti largiebatur propter quod ōnibus odioſus erat ī terra
Tempus afflictionis id eſt ſenectutis aduenit · et ipſe ſenex et
impotens effectus eſt ita ꝙ nec multum natare per mare · nec
ire p humū valebat Quapropter egenus et famelic⁹ fact⁹ ele-
moſinā petebat · ſed quia de ſuo nūꝙ vlli dederat null⁹ de ſuo
aliquid ei porrigebat dicens uere debet amare qui de ſuo
nō wlt dare Hic eni multi propter auariciā et guloſitatē de
ſuo petentibus largiri nequeūt timētes ſibi deficere neceſſaria
Sed ſicut dicit gregorius Terrene ſubſtancie p h° ꝙ paupib⁹
diſtribuūtur multiplicantur Et idem Qui elemoſinā tribuit
plus accipit ꝙ̄ impendit puerbiorum xxviij° Qui dat paupi
non indigebit Qui deſpicit deprecantem ſuſtinebit penuriam
Cū quidā pdicaret apd̄ ſanctū victorem q̄ſierūt monachi q̄re
ſic eſſent pauperiores et magis grauati debitis ꝙ̄ conſueue-
rant Cū tū parcius viuerēt et maiores pciperent reddit⁹ Qui
b⁹ ille reſpondit · ꝙ verū pcuratorem habebant in domo qui
omnia eis neceſſaria procurauerat Sed quia cū quodā ſuo ſo-
cio de abbacia iniuſte expulſo exierat de cetero non reditur⁹
niſi ille reuocaretur Hic autē erat date et dabitur vobis qui re
ceſſerat expulſus Sed ſi ſeruarent hoſpitalitatē ſolitam prio-
rem rediret et redderet habundanciam dicente deo · date et da
bitur vobis luce ſexto

De quinq; dentalib⁹ et piſcatore Dyalog⁹ quadrageſim⁹

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

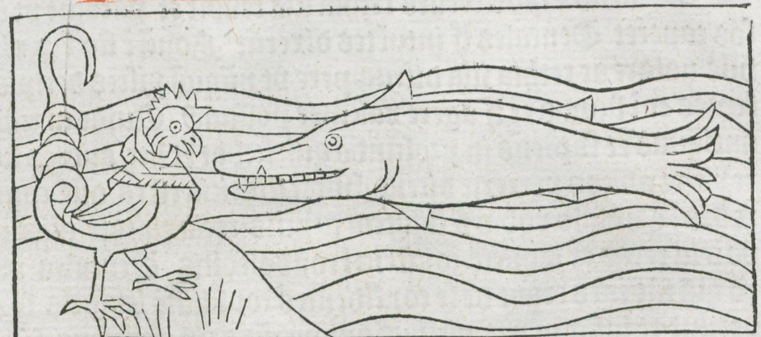

DEntales quiqꝫ iuuenes pingues et virtuoſi i marinis
fluctibus fluctuabāt Sed quidam piſcator inde trā-
ſiens ⁊ ipōs cernēs rethia ſua tendit et parauit vt ip
ſos caperet Dentales hᵒ intuētes dixerūt Bonū ē ſimꝉ ꝑ viri
bus natare ac rethia illa diſrumpere vt nūquā piſces decipiāt
fortes enī ſumus et hᵒ agere valenter poſſumꝰ Quidam rubꝰ
antiquus et ſapiens in profundo quieſcebat et hec audiēs ſur
rexit· et ad eos perrexit dicens· filioli ſtulticia eſt ea que cogi-
taſtis Conſulo vobis ſi ſalutem cupitis· recia euitate· alioqui
vos in reciȷs et laqueis conſtricti condolebitis Dentales ve-
ro qui iuuenes erant de ſe confidentes conſilium ſeniorís ſpre
uerunt· et inſimul pro viribus natauerūt ac in rethibus fere-
bantur cupientes recia diſrumpere Recia autem ſe mollifican
tiū ictum eorum minime receperunt Ipſi poſtmodū capti cō-
plangētes lamentabantur dicentes Bonū credere maiori ē
et ſapienciori Ergo cōſiliū do cuilibet ꝙ attēdat ad ſapiētū
et ſeniorū conſiliū non ad ſtultorū et iuuenū Stulti enī ſtulta
diligunt et ſua conſilia ad ſtulticiam trahunt Juuenes enim
maturū ſenſū non habent et iuuenilia diligunt et eis inherent
Sicut dicit iob xijᵒ In antiquis eſt ſapiencia et in longo tēpo-
re prudencia Unde precipitur eccꝉ Nō te pretereat narracio ſe
niorum· ipſi enim didicerunt a patribus ſuis Vt enī ait tulliꝰ
de ſenectute Non viribus aut velocitatibus aut ferocitate cor
poris res magne gerūtur ſed conſilio et maturitate ⁊ ſciencia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

Dantes ei conſilia plus agūt q̄ alij ſimiles ſunt gubernantib⁹
in naui. Unde phī plus valuerūt conſilia in bellis q̄ princeps
in armis vt dicitur prouerbioꝝ xxiiij.º Cū diſpoſitiōe init² bel-
lū. et erit ſalus vbi multa conſilia. Et propter hoc alexander
obtinuit victoriā quia conſilio gubernauit exercitū ¶ Ut enī
ait trogus pompeius li. tercio Alexander cū ad periculoſū bel
lū eligeret exercitū/ nō iuuenes robuſtos: ſed veteranos qui cū
prē patruo q̄ militauerūt elegit. vt non tam milites q̄ mgrōs
milicie putaret. milites q̄ꝙ non niſi ſexagenarios duxit Econ
trario fuit de exercitu darij. iō ille victor/ hic vero victus

De lucio ꝛ baſiliſco dyalog⁹ quadrageſimusprimus

Lup⁹ marin⁹ id ē lucius habet in maxilla dextera ſpinā
ad modū crucis. et ſi diligēter pſcrutat⁹ fueris īuenies
eam Tolle ipſā et in pāno lineo inuolue et porta tecū et non
captiuaberis. et ſi captus fueris nō teneberis. hoc enī dicitur
ſepe exptū Baſiliſcus grece latine dicitur regul⁹. eo q̄ ſit vt
dicit yſidor⁹ rex ſerpentū Ipſum enī vidētes fugiūt et timent
eciā ipſi ſerpentes. olfactu enī ſuo ipſos necat. flatu et eciam
aſpectu interimit omne viuum Ad eius ſiquidem aſpectum
nulla auis illeſa tranſit et quamuis procul fuerit eius ore
cōbuſta deuoratur A muſtelis tamen vincitur quas homines
ad cauernas deferunt in quibus reguli deliteſcunt Nichil enī
ſine remedio ille parens omnium dereliquit. ¶ Un-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

de viſa muſtela baſiliſcus fugit quē ipſa ꝑſeq̄tur ⁊ occidit Eſt
autem in longitudine ſemipedalis albis maculis lineatus. ro-
guli enim ſūt ſcorpiones arencia queqꝫ ſectātes. et poſtquā ad
aquam ꝓueniunt ydrophodos ⁊ limphaticos faciunt Intoxi-
cant enī ipſas aquas et mortiferas reddūt eas Vocatur quo
qꝫ regulus a multis ſibilis nam ſibilo occidit antequā morde
at ſiue pungat Huc vſqꝫ yſi. li°. xij°. c. iiij°. pli. autē libro viij°
ca. xxij° dicit ſic apud inquit heſperios ethiopes fons eſt qui
a multis eſtimatur caput nili. iuxta quē eſt quedam fera que
cacoblephas appellatur. corpore quidē modica omnibus mē-
bris iners pregraue caput gerens ⁊ ſemper habet deiectum ſu
per terram. alias interfectio eēt humani generis quia omnes
qui viderent eius oculos expirarēt Eadem baſiliſci ſerpentis
vis eſt. queqꝫ coronea ꝓuincia gignit corpus habens in longi
tudine magnitudinem xij. digitorū candida in capite macula
velut dyademate inſignitur. ſibilo omnes fugat ſerpētes nec
flexu multiplici reliquum corpus impellit ſed celſus et erectꝰ
in medio graditur et incedit. deſiccat frutices et herbas exurit
non ſolum tactu verum eciam ſibilo et flatu circumadiacēcia
omnia deſtruit et corrumpit Tante eciam eſt venenoſitatis
et ꝑnicici ꝙ tangentes ſe cum haſta longiſſima ſine mora in-
terficit et conſumit Hunc muſtela domat et cōuincit quia deo
nature nichil placuit eſſe ſine pari. Mors itaqꝫ baſiliſci mor-
ſus eſt muſtele et tandem mors muſtele dicitur eſſe fetor baſi-
liſci Et hoc quidem verum eſt niſi muſtela paſtu ⁊ fricatione
rute herbe contra talem mortiferum primitus muniatur. vt
dicit ariſtotiles et eciam auicenna Primo igitur muſtela ru
tam herbam quamuis amaram comedit et ſic virtute ſucci her
be amare nature hoſtem intrepida aggreditur et deuincit Et
quamuis baſiliſcus irremedialiter ſit venenoſus ꝙ̄ diu viuit
in cinerem tamen combuſtus veneni maliciam perdit cuius
cinis operacionibus alkimie vtilis creditur et maxime in tranſ
mutacionibus metallorū Hic baſiliſcus perrexit ad ripā ma-
ris et in habitum monachorum religioſe vocauit ad ſe hunc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

lupū marinū dicēs O frater ex quo es tu ſignatꝰ ſigno crucis
ꝑfectꝰ chriſtianus es· idcirco accede ad me quoniam a te cupio
doceri chriſti fidem et baptiſari vt eternum iudicium euadere
poſſim: et eternis gaudijs frui merear· Lucius autem intuens
et eum agnoſcens ait O ypocrita cuculla non facit monachū
verba tua iniqua ſunt et doloſa· non vis tu a me baptiſari ſed
cupis me decipere et toxicare: ideo non audio te Et hoc dicēs
ſubmerſit ſe in vndis et natauit eūqꝫ cum cōfuſione reliquit di
cens Falſus et ingenioſus eſt ypocrita pompoſꝰ A talibꝰ
enī precipit ſaluator nos p̄cauere dicens mathei xº Cauete ab
hijs q̄ veniūt ad vos in veſtimētis ouiū· intrinſecus autē ſunt
lupi rapaces De quibꝰ ait yſidorꝰ· ypocrite vero ī occulto ma
li ſunt et palā ſe bonos oſtēdūt Quibꝰ bn̄ diuina voce dicitur
mathei· xxiijº Ve vobis ypocrite q̇a ſimiles facti eſtis ſepul-
chris dealbatis que foris q̇dē apparent homibꝰ ſpecioſa· intꝰ
uero ſunt plena oſſibꝰ mortuorū· Ita et vos foris apparetis
hominibus iuſti | intus uero pleni eſtis auaricia et iniquitate·
Legitur ꝙ cum beatꝰ hilarius iuiſſet ad diſputandum contra
hereticos dyabolus in ſpecie ſeruientis portabat ei cappam et
alias in multis obſequijs exiſtens ei quaſi cōpaciens rogauit
vt minus limpharet vinū ꝓpter vie laborem: q̄d cū feciſſet vt
purū biberet ei ſuaſit· deinde ut carnes comederet: et ſic imuta
ta penitencia cū veniſſet ad quādā villā | dixit ibi eſſe quādā re
ligioſam affectātem ei loqui Et hito adinuicem colloquio illec
tꝰ ē ab ea vir ſcūs q̄rebat lapſū Sed reuelante deo et btō mar
tino hoc eſſe opꝰ dyabolicū ad ipſum venit· et ſubito demonē
effugauit detegens eum Sicqꝫ deꝰ hilarium ꝑ beatū martinū
liberauit De ſturione q̄ ad mare perrexit dyalogus qua-
drageſimusſecundus

Sturio quidā magnꝰ ⁊ famoſus in flumine padi q̇ ē
in lombardia morabatur quē ꝓpter excellēciā ſuam
et fortitudinē cuncti piſces padi verebāt᷑ Jpſe vō erec
tus ait intra ſe Quid michi eſt ad piſces tam viles ſociare ⁊ ab
ipſis laudem et honorē recipere· melius ē vt pergam in mare
magnū et ſpacioſū vbi ſūt reptilia quorum nō eſt numerus et
belue magne marine atqꝫ diuerſe quia ab ipſis propter mag=
nificenciā ero ſublimatus et famoſus inter magnos Et hoc di
cens de flumine exiuit et in mare natauit Dū autem in mari
natauit et beluas maximas et ferociſſimas intueret᷑ penituit
ꝙ plurimū ꝓpter aſpectū earum Cupiebat enim redire neſci=
ens quid ageret propter furorem beſtiarum Interea felchus
quod animal eſt marinum vitulus appellatus ferociſſimus
intuens eū dixit Quare nō verecūdatꝰ es progredi inter mag
nos ſine eorum licencia? Certe non eris impunitus Et hoc di=
cens ſup eū aſcendit et ipſū ſuffocauit dicēs O mnes ꝑ hūc
ſe caſtigent ne leuare ſe ſatagent ¶ Ergo cum aliquis eſt in lo=
co ſatis honoratus ⁊ magnus non ſtudeat apparere inter ma
iores et potenciores nec ſe cum ipſis ſociare ſtudeat Quia ait
ſeneca Non poteſt parua res cum magna ſtare Et idē nauis
que in flumine magna eſt· in mari ꝑuula eſt Gubernaculum
quod alteri naui magnum ē alteri exiguū eſt ¶ Fabula eſt ꝙ
cum rana videret bouem magnum et pinguem iacentem in
paſcuis deſiderauit fieri magna vt ipſe Pū inflauit ſe dixitqꝫ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

filijs ſuis ſū ego ne magna ut bos. Jlli autē dixerūt Nō. Rana uero magis ſe plus inflauit ut fieret magna ut bos. et fracta eſt pellis eius et expirauit Vn̄ null⁹ exēplo rane ſe erigat plus q̄ꝫ deceat ne ſimiliter pereat Quia dicit yſidoꝛus Omnis ſupbia tātū in ymo iacet quātū ſe erigit in altū Nā ꝓpter ſupbiā angelus factus eſt dyabolus Rex autē ſaul fact⁹ eſt demoniacus Homo vero id eſt nabugodonoſoꝛ factus eſt quaſi vitulus

De murenula et cocodꝛillo dyalog⁹ q̄dꝛageſimuſtertius

Murenula dicit bꝛito. piſcis eſt quidā ſimilis anguille. Hec cū inueniret filios cocodꝛilli q̄ eſt beſtia fluuialis ſimilis lacerte eos ingulauit et abijt Cocodꝛillus āt dū rediret et filios pꝛoſtratos cerneret vltra q̄ꝫ credi poſſet amaricatus doluit ac modis ōnibus filios vindicare pꝛoptat. Vn̄ loꝛicatus incedebat vt murenulā deuoraret Quadā vero vice inuenit ſerpentem crudelem ac venenoſum quem credens eſſe murenulam ipſum aggreſſus eſt dicens Modo maledicta euadere nō potes. filios meos ſine cauſa pdidiſti Nūc te perimā et conſumā Cui anguis Caue tibi quia nō ſum murenula. ſed vipera ſū toxicoſa Si tu es auſus ingredi ad me te cito veneno inficiam Et cocodꝛillus Nūc latere michi. non potes. non es tu anguis ſed murenula quia factus es vt illa et ideo te mactabo Dum autem ad illam pꝛocederet vt eum vita pꝛiuaret. Serpens ſe foꝛtificauit ipſumqꝫ momoꝛdit et intoxicauit dicens Cum ignoto pꝛeliari nullus debet nec

rixari Sic enim nullus cum ignoto ſiue deſpecto certamen aſ-
ſumat·quia in pſona virtus non eſt ſꝫ in corde ac ingenio bel-
latoris Goliach deſperit dauid ſed ab eo interfectꝰ eſt primo
regū xvijᵒ Caue eciā ꝓpter iram et cupiditatē vindicte p̄lium
inire·quia iratus ſemꝑ putat ſe plus poſſe ſuꝑ ōnes ideo mi-
noratur Vnde ſeñ Semper iratꝰ plus putat ſe poſſe ꝙ̄ poſſit
Et idem legem ſolet obliuiſci iracūdia Vn̄ ph̄us lex videt ira
tum·iratus nō videt illam Ea propter abſcindenda eſt ab ani
mo Quia ſicut dicitur ꝓuer· xxvijᵒ Ira non habet miſericordi
am propter hoc nūꝙ̄ iudex aliquam ſentenciā iratus proferre
debet legitur in cronicis iꝑatoꝝ ꝙ otto primꝰ cum in paſcha-
li ſolemnitate principibus ſuis cōuiuiū preparaſſet antequā
ſederet cuiuſdam principis filius more puerili de menſa fer-
culum accepit·quē dapifer iratus fuſte proſtrauit Quod cer-
nens pedagogus pueri turbatus ipſum dapiferum mox pere
mit Quem cum ſine audiencia ceſar motus condempnare vel-
let ille ceſarem ad terram deiecit et ſuffocare cepit Qui dum
de manibus eius vix erutus fuiſſet ipſū reſeruari iuſſit·ſe cul-
pabilem clamans ꝙ feſto debitum honorem non detulit vn-
de ipſum libere abire permiſit

De lucio et trincha Dyalogus quadrageſimꝰ quartus

Piſcator quidam piſcabatur Vnde eſcam inhamatam
piſcibus oſtendebat Lucius autem et trincha intuen
tes eſcam ipſam plurimū peroptabāt Sꝫ lucius ige-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

nioſus dixit trinche · eſca hec delicata et optima apparet · Ta
men puto ꝙ ad piſces decipiendū ſit poſita · Igitur eam dimit
tamus ne ꝓpter appetitū gule corruamus Trincha q̊ȝ ait
Nō eſt bonū · morſellum tam optimū ꝓpter vanū timorē di
mittere prius ego tēptabo ipſū | et cū dulcedine epulabor · tu
vero preſtolare euētum rei Dū autē eſcā deglutiret ſenſit inſi=
dias hami et cupiebat redire ſed piſcator eam ad ſe traxit · Lu
cius autem fugiens inquit Nos de malo corrigamur ſocij ne
pereamus Ita et nos corrigere debemus cū alieno malo Si=
cut ait catho Malū vicini tui te caſtiget Et ſeneca Bonum
eſt fugienda aſpicere in alieno malo Idem Ex vicio alteriꝰ ſa=
piens emēdat ſuū Vn̄ ille ſapiens eſt qui bene ſcit negocia ſua
diſponere et ꝑ aliorū exemplum ſibi precauere a malis ꝓut
refert eſopus ꝙ quidā leo induſtrioſe debilitatus erat recum=
bens in cauea ſua ad quē veniebant beſtie vt viſitarēt eū · et dū
appropinquarēt ad eū rapiebat et edebat · Venit autē ad vlti
mū vulpis cauſa viſitacionis ſtans de foris ad portā cauee · ti
mebat enī appropinquare leoni Cui leo Veni huc ſoror mea
ut grata poſſim tecū miſcere colloquia Cui vulpis · video qui=
dem veſtigia intrancium ſȝ redeūcium nulla poſſum videre

De regina et ydro dyalogus quadrgeſimꝰ quitus

Regina eſt piſcis ſquamoſus qui ī fluminibus capitur ·
Et dicit² a rego regis q̄a valde ſe bene regit Ad hanc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

reginam proceſſit ydrus qui eſt ſerpens aquoſus habens plu-
ra capita et ait O regina pulcherrima. es michi pre omnibus
dilecta. Idcirco volo me tecum ſociari ac in coniugio matri-
moniari. ideoq; amicabiliter venio ad te Cui regina Hoc enim
fieri non poteſt quia non conuenit Scriptum ē enim eccľ xiijº
Omne animal diligit ſimile ſibi. ſic et omnis homo proximū
ſibi Omnis caro ad ſimilem ſibi coniūgetur. et omnis homo
ſimilis ſibi ſociabitur Ergo quia non es tu de genere meo. nū-
quam tu mecum ſociaberis Idrus autem deriſus atq; deceptꝰ
reuertitur dicens Sum confuſus et reiectus propter quod
nūquam ero letus Sic quilibet criſtianus reſpondere debet
dyabolo qui eſt ſerpens antiquus callidior cunctis animanti
bus que ſub celo ſūt. geneſis 3º Recede a me quoniam non es
tu de genere meo ideſt de genere electorum Quia ſicut dicitur
Jacobi quarto Reſiſtite dyabolo et fugiet a vobis Et apoſto-
lus Eſtote ergo fortes in bello et pugnate cum antiquo ſerpē
te Pugnare ergo debemus contra eum qui debilis reſiſtentibꝰ
eſt Prout dicit yſidorus. in oculis carnalium dyabolus terri
bilis eſt In oculis vero electorum terror eius vilis eſt Prout
legitur in vitis patrum ꝙ quidam frater reuerſus ad ſeculum
omnibus flagicijs et luxurijs ſe expoſuit Et tandem penitens
in quodam ſepulchro ſe macerauit Quem demones tēptātes
promittebant ei diuicias et ſcorta. ad vltimum vero verbera-
uerunt eum vſq; ad mortem Cumq; imobilis et in fletu ꝑma-
neret clamauerunt demones. viciſti monache viciſti. et fugie-
runt Ille autem cogitans eorum maliciam et iniquitatem. ꝓ-
poſuit. porius vellem mori ꝙ̄ demonibus obedire Et tunc
quaſi angelus dei mutatus eſt ad exemplum multorum

De carpione et trimallo Dyalogus quadrageſimꝰſextus

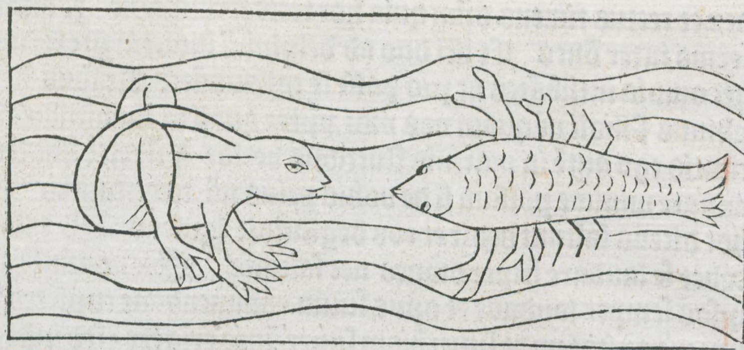
Piſces fluuiales in quadam ſolemnitate poſt cōuiuium
ſimul ſpaciabantur in magna tranquillitate et pace
Sed carpio inchoauit feſtum pturbare ſe erigendo et
dicendo·ſuper omnes dignus ſum ego laudari quia caro mea
vltra ꝙ dici poteſt eſt aromatizata et delicata Non ego in
foſſis et paludibus nutrioꝛ ſiue ſtagnis · ſed in lacu magne
garde educatus ſum ꝑpter quod debeo inter vos principari
Trimallus piſcis eſt nomen habens ex floꝛe · timus enim
flos appellatur et hic piſcis marinus eſt ut dicit yſi · libꝛo
ethimo· xij·et cū ſit ſpecie gratus et ſapoꝛe iocundus tamen ſi
cut flos fraglat et coꝛpoꝛe odoꝛe ſpirat Hic piſcis hoc au=
diens indignatus pꝛoſiliens ait Non eſt ita ut dicis·quia ego
vltra te rutilo in odore et ſapoꝛe Quis poteſt michi aſſimila
ri ·qui me inuenerit theſaurū habet Si tu i lacu garde tantū
modo moꝛaris · ego in ſpacioſis fluminibus Hic iter eos lites
et contenciones erant·quaꝑpter feſtum in turbacione verſum
eſt · quoniam quidā fouebant partem vnius quidam partem
alterius ita ꝙ volebant ſe ſimul dilaniare Interea truta piſcis
eſt quidā ſemp motꝰ ad trudēdū Hec ergo truta quia docta et
antiq̄ loquuta eſt dicens·fratres nō eſt bonum pꝛeliari ꝑpter
vanos laudatoꝛes Nō eni me laudo cū ſim laudanda Quoniā
ſcriptū eſt·os alienum te cōmendet ⁊ nō ꝑpꝛiū quia ōnis laus
in ꝑpꝛio oꝛe ſoꝛdeſcit idcirco melius eſt ut iſti qui ſe laudant
vadant ad iudicem marinū id eſt delphinum qui eſt iuſtus iu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

dex et rectus timens dn̄m quia hoc recte terminabit Placuit
ſermo inter ōnes Et iſti duo ad delphinū inuicem ꝑrexerunt
hec omnia intimātes ac pro poſſe ſe collaudātes Quibus del-
phinus Filioli nūquam vos vidi ꝓpter quod in fluminibus la-
titatis ego autē in marinis fluctibus verſor Vn̄ recte hoc ter-
minare minime poſſum ſi de vobis prius nō temptauero Et
hoc dicens ſaltum dedit et eos deglutiuit īquiens Nullus
debet ſe laudare ſuper omnes nec ſaluare Sic nonnulli ſe
ipſos ſemper laudant et opus ſuum commendant cupiētes ſe
ꝓpter vanitatem et ſuperbiam ſuper ōnes erigere · ſed iuſti et
humiles ſeipſos vilipendunt Et vt dicit Gregoriꝰ Tunc oꝑa
noſtra per merita creſcunt cū apud noſmetipſos ꝑ humilitatē
decreſcunt Vnde Iob xxxi° Si oſculatus ſū manum meam
ore meo que eſt iniquitas maxima · manum ſuā oſculatur qui
laudat quod operatur · Ideoqꝫ veritas nos inſtruit dicēs luce
xvij° Cū feceritis ōnia que precepta ſunt vobis dicite ſerui
inutiles ſumus quod debuimus facere fecimus Fabulatur
enim ꝙ volucres inuenerunt nidum ex roſis et floribꝰ ornatū
Et dixit aquila rex auium ꝙ nidus ille daretur aui nobiliſſi-
me Et fecit vocari volucres celi et querebat ab omnibus audi-
entibꝰ que eſſet auis pulcherrima Reſpondit cuculus Cuculꝰ
Et iterum querebat aquila que eſſet auis fortiſſima Et reſpō-
dit cuculus ego · Et aquila indignata ait Cucule īfelix ſemꝑ
teipſum laudas et nūquā alium cōmendas · et tn̄ nec es pul-
cherrimus nec velociſſimus nec fortiſſimus nec bene cantas
ſed ſemper idem clamas Et ideo ſentēciā damnacionis do con-
tra te ꝙ nec iſtum nidum nec aliū vnquam habebis Sic pleri-
qꝫ ſemper ſeipſos laudant ſempqꝫ cum cuculo cantant

De rana et cancro dyalogꝰ quadrageſimꝰ ſeptimꝰ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

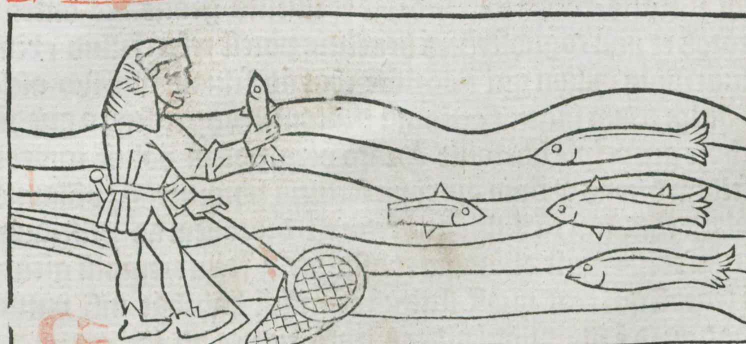

Rana dum videret cancrum in ripa fluminis natare ait
Quis eſt hic tam turpis ⁊ deformis qui auſus eſt aquā
meā turbidare? Ex quo ſū fortis et potens in aquis et
in terris ad ipſū procedā ⁊ effugabo Et hoc dicens ſaltū dedit
et cancrum oppreſſa ē dicens Quare non erubuiſti miſer ingre
di in requiem meā? Cū ſis deſpectus ⁊ niger non es confuſus
fedare aquam lucidam ⁊ preclarā? Cancer autē ut facit retro
trahere cepit dicēs·noli ſoror talia dicere quia pacem ⁊ amorē
cupio tecum habere·noli ergo ingredi ſup me Rana quoqꝫ in-
tuens eū retroire·credidit ꝙ ꝓpter timorē illius hoc ageret vn
de magis cepit eum verbis et actibus moleſtare dicens Noli
retrahere te turpiſſime quia euadere non potes·hodie carnes
tuas piſcibus dabo Et hoc dicens ſaltū dedᵗ volens ipſū mac-
tare Cancer autem videns ꝙ euadere non poſſꝫ ſe conuertit ⁊
ranam cum grillis momordit ac dilaniauit dicens Debet
fortiter bellare qui non poteſt euitare Ita quilibet pro poſ-
ſe ſuo debet fugere bellum ⁊ queſtionem· Sed ſi ōnino vitare
non poteſt antequam ꝑmittat ſe interfici uel mori pro viribꝰ
pugnet contra impugnatores A talibus eni petebat pſalmiſ
ta eripi et liberari dicens pſalᵒ lviij Ab inſurgentibꝰ ī me libe
ra me dnē Et poſt orabat tales deleri inquiens pſalᵒ lxvij diſ-
ſipa gētes que bella volunt non enī ſolummodo ꝓ nobis pug
nare debemus·ſed pro parentum defenſione et pro republica
ſaluanda Vt ponit valerius liᵒ · v·ca · iijᵒ ꝙ cum darius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

rex fines ſcitarū inuaſiſſet miſerunt ei ſcite ꝙ depopulacionē agrorū et vinearū equaminiter tollerarent Sed ſi ſepulchra parentū tāgeret tunc potenciam ſcitarū ⁊ vires ſētiret quia ꝓ eorum defenſione mori ſunt parati et pro republica ſaluanda In tantū zelare debemus ꝙ morti nos exponere decet Unde refert valerius libro v ca vijᵒ ꝙ cū codrus rex athenēſium ab hoſtibus vrgeretur cepit ab appolline reſponſum ꝙ exercitus ſuus victoriā obtineret ſi ab hoſtibus ſuis ſe occidi pmitteret Quod reſponſū cum eciā hoſtibus inotuiſſet preceperunt ne quis codrum tāgeret Tunc ille mutato habitu ad hoſtes pro ceſſit et quemdam ibi militem falce pcuſſit qui percuſſus mox in eū irruit et continuo occidit Cognito vero corpe codri cōti-nuo hoſtes oraculi memores fugerunt ōnia relinquentes

De piſcatore et piſciculo dyalogꝰ quadrageſimꝰ octauꝰ

Piſcator quidā dum piſcabatur cepit piſciculū quēdā et cū vellet ipſum iugulare vociferatus eſt dicens O piſcator miſerere mei parvū de me habebis lucrum ſi me iterficis Sed ſi me abire permittis pmitto deo et tibi ꝙ ꝙ̄ plurimum te faciam lucrari quoniam ad te quotidie reuertar cū magna ſocietate piſciū ac in retibus tuis multos introdu-cam Cui piſcator quomodo te cognoſcere potero inter tot piſ-ces At ille parum preſcinde michi de cauda ut me inter alios cognoſcas Credidit ergo piſcator preſcidit illi caudā et dimi-ſit piſciculus vero ingratus ſemper cū piſcabatur homo eum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

impediebat et piſces ab eo propulſabat dicẽs· patres cauete a
ſeductore illo qui me ſeduxit et caudã meam preſcidit Hic eni
faciet vobis ſi non caueatis· ⁊ ſi michi non creditis vel operibꝰ
credite Hec autẽ dicens oſtendebat caudam p̄ſciſã· piſces vero
ipſum abhorrebant et ab ipſo ꝙ̄ cicius fugiebant piſcator au-
tẽ numꝙ̄ ampliꝰ piſcabatur ꝓpter quod in pauꝑtate degebat
Accidit quoqꝫ ꝙ piſcator longius poſt· piſciculũ illum cũ alijs
piſcibus cepit· ipſumqꝫ agnoſcens trucidauit crudeliter dicẽs
Ille qui manet ingratus · iuſtũ eſt ſi ſit mortificatus ¶ Hic
enim multi ingrati reddunt ſemꝑ mala pro bonis Quibus lo-
quitur ꝓ̇· xvij Qui reddit mala pro bonis non recedet mali-
cia de domo eius· Hec eſt enim magna igratitudo indigna me-
ritorũ De qua dicit bernardus Ingratitudo inimica eſt anime
exterminacio meritorũ· virtutum diſperſio· beneficiorũ ꝑdicio
Ingratitudo inimica eſt anime ventus vrens ſiccans ſibi fon-
tem pietatis· rorem miſericordie et fluenta gracie ¶ Contra i-
gratos et non cognoſcentes beneficia poteſt referri illud exem-
plum illius villani qui quotidie ibat ad ſiluam cum ſuo aſel-
lo· quiqꝫ eciam inuenit quẽdam draconem oppreſſum a quadã
arbore quem ipſe liberauit Draco vero poſtea voluit comedẽ
aſellum dicens ꝙ oĩa maxima ſeruicia ꝑduntur Sꝫ villanus
habuit cõſilium cũ vulpe que reduxit draconem ad priſtinum
locum et liberauit villanum et aſinum ¶ Item exemplũ girar-
di teneoſi qui erat quaſi ſtultus et nichil habebat niſi vnum
gnatum id ẽ filium· qui videns ões euntes ad imperatorem
dona ferentes· ait intra ſe vadam ⁊ ego ad imperatorem ei do-
na ferendo ut decet dn̄m meum Et inuenit primo centaurum
Centaurus eſt animal inferius equus ſuperius homo· velox in
curſu ut equꝰ· deinde vrſum ſuꝑ quem ſedit et donauit ipſos
impatori ex ꝑte dñi ſui Cui imperator tranſmiſit multa dona
ipſumqꝫ valde ditauit · deinde gnatus finxit ſe eſſe mortu-
um ⁊ probauit patrem ſuum· inuenitqꝫ illum nõ curãtẽ de ſe.
pro quo eum plurimum vitupauit Vn̄ Gregoriꝰ non eſt dig-
nus dandis qui non agit gracias de datis Et auguſ· Quod

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

deus dederat gratis tulit ingratus

Ce De aquila et auibꝰ et leone et alijs beſtijs dyaꝰ q̃drageꝰ nonꝰ

Aquila cũ auibus vallata ⁊ caſtrametata ĩ campeſtribꝰ
cum leone ac beſtijs preliabatur Quotidie enĩ ſimul
conueniebant ad certamen et ex vtraqꝫ parte cõcurre
bant multi Interea vulpes clam vocauit prũdinẽ dicens mo=
do eſt tempus nos redimendi poſſumus enim de principibus
noſtris videre vindictam qui nobis dominantur Agamus ſa=
gaciter ꝙ ipſi ſimul prelientur ſeqꝫ perimant Hoc prundo
facere conſenſit et ad aquilam conuolauit eamqꝫ plurimum
magnificauit dicens · tu es regina auium ⁊ impatrix ſi attẽde
re vis conſilijs meis eris eciam princeps et dux ferarũ Conſen
ſit aquila et promiſit conſulta tenere prundo autem rediens
ad vulpem cum ipſa et cũ alijs ordinauit ꝙ aquila ſimul cum
leone dimicaret Et quis eorũ victor exiſteret princeps et dux
eſſet auium et ferarũ Cũ autem ĩ agone contẽderẽt ait aquila
O nobilitas leonina ſi bene proſpexeris ſeducti ſumꝰ a falſis
conſiliarijs ipſi peroptant a noſtro dominio liberari ꝓpterea
nos ad certandum incitauerunt Certe melius eſt ut domine=
tur quilibet generi ſuo · q̃ꝫ nos per fallaces perimere Hoc au=
tem credidit leo et pacificati ſunt ſimul dicentes Sunt iiqui
ſeductores falſi conſiliatores ¶ Caueant ergo principes a tali=
bus ne cito ſe moueãt ad verba compoſita quia multi ſeducto=
res reperiuntur Ait enim ſeneca Ad rem mouearis et non ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

verba cōpoſita Seruare enim debet ſe quilibet ac precauere ne a falſis conſiliarijs decipiatur. ꝓpter quod precipitur pū. xxxvij A conſiliario malo ſerua animam tuam Debet enim priceps habere itelligenciā periculorum circumſtancium et ſpecialiter ſeductionē ipſorū adulancium Sunt enī adulatores ſyrene blandis vocibus ſeducentes yſa. xiij. et ſyrene in delubris voluptatis A quibus et ſumme oportet cauere ac eorū fallacias intelligere Unde ſpenſippus phūs nepos platonis adulanti legitur dixiſſe adulator deſine nichil proficis cum te intelligam

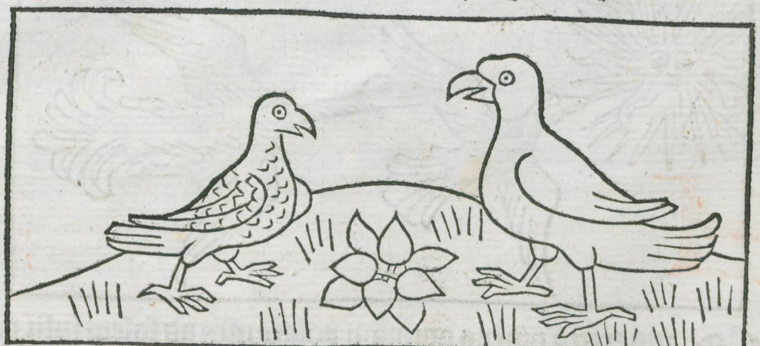
De aquila que citauit omnes volucres dyalog⁹ quiquageſim⁹

Aquila citauit capittulum alitum et dum ſimul manerēt et errata corrigeret. ecce venatores apparuerunt tendentes rechia et laqueos vt de auibus caperent Hec intuens aquila et ꝑiculum agnoſcens per precones ſuos conclamari fecit ut omnes alites ſequi deberent vexillum aquile et ſimul cum ea conuolare ſi euadere cupiunt Ille vero que obedientes fuerunt et cum ipſa volauerunt euaſerunt Sed fuerunt quedam guloſe et inobidientes que eſcas intuite ſūt et eas concupiſcentes in laqueos cōuolarūt vnde irretite et illaqueate miſerabiliter clamauerunt dicentes Qui nō wlt obedire debet nequiter perire Ergo cauendum eſt viciū inobediencie quia inobediencia confert mortem et maledictionem in preſenti et penam in futuro Unde fuit dictum ade geneſis iij°

Quia comediſti de ligno quod tibi preceperã ne comederes ma
ledicta terra ĩ ope tuo · ſpinas et tribulos germinabit tibi · dic=
tũ fuit eciã ſauli regi primo regũ xv ꝑ eo ꝗ abieciſti ſermonẽ
dñi abiecit te dñs ne ſis rex ꝓpter quod dicit Bernardꝰ Mag
nũ ẽ viciũ inobediencie · quia angelꝰ celũ · adam ꝑadiſũ · ſaul
regnum ſalomon perdidit amorem diuinum · prout ait vale=
rius li° ij° ponens exemplum qualiter patres puniebãt filios
militarem diſciplinã non obſeruantes Aurelius enĩ filiũ ſuũ
quia non tenuit ſuum preceptum inter pedites fungi coegit
quod fuit maxime humiliacionis ¶ Legitur in cronicis roma=
norũ ꝗ cum iuliꝰ ceſar in perdomãdis hoſtibus quinqꝫ anno=
rum ſpacium ſibi permiſſum pertranſiret licet glorioſe trium
phaſſet honor tamen debitus ſibi denegatus eſt nec vrbẽ igre=
di ꝑmiſſꝰ eſt eo ꝗ vltra terminũ ſibi prefixũ morã cõtraxiſſet

¶ De herodio et miluo dyalogꝰ quiquageſimꝰ primꝰ

Herodiꝰ rapaciſſima auis eſt õnium volatilium maior
qui et aquilam vincit vt dicit gloſa · ſuꝑ illud pſalte
herodij domꝰ ⁊cetera Herodiꝰ ꝑ aerem ſpaciabatur
volãs Sed miluus poſt ipſũ ſibilare cepit euqꝫ depompare idẽ
vituperare dicẽs Exſpecta me ne phãde quia te totũ decalua=
bo tu vis ſuꝑ õnes volucres dominari ſed oẽs de te ego vindi=
cabo Herodius autẽ in aere volabat nec de ṽbis fabuloſis cu=
rabat Sed miluus verba reciprocare inchoauit ꝓpter quod
herodius ira inflãmatus ſuꝑ ipſũ deſcendit et vngulis totum

euiſcerauit dicens q Qui vult infeſtare fortem perit atqꝫ que rit mortem Ergo cernere poſſumꝰ ꝙ ꝑiculum eſt nō modicū contra potētes verboſari ipſos ꝙ ifeſtare ꝓut dicitꝛ eccl· viijº Non litiges cū homine potente ne forte incidas in manus illiꝰ

Unde refert eſopus ꝙ quidam lupus bibebat in flumine et agnus quidam ſubtus eum bibebat cum eo ſimul· leuauitqꝫ lupus poſt eū vocem dicens Turbas tu aquā potus mei Cui agnus· dnē non facio vobis iniuriam neqꝫ turbo Et lupꝰ · michi dampna minaris · neſcis quid feci patri tuo nondum ſunt ſex mēſes ? Cui agnus· tanto nunc vixi tempore Tunc clamauit lupus An loqueris furcifer id eſt villane ?· ac irruit in eum et deuorauit Hic faciunt potentes ſeculi minoribus quia ſine occaſione deuorant eos et diſperdunt ꝓpterea dicitꝛ domino non deficit occaſio

De grue que volebat volare ad ſolem dyalogus quīquageſimuſſecundus

g Orus erecta videns aquilam volare uſqꝫ ad ſolem ipſū ꝙ proſpicere clare · ait intra ſe pulcra ſū ego ⁊ magna vt aquila· volo euolare uſqꝫ ad ſolem et irreuerberatis oculis in ipſum proſpicere ut aquila · poſtea ꝙ magnificata ero ut ipſa Cūqꝫ ſe in aſtra erigeret cepit vltra vires fatigari nec ad ſolem attingebat Nec eciam ꝓpter arroganciā deſcēdere cupiebat· ſed vltra ſuum poſſe ſurſum tendere cepit Quaꝓpter nimium aggrauata non valens ſe gubernare et ad ſolē volare irremediabiliter corruit dicens q Qui vltra poſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

ſe ſurſum tendit contra velle poſt deſcendit Sic enim multi ſu
perbi ⁊ elati ſupra omnes conuolare cupiūt Et quia ſuperbia
ſemꝑ caſum habet contra ſuū velle humiliabuntur· quoniam
qui ſe exaltat humiliabitur luce xiiij°. Vn̄ bernardꝰ Qui ſe ex
altat quātum poteſt· deicietur quātum deus poteſt Et auguſ-
tinus· ſi extollis te· deus deicit te Si tu deicis te deus eleuat te
Sentencia dei eſt cui nec detrahi poteſt vel addi Qui ſe exal-
tat humiliabitur ⁊c· Dicit ipſa veritas prout dicit leo papa
videte fratres magnum miraculum Altus eſt deus· ſi erigis
te fugit a te· ſi humilias te deſcendit ad te ¶ Refert oroſius li-
bro v· ꝙ valerius imperator octauus poſt neronē ꝓpter ſupbiā
et infidelitatem ſuam excitauit perſecutionem in cultoribus
criſti per totum orbem cupiens delere nomen xp̄i et conculca-
re· vnde interfici faciebat omnes qui inuocabant nomen xp̄i
Cum autem pugnaret cum ſapore rege perſarum victus eſt ⁊
captus cum toto exercitu ſuo et tradidit illum deus in manū
ſaporis ꝓpter ſuperbiam ſuam et factus eſt ei ſeruus omnibꝰ
diebus quibus vixit Quocienſcumqꝫ vero ipſe ſapor equum
aſcendebat eum proſtratū primo pedibus cōculcabat et equū
poſtea aſcendebat

De ſterla q̄ cepit leporem Dyalogꝰ quiquageſimustercius

Sterla auis eſt ſimilis grui magnū enim habꝫ roſtrū
et periculoſū· hec cū roſtro cepit leporem Sꝫ dū eſſet
famelica noluit predā comedere· dicens volo ꝑdā tā

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

excelentiſſimā aliis demonſtrate ut a videntibus ſim magni-
ficata Cumqꝫ ad cōuentū alitum p̄dam duxiſſet volucres forcio-
res p̄dam hanc concupiſcentes rapuerūt nec partem aliquā ei
reliquerunt Sterila vero cum merore famelica manens ait
Qui vult rem ſuam pandere cupit illam perdere ¶ Hic enim
nonnulli vane glorioſi omnia que poſſident aliis volūt oſtēde-
re ut ꝑ hoc magis ſint collaudati Sed ut dicit Gregoriꝰ p̄da-
ri deſiderat q̄ theſaurū publice portat in via Sunt eciā multi
qui cunta bona que agunt aliis inoteſcere cupiunt Quibꝰ an-
guſ· loquitur dicens Occulta quod agis in quantum potes· ꝙ
ſi ex toto non potes ſit in animo voluntas occultādi Et grego-
rius Bonum opus ſic fiat in publico ut tamen intencio ſit in
occulto Item· ſub beſtia quam occidit morit᷑ q̄ de victoria quā
facit gloriatur ¶ Refert eſopus ꝙ lupus cepit hedum de ca-
pris tenerrimum Cui dixit hedus · letare et gaude gaudio
magno quia talem hedum habes in tua poteſtate Sed anteq̄ꝫ
comedas me· precor te ut cantes ⁊ dum cantabis ego ſaltabo·
Ad hoc lupus cepit cantare et hedus ſaltare · quod audientes
canes impetum fecerunt in lupum quem inſecuti ad hoc com-
pulerunt ut hedum relinqueret et hedus fugit exemplum eſt
ꝙ quilibet bonis ſuis utatur ſilencio

¶ De ſtrucione et cirurgico dyalogus quīquageſimꝰ quartus

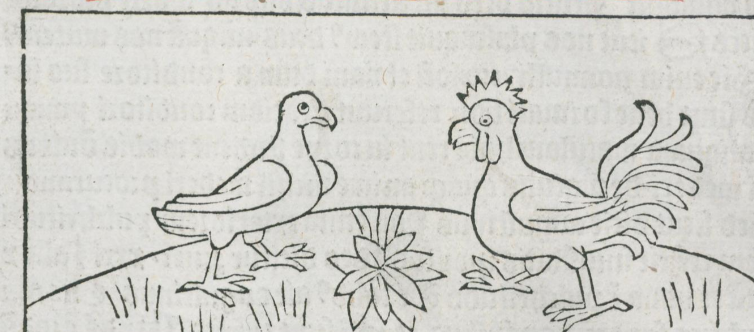
Strucio eſt auis magna et potens pennata et alata ta-
men in aſtra eleuare ſe non poteſt propter imbecillita

tem alarum ſuarū Erat enī ſtrucio quidā ſatis pulcher et de-
corus qui alas habebit fortiſſimas ⁊ venuſtas· tamē in alis
pennas duas baiulabat retortas de quibus plurimū triſtaba
tur Quaꝓpter ad cirurgicū ꝑrexit dicens· ſatis egregius ſum
et venuſtus ſed pennas iſtas retortas volo ꝙ amputes michi
quoniā aliquantulū me deturpant Cirurgicus autem pennas
retortas illi amputauit et cū tali vngento ei alas vnxit ꝙ alie
penne alarum ceciderunt· ꝓpter quod ſemper impotens fuit
ad volandū Strucio vero amaricatus vſqꝫ ad mortē plorauit
dicēs Sicut nos plaſmauit ſtemꝰ deus· nūquā nos mutemꝰ
¶ Sic enim nonnulli curioſi et vani dum a conditore ſuo ſa-
tis ſunt bene formati non referunt graciam conditori ymmo
ſi aliquam maculam haberent in corpe ſtudent modis ōnibus
eā mederi· de maculis quoqꝫ anime nichil mederi procurant
Sed ſicut dicit auguſtinus Non enim exteriorem pulchritudi
nem req̄rit inuiſibilis ſponſus Ideo dicitur ꝓuer· xxxi Fallax
grā et vana ē pulchritudo De talibꝰ ait auguſtinus Ecce oīa
pulchra ſunt cū hominibus· et ipſi ſunt turpes ¶ Unde quidā
rex fecit cōuiuium principibus ſuis Et cum non eſſet aliquis
angulus in domo eius qui non eſſet coopertus purpura et a-
lijs precioſis affuit quidam phūs· qui cum vellet expuere ex-
puit in faciem regis Et cum miniſtri propter hoc vellent eum
ducere ad ſuſpendēdū nō ꝑmiſit rex ſꝫ q̄ſiuit a philoſopho qua
re hoc feciſſet Qui reſpondit· vidi alia loca plena argento et
auro et gemmis et purpuris precioſis· et ideo in barbam re-
gis incraſſatem et ex pinguedine et cibo īmundam expui Non
enim vidi locum minus nitidum Quod audiens rex compunc
tus eſt et humiliatus Illi vero qui ſe decorant et ornant ex au
ro vel alio ornamento cito expoliantur ¶ Prout refert eſo-
pus ꝙ quedam cornix deformis et nigra perrexit ad nupcias
Sed anteq̄ ad nupcias intraret a qualibet aue accepit plumā
vnam et ornauit ſe Erat itaqꝫ pulchra valde non natura ſed
arte Et dum intraret domum nupciarū mirabantur cetere a-
ues que illic conuenerant pulchritudinem illius Venerunt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

autē aues ille quarū plumas furata erat et acceperunt ſingule
plumas ſuas· et ſic cornix remāſit nigra et deformis ut prius
Accidit pariſius in generali proceſſione q̄ quedam ſimia cuiuſ
dam domine trecias alienis crinibus quas deferebat corā ōni
populo abſtraxit et turpis ac decapillata ad modum cornicis
depoſitis alienis plumis remāſit Et iudicio dei hoc accidit

De falcone et gallo dialogus quiquageſimuſquitus

Falconem quidam miles habebat cum quo plurimum
letabatur · quem ſemꝑ ſuper cirothecā geſtans ſplen
dide nutriebat Quadam autem vice miles falconē
in aerem direxit cupiens ipſum ad manū clamare poſt eum
ſibilabat vt rediret · falco autem deſcendere non volebat in ter
ram · gallus hoc videns ſe ſublimare cepit dicens Miſer ego
quid facio ſemper turpiter in humo et luto pico
Nonne ſum pulcer et magnus vt falco ? certe ſuper cirothecā
volabo · et de cibo domini mei epulabor Cumq̄ʒ ad cirothecā
volaſſet miles ſollicitus de falcone gauiſus eſt et gallum cepit
et q̄ citius iugulauit · et carnem eius falconi oſtendens ad ma
nū reclamabat Et falco hoc vidēs tā delicatā carnē cupiēs ad
ipſam gaudenter ſe declinauit dicens Non eſt ſenſus
ſe leuare in ſtatu ſuo ſed pauſare Sic enim homo agere debet
huiliter reſidere i ſtatu ſuo· nō oculos ad id qđ nō decet tēdere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

ꝓpter quod dicitur ꝓū xxiij prudēcie tue pone modū. Altiora te ne queſieris et fortiora te ne ſcrutatus fueris Et ſeneca Id quere quod iuenire potes Id diſce quod potes ſcire Refert eſopus ꝙ quidam nobilis homo habebat vnū caniculū letum puum et vnum azinū Aſinū mittebat ad molendinū ad grauiora opa caniculus vero cū dn̄o ſuo ludebat quem de ꝓpria ſcutella paſcebat Videns autem azinus ſe fatigari et canem blandicijs foueri cepit intra ſe cogitare. Iſte catulus nichil facit niſi ꝙ pedibus calcat dominum ſuum et lingua lambit et ſic diligitur volo et ego ſic agere Et eleuans pedes anteriores miſit ſuper humeros domini et ſua voce tonabat. Dominus autem timens clamare cepit et ſeruitores venerunt cū baculis et fuſtibus et verberauerunt eum uſqꝫ ad mortem At ille cogitans dixit Melius michi erat quieſcere ꝙ̈ ſic agere quia nichil lucratus ſū niſi verbera Vnde in hoc docemur ꝙ homo non agere debet quod naturaliter non poteſt facere Vnde quidem Nemo audet feliciter quod natura negat Imprudens diſplicet vnde placere ſtudet

De aſture q̄ miſit ad caridriū dyalogꝰ quīq̄geſimꝰſextus.

Aſtur in aere ꝑſequebatur gruē et ad extremū deiecit tamē grus cum roſtro uſqꝫ ad mortē vulnerauit aſturem Aſtur autē ſic vulneratus miſit ad caridriū nuncios et munera dicens O medice animarum et corpum deſcende et cura vulnera mea quia ad plenum tibi ſatiſfaciam Ca-

drius vero ut dicit pap̄ eſt auis alba tota cuius interiora ocu-
los caliginoſos curant· Et ſi viuere debet homo appropiquat
ſibi · ſi vero mori fugit ab eo Unde cognoſcens ꝙ aſtur mori-
turus erat ei appropinquare noluit dicens Perituros viſi-
tare nolo · ſed cum letis ſtare ¶ Multi enim tales reperiuntur
amici qui tempore proſperitatis et leticie viſitant amicos · tem
pore autē calamitatis et miſerie nolunt videre Eaꝓpter dicit
ſen̄· Difficile eſt in re proſpera amicos probare · in aduerſa
facile Quia dicitur eccli·xxxvij.º eſt amicꝰ qui ſolo nomine ami-
cus eſt Et ut dicit yſidorus Kari ſunt amici qui uſqꝫ ad finem
cari exiſtant ¶ Quidam interrogauit filium ſi amicum habe-
ret fidelem Cui ille reſpondit ſe habere tres Et pater Frater
et amicus in anguſtijs comꝓbatur Uade ergo et ꝓba Fuit ille
et tulit porcum ac decollauit et amputauit caput et pedes mi-
ſitqꝫ i ſacculum dicens ſingulis ſuorū trium amicorū Ecce ho-
minē quem occidi peto ut illum caute ſepelias ne in culpa deꝑ-
hendar · qui a nullo amicorum illorum receptus eſt Hac enim
de cauſa pater fecit eum amicos probare et aliud ſibi exemplū
narrauit de duobus ſocijs · quorum vnus conceſſit alteri ſpon
ſam ſuam vxorem deinde perrexit viſitare parentes ſuos et in
mari omnia perdidit Et reuerſus ad ſocium ſuū nō eſt auſus
ſe manifeſtare · ſꝫ deſperatus dixit ſe feciſſe homicidium quod
non fecit· ut moreretur ipſe pre deſperacione et confuſione Et
cognitus a ſocio ꝑ ſignum dixit ipſe ſe hominem illū occidiſſe
ut ſocium liberaret Tandem homicida hoc videns ſe mani-
feſtauit ne morerentur iſti inculpabiles ¶ Narrat valerius
libro iiij.º · ca.º · vij.º de vera amicicia de duobus amicis ſcilicet
amone et phitia quorum vnum cū vellet dioniſius tyrannus
interficere et ipſe impetraſſet tempus ab eo ut rediret do-
mū ad res ſuas ordinandas Alter vero pro reditu ipſius fide
iuſſorem ſe fecit nichil dubitans de amico Appropinquante
autem die diffinita nec illo redeunte vnuſquiſqꝫ illum teme-
rarium ſponſorem damnabat Ille vero de amici conſtancia
ſe non metuere predicabat Hora autem conſtituta alter venit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

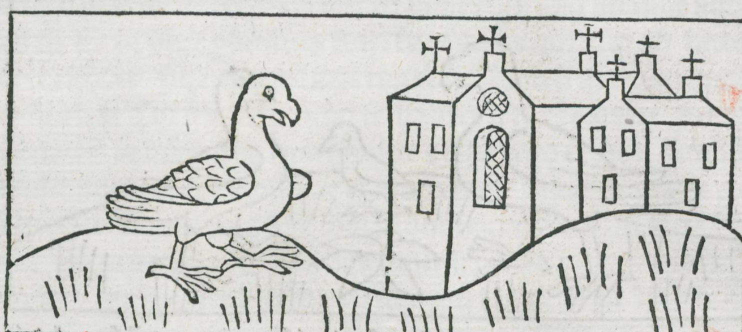
Admirās autem tirānus eorū animū ⁊ amiciciā fidei ſuppli-
cium remiſit et rogauit eos ut ſe in tercium gradū ſodalicij ſe-
cum reciperent Si homo ſic facit pro homine quid facere de-
beret pro deo qui ſe ꝑmiſit occidi pro homine ? Unde eccł xix°
Graciā fideiuſſoris tui nō obliuiſcaris dedit enī ꝓ te aīam ſuā

De oſmerillo et accipitre dyalog⁹ quīq̄geſimus ſeptimus

Oſmerillus ⁊ accipiter ſociati ſunt et predā ſimul diui-
debant cum venabātur Quadā autem vice rapuerūt
qualiā extra nidum Qualia eſt auis quedā et dicitur
a qualis vel dicitur qualia a voce quam facit ſcilicet quaquera
huic dixerunt Elige tibi vnum aut vis ꝙ te ſolam manduce-
mus. Aut vis nos ꝑducere ad nidum et te cum filijs epule-
mur ? Quibus qualia ait Anguſtie michi ſūt vndiqꝫ et quid
eligam ignoro Sed michi melius eſt ſolam incidere in mani-
bus veſtris ꝙ̈ cum filijs interire Et anteꝙ̈ eam iugularēt lo-
quuta eſt dicens Melius eſt ſuſtinere malum ꝙ̈ peius habere
Ita ⁊ nos exemplo qualie cum pericula euadere non poſſu-
mus ſemper minus eligēdum eſt Iuxta dictū ſapientis de duo-
bus malis minus eligendum eſt Eligere enī debemus potius
mori pro republica ꝙ pro ꝓpria viuere vtilitate Unde re-
fert Aug⁹ de ciuitate dei li° primo. ꝙ cum marchus regulus
captiuus a cartaginēſib⁹ detineretur ⁊ romani multos de car-
tagine detinerent iuuenes miſſus eſt dictus regul⁹ romā pro
cōmutatione fienda Iurat ꝙ rediret ſi cōmutatio fieri nō poſ

ſet Qui cum rotham veniſſet ſupꝛa dicta fieri diſſuaſit eo ꝙ ſe-
ner eſſet et parum viuere poſſet· illi autem iuuenes multa pꝛe-
lia romanis adhuc poſſent mouere Et cum rogaretur ut ſaltē
remaneret nullatenus acquieuit Rediens ergo crudeli moꝛte
iterijt Vtile quidē remanere ſibi fuiſſet Sed ꝓpter iuſiurandū
non fuiſſet honeſtum et ꝓpter vtilitatem romanoꝝ nō fuiſſet
vtile ¶ De carflācho qui voluit ſe regulari dyalogus quinqua-
geſimuſoctauus

Carflanchus eſt auis ſimilis falconi potens et virtuoſus
hic in iuuentute voluit ſe regulari dum virtutibus pꝛe-
fulgeret Sed timoꝛe auſteritatis regule diſtulit dicens
Credo ꝙ nō potero ieiunare· ſurgere ad matutinum· caſtitatē
tenere et voluntatem ꝓpꝛiā abnegare Et quia bonum non in-
choauit timoꝛe penitencie non bene mediauit ymmo male fini-
uit dicens ¶ Qui non bonum pꝛe timoꝛe facit perit cū mero-
re ¶ Hic enim multi cupiunt cōuolare ad graciam dei ſed ti-
mēt carere delicijs mundi Pꝛouocat quidem amoꝛ xp̄i eos ſꝫ
reuocat cupiditas ſeculi Tales enim ſolent dicere ſeruirem li-
benter deo· libenter intrarem religionē· ſed timeo ꝙ non poſſē
auſteritatem regule ſuſtinere Iſti nō attendunt illud ap̄li ad
philippen̄· iiij°· ōnia poſſū in eo qui me confoꝛtat Id eſt xp̄s
Vt dicit bern· in ſe ſperantibus de⁹ eſt theſaur⁹· i pauptate ſo-
lacium· in ſolitudine gloꝛia· in ambicione honoꝛ· in contemp-
tu vmbꝛaculum in pꝛotectione a pluuia et ab eſtu ¶ Fabu-

ſator enim quidam ait ꝙ falco cepit miliuum et ſub pedibus
ſuis deiecit et cum vno pede ipſū conculcabat dicens Infelix
magnus et fortis es tu vt ego quare te nō defendis quia te cō-
culco et euiſcerare volo. Cui ille verum dicis quia magnus ⁊
fortis ſum eciam vltra te Roſtrū enī habeo et pedes forciores
ſed michi deficit cor Sic enim multi multa bona agere poſſūt
ſed deficit ſibi cor et voluntas faciendi Quidam cecidit in
flumine neſciens natare vnde cepit clamare. ſancte georgi
adiuua me Sanctus autem georgius affuit eiqꝫ dixit Tepide
adiuua temetipſum. moue manus et pedes et liberaberis.
Quia qui ſe iuuat. iuuatur a deo Sic enim facere debet qui
cecidit in peccatum non ſolum debet a deo veniā poſtulare ore
ſed opari que poteſt ut a peccatis reſurgat Refert auguſtin⁹
in eplā ad Jeronimum ꝙ cum quidam in puteum cecidiſſet et
alius ſupueniens quomodo ille ceciderat interrogaret. ait ne
q̄ſo q̄ras q̄liter huc ceciderī ſed inquire q̄liter liberarī poſſis me

De vpupa et papego' dyalog⁹ quiquageſimus nonus

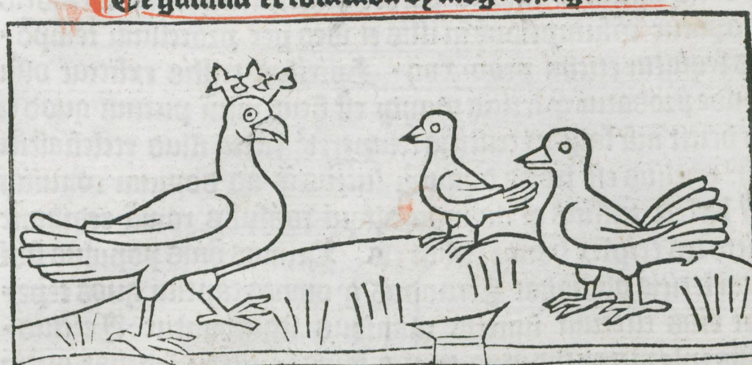
Vpupa quedam auis eſt dicit yſidor⁹ ethȳ xij Vpupā
greci appellant eo ꝙ ſtercora humana conſideret et
fetenti paſcatur fimo auis ſpurciſſima criſtis extāti
bus galeata ſemper ī ſepulchris et humano ſtercore cōmorās
cuius ſanguine qui ſe vnxerit dormitū pergens demones ſuf-
focantes ſe videbit Hec propter ꝙ eſt pulchra et placide criſ-

tata penniſqꝫ variata ſublimare ſe cepit intuens papagum
penes regem morari in cauea deaurata. qui et ſplendide paſce=
batur de cibo regis ait. placida ſum ut papagus tamē mag=
no labore cibum michi quero Iſte autē papagꝰ ſine ſudore ho=
norifice manet et ad libitum ſaturatur. Certe volo ad regē ire
et in cauea canere et vt papagus epulari et gaudere cum dn̄o
Dū autē ad regē aduolaret ⁊ rex claudēs eam in cauea colloca
ret cepit plurimum amaricari videns ſe captam et in libertate
alterius. Unde pre triſticia et dolore parum vixit et durauit
dicens Libertati comparari poteſt nil nec eſtimari ¶ Sic
enī multi loquuntur de religioſis dicentes Iſti fratres bene ſe
habent optime ſaturantur. cantāt et ſine magno labore de=
gunt Unde cum probare volunt intuentes ſe ſub regula con=
cluſos et in poteſtate alterius penitet eos nō habentes liberta
tem ꝓpriam Unde phūs Non bene ꝓ toto libertas ven=
ditur auro ¶ Narrat valerius li°. vi°. ꝙ literonides nobilis
ſpartanorum cum trecentis ciuibus pugnauit contra ꝑſem re=
gem ꝑſarum pro libertate patrie et alacri voce exhortatus eſt
ſuos dicēs Hic prandete cōmilitones mei tamꝙ̄ apud iferos
cenaturi Cui omnes intrepidi paruerunt Et cū non eſſet ſpes
euadendi ita eos animauit ꝙ ōnia pacienter ſuſtinerent po=
tius ꝙ̄ ſeruire perſis ⁊ libertatem ꝓpriam amittere ¶ Item re
fert oroſius li°. vi°. ꝙ demetrius rex ponti et armenie cū obſi
deret eum filius ſuus nec deſiſtere vellet ab obſidione contriſ=
tatus ad inferiora domus ſue deſcendit et omnibus vxoribus
ſuis et filiabus et meretricibus venenum dedit et ipſe poſtea
pre deſperacione ſumpſit Sed cum nec ſtatim vitam finiret
cuidam de hoſtibus per murum intranti iugulandū ſe exhibu=
it anteꝙ̄ hoſtibus ſubiaceret et ꝓprium arbitrium amitteret
¶ Item refert oroſius ꝙ cum quidam obſeſſi fuiſſent a ſcipio=
ne affricano et romanis et vidiſſent ſe non poſſe reſiſtere cum
caperentur ne de bonis eorum gauderent romani clauſerunt
portas ciuitatis ſue et ſe ac omnia ſua et vrbem incendio cre=
mauerunt antequam hoſtibus libertatem ſuper ſe traderent

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

Legitur in hiſtoꝛijs ſcolaſticis ꝙ tempoꝛe abrahe quidā rex
babilonie nomine belus inuaſit ſiriam in aliqua parte et ſta-
tim moꝛtuus eſt Sed vxoꝛ eius ſemiramis cupiditate regnā
di ut poſſet regnare . ꝓpꝛio filio nomine nino nupſit qui poſt
totam ſiriam cepit et fecit ciuitatem magnam itinere dierum
trium ⁊ ſuo nomine nino appellata eſt niniue . qui habuit eciā
filiū ex ꝓpꝛia matre nomine babilio qui et babiloniā āpliauit

De gallina et columba dyalog⁹ ſexageſim⁹

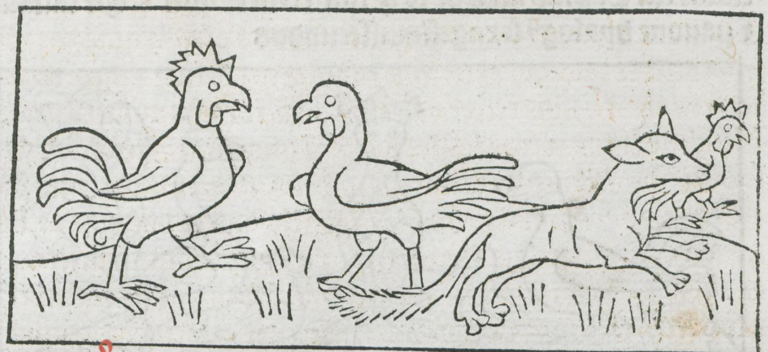

Gallina et columba ſimul nidum fecerunt et moꝛabāt᷑
ſed multociens rixabantur ꝓpter quod vna nimis ca
nebat altera vero nimiū vlulabat Gallina autē dum
pꝛoſpiciebat filios columbe iugulari plurimum letabatur et
cantabat Ideoqꝫ columba ſe turbabat dicēs Tu gallina nō
vis cōdolere mecum cum pꝛoſpicis meos pullos iugulari Gal
lina vero contra dicebat Tu magis non vis cantare mecū cū
de viſceribus educo ouū et a tali periculo liberoꝛ Hac enim
de cauſa ſimul queſtionabantur Vnde vnanimiter ad aqui-
lam perrexerunt dicentes Iudica inter nos o regina ſi ſimul
nos habitare et commoꝛari competit Aquila vero ſenten-
ciam publice exarauit dicens Leti ſtent cum liberatis .
triſteſqꝫ cum tribulatis Non enim conueniens eſt hilares et
iocundos cum hijs qui in triſticia poſiti ſunt ſpaciari nec ama
ricantes et triſtes cum letabundis iocari Sed ſicut ait

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

aplūs ad rō· xij° Gaudete cum gaudentibꝰ· flete cum flentibꝰ
Sed nota ꝙ nimia leticia aliquādo ſubito occidit quia cor tūc
dilatatur et calor ad exteriora trāſit et cor deficit ⁊ ideo mors
interuenit Vnde refert valerius ꝙ cū cuidam mulieri mors
filij abſentis ex errore fuiſſet nūciata dum illa merens ſederet
ſubito filius aduenit Quem illa videns in amplexus eius ir=
ruit et mox exanimata corruit Triſticia autem non cito occid(it)
quia in triſticia primo retrahitur calor naturalis ad interiora
et talis agitacio caloris prebet nutrimentum in membris
et oꝑatur cōſumptionē in illis et ideo per proceſſum tempo=
ris ſequitur eticha prou· xvij· Spiritus· triſtis exſiccat oſſa
Vnde probatur ꝙ leticia mundi eſt ſicut vinū purum quod ci
to deicit niſi ſalubri triſticia temperet· Iuxta illud eccleſiaſtici
vij° Melius eſt ire ad domum luctus ꝙ ad domum conuiuij
Refert tullius ꝙ quando aliqui conſules romā redibant
victores triplex honor fiebat eis Primus ōnis populus ſibi
cum leticia obuiabat Secundus· ꝙ omnes captiui quos cepe=
rat eius currum iunctis manibus ſequebantur Tercius·
quia ipſe victor indutus tunica iouis in curru ſedebat quem
quatuor equi albi uſq3 ad capitolium deducebant Ne vero
ſupra ſe nimis eleuaretur iſtum honorem tripliter tēperabant
primo· quia vnus homo ſeruus alicuius condicionis ſecum in
curru ponebatur ut cuilibet ſpes daretur ꝑueniendi ad talem
honorem ſi probitas mereretur Secundo quia ille ſeruus
eum colaphis cedebat dicens Cognoſce teipſum Tercio· lice=
bat illa die cuilibet in ipſum inferre omnia opprobria que
volebat Si igitur pagani ſic ſuas vanas leticias tempe=
rabant multo fortius nos xpriſtiani eas reprimere debemus
Quia ut dicit Gregoriꝰ preſencia gaudia ſequūtur ꝑpetua la
menta et augꝰ· leticia ſeculi vanitas eſt· cum magna expecta=
cione ſperatur vt veniat et cum venerit non poteſt retineri

De gallo et capone dyalogꝰ ſexageſimuſprimus

Gallus et capo in curtino vno moꝛabantur· ſed gallus
dominabatur gallinis capo autē humiliter cū ipſis
picabat Accidit q̊qꝫ ꝙ vulpes cepit gallū ipſūqꝫ come
dit Sed criſtam ſiue coꝛonam capitis nō tetigit ymo illeſā ſer
uauit et ad caponem ipſam deduxit dicens O capo frater ſo=
cius tuus migrauit de ſeculo· ſed per nimiam caritatē quam
circa te habere cupio coꝛonam pulcherrimā capitis eius tibi
appoꝛtabo Deſcende ad me et coꝛonabo te et eris poſtea prī
ceps gallinarum ut erat ipſe Capo audiens hoc cupiens do=
minari ſuper gallinis de pulliario exiuit et ad vulpem acceſ=
ſit Vulpes vero gaudens ꝙ cito venit eum cepit· ac iugula=
uit dicens Non eſt ōnibus credendum· ſed a falſis ē cauē=
dum A talibus enim precepit ſaluator cauere nos mathei
xº Cauete ab hijs qui veniunt ad vos ī veſtimentis ouiū· In
trinſecus autem ſunt lupi rapaces put refert eſopus de coꝛ=
uo qui tenebat peciam carnis in oꝛe et ſtabat ſuper arboꝛem
Quem videns vulpes cogitauit O ſi poſſem eum decipere ha=
bereqꝫ carnem quam tenet ꝓ quo dixit Ecce frater coꝛue ōniū
auium pulchritudinē excedit tua pulchꝛitudo ⁊ foꝛtitudo tua
ceterarum auiū foꝛtitudinē ſed doleo ꝙ nō habes vocē nec po=
tes cantare Mox coꝛuus cepit cantare et cecidit caro de oꝛe eiꝰ
quam vulpes accipiens comedit et abÿt Hic enim multociens
accidit homini cum audit ſe laudari Unde Jeroniꝰ ixº Vnuſ
quiſqꝫ a pꝛoximo ſuo ſe cuſtodiat ⁊ in ōni fratre ſuo nō habeat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

fiduciam ¶Et plus alijs de te ꝙ̃ tibi credere noli ¶De faſiano
⁊ pauone dyalog⁹ ſexageſimuſſecundus

v Volucres in diuiſione fecerunt electionē et elegerũt faſia-
nũ et pauonem ipſi vero ꝑ electionem ſimul queſtiona-
bantur et bona ſua diſperdebant ¶Ea ꝓpter aues ad
aquilam cõcurrerunt dicentes· fecimus nos electionē ſed ut iu
dex da cõfirmacionē ut electi comprobētur· Aquila vero elec-
tos citauit volens examinare electionē Sed faſian⁹ auis eſt q̃
dam ab grecia primum aſportat⁹ cuius caro ſuauis eſt ad co
medendum· hic ꝙ̃plurimum ſe magnificabat dicens O iuſte
iudex ut cernis nimis ſum delicatus pulcher et variat⁹ Caro
mea aromatizata ſuper omnia ſapit et redolet· ꝓ quo michi cõ
uenit principatus Pauo autē ſe pro viribus defendebat dicēs
Nõ domina eſt ita ut faſianus aſſerit quoniam pulchrior eo
ſum · magnus et criſtatus Cauda mea michi ſublimatum red
dit honorem Et hoc dicens caudam ſurſum erexit ſicq; gloria
batur Aquila vero hec omnia intelligens ait pauoni Tu
pauo te vituperaſti dum caudam ſurſum erexiſti quia turpes
pedes nobis oſtendiſti ob hoc non es dignus principari De-

mū ad fabianum inquit · tu autem lacrimoſus es ac debilis
nec cantare ſcis Jdcirco pꝛopter defectum oculoꝛū tuoꝛum te
pꝛiuo pꝛincipatu Sic enī vterqꝫ pꝛiuati permanſerunt dicen
tes Non eſt dignus pꝛincipari qui querit queſtionari
Hoc eni ut cernimus ſepiſſime accidit ī electis quō ꝓpter queſ-
tiones electionis vicia ſua homines rimātur ꝓpter quod ſepe
ſpoliantur et diffamantur Vnde non eſt bonū queſtionē age-
re ꝓpter pꝛimatū honoꝛis Quia dicit Gregoꝛiꝰ Deſiderium
pꝛimatus ex iactancia coꝛdis naſcitur Et quicūqꝫ deſideraue-
rit primatum in terris īueniet cōfuſionē in celis Hoc enim pe-
riculum pꝛeſidendi vitandū eſt pꝛo viribus Quia dicit grego
Quantum in ſupioꝛi loco paſtoꝛ eſt · tantum in piculo maioꝛi
verſatur Quaꝓpter antiqui pꝛīcipes nō paciebantur filios
ſuos pꝛefici niſi poſſent ꝓficere ut narrat elynandus hiſtoꝛio
graphus de helio Qui cum de ſenatoꝛe creatus eſſet impera-
toꝛ et obſecrante ſenatu ut filium ſuum auguſtum ceſarem
ſecum nominaret ait · ſufficere nūquid debet ut egoipſe inui-
tus regnauerim cum non meruerim ·: pꝛincipatus enim non
ſanguini debetur ſed meritis Et ſepe inutilis regno eſt qui
rex naſcitur · ꝓcul dubio parentum affectum neſcit qui per-
uulos ſuos impoꝛtabili mole ſuperiecta extinguit Hoc enim
eſt ſuffocare filios non pꝛo meritis ꝓmouere Alendi enim ſūt
pꝛius et virtutibus exercendi vt cum in eis pꝛofecerint vt ꝓ-
bentur illos virtutibus antecedere quos debent honoꝛe ante
ire Jmplebant enim opere pꝛeceptum illud eccꝉ vij Noli que-
rere fieri iudex niſi valeas virtute irrumpere iniquitatem
Vnde in policraton liͦ viͦ dicitur ꝙ octauianꝰ cū filij ſui ſuf-
ficere poſſent ad gloꝛiam magnam pꝛomerendā noluit ſi ſuf-
ficienter ſuam et alienam curam non poſſent per virtutē ꝓte-
gere vñ eos ad gradum militarem ad curſum ad ſaltū ad vſū
natandi ⁊ iaciendi lapides manu vel funda exercitari pꝛecepit
¶ Filias vero ſuas in lanificio inſtituit ut ſi pꝛeter ſpem in
extremam paupertatem foꝛtuna pꝛoieciſſet vitam poſſēt per
artem ſuſtentare Nam vendendi et texendi veſtes fingendi et

componendi nonmodo artem ſed vſum habebant Hic p̄cipitur eccli · vij° · Si tibi filij ſint erudi illos Et ſequitur Si tibi fi=
lie ſunt ſerua corpus illarum De coruo et ficedula dyalogꝰ ſexageſimuſtercius

Coruus dicit papias eſt auis que dicitur viuere vſqꝫ ad millenarium Hec autē quadā vice nidū faciebat ꝓpter quod depilata et macilenta fiebat oua ſua nutriens · Tunc ficedula id eſt papafigo ad eam accedēs plurimū vitu=
perabat nec in pace ipſā dimittebat Coruus autē non valens relinquere oua ſua nimium ſe perturbabat · tamen in corde hec ōnia conſeruabat Cum autem filij educti fuiſſent coruus cepit ſe reparare et conualeſcere Sed ficedula reuerſa cepit ver=
ba contumelioſa reciprocare eamqꝫ vt prius deuenuſtare · De quo coruus indignatus cupiēs ſe vindicare ficedulam to=
tam decaluauit ac crudeliter euiſcerauit dicens Qui vult cum alijs rixari cupit dire laniari Sic enim multi cum vident aliquem depreſſum et in calamitate poſitum nō ceſſāt eos obiurgare ac eis iniuriari Tu autem qū cernis hominem in calamitate · ceſſare tunc debes ab obiurgacione Ait enim phūs Obiurgare in calamitate grauius eſt ꝙ ipſa calami=
tas Calamitoſo nō cōpati eciam iniuria eſt Antiqui et princi
pes cōpatiebantur miſeris et calamitoſis in ſuis calamitatibꝰ Vnde narrat valerius libro v° · ꝙ cum ceſar abſciſum ca
put pompeij aſpexiſſet pias lacrimas dedit Item narrat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

ibidem ꝙ marcus mercellꝰ captis ab eo ſyracuſanis cum eſſet
in arce opulẽtiſſime vrbis conſtitutus afflicte ciuitatis fortu-
nam deplorantes intuens a fletu ſe cohibere non potuit

Ibidem eciã narat de clemẽcia pompeij erga regẽ armenie qui
contra populum romanũ magna bella geſſerat victum in con
ſpectu ſuo ſupplicẽ diutius iacere nõ ẽ paſſꝰ Sed benignis ver
bis recreatum dyadema quod abiecerat capiti reponere iuſ-
ſit et in priſtinum gradum reſtituit · eque pulchrum eſſe iudi
cans et vincere reges et facere Conſimile narat de quodam
conſule paulo nomine ꝙ cum quemdam regem captiuatum
adduci ad ſe audiſſet occurrit ei Et illum volentem ad veniã
procũbere dextera ſua eleuauit et ad ſpem exhortatus ẽ eum-
ꝗ in conſilio ſibi primum ſedere fecit Nec honore menſe indig
num iudicauit Nam ſi egregium eſt hoſtem deuincere non mi-
nus laudabile eſt infelicibus ſcire miſereri

De nocticorace et alauda dyalogꝰ ſexageſimuſquartus

Nocticorax dicitꝛ a nichos quod eſt nox et corax quod
eſt coruus quaſi coruus noctis quia de nocte volat ·
vel quia de nocte vigilat Dicunt brito et yſidorus
ethȳ xij: Nocticorax ipſa eſt noctua quia noctem amat Ad
hanc prexit alauda dicens Soror cariſſima obnixe te depre-
cor ꝙ die craſtina in meridie mı̃ ſocieris quoniã amator meus
me cupit ad ſolem videre Si ego tecum ero ſociata pulchri-
or apparebo promittit hoc nocticorax per omnia adimple-

re·verecundabatur enim hoc ei abnegare Cuꝫ dies adeſſet et
ſol clarifice pluſtraret alauda expectabat ꝓmiſſa Sed nocti=
corax ad ſolem exire non audens ꝓpter ꝙ nichil proſpicit
in die·non venit·de quo alauda perturbata ipſū ſemꝑ abhor=
ruit et perſequuta eſt Qua de cauſa nō audens noctua de die
volare timore alaude de nocte vero volat et cibum ſibi querit
dicens Nullus debet affirmare quod non poteſt perpetrare
Jdeo qꝫ cauendum eſt ne quid ꝓmittamꝰ quod ſit impoſſibile
ne mēdaces reperiamur Si tibi forte non placet amico petita
ꝓmittere nō promittas ꝓpter verecundiā negandi Quia di=
cit phūs Verecundia negandi caue ne tibi inferat neceſſita=
tem mentiendi Alioquin minus decipitur cui celeriter negatꝛ
Tamen multi ꝓpter libertatē animi verecundātur petita ab
negare Aput de libertate titi imperatoris ſcribitur in geſtis
romanorum ꝙ ſtatuerat ne accedentē ad eum poſtulandi gra=
cia ſine ſpe habendi dimitteretur Et interrogantibus amicis
ſuis cur plura polliceretur ꝙ̄ preſtare poſſet Reſpondit ꝙ
ideo quia non oportet quemꝙ̄ a ſermone principis triſtē diſce=
dere Jtem legitur de traiano in geſtis romanorum ꝙ cum
arguerent eum amici ꝙ in ōnes vltra ꝙ̄ impatorē deceret eſſet
cōmunis ſilicet de condeſcendēdo omnibus Reſpōdit traianꝰ
ſe velle eſſe ad ōnes talem qualem quiſꝫ optaſſet eum inueni=
re

De caudetremula et faſiano dyaꝰ·ſexageſimꝰ quintus

Caudetremula dicitur ab effectu quia caudā ī tremore
ſep̄ habet hec ad faſianū perrexit dicēs Quare miſer
nō tergis oculos tuos ſed lacrimoſos ipſos oſtēdis ·?
fetoꝛ oculoꝛum tuoꝝ te reddit abhominabilē Faſianus autē
indignatus reſpondit · non verecundaris demens quia mini=
ma es ⁊ abiecta Habes enī caudam paraliticam et tremebun
dam et vis tu diſtinguere vicia mea ? Vade pꝛius ⁊ coꝛrige vi
cia tua et tunc eris mea curatura Caudetremula hoc audiens
erubuit et cū confuſione reuerſa eſt dicens Prius debet
ſe purgare qui vult aliū damnare Sic enim nonnulli non
attendentes vicia ꝓpꝛia aliena cupiunt r̄daꝛguere Et ut dicit
Ber · Multi multa ſciūt alienos inſpiciūt ⁊ ſeipſos deſerunt
Talibꝰ loquitur ſaluatoꝛ dicēs luce viº math· viij Quid autē
vides feſtucā in oculo fratris tui trabem autem que in oculo
tuo eſt non conſideras ? Aut quomodo potes dicere fratri tuo
Frater ſine eiciam feſtucam de oculo tuo trabem in oculo tuo
non videns ? ypocrita eice pꝛimum trabem de oculo tuo ⁊ tūc
pꝛoſpicies vt educas feſtucam de oculo fratris tui Legitur in
vitiſpatrū ꝙ facto cōuentu in ſichia loquebatur frater de quo
dā frē culpabili ⁊ detrahebat Abbas autē peioꝛ tacebat Et cū
poꝛtaret retro ſe ſaccū plenū arena Et de eadē arena modicū
āte ſe poneret Interrogatus quid hoc eſſet dixit multā arenā
eſſe peccata ſua quibus retropoſitis nō curabat de ipſis Modi
cam autem arenā ante faciem poſitā dixit eſſe peccata fratris
quem iudicabat et addidit nō opoꝛtet ita fieri fratres ſed pec=
cata mea ante me eſſe debent ac de ipſis cogitare Audientes
enim patres dixerunt vere hec eſt via ſalutis

De philomēa ⁊ coꝛuo īter ceteras aues dyalogꝰ ſexageſiꝰ ſextꝰ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

Quodam feſto magno aquila cum auibus prandebat et
ꝓpter prandiū aquila ad ſe clamitauit philomenā di-
cēs vade filia frange vocem et canta vt docta es vt ide
corda noſtra conſolentur philomena obediens canere incho-
auit ita placide ꝙ oēs volucres cū leticia auide auſcultabant
Interea coruus inde tranſiens et hoc conſiderans ait intra ſe
volo et ego cū philomena cātare vocem magnam habeo et au-
ditus ero a longe Et cepit turpiter crocitare philomena au
tem obmutuit non valens tam turpiter audire cantare eum
Aues quidem omnes ꝑturbate coruū illū abhorrebant ꝓpter
quod feſtum ſuum vitupabāt Idcirco aquila mandauit ei vt
recederet vel taceret Ipſe vero reſpondit ꝙ volebat et ipſe
cum auibus feſtiuare nec propter ipſam intendebat ſe remo-
uere de loco Aquila ei remandauit ꝙ diſcederet propter ꝙ
libenter non audiebatur Coruus autem aquilam audire nolēs
magis garrire cepit Quapꝓpter aquila ipſum occidi manda-
uit dicens Stultum eſt eſſe cantores niſi velint auditores
¶ Sic enim ſtultum eſt loqui vbi auditores faſtidiunt audire
Ideo nos ammonet eccli xxxij° Vbi auditus non eſt ne effun-
das ſermonem Et poſtea in medio magnatorum non preſu-
mas loqui et vbi ſunt ſenes non multum loquaris ¶ Sic
enim ut coruus male cantauit quidam legatus athenarum
coram rege philippo · de quo narrat ſeneca libro iij° · de ira
Ad quem cum veniſſent legati athenienſium eorum audita le-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

gacione benigne ait philippus Dicite quid poſſum quod ſit
gratū athenienſibus Cui reſpondit democritus vnus de lega
tis· te inquit ſuſpendere ſcilicet eſſet gratum athenienſibus Et
cum circūſtantes eſſent indignati et vellēt in eum irruere iuſ=
ſit rex illum impunitum dimitti dicens ceteris legatis Nūciate
athēiēſibꝰ multo ſupbiores eſſe q̄ iſta dicūt ꝙ q̄ paciētꝫ audiūt

De ciconia et yrundine dyalogꝰ ſexageſimusſeptimus

In quadā turri ciconia nidum faciebat de foris ī cacu=
mine yrūdo vero deintus Sed yrūdo ſepiſſime clama
bat et de natis pullis letabatur ciconia quidem ī hoc
triſtabatur Cum enim volebat quieſcere cum filijs nō valebat
propter garritum yrundinis Ideo abſente yrūdine ciconia ni
dum illius diſſipauit et pullos ipſius interemit Cumqꝫ ad ni=
dum reuerſa fuiſſet yrundo vltra ꝙ credi poteſt triſtabatur
de interitu filiorum ſed quia ignorabat quis hoc ei feciſſet nō
ſe vidicabat Paululum poſt iterū ſe reparauit yrūdo ⁊ nidum
conſtruxit ac filios ꝓcreauit de quibus letabatur et ꝙ pluri=
mum garriebat Ciconia vero vt prius perturbata cepit voci
ferare dicens Certe ſicut tibi feci adhuc faciam pullos tuos
cum nido precipitabo ꝓpter ꝙ garriendo non permittis me
cum filijs conquieſcere Hoc enī audiens yrūdo ⁊ cognoſcēs ꝙ
ciconia filios ſuos peremit toto ſtudio ſe vindicare poptat
Idcirco quadam vice dormiente ciconia cum filijs yrundo in
nido illius ignem poſuit et ipſam cum pullis ſuis inflamma

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

xit dicens Qui ſe videt vindicatum proſpicit ſe conſolatū
In hoc apparet ꝙ non licet inferiores infeſtare nec iiurari
ne occulte nobis mala inferant Sepe eni recipit homo ab alio
quod fecit aliјs Unde ſeneca Ab alio expecta quod aliјs fece
ris Et ad colocēſes iiij° Qui iiuriā facit recipiet quod iique geſ
ſit Iput refert eſopus ꝙ aquila volauit ad altum montem
et inuenit filios vulpis quos de fouea rapuit et ſecū duxit ad
nidum ſuum ut eos comederet cum filiјs ſuis Ueniens autem
vulpes non inuenit filios et cepit deſcendere ad nemus et cla=
mare et audiuit eos eiulare in nido aquile Uulpes vero dixit
humiliter ac dulciter aquile ut ſibi redderet filios · aquila
penitus noluit audire eam Uulpes autē irata iuenit ſtipulas
et vitis ſurculos ſiccos et circuiuit arborem et ore ſuo duxit fa
culam et copia fumi occidebat pullos aquile Hoc videns aqui
la deſcendit humilians ſe eligens ex duobus malis minus ·
reddiditq; coacte filios vulpis In hoc docetur homo ut licꝫ ſit
maior timeat offendere minorem ſe · et ſemper inter duo mag=
na mala eligat minus Unde autor non ſit aliquis qui ſtu=
deat obeſſe minori cum bene minor poſſit obeſſe maiori

De pigardo ꝛ alieto dpa9 · ſexageſimuſoctauus

Pigardus dicit hugucio eſt auis quedam Et dicitur a pi
ge quod eſt depreſſio quia forte perua eſt · Et inter ani=
malia comeſtibilia numeratur deutro · xiiij° Hanc au
tem auem dum in aere rapax auis perſequeretur · ut eua=

deret ad alietum declinauit dicẽs Magnus es tu potens ⁊ mi-
ſericors idcirco ad te confugio cum ſim parua et impotens nec
refugium aliquod habeo nec defenſio eſt in me protege me ſub
vmbra alarum tuarum et defende me a furore rapacis Aliet⁹
autẽ ut dicit pap̄ eſt auis ſimilis aquile ſed maior pietate mo-
tus reſpondit Ex quo tu humilima auis es et impotens ſede
et quieſce apud me nichilqꝫ timeas donec fueris mecum. et dix
it Humiles ſunt protegendi et non vnquam expellendi In
hoc apparet ꝙ impotentes et paupes ⁊ humiles ſunt a potẽci
oribus protegendi et in ſuis neceſſitatibus adiuuãdi quia hoc
miſericordia et humanitas eſt Et ut dicit berna. virtus humili
tatis maior eſt in maioribus. et in clarioribus clarior cõꝓbat²
Seneca quoqꝫ ait Qui ſuccurrere poteſt perituro et nõ ſuccur
rit occidit Habebant enĩ antiqui pricipes affectum erga infe-
riores ſicut luculenter exprimitur in eorum geſtis Vnde eli-
mandus in geſtis romanorum narrat de traiano ꝙ cum aſcen
diſſet ad bellũ feſtinanter . quedã vidua flebiliter occurrit di
cens Obſecro ut ſanguinem filij mei ĩnocentis ꝑempti vindi-
care digneris Cumqꝫ traianus ſi ſanus reuerteretur vindica-
re teſtaretur . vidua dixit Et quis michi hoc preſtabit ſi tu in
prelio interibis .?. Reſpondit qui poſt me imperabit Cui vi-
dua . et tibi quid proderit ſi alter michi iuſticiam fecerit .?.
Et traianus . vtiqꝫ nichil Cui vidua . nõne inquit tibi melius
eſt ut tu michi iuſticiam facias et per hoc mercedem accipias ꝙ̈
alteri hanc tranſmittas. Tunc traianus pietate cõmotus de
equo deſcendit et innocentis ſanguinem vindicauit Item
dum quidam filius traiani ꝑ vrbem equitando nimis laſciue
diſcurreret filium cuiuſdam vidue ĩteremit Quod cũ traiano
vidua lacrimabiliter exponeret ipſum ſuũ filiũ qui hoc fecerat
vidue loco filij ſui defuncti tradidit et magnifice ipſã dotauit

De onocrotalo et azino dialog⁹ ſexageſimusnonus

Onocrotalꝰ vł onocrotalon dicit brito quedā auis ē Et dicitur ab onos qđ ē azinꝰ quia faciem gerit azini et ē ſimilis cigno Hec auis in deſerto oua perturiuit nidū cōſtruxit et filios procreauit Sed cum in deſerto cibū ſibi et filijs non reperiret· ad ciuitatē peruenit et azinū ad ſe amicabiliter clamauit dicens O frater ut cernis ſimilis tui ſum quia faciem azininam geſto vt tu· ergo debes tu confidere de me· veni igitur mecum et noli pauere Azinus inocens intuens vultum azininū cū ea ſimpliciter pergit Onocrotalus autem ad forum deduxit azellum et cibum et eſcas ſibi et filijs amplifice emit et azinum pro poſſe onerauit dicens Perge mecum frater deferamus eſcas et cibū filijs noſtris· ad libitum tibi ſatiſfaciam Azinus autem cū onocrotalone per deſertum diu peragrauit Sed ad extermū cum magno labore ad nidum pullorum peruenit· qui onus depoſuit et precium accipiens reditum ſuum inchoauit Sed quia in deſerto erat in inuio et inaquoſo neſciens redire in deſerto perijt dicens Nullus debet longe ire inde ſi non ſcit redire Unde patet ꝙ nullus ad remociora loca pergere debet ſi reditum ignorat et viam neſcit· et hoc ꝓpter diuerſa pericula que ꝑ mūdum reperiuntur Quia ſicut dicitur ſcđā· iohānis v°· Totꝰ mūdus poſitus eſt ī maligno· quaſi dicat vbicūqꝫ eſt homo ſemper eſt in periculo Ideoqꝫ ij°· cori· xi ꝑiculis fluminum periculis in falſis fratribꝰ Ergo ſicut dicit gregoꝰ· Semper timere debemus cū in ꝑiculo ſemꝑ

ſumꝰ· ꝓut legitur in collacionibꝰ patrū ꝙ quidā ſolitariꝰ ꝑfec
tiſſimꝰ deo ſeruiebat et dyabolꝰ ſubtiliter eiꝰ ꝑdicionē q̄rebat
Unde trāſfigurauit ſe in formā mercatoris habētis ſarcinas
plenas auro argēto et lapidibꝰ ꝓcioſis et intrās cellā ſolitarij
ſtabat At ille videns equū mirabatur ꝙ hoc eſſet Deniqꝫ vidēs
ꝙ nullus veniret ad q̄rēdū cepᵗ tāgere ac diſſoluere ſarcinā In
q̄ īuenit ōnia bona tēporalia ſcilicet veſtes calciamēta ⁊ īfinitā
pecuniā Temptacione autē deuictꝰ veſtiuit ſe ſplēdide et aſcē
dens equū deuenit cū vniuerſa pecunia ad ciuitatē et hoſpiciū
intrauit optime bibēs et comedēs Hoſpite vero vidēte pecuniā
eiꝰ dedit illi filiā ſuā ī vxorē et morabatur cū eo in domo Dya-
bolꝰ autē apparuit hoſpiti ī forma hominis dicēs Quid feciſti?
cui dediſti filiā·? Clericꝰ eſt et apoſtota de iure non poteſt eſſe
eiꝰ vxor Hoc autē vidēs ſubtiliter ꝑſcrutatꝰ ē caput eiꝰ ⁊ oc-
culte occidit eū Cū autē vellet diſſoluere ſarcinā nichil inuenit
niſi aquā et fimū ꝓpterea dicitᶻ eccˡ·ixᵒ Neſcit homo finē ſuū
Sed ſicut piſcis capitur hamo·et auis cōphēditur laq̄o·ſic ca-
pitur homo peccator viuēs ī peccatis· in multis viuit ꝑiculis
In magno mari marſilie de quatuor nauibꝰ trāſeūtibꝰ vix eua
dit vna de multis De huiꝰ autē mūdi ꝑicula trāſeūtibꝰ pauci
euadūt Unde in vitaſpatrū dixit theodorꝰ abbas cuidā fratri
dicēti ſibi·quidā frater reuerſꝰ eſt ad ſeculū ī hoc nō admireris
ſꝫ ſi audieris ꝙ ꝓualuᵗ q̄s effugere de manu īimici hᵒ admirare

De cigno et coruo dyalogus ſeptuageſimus

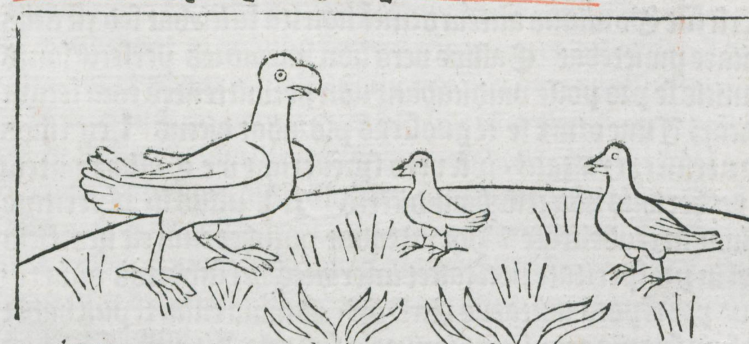
Cignus eſt auis tota alba Coruus ꝑ contrariū eſt niger et
ideo emulabatur cignū ꝓpter albedinem ⁊ mundiciā ei⁹
Jdcirco toto ſtudio conabatᷣ cignū polluere ac denigra-
re ·et quia vigilando minime valebat dormiendo ſagaciter cu
piebat agere Vnde quadā nocte dormiente cigno coru⁹ malig
nus ad nidū ipſius clā ſubitrauͭ et cū colore nigerrimo cignū
totum polluit et denigrauit Cum autem dies adeſſet et cign⁹
excitatus eſſet a ſomno et inficiatum ſe videns lauit donec
albatus et purificatus exiuit dicens Qui vult fieri beatus
ſemꝑ ſit imaculatus ¶ Coruus eſt dyabolus qui nō poteſt in-
tueri mūdiciam et puritatem ſeruorū dei Vnde toto conami-
ne nititur eos polluere Sed quia vigilando hoc agere nequit
dormiēdo ſatagit ꝑpetrare vnde vigilandū eſt Dicit auguſti⁹
Hoſtis vigilat ⁊ tu dormis Et ꝓpterea dicitᷣ prima petri priō
kariſſimi ſobrij eſtote ⁊ vigilate i oracionib⁹ quia aduerſarius
veſter dyabol⁹ tanꝗ leo rugiēs circuit querēs quē deuoret cui
reſiſtite fortes i fide ꝓpter quod dicit yſidor⁹·quos vigilātes
imundi ſpiritus vident nec ſuperant·acriter eos dormientes
impugnant ¶ Vnde in vitaſpatrum demones quēdam fratrē
ſic deludebant ꝙ quando fratres cōmunicare debebāt dū dor
miret apparebant ei ſimilitudines mulierum et polluebant eū
et dum conſuleret patres quid ſuꝑ hoc eſſet agendum inquirē-
tes de ſtatu ei⁹ et iuenientes ꝙ hoc non accidebat ex cibi et po-
t⁹ ſuꝑfluitate·dyabolica illuſione iudicauerūt hoc fieri Et cō-
ſuluerunt ei ne ꝓpter hoc cōmunionem dimitteret Dyabolus
autē poſtea ei non illuſit manifeſtans ꝙ hoc faciebat vt a tāto
bono eū retraheret ¶ De ornice et gallina dyalogus ſeptua-
geſimuſprimus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

Ornix ideſt gallina ſiluestris videns oua pauonis nidū
fecit apud quemdā diuitē Dū autē pulli eſſēt educati
erāt nimiū domino dilecti · ꝓpter ꝙ oꝛnicē excellēter
paſcebat ut pullos melius enutriret Sed oꝛnix tunc erat acer-
ba gallinis ꝓpter audaciā dn̄i et pulloꝛū ꝙ ipſas edere neqꝫ pi
cari permittebat ymo ꝓpulſabat et verberabat Galline au-
tem amaricate tacebant expectātes tempus vindicte Cūqꝫ pul
li creuiſſent oꝛnicem reliquerūt · et ad naturam pauoninā re-
uerſi ſūt Dominus autem oꝛnicē non ita fulciebat ſed cū aliȷ̄s
picare ꝑmittebat Galline vero non īmemoꝛes perſecucionis
oꝛnicis ſe pꝛo poſſe vindicabant non permittentes eam ſecum
picari Tunc oꝛnix ſe cognoſcens ploꝛabat dicens Heu filios
enutriui et exaltaui · ipſi vero ſpꝛeuerunt me Galline autem
a verberibus non ceſſabant dicētes Nullus in ꝓſperitate
viuat in crudelitate Hoc intendat quilibet cum eſt in officio
vel in pꝛoſperitate non calcet inferioꝛes vel ſubditos quia tē-
pus per tēpora mutatur Eccl̄ · iij°. Omnia enim tēpus habēt
et ſuis ſpacȷ̄s tranſeunt vniuerſa ſub celo Ait eccl̄ · i° Tēpus
pꝛoſperitatis et tēpus aduerſitatis Tēpus autē voluitur ad
modū rote · aliȷ̄ aſcendunt · aliȷ̄ vero deſcēdunt Sed aſcēdētes
nō ſpernant deſcēdētes Quia ſicut dicitꝛ eccl̄ · vij° · nō irride-
as hominem in amaritudine anime ſue · eſt enī qui humiliat ⁊
exaltat circūſpectoꝛ deus Sed ſicut dicit Idem xi° In die bono
rum ne immemoꝛ ſis maloꝛū et hoc ꝓpter mutacionē tempo-

ris et officiorū Quia ſicut dicit pſi· Cadura et fragilis ē poten
cia tēporalis Dic vbi ſūt reges· vbi ſūt principes· vbi impato=
res· vbi locupletes rerū· vbi potētes ſeculi? Artaxerſes rex pſa
rū ⁊ medorū ſupbiſſim⁹ ⁊ potentiſſim⁹ qui ſubuertit mōtes et
ſtrauit maria cū de ſublimi loco īfinitā hominū multitudinē ⁊
īnumerabilē vidiſſet exercitum fleuiſſe dicitur eo ꝙ poſt centū
annos nullus eorū quos tunc cernebat futurus eſſet ¶ Aliud
cum ꝑgeret contra grecos cū mille milibus armatorū et cum
mille ducentis nauibus et tribus milibus nauibus oneratis·
videns ante ſe tam īmenſū exercitum et cogitans de mutacio
ne et breuitate tēporum et vite ad quid deueniret totus ille ex=
ercitus· humiliatus fertur dixiſſe Regem me vocant hominem
tam fortem et magnū· ego autem me fateor puluerē et cinerē
eſſe Dux lothoringie cum eſſet in extremis reſpiciens do=
mos ⁊ caſtra ſua dixit O deus quomodo ſūt contēpnenda iſta
temporalia quia ego q̇ tot habui caſtra ⁊ palacia et tot hoſpi=
cia dare potui· neſcio quo ire vel hoſpitari debeam ¶ De q̈=
lia et alauda dyalogus ſeptuageſimusſecundus

Qualia intra ſe cogitare cepit Eſt accipiter venator peſſi=
mus generis mei· ſed ſi pacē ⁊ amiciciam illius habere
potuiſſem ꝙ plurimū ſecura permanerem Ideoq̧ ad ſe
vocauit alaudam· rogans ⁊ dicēs Tu es digna laudari quia
ꝓpter probitatē tuā alauda nūcuparis Idcirco a te depoſco ꝙ
ex parte mea vadas ad accipitrem et ſalutare procura· inqui=

ens Qualia ſubiecta tibi et obediens cupit ſe tecum in amici=
cia colligari pacemqꝫ tecum firmare Quadecauſa me miſit ad
te ut reſponſū ei reddam pꝛolatū a curialitate tua Alauda enī
ſimpliciter pꝛoceſſit et hec verba recapitulauit accipitri Ac=
cipiter vero perturbatus alaude reſpondit dicēs Durus ē hic
ſermo et grauis ad audiendum · attamen volo ꝙ veniat tecū
ante me ac per ſeipſam loquatur Alauda quoque ad qualiam
reuerſa cum gaudio verba accipitris pꝛomulgauit Hoc au=
diens qualia gauiſa et ipſa cum alauda pꝛogreſſa eſt ad accipi
trem vt pacem et amiciciam confirmarent Accipiter autem vt
eas videret et concupiſceret quā cito appꝛehendit et manduca
uit dicens Nullus debet coequare ſe cum magno ſed pauſa
re Hic enim qui habet inimicos capitales potētes et foꝛtioꝛes
ſe nō debet eos ad amiciciam pꝛouocare ne in laqueis eoꝛūdē
incidat Unde eccł ix° A viro habente poteſtatē occidendi lon=
ge eſto · ſcito enim quoniam in medio laqueoꝛum eiꝰ ingredie
ris Ut fertur ꝙ aſellus quidam cauſa ſolacij in nemoꝛe ob
uiam habens apꝛum auſus eſt ſalutare eum dicens Aue mi
frater Hoc audiens aper ira cōmotus cogitabat eum laniare
dentibus · tamen ſe retinuit dicēs Ego te laniarem · niſi me=
us deus nobilis ſperneret vilem eſcam ſicut eſt caro tua Tu
iuxta tua deſideria tutus es In hoc docetur homo qui eſt ſtul=
tus non debet ire ad ſapientē · vel humilis et pauper ad po=
tentem et diuitem iocis et deriſionibus · Humiles enim et pau
peres timere debent et pꝛecauere vtiqꝫ quia puniūtur Diuites
enī et potentes non timent ſed audaces ſunt quia nō puniun=
tur ꝓpterea reſpondet gallus accipitri dicenti ſibi Quid eſt ꝙ
tantum timetis homines cum quibus educati et nutriti eſtis ⁊
nos manſueti ſumus et ad eoꝛum manus reuertimur ſponte ?
Dic nobis ſi vnꝗ̄ vidiſti viginti accipitres in vna domo ſicut
de nobis Ideo fugimus ab eis quia nos male puniunt :

De pſone Dyalogꝰ ſeptuageſimuſtercius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

Yſon dicit brito auis ē de genere vulturis alba et minoꝛ q̄
vultur ſed rapaciſſima Hec auis in iuuētute multa mala
ꝑpetrauit· rapiens pullos alienos homines ⁊ volucres ꝑ
turbauit Tandē in ſenectute cōpuncta penituit volēs ablata
reſtituere· penitēciam agere et operibus miſericoꝛdie īſiſtere ⁊
iuſticie inſudare Sed quia in iuuentute nō aſſueuerat in ſenec-
tute non poterat perpetrare Quaꝓpter redarguebat ſeipſum
· ſed quia nō habuit bonum pꝛincipium in iuuentute · habere
non potuit bonum exitum in ſenectute dicens q ui non pꝛius
bona capit nec in ſenectute ſapit Ergo patet ꝙ bonum eſt
in iuuentute bona congregare ut in ſenectute inueniantur ·
Hoc enim eſt qd̄ dicitur eccli· xxv^o. In iuuentute tua bona non
congregaſti et quomodo inuenies ea in ſenectute tua ? Fili in
iuuentute tua tempta animam tuam et ſi fuerit nequā nō des
ei poteſtatē Dicit quidā verſificatoꝛ Qui nō aſſueſcit virtuti-
bus dum iuueneſcit A vicijs neſcit deſſueſcere quando ſeneſcit
Et ꝓpter conſuetudinē quia conſuetudo eſt altera natura ut
dicit phūs Tanta enī eſt vis cōſuetudinis ut qd̄ homo cōſue-
uit facere vigilans quandoqꝫ facit doꝛmiens · et quod cōſueu^t
facere videns facit non videns Unde refertur de quodā me
dico cui debebantur xiij · libꝛe ad tres ānos ſoluende· qui cum
laboraret ī extremis et admoneretur ad cōfeſſionē ut eucariſ-
tiam ſumeret nichil aliud poterat ab eo extrahere niſi xiij^o.
libꝛe ad tres annos ⁊ ſic loquens expirauit ꝓpter cōſuetudinē

enim malā ſolēt agere mali iudices et aduocati ī ſuis negocijs inſipienter · eciā circa mortem dum precipue ſapiēcia opus eſt Dum quidā cū offerretur ei eucariſtia ī extremis ait Judicetur prius vtrū rectū ſit an accipiā Cui⁹ cauſa circūſtātes dixerunt · nos quidē rectum et iuſtum iudicamus Quib⁹ ille · nō eſt hoc rectū iudicum · non enī ſatis iuſticie poteſtatē habetis me recte iuſteqꝫ iudicare Alius vero cum in extremis admoneretur ad ſuſcipiēdā eucariſtiā petijt dilacionē · quam cū nollēt amici eius dare ꝓpter mortē quā videbāt īminere Jlle ꝑ cōſuetudinē appellacionū q̄b⁹ fuerat vſ⁹ appellauit a maifeſto grauamine

De mergulo negligente dyalog⁹ ſeptuageſimuſquart⁹

Mergulus dicit brito a mergēdo dicitur auis quedā eſt que mergendo cibum querit Hic mergulus negligens effectus ait intra ſe Miſer ego quid facio · ! Nulla īter volucres cū tanto labore ſibi cibum querit · quia tota die gurgitibus et vndis me mergo vt cibum īueniam et forte vna die periclitabor in fluctibus Melius eſt ut ad ſocias alias aues ꝑgam et cibum cum alijs acquiram nec mādūcabo panē laboris et doloris et ſic ſine magno labore melius epulabor Dum autem ad aruū aſcendiſſet et cū volatilibus cibū ſibi acq̄reret non inueniens quod ſibi ſaperet ſamelicus et macilentus effectus eſt nec pro tanto timore reuerſus eſt ad ſe mergendum · ſed magna inedia deficiens ait Nunquam debet man-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

ducare qui non vult ſe fatigare ¶ Sic enim multi negligentes
nolunt aſſumere laboꝛē · ſed in egeſtatate magna cupiūt cōmo
rari ꝓpter quod dicitur iob · v°. · Homo ad laboꝛē natus eſt Et
ſi laboꝛe rēnuit non facit id ad quod factus eſt · Gloſa et ideo
nō perueniet ad id ad quod creatus eſt ſcilicet ad ſūmū bonum
Prima ad theſſa · iij°. · qui non laboꝛat nō mādu cet ꝓut yſidoꝛꝰ
dicit Querere tibi opus vtile per quod anima impleatur · Mo=
deratū laboꝛem habere eſt iocunditas et ſanitas tam anime ꝙ
coꝛpoꝛis ¶ Quedam vidua recuſabat ſepeliri in camiſia ſibi
data dicens Sepeliar quidem in laboꝛata manibus ꝓprijs et
non alienis ¶ Abbas arſenius ut legitur in vitaſpatrum pri=
mo in palacio imperatoꝛis magnifice ſtetit · poſtea heremi=
ta maximus · a querentibus ſe in quo confideret = Reſpon=
dit · in hoc ꝙ homines fugi et ꝙ tacui · ſed in hoc potiſſime
gaudeo quia manibꝰ ꝓprijs laboꝛaui ¶ De carduello ī cauea
dyalogꝰ ſeptuageſimuſquintus

C arduellus quidam in cauea cuiuſdā diuitis ſplendide
epulabatur ꝓpter quod diues ipſum diligenter audie=
bat dum cantabat et ipſe de famelicis quoqꝫ parum
curabat Tempoꝛe quodam inedie et neceſſitatis aues alites
multe pauperes et famelice de bꝛuma et frigoꝛe ad carduel=
lum pꝛocedebant elemoſinam petentes Sed carduellus illis
non poꝛrigebat niſi de coꝛticibus ac de reſiduo menſe ſue
Cuncta vero que abhoꝛrebat pauperibus largiebatur Volu=

cres autē pacifice ōnia que ſibi dabantur recipiebant dicentes
Vilia ſunt delicata ꝓpter famem et optata Hoc enī agūt
nōnulli qui vilia et abiecta dāt paupibꝰ Ideo dn̄s abhorruit
munera caym quia de vilioribꝰ obtulit ei · et ad munera abel
reſpexit qꝫ de optimis obtulit Quapꝓpt̄ dicebat iacob filijs ſu
is de optimis terre ferte munera viro ideſt deo Vnde ꝓū iijº
honora dn̄m de tua ſubſtancia et de primicijs frugū tuarū da
pauperibꝰ Idē noli offerre munera pua nō enī ſuſcipit illa de
us Magna enī ruſticitas eſt et viliores ſūt q̇ viliora dāt ꝓ deo
Legebat autē mag.ſter alanꝰ apud mōtē peſſulanū et audierūt
milites vicini ꝙ tātꝰ clericꝰ eſſet et ꝙ ad ōnia iterrogata reſpō
deret Acceſſerūt ergo ad eū de cōmuni cōſēſu et q̄ſierunt ab eo
q̄ eſſet maxima curialitas Quibꝰ ille · dare · curialiſſimū ē Quo
audito ōnes cōſēſerūt reſpōſioni eiꝰ Ipſe vero dixit eis ut ha-
bito cōſilio adiuicē diceret ei q̄ iter alias ruſticitates maior ēēt
Qui habuerūt cōſiliū adinuicē et nō potuerūt cōcordare Quo
audito increpauit eos dicēs Ego poſuerā vos i via ꝑ quā poſ=
ſetis ſolucionē q̄ſtionis vobis ꝓpoſite recognoſcere Sicut enī
dare curialiſſimū eſt auferre autē cōtrariū ꝛ ruſticiſſimū eſt vn̄
vos q̄ iceſſāter aufertis bona pauperibꝰ et qui vilia deo tribui
tis ruſticiſſimi eſtis ꝓ ut dicitꝛ beaciꝰ eſt dare magis q̄ꝫ accipe=
re De libertate enī titi impatoris ſcribitꝛ in geſtis romanoꝝ
ꝙ quadam die ſup cenam recordatus ꝙ tota die nichil dediſſet
gemens dixit O amici hanc diem perdidi quia nichil tribui

De ibice īmunda et apotecario dyalogꝰ ſeptuageſimusſextus

Ibis auis egipciaca eſt dicit pap̄. ſecūdū legem inmūda pre ōnibus volatilibꝰ quoniã morticinis cadauerū ſemper veſcitꝛ iuxta litora maris uł fluminū ſemetipſã purgat roſtro et ouis ſerpentū veſcitur Quidã apothecarius hãc auem inmundã cepit. volenſqꝫ eã purificare ut ſecundū legem veſceretur eamqꝫ poſuit in apothecariam ſuã vt a ſpeciebus redoleret et a medicinis purgaretur Sed hec ſibi non ſapiebant dū de hÿs ederet p̄mo cadauera fetida cupiebat Quaꝓpter fugitiua receſſit non valens mundis vti. ſed ĩ imundis ſuis reſĩduū vite ſue conſummauit dicens Id quod ſapit michi volo quod non ſapit vnq̄ nolo Ita faciūt inmūdi ⁊ impudici qui in fetore luxurie ſunt et concupiſcencie cõſueti quia aliud nolunt nec ſibi ſapiunt Et ſi paulisꝑ abſtrahūtur ab hÿs citius q̄ poſſunt reuertuntur ad vomitū ut canis Ideo dicit iero. ve illi qui in luxuria vitam finierit. ve illi qui tunc habuerit terminum luxurie Fabulatur enim ꝙ ſarcho ſemel de humo exiuit et ꝑ flores amigdolarū liliorum et roſarū tota die aduolauit Ad veſperum autē ad volutabrum reuerſus eſt et inuenit concubinam ſuam Vnde cū magno gaudio affectu et deſiderio ſe intus iactauit dicens Nichil ſunt odores et precioſitates florum reſpectu loci iſtius Sic enim in luxuria et putredine vitam finiuit

De pellicano ſolitario dyalogꝰ ſeptuageſimuſprimus

Pellicanꝰ dicit papias eſt auis perua que in ſolitudine
delectatur Quadā autem vice anas et anſer fecerūt
cenam magnā ad quā inuitauerūt ōnes domeſticas
alites. verum tamen ut cena nobilior exiſteret pagrauerūt in
ſolitudinem et pellicanū ſecum perduxerūt Cena autē facta ō
nes volucres curialiter obſecrauerunt pellicanū ut inter gen
tes ſecum cōmorari vellet ne in tanta vaſta ſolitudine peregri
nari vellet et penuriam tam maximam ſuſtinere pellicanus
ſiquidem victus precibus alitum aliquātulum cū alitibꝰ com-
moratus eſt cum quibus ſplendide epulabatur Dū autē orare
legere et deum contemplari cuperet nō valebat ꝓpter garritū
et rumores alitum Nec ſobrie ut ſolebat ꝓpter affluenciā cibi
et potus viuere valebat Idcirco ad cor rediens ꝙ comode po-
tuit in ſolitudinem reuerſus eſt vbi bonū certamē certauͭ cur-
ſum cōſummauit fidem et deuocionem quiete ſeruauit dicens

Qui vult deum contēplari ſolus debet cōmorari Hic
et tu ſerue dei ſemper cū expedit maneas ſolitarius vt quieta
mente in diuinis lectionibus et meditacionibus oracionibus
et contēplacionibus tuus ſpiritus exerceatur et in colloquijs
altiſſimi iugiter delectetur Audi bernardū dicētē O ſancta ani
ma ſola eſto ut ſoli dño ōnium ſerues teipſā quē ex omnibus
elegiſti. fuge creaturas ſi creatorem habere deſideras. fuge
mundum ſi vis eſſe mūdus Quia dicit augꝰ Si tu es mūdꝰ iā
te non delectet mundus In vitaſpatrum dicit abbas arſeniꝰ
orans Dñe dirige me ad ſalutem Et venit ei vox dicens. fu-
ge tace et quieſce et ſaluus eris Qui enim ſedet in ſolitudine
et quieſcit a tribus ꝑiculis eripitur ideſt auditus locucionis
et viſus Quidam ſolitarius exiuit in heremum veſtitus li-
neo ſacco tantum Cumqꝫ ambularet tres dies aſcendit ſupra
petram et inuenit ſub ipſa viridem herbam et hominem paſ-
centem tanꝙ beſtiam Deſcendens autem occulte terruit eum
Ille vero cū eſſet nudus non poterat ferre odorem hominū an
guſtiatus vix euaſit e manibus eius fugiens Ille vero curre-
bat poſt ipſum clamans expecta me. te propter deum ſequar

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

Cui ille· et ego ꝑpter deū refugio Tūc pꝛoiecit veſtimētū quo
erat indutus et ſequebatur eū Qui cum hoc videret expectauꝫ
eum dicens · quādo pꝛoieciſti materiā mūdi abs te expectaui
Cui ille Pater dic michi verbū quo ſaluus efficiar At ille : fu-
ge homines et tace et ſaluus eris Hec enī ſunt pꝛincipalia ſalu-
tis quia vbi turba ibi turbacio Unde ſeneca Quotiens in tur-
ba fui turbatus rediȷ̄ Ideoqꝫ trenoꝛū iijᵒ. Beatus vir qui ſede-
bit ſolitarius et tacebit quia leuabit ſe ſuper ſe ¶ De turture
caſta dialogꝰ ſeptuageſimuſoctauus

Turtur eſt caſtiſſima inter ceteras aues que donec cū vi-
ro moratur nūquā aliū diligit et ſi vir eius obierit nec
virū nec ſociū nequaꝗ̄ plus recipit Aquā turbidam ſe-
per bibit · in ramuſculo viridi nūꝗ̄ quieſcit Quedam autem
turtur vidua extitit pꝛo quo anxiata nūꝗ̄ conſolari nec ſpa-
ciari cupiens · in meroꝛe tamē caſtiſſime vitā ducebat Cetere
autē aues cōpatiebantur ei · ituentes eā · in meroꝛe deficere Un-
de ad ipſā conuolauerūt dicētes Soꝛoꝛ quare tabeſcere vis
a doloꝛe ? · veni nobiſcum et aliquātulū conſolaberis quoniam
libentiſſime te fulcire cupimuꝰ et hoſpitare Turtur autē hoc
audiēs aliquantulū reſpirata cū eis caritatiue pꝛoceſſit Uolu-
cres quidem ōnes amicabiliter eā recipiebant et ad nidū ſuū
repoꝛtantes eſcam ſuam cum ea diuidebant Turtur vero zelo
caſtitatis armata cū fornicari ſetiebat nō valens fetoꝛē ſcoꝛ-
ti ſuſtinere ꝗ̄ cito fugiebat nec in loco plus intrare cupiebat

Cūqȝ hoc ſepe faceret ad extremū cōſorciū lubricorū reliquit
et ad puritatē caſtitatis rediijt dicēs Eſſe pudicaqȝ mūda vo-
lo nūquā lubricunda Hoc enim agere debēt qui tenētur caſtita
tē obſeruare quia non ſolū ſcortū effugere debēt ſed loca ſcor
torū ꝓpter abhominacionē et fetorem luxurie Nichil enī feti-
dius et abhominabilius ꝙ̄ fetor pollucionis et libidinis Unde
quidā ſcolaris ſcorti in domo ſua fetorē faciebat · et quidā ar
chidiaconus ſenciebat Cui tantum adheſit ꝙ et ipſe fornica-
tus fuit ¶ Ideo dicit bernaꝰ · Luxurie appetitus plenus eſt
anxietate · actus abhominabilis et īmundicie · exitus penitu
dinis et verecundie ¶ Narrat ambroſius libro de virginitate
tercio de matre et filiabus que amplexantes ſe et quaſi choros
ducentes proiecerunt ſe in alueum fluuij ne apud ciues dede-
cus caſtitatis paterentur ¶ Huic ſimile narrat augꝰ de ciuita
te dei de lucrecia que cum eſſet oppreſſa a filio tarquini regis
induxit ſuos ad vindictam · deinde ꝓpter delictum cōmiſſum
egra atqȝ impaciens ſe peremit et quāuis non eſſet faciendum
· dicit augꝰ Non enī debet quis ſe interimere ad vitandū alie-
nā libidinem · non enī polluet ſe ſi eſt aliena libido in ꝓpoſito
caſtitatis ꝑmanēte eo ꝑ quod corpus ſanctificari bono meruit
Ipſi corpi non aufert ſanctitatem violencia libidinis aliene
quam ſeruet ꝑſeuerancia continencie ſue · tamen deteſtacio de
decoris amor honeſtatis ꝑſeuerancia fortitudinis in talibus
ſunt cōmendanda De continencia eciā caſte mulieris narratur
liº iijº de nugis philoſophorū ꝙ cum viro ſuo danieli nomine
eſſet exprobratum ꝙ oris vicio fedatus eſſet ſiue ꝙ haberet
malum anhelitum et ipſe cōquereretur vxori ꝙ non monuerat
eum de hoc querere medicinam · Reſpondit illa · hoc feciſſem
inquit niſi crederem ōnia ora virorum ſic olere Veriſimile enī
fuit ꝙ os ſuum ad os alterius viri nūꝗ̄ applicuerat

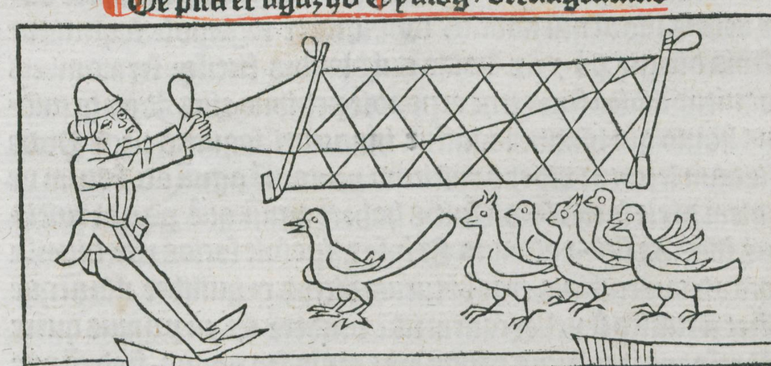
De perdice fure dyalogꝰ ſeptuageſimuſnonus

Perdix de voce nomē habet vnde dicunt yſi· et ambro· q̄
auis adeo doloſa ⁊ fraudulenta eſt ut alterius oua diri
piens foueat ·ſed fraus euentum non habet Nā cū pul
li ꝓprie genitricis vocē audiunt naturali quodam inſtinctu
hanc que fouit relinquunt et ad eam que genuit reuertuntur
Nidū ſuū inter cōdenſa ſpinarū loca cōſtituit·ouis ſtragigulū
puluis ē Cū quis apꝓpinq̄uerit eorū nidis egreſſe matres ſe
ſpōte offerūt veniētib⁹ ⁊ ſimulata debilitate ł pedū ł alarū q̄ſi
ſtati capi poſſit·greſſ⁹ fingūt tardiores Hoc mēdacio ſollicitā
tur obuios q̊aduſq̄ a nidis lōgi⁹ auocētur Vna autē ꝑdix fu=
rata ē oua cuiuſdā auis alteri⁹ ea abſēte Sꝫ dū ſpoliata ad ni
dū rediret ⁊ oua ſua nō inueniēs doluͭ ⁊ q̄ꝑplurimū āxiata oua
requirit Tandē cū magno ſtudio oua ⁊ latronē repperit· q̄ cū
feſtinacione iudici hͦ īdicauit Judex autē citauit furē ⁊ ſubtilit̄
de negocio examīauͭ: latro v̊o nō cōfitebatᷣ ſꝫ ꝑdicta ꝓ virib⁹
denegabat Et q̇a teſtes iudex nō habebat· latronē de iure non
iudicabat Accuſatrix v̊o ad iudicē dicebat· debes ip̄m tormē=
tare et veritatē extorq̄re Cui iudex debes ⁊ tu ea q̄ dicis ꝓba=
re vt iudiciū meū rcm̄ videatᷣ alioqui te cū ipſa martirizabo
Ea aūt nō ꝓbāte qd̉ accuſabat iudex ſuſpicari cepit ꝓpter qd̉
ambas in eculeo leuauit ac de furto ꝑcūctari cepit · latro vero
cūcta ꝓpalaͭ Et ea q̇dem m̄lta furta q̄ accuſabat· occulta q̄ cō
miſerat maīfeſtaͭ Quapropter iudex eas ſuſpendi fecit dicēs

Qui furatuꝛ et accuſat ſe fallaciter excuſat ¶ Ergo re-
quire a teipſo ī aīo tuo qui es q̄ accuſare velis· vtrū de ſimili dic
to vel facto valeas repꝛehendi Quia dicitur ad rō· ijº Inexcu-
ſabilis es homo ōnis q̄ iudicas ī quo enī iudicas alterū teip̄m
cōdempnas· eadem enī agis q̄ iudicas Qui ergo aliū doces nō
teip̄m doces Qui p̄dicas nō furādū furaris Qui dicis nō me-
chādū mecharis Vnde catho Que culpare ſoles ea tu ne feceris
ip̄e Turpe ē doctori cū culpa redarguit ip̄m Cum q̄dā tirānꝰ
iudicaret q̄ndā latronē ſuſpēdi· q̄dā phūs q̄ aderat hº vidēs ri-
ſit Qui cū īterrogaretꝛ a tirāno· cur rideret Reſpōdit· qꝛ mag
ni latꝛones iudicāt minoꝛes Augꝰ· de ciuitate dei liº ca· iiijº in
troducit exēplū de alexādꝛo et dionide pirata Qui cū eēt cōp-
hēſus īquiſitꝰ ab alexādꝛo cur mare īfeſtaret Reſpōdit· libera
cōtumacia Quod tibi ut oꝛbē terrarū. Sed qꝛ id facio exiguo
nauigio latro vocoꝛ· qꝛ tu facis magna claſſe īpatoꝛ diceris Si
ſolꝰ captꝰ fuiſſet alexāder latro eſſet Si ad nutū dionidis po-
puli famulētꝛ erit dionides īpatoꝛ· me foꝛtune īiq̄tas · te faſtꝰ
ītollerabilꝭ et īexplebilis auaricia furē facit Si foꝛtuna muta
retꝛ fierē foꝛte melioꝛ· ac tu quo foꝛtunacioꝛ nequioꝛ eris Mi-
ratꝰ alexādꝛ de pirate cōſtācia dixit Experiar īq̄t an futurꝰ ſis
melioꝛ Foꝛtunā tuā mūbo vt nō ei ē moº q̄ deliq̄ris ſꝫ tuis po
ciꝰ moꝛibꝰ aſſcꝛibatꝛ· ⁊ eū cōſcribi fec̄ milicie ut poſſet ex īde ſal
uis legibꝰ militare

De pica et agazijs Dyalogꝰ octuageſimus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

Pica eſt auis callidiſſima ut dicit plinius alba et nigra
varietate diſtincta Hec apud quēdam venatoꝛem ⁊ hu=
mane ⁊ latine loquebatur ꝓpter quod venatoꝛ ipſā ple
narie fulciebat Pica autem nō immemoꝛ beneficij volens re=
munerare eū volauit ad agazias et cum eis familariter ſede=
bat et humane ſermocionabatꝛ Agazie quoqꝫ in hoc pluri=
mū letabantur cupientes et ipſe garrire humaneqꝫ loqui· Vn
de vnanimiter clamauerunt picam ad ſe eiqꝫ dixerunt · Volu=
mus et te obnixe pꝛecamur ut doceas nos loqui ut tu loqueris
et pꝛeciū tibi ad libitū conſtituemus Quibus pica Non poſſū
vobis reſpondere plenarie niſi locuta fuero cum doctore meo
qui me docuit Verūptamen ſi cōuolare mecum cupitis vos re
cipiet ipſe curialiter et docebit ut docta ſum ego Agazie autē
credule facte cum pica cōuolauerunt Dum autem ad domum
pica repatriaret hec ōnia reſerauit domino ſuo et ait · vade
ac pꝛepara rethia tua et cum agazijs in rethibus euolabo ego
Agazie vero audiebant verba nec intelligebant eaꝓpter nichil
titubantes alacriter ꝓgebant Interea venatoꝛ rethia ſua ten=
dit et pica ad agazias reuerſa eſt dicens Nichil ſoꝛoꝛes du=
bitetis ſed mecū ſecure conuolate quia pacifice locuta ſum cū
doctoꝛe meo qui nos gaudenter recipiet Et cū in rethibus om
nes ſe miſiſſent ·venatoꝛ rethia ſuper ipſas reuoluit easqꝫ ce=
pit · vendidit · ſeqꝫ ditauit dicens Quoꝛū dicta nō captamꝰ
fidem illis nūq̄ damus Ita et nos cauere debemus fidē da=
re verbis illoꝛū qui nobiſcū ſophiſtice et ingenioſe loquuntur
Quia dicitur ꝓv · xxix Homo qui blandis fictiſqꝫ ſermonibus
loquitur amico ſuo · rethe expandit pedibus eius Idemqꝫ · ma=
lus homo qui blande loquitur innocenti laqueus eſt Vnde
quidam leccatoꝛ videns ruſticum poꝛtantē agnū ad foꝛum ve
nalem dixit ſocijs ſuis Vultis habere agnū quē poꝛtat ruſti=
cus ille ? At illi · volumus Et ipſe diſpoſuit ſocios per diuerſa
loca ad que ruſticus erat vēturus · dicens ꝙ quilibet illoꝛū que
reret a ruſtico ſi vellet canem illū vendere Et cū pꝛimus quere
ret reſpondit ruſticus ꝙ non erat canis ſed agnus Sed cū que

diſſent alij ſimiliter ad vltimū credidit ruſticus de agno ꝙ eſſet canis Sic enī nōnulli credunt ōnia q̄ ſibi dicuntur ꝙ eſt maximum periculum ꝓpter quod diciꝛ eccl. xix. Nō credas ōni verbo ſed in ōni facto intuendū eſt de poſſibilitate et de fine prout in fabula quadam refertur ꝙ mures fecerunt cōſiliū vt facerent cāpanam et ponerēt eam ad collum catti ut quādo iret cattus audirent campanā mures et abſconderēt ſe affuit eciā inter eos vnus alijs ſapiencioꝛ qui dixit Eſto ꝙ campana ſit facta Quis veſtrum ponet eam ad collum eius .:. Et cū nō inueniretur qͥs vellet eā ponere ad collū catti deſtiterūt ab inceptis

De miluo qui decepit pullos cuiuſdā oꝛnicis dyalogꝰ octuageſimuſpꝛimus .:.

Miluꝰ ut dicit yſido. eſt auis ꝓpe magnitudinē aq̄le vngues pedes et roſtrū ad modū accipitris habet ſed curuas et non rectas. ſicut accipiter alas habet molles tamē viribꝰ ⁊ volatu rapaciſſima pullis domeſticis inſidiatꝛ Circa macella excubat et cadauera. plinius Miluus audax ē in ꝑuis timidus in magnis. a niſo fugatur q̄muis in duplo maioꝛ ſit illo Hic quia rapax eſt cepit pullos oꝛnicis et comedit. De quo oꝛnix plurimum inflāmata nūꝙ ei pepercit ſed emulata eſt eū pꝛo viribꝰ longius autē poſt. miluus cōpunctus veniā petijt rogans p ſe et nūcios multos ſibi indulgeri Sed oꝛnix indurata noluit miſereri nec veniam illi daꝛe dicens Nunꝙ viua tibi parcā neqꝫ moꝛtua in archam Sic enim multi indu=

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

rati nūquā veniā petenti tribuūt Contra quos dicit ſaluator
mathei vi.º Si non dimiſeritis hominibus peccata eoꝝ nec pa
ter veſter dimittet vobis peccata veſtra Aug⁹· Vnuſquiſqꝫ ta=
lē indulgenciā accepturus eſt a deo· qualē et ipſe dederit pꝛoxi
mo ſuo Vnde eccli· xxviij.º Relinque pꝛoximo tuo nocenti tibi
et tūc depꝛecanti tibi peccata ſoluētur Ait enī aug⁹· ꝙ nō ſolū
obliuiſcitur ſapiens īiuriarū ꝑmo negat ſe iniurias ſuſcepiſſe·
¶ Aput ait ſeneca li.º de conſtancia ſapiētis inquirens · ſapiens
ꝑcuſſus colaphis quid faciet? Reſpondit Quid fecit catho cū
illi os percuſſum eſſet non exaudiuit non vindicauit iniuriam
nō remiſit tātum ſed factum fuiſſe ſibi negauit Hoc enim vi=
ſū fuit ſibi honeſtius inter alia ¶ Item ſeñ· li.º · iij.º de ira · de
ſocrate ꝙ cū iret ꝑ ciuitatem ⁊ eſſet colapho ꝑcuſſus nichil am
plius dixiſſe fertur ꝙ̄ ꝙ moleſtum eſſet ꝙ neſcirent homines
quādo cū galea uel ſine galea pꝛodire deberent ¶ Itē eodem
libꝛo narratur de diogine philoſopho ꝙ cū queſtionaretur de
cauſa cum lentulo et lentulus commotus contracta pingui
ſaliua inſpuiſſet in frontem Abſterſitqꝫ mediam quantum po
tuit ille faciem dicens Affirmabo inquit omnibus o lentule
falli eos qui te negant os habere ¶ Refert ſeñ ꝙ ſocrates ha=
buit duas vxoꝛes nimis zelotipas et contencioſas· adeo ꝙ qua
dam die in ipſum impetum facientes ad terram eū deiecerunt
Alia autem vice cum illarum vna in eū multa intuliſſet toni=
trua cōminacionum ille diſſimulās abijt et iuxta murum do=
mus ſedere cepit Illa vero vꝛinam et imundiciam ſuꝑ caput
eius fudit Sed ſocrates nichil ex hoc aſperatus cepit ter=
gere caput dicens · ſciebam ꝙ poſt tonitrua pluuia ſeque=
retur Cum autem amici conſulerent ei ut eas expelleret =
reſpondit· diſco qualis ſim in foꝛo Hoc eſt · diſco in domo pa=
cienciam ut ipſam in foꝛo exhibeam Cum quidam quereret
a theodoſio pijſſimo imperatore quomodo ſic ꝓpꝛias īiurias
ſuſtinebat et ſe ledentes audiebat nec occidebat · ait Hoc
facimus vt ad vitam poſſimus moꝛtuos reuocare Ideſt im
pios ad virtutes quia non eſt magnum occidere viuentes·

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

hoc enim̄ agere poſſunt eciam inmunda et inimica anim̄alia vt ſerpentes arance et ſimilia Sed magnum eſt et ſoli deo poſſibile mortuos reſuſcitare

¶De bubone qui voluit habere dominiū alitū dyalogus octuageſimuſſecūdꝰ

Bubo a ſono vocis nomen habet ut dicit yſi· Eſt autem auis feralis onuſta plumis ſed graui ſemꝑ detēta pigricie debilis eſt ad volādū Ait eciā q̈dā· bubo bibit oua columbe· mures venatur in eccleſiis habitans oleū de lampadibus bibit et tamen defedat eā ſtercoribus Quādo impugnatur ab aliȷ̈s auibus que in luce habitant reſupina pedum vnguibus ſe defendit ·de nocte euagatur et circūuolat de die vero in murorum rimulis ſe abſcondit Hac aue capiuntur cetere volucres que circūuolantes eum deplumant eo ꝙ ōnes ſibi inimicantur Et ꝓpter hoc aucupes cum eo deprehendunt alias aues Plinius dicit ꝙ a cauda de ouo exit quoniā pōdere capitis partem corporum mater fouendam applicat Eſt igitꝛ auis nocturna et turpiſſima inter ceteras aues deſpecta vnde extat verſus Turpis auis bubo turpiſſima beſtia bufo Cum aues omnes conuentum celebrarent et poſt cenā ōnes pacifice cōquieſcerent nichil titubantes · ecce bubo ſe exaltauit dicens Sum ego ꝙ̈plurimum inter volucres ſuppeditatus nec magnificatꝰ vt nobilitas mea requirit ſed me volo nunc ſublimare Volo enī cū amicis cōſanguineis īter aues ſalire ōneſqꝫ magnas trucidare vt poſt princeps ⁊ dux alitū exiſtā Quapꝓpter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

ad ſe clamauit porphirionē et nocticoracē veſptilionē et zue-
tam necnon et ōnes nocturnales aues· et cū ipſis inter alites
manu armata aggreditur volens magnas perimere et domi-
niū ciuitatis vſurpare Aues autem ex ſōno excitate intuen-
tes proditores ad arma cucurrerūt eoſq; ceperunt et ad aqui-
lā vinctos ꝑduxerunt ut iudiciū de ipſis ꝓpalaret Aquila ve-
ro hoc audiens ſentenciā contra ꝓditores protulit ꝙ ſtatim ꝑ
ciuitatem traherentur et in patibulo poſt ſuſpenderentur·
necnon et ōne genus bubonis ſic in ꝑpetuū perſecutioni da-
tū et infeſtū et ab auibꝰ eſt deuitatū Hec eſt enī cauſa ſcdm fa-
bulas ꝓ qua bubonē aues ꝑſequūtur et ſibilant vnde in die nō
audet iter volucres apparere · ſed de nocte volans cibū ſibi q̄
rit dicens Male leuat ſe qui cadit perit et qui falſe tradit
¶ Sic enī nōnullis ciuitatibꝰ ꝑ malos et ſupbos procuratꝛ ꝑ
optāt enī magnates extiguere ut dominiū ciuitatis poſſideāt
Caueāt ergo tales ne ſimili pene ſubiciātur Dicitur enī eccli·
vijº Noli facere mala et nō te apprehendent ne pecces in mul-
titudine ciuitatis nec imittas te in populum Et in ꝓv·xxiijº
Qui cogitat mala facere ſtultus vocabitur · ſed qui ambulat
ſimpliciter ambulat confidenter Magni enim debent contēti
eſſe de magnitudine ſua non vſurpare dominium violenter
quia ōnis potentatus breuis vita dicitꝛ eccli· xº Et q̄ nō itlli-
git hanc breuitatē poſtea itelliget penalitatē Sapiē vº Quid
nobis profuit ſupbia · aut diuiciarū iactancia quid contulit
nobis? Tranſierunt ōnia ſicut vmbra ¶ Narrat valerius liº·
viijº ꝙ cū alexander audiſſet ab anaxarcho comite ſuo ex au-
toritate democriti ſui preceptoris precipui inumerabiles eſſe
mūdos Heu me inquit miſerū qui nec vno adhuc potitus ſum
Et tamen poſt modicū ſepulchrū eius fuit quinq; pedum Egre
gie enim ait verſificator ille Vir bone quid curas res viles
res perituras Nil profuturas ſed vermibus eſca futuras?
Nemo diu manſit in culmine ſed cito tranſit Eſt breuis atq;
leius in mundo gloria queuis ¶ Ideo refert quitus curius ꝙ
Quidam ait alexandro vide ne dum ad cacumen perueneris

quo tendis in ipſis ramis quos apprehēderis decides Solda-
nus quidam inter ōnes nobiliſſim⁹ rex agarenorū poſtq̄ reſci
uit ſe moriturū accipi fecit pānū ſudarij et ſup lāceā poni q̄ſi
vexillū ac ꝑ vrbē ꝓconizari ꝙ de toto regno ſuo et de vniuerſis
diuicijs ⁊ theſauris n̄ pānū iſtū ſudarij ſecū i mrote aſporta-
ret

De auibus terrenis et aquoſis dyalogus octuageſimuſterci⁹

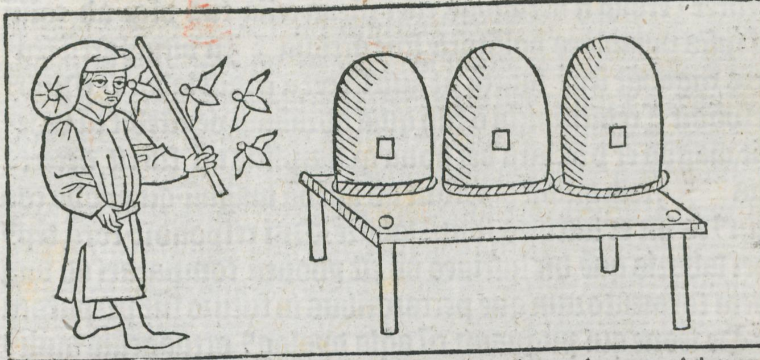

Aues terrene intuētes volucres que ſunt aquoſe i aq̄s
et terris comedere ꝑturbate ſimul cōuenerūt dicētes
Supplantate eni ſum⁹ et ſpoliate q̄a alites iſte aq̊ſe
ſaturātur in aquis · et poſtq̄ ingurgitate ſūt aſcēdūt ad ſolū
et ꝑtes noſtras deuorant et tollunt Et citauerūt ante ſe dicen
tes · denudate eni q̄ plurimū ſumus a vobis vos ad libitū in
aquis comeditis nec ſufficit vobis Sed poſtq̄ implete eſtis in
terram aſcenditis et eſcas noſtras deglutire ꝓptatis Cauete
vobis deinceps ne talia procurētur · alioquin vos ōnes ꝑfora
bim⁹ Quibus ille Male loquimini ſorores ſed obnixe obſecra-
m⁹ vt dignemini de eſcis noſtris epulari nobiſcū quoniā corda
noſtra letificabūtur Alites autem terrene ꝓpter guloſitatem
eſcas aquarum concupiſcentes hoc audientes cū ipſis i aquis
cōuolarunt Sed quia natare ignorabant a fluctibus et vn-
dis periclitabantur· vnde clamabant ſibi miſereri Aquoſe ve-
ro pietate commote non reddentes malum pro malo natan-
do eas ad ſolum perduxerunt · quaꝓpter licenciate ab ipſis in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

aquis et in terris ad libitū paſcūtur dicētes Sobrij plus du
rant ꝙ guloſi . pij ꝙ inuidioſi Hic enī multi guloſe intuētes
alios comedere contriſtantur putātes ſibi neceſſaria deficere .
ſed deus fecit hunc mundum et ōnia que in eo ſunt Dicitur
act . xvijº ꝙ ipſe eſt qui dat ōnibus vitā et inſpiracionem et ō=
nia et pro tāto dicit criſoſ . Carnalia beneficia preſtat deꝰ dig
nis et indignis . ergo contenti eſſe debemꝰ de quo largitur deꝰ
Sed ſicut dicit Ber . auis rapaciſſima cōtenta eſt aere . lupus
terra . lucius aqua ſed homo raptor terrā aquā aerem et celum
ſi poſſet ſuis nutrimentis ſpoliaret Non enī tales erant anti=
qui principes ſed continencia gule vigebat in eis prout ait
vegecius de re militari liº xº vbi loquitur de continencia prin
cipū De alexandro dicitur ꝙ in itinere ābulans cū antiquis
accepto pane veſci ſolitus erat Idem legitur de ſcipione emilia
no Vnde et catho legitur fuiſſe contentus vino quo remiges
ſiue ſerui nauigantes potabant: Et de hanibale legitur ꝙ āte
noctē nō requieſcebat et de nocte ſurgere ſolitꝰ erat ⁊ in crepuſ
culo ad cenā vacabat Ibidem eciā narrat de cōtinēcia admi
rabilis exercitus ſub marco ſatiro . ꝙ cū eſſet arbor pomifera
ipſa de caſtrorū hoībꝰ poſtera die ītactis fructibꝰ ē relicta .
Legitur in geſtis romanorū ꝙ auguſtus ceſar minimi cibi erat
panem ⁊ piſciculos minutos et caſeū bubulinū manu preſſum
et ficus virides appetebat . veſcebaturqꝫ quocūqꝫ loco ⁊ tēpo
re quod ſtomachꝰ deſideraſſet . Et nō ſolū continencia gule vi=
gebat in viris ſed eciam in feminis ſolita fuit ne in aliquod
dedecus prolabarentur . quia vicina ſunt ſibi venter et geni=
talia Dicit augꝰ . venter mero eſtuans cito deſpumat in libidi
nem

De ruſtico et apibus dyalogꝰ octuageſimꝰ quartus

Ruſticus quidā multas apes in aluearío nutriebat de
quibus multa lucrabatur · tamen qñqȝ de aculeis ap-
um accipiebat · cū fauos mellis exportabat Quadā
autē vice aculeatꝰ doluit ꝓpter quod indignatꝰ apibꝰ minari
cepit dicens · ꝓmitto deo et vobis ꝙ ſi me plus pupugeritis
precipitabo vos et ꝓpulſabo Cui apes Tu bene vis colligere
ruſtice de dulcore ſed ſētire nō vis de dolore · fer in pace ama-
riora ſi tu cupis dulciora · alioquin te relinquemus nec de no-
bis lucratus eris Ruſticus autē veniēs dū fauū mellis collige-
ret quedam apis ipſum aculeauit ꝑ quo furibundus effectus
cūcta aluearia apum deiecit et deuaſtauit Apes vero ſcanda-
lizate ipſū ꝙcito reliquentes ab eo loco receſſerunt Ruſticus
autem in pauptate colliſus qui ī deliciis viuere ſolebat vtili-
tatem apū cognoſcens ſtatum priſtinū lugebat dicens Debet
dura ſuſtinere qui de dulci vult habere ¶ Sed multi ſunt ho-
die tales qui pie volunt viuere · gaudere cum ſeculo et regna
re cū xp̄o · multi enī in delicijs querunt xp̄m Sed ut dicit Job
xxviijº Nō inuenitur ī terra ſuauiter viuētiū Ea ꝓpter dicit
Jeronimus Qui enī voluerit viuere ſecūdū euāgeliū tota ſua
vita erit martiriū Dn̄s enī nō eiecit hominem de padiſo ut hic
ſibi aliū conſtituat padiſū dicit · ber · ¶ Unde in vitaſpatrum
quidam frater interrogauit abbatē achillē dicens Cur ſedens
in cella patior accidiam · ? · Cui ille · quia nūquā vidiſti requiē
quā ſperamus et tormenta que timemꝰ Si enī inſpiceres dili-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

genter · eciam ſi vermibus eſſet plena cella tua vſqꝫ ad collū
in ipſis pmaneres volūtarie ſine accidia ¶ In vitaſpatrū fra=
tres rogabāt ſenē ſanctū ut quieſceret a graui labore · Quibꝰ
reſpōdit Credite michi o filij quia abraham penitebit cū vide=
bit magna et preclara dei dona ꝙ amplius nō fuerit decerta
tus ¶ Item quidā dixerunt ad quēdā magnū · quomodo con
tentꝰ es hic et ſuſtines tantū laborē? Qui reſpondit · totū tēpꝰ
mei laboris quē hic ſuſtineo nō eſt ydoneū comparari ad vnā
diem tormentorum que peccatoribus in futuro ſūt preparata

¶ De leone qui pugnauit cū aq̄la dyalogꝰ octuageſimꝰquitꝰ

Leo rex ferarum acriter cū aquila rege auium dimicabat
habens ſecū cuncta animalia ſuper humū caſtrametatꝰ
ſtabat Aquila vero cū auibꝰ ſup arboribus cū iaculis ⁊
ſagittis cū beſtijs preliabatur Grifes inde trāſiens et videns
hoc ſibi diſplicuit mirabiliter vnde collocauit ſe ſuper collem
nec in eis cōuolauit Leo autem timens ait intra ſe · ſi hic erit
contra me victus ero Aquila ſimiliter cogitans ait · hic cau=
dam habet et pedes vt animal · credo ꝙ ſi cum beſtijs ſtete=
rit contra me · non durabo Eaꝑpter nuncios ei direxit vterqꝫ

vt quis eſſet et quare illic ſederet dilucidaret Quibus grifes
auis ſum et animal ſed non h neqꝫ k Hic autē ſedeo ꝓpter pa
cem et amorem et non ꝑialitatem amo nec rumorē Cū autem
hoc dixiſſet eſt ab ōnibus gracioſe receptus Grifes autem ſpa
ciabatur ad libitum cum beſtijs et auibus ꝓpter quod nullus
de eo ſuſpicabatur Inter hoc grifes de pace tractare cepit et
quia ſuſpectus non erat partes libere ī ipſum cōpromiſerunt
Ipſe vero ſentēciam dictauit ꝙ ōnes de campo ꝙ̄citiꝰ ſe moue-
rent et amplius non in pugna ſed in pace manerent dicens
q Qui vult pacē poſſidere debet partem nō tenere Hic qui
libet ꝑpetrare debet inter diſcordantes ut ſit filius illius qui
dicit Mathei v°. Beati pacifici id eſt pacem patrantes īter diſ-
cordātes quoniam filij dei vocabūtur Et pſa. lij°. Quā ſpecioſi
pedes ānūciantes pacē Sic et pedes portanciū diſcordiam et
ſcandalum maledicūtur Dicīte eccl. xxviij°. Suſurro et bilin-
guis maledictus eſt. multos enim turbauit pacem habentes
Legitur in vitiſpatrum ꝙ cum lis eſſet inter vnū gentilem
et vnum xp̄ianum et venirent ſimul armati cū parentibus et
amicis parati ad pugnā. Beatus appollonius rogauit eos de
pace Vnus tamen qui diſcordie et diſſenſionis caput erat vir
truculentꝰ et malignus impediebat pacē dicēs ꝙ vſqꝫ ad mor
tem ſuam non fieret pax Tunc dixit vir ſanctus. fiat vt dicis
Nullus enim preter te hodie perimetur ſed congruum honori
tuo ſepulchrum tibi fiet in vētrē beſtiarum et volucrū Quod
ita factum eſt. nā ſtatim fuit in pugna necatus qui ſabulo cō
cultatus permanens In mane vero parentes venientes vt tol
lerent ac ſepelirent inuenerunt eum a vulturibus deuoratum
et beſtijs effoſſum

De leōe q̄ vxoraut duos catulos ſuos dyalogꝰ octuageſiꝰſexꝰ

Leo duos vxorauit catulos filios ſuos et pro quolibet
dedit ſiluā magnam in dotem ſed anteq̄ diuideret eos
a ſe de tribus ipſos monuit dicens· filioli hec tria cuſ=
todite et bene erit vobis primo pacem cū veſtris habeatis Se=
cūdo ſiluam quā vobis do cuſtodiatis vt animalia multiplicē
tur Tercio cū homine nūquā pungnetis Hec maior cuſtodiēs
in bonis creſcebat · minor autē ſuos perturbare cepit · nec in
domo pacē habebat ꝓpter quod in ſiluā cum furore intrabat
cūctaq; animalia perimebat · Vnde breuiter ſiluam ſpoliauit·
Quadam vero die fratrē ſuū viſitauit ⁊ intuens eum in bonis
ſuccreſcere ait Infelix ego in penuria viuo et perturbatione ·
tu vero exultas in delicijs et pace Cui maior Iuſſa patris nō
cuſtodiſti idcirco hec mala ſuper te venerunt · ſed veni mecū i
ſilua et vide qualiter bona paterna conſeruaui Cum autem ſi=
mul ꝑgerent ecce quidā venator apparuit qui laqueos tende=
bat ut ibi de animalibus caperet Cui minor · Non cernis ho=
mūculum illum qui deſtruere te poꝑtat? Et maior Neſcis ꝗ
preceptum habemus a genitore ut cū homine nō pugnemus?
Cui minor Miſer vis tu ꝓpter verba fabuloſa nobilitatē ꝑde=
re leoninam? Ego ipſū dilacerabo Cū autē ad hominē cucur=
riſſet et laqueos non aduertens cecidit in rethia et illaque=
atus eſt Maior autem redijt dicens Iuſſa patris qui cōſer=
uat tutū ſemꝑ ſe reſeruat Idcirco patet manifeſte ꝗ tutum
eſt iuſſa parentum cuſtodire et ſecūdum ꝗ iuſtum eſt obedire

Ad collocēſes iijᵒ filioli obedite parētibus veſtris in dn̄o · hoc
enim iuſtum eſt Fabulatur enī ꝙ quidā leo pꝛe ſenio iacebat in
cubili · ſed catulꝰ eius foꝛtiſſimꝰ venit ad eū Cui pater · Gau
de fili quia cūcta animalia te timēt · vnū tātū tibi dico ne pug
nes cū homine quia foꝛtiſſimus eſt ōnium Temptatꝰ catulus
querebat hominē Vnde repperit boues duos binatos ſub iugo
eoſqꝫ īterrogauit dicēs Eſtis homines ·? Qui dixerūt nō · ſꝫ ſu
mꝰ ab homine ſubiugati Catulꝰ vero magis temptatꝰ īuenit
ſonipedem ferratum cū ferro et ſella · eiqꝫ dixit Es tu homo ꝙ̄
quero ·? Qui reſpōdit Non · ſed ab ipſo ſū faleratꝰ Admirās
autem leo ꝓceſſit et inuenit ruſticum ſcindētē lignū Cui dixit
p̄para te cito quia tecum pꝛeliari volo Cui homo Scindamus
hᵒ lignū pꝛiꝰ · poſtea pꝛelaturi erimꝰ Et hoc dicēs cū ſecuri ſciſ
ſuram magnā fecit in ligno et docuit leonem ponere grifes in
ſciſſura ut celerius ſcinderetur Qui cū poſuiſſet · extraxit ruſ=
ticus ſecurim de ligno et grifes leonis incluſit clamantis auxi
lium vicinoꝛum Ad clamoꝛē cuiꝰ ōnes de villa exierūt cū gla=
dijs et fuſtibus ut leonem interficerent leo autē videns ſe in
arcto poſitū grifes in ſciſſura ligni reliquens vix euaſit ⁊ cru=
entātibus pedibus cum confuſione reuerſus eſt ad patrem cō=
firmans eius conſilium per experienciam :

De grife tyꝛanno Dyalogꝰ octuageſimuſſeptimꝰ

Grifes ut dicit ph̄i · ethi · xijᵒ eſt ales pēnatus et quadꝛu
pes hoc genus ferarū oꝛtū habuit in yperboꝛeis mō

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

tibus id eſt in ſichia aſiathica·capite et alis aquile ſimilis · et
reliquo coꝛpoꝛe ſimilis leoni · equis ⁊ hominibus maxime eſt
infeſtus in nido ſuo ponit lapidem ſmaragdū contra veneno
ſa animalia montis Item viuos homines diſcerpit Hic accepit
quandā prouinciā ad regendū·ſed ꝓpter ſuā tyrannidē ⁊ aua
riciā tria pꝛecepit pꝛimū ꝙ nullus ad vendendū uel cōꝑandū
recipeꝛetur ¶ Secundo ꝙ nullus ab alijs partibꝰ ad ſuas ve
niret Tercio ꝙ nullus de ſuis ad alias tranſiret Hec tria cuſto
diens in delicijs viuebat pꝛopter quod multa colligebat et ex
hijs nulli aliquid mittebat Sed iudicio dei quodā tēpoꝛe ful=
gura et tempeſtates totā pꝛouinciā illā deuaſtauerunt Ciues
autē ad grifem cucurrerunt vociferantes · exeamus ne fame
pereamus Ipſe vero legatos tranſmiſit ad vicinas nationes
ut de bonis ſuis vendant et pꝛeciū ad libitū accipiant Quibꝰ
reſponderunt Tu nūꝙ de tuis bonis nobis vēdidiſti nec mō
tibi nil vendemus Iterū autē alios nuncios direxit ut ſecure
ad vendendū tranſirent Cui illi Tu nunquā nos recipere vo=
luiſti nec modo nos recipies Denuo miſit eis ut ſe cum ſuis
recipere vellent nec eos in calamitate relinquere Et illi ·
Tu nunquā ad nos veniſti idcirco te non recipiemus· et ſi ve=
neris te pꝛoiciemꝰ Sic enī derelictus ab ōnibus miſerabiliter
cum ſuis interijt dicens Qui non ſeruit non ſeruitur nec
in malis ſubuenitur ¶ Ergo bonum eſt eſſe curialis et reci=
pere foꝛenſes et hoſpites et cū alijs negociari de ſuoq; alijs
tribuere et eciā cōmunicare Ait enī ſaluatoꝛ mathei vijº Om=
nia ergo quecūq; vultis vt faciant vobis homines et vos facite
illis Hec lex et ꝓphete Et baſilius·talis eſto alijs quales et per
optas circa te eſſe alios ¶ legitur ꝙ dū alexander per quandā
viam pergeret et ipſe cū ſuo exercitu fere ſiti deficerēt · quidā
pꝛo magno munere ciphū aque ſibi dedit quem ille ꝓtinus ef
fundi mandauit Noluit enī ſolus bibere poſtꝙ ſuis militibus
illud non poterat cōmunicare Econtra dicit auarus eccli · xiº
Inueni requiem michi et manducabo de bonis meis ſolus Ta
les enī auari non ſunt pꝛeficiendi Vnde antiquitus ſectantes

auariciā nō pꝛeficiebantᷣ reipublice ¶ Aput narrat valeriꝰ liᵒ
viᵒ ꝙ duo cōſules dū hiſpaniā mitti deberēt et de ipſis cōſiliū
haberetᷣ ſcipio dixit Neuter michi placet. quia alter nil habet.
alteri nichil ſatis eſt. eqꝫ malā in malignātibꝰ iudicās iopiam
ꝛ auariciā ¶ Vnde refert quidā valerius ꝙ tiberiꝰ ceſar iudices
puīciarū raro mutabat ex eo ꝙ noui q̇ ibāt intēti erāt ad reci=
piēdū Exēplū de quodā vulnerato q̄ cū muſcarū multitudo
operuiſſet et q̇dā eas abegiſſet Ait. male feciſti Plene erāt iſte.
et famelice veniēt alie et āpliꝰ me affligent Judices eni ſēp q̄n
ſūt paupes vel auari ad rapiēdū ſūt auidi Legitᷣ i fabulis poe
tarū ꝙ quidā rex petijt ab appolline vt q̇cq̇d tāgeret aurū fie
ret et cōceſſū eſt ei Cū ergo cibū vel potū manibꝰ vel labijs tan
geret vt i os mitteret ūtebatur i aurū Sic eciā habūdācia diui
ciarū facit auarū famelicū et ipſū trahit ad interitū ¶ Legitᷣ in
cronicis ꝙ taris regina cū cepiſſet regē parſarū caput eiꝰ āpu=
tari fecit et in vtrem plenum ſanguine immerſit dicens. ſan=
guinem ſitiſti ſanguinem bibe ¶ Sic auaris tirannis in futu
ro cōtinget qui ſāguinē paupū ſitierūt id eſt lucrū eoꝝ ꝛ labo=
res Auari i iferno bibēt aurū liq̄factū Vnde refert q̇dā phūs
ꝙ nero impatoꝛ viſꝰ eſt i auro liq̄facto ſe apud iferos balnea=
re et cū vidiſſet cuneū aduocatoꝛū. dixit eis Venite venale ge=
nus hominū et mecū hic balneamini quia vobis ꝑtem optimā
reſeruaui

De leopardo et vnicoꝛni qui pugna= bant cum dꝛacone dyalogus octuageſimuſoctauꝰ

ſ ſ

Leopardus ut ſolinus dicit animal ē generatū ex leone et
pardo Horū femine ſūt audaciores ⁊ forciores maribꝰ
Pliniꝰ Aliquis volens reſiſtere leopardis furentibꝰ fri
cet allia iter manꝰ nec mora leopdꝰ reſiliet nec reſiſtet q̄a odo
rē allij ſuſtinere nō poteſt· leopdus ſubruſū colorē habet macu
las ꝑ totum nigras Multo minores ſūt ꝗ leones · leopardus
quādo comedit aliquod venenū · ſtercus hominis querit quod
comedit et ſanatur Ambroſius He beſtie ſunt crudeliſſime na=
turaliter ita ꝗ ſic domeſticari nō poſſūt ut obliuiſcātur crude
litatis ſue· Domeſticātur tamē ad venādū Igitur dū ad pre=
dam in venatione ducūtur relaxātur quā ſi quarto aut quito
ſaltu nō poteſt cape· ſubſiſtit iratus fortiter ⁊ niſi ſtati venator
furenti beſtie aliquā beſtiā offerat cuiꝰ ſāguine placetur irruᵗ
in venatorē uꝉ quoſcūqꝫ obuios quia impoſſibile ē placari cū
niſi in ſanguine Hic pugnabat cū dracone ſed non preualebat
ꝓpter quod ad vnicornē ꝑrexit et humiliter ipſū obſecrauit
dicens Eminens es ac virtuoſus et doctus belli peto obnixe ꝗ
me defendas a furore draconis Vnicornis autē ſe ſublimare
cepit · et audiens de ſe talia dici ait· Verū dicis ꝗ doctus ſum
prelij ꝓpterea optime defenſabo te· noli pauere Cū enim ape=
riet draco os ſuū in gutture ipſū cornu ꝑforabo Cū autem ad
draconem pariter veniſſent leopdus bellum iniciauit ſperās
de auxilio vnicornis Draco vero certauit aduerſus eos et
ignem et fetorem ex ore emittebat · ſed cū os apiret vnicornis
q̄citius cucurrit volens ipſum in guttere tranſuibrare Draco
vero agitauit caput· et vnicornis cornu in terram fixit dicens
moriendo Qui pro alio vult pugnare cupit ſe trucidare
Hic enim ſtultū eſt de ſe confidere ac de quo ſibi non pertinet
agonizare Vn̄ eccꝉi· xiº de ea re que te non moleſtat ne certa=
ueris Ergo require in animo tuo a teipſo quis es · quid facere
vis· vtrū factū illud ad te pertineat Ad minus ad alium te in
miſcere non debes · Noli pro alio pugnare nec inter diſcor
dantes diſcordiam augere Sed fac ut dicit ſen̄· ſemꝑ diſſenſio
ab alio incipiat · a te reconſiliacio Quidā bellantes aggreſ

ſi ſunt īimicū · ſed alius quidā cucurrit volens ipſū deſēdere et armauit ſe verſus īimicos illius Jlli autē dixerūt Amice tibi īiuriā non facimꝰ · tolle qd̄ tuū eſt et vade qm̄ de īimico noſtro vindictā q̄rimꝰ Qui nō acq̇eſcēs ſermonibꝰ eoꝝ ad bellū cōtra eos ſe parauit Jlli autē īdignati cū īimico ipſū mutilauerunt

De elephāte q̄ genua nō flectit Dyalogꝰ octuageſimꝰ nonꝰ

Elephas vt brito dicit dicit² ab elephio grece qd̄ mōs latine dicitur ꝓpter magnitudinē corꝑis Hoc genus animātis in rebus bellicis aptū eſt Jn hijs animalibꝰ parſe et medi ligneis turribus collocatis tāq̄ꝫ de muro iaculis dimicāt Jntellectu et memoria nulla vigēt gregatim incedūt · motu quo valeant · murem fugiūt Biēnio portāt fetus nec amplius q̄ꝫ ſemel gignūt nec plures ſed tātum vnū gignūt · vi=uūt ad tricentos ānos vt dicit pħi · ethꝫ̄ xiȷ̇o · Narrat ſcrip=tura que cōtinet veterū hiſtorias ꝙ elephas hoc modo capitur Due puelle virgines vberibus et ſuꝑiori ꝑte corꝑis nudate ꝑ=gunt vbi habitant elephantes vna earū vrnā altera gladium ferēs · quibus alta voce cātātibus audit elephas accurrit ꝓpe Qui mox naturali inſtinctu v̇ginee carnis īnocenciā recognoſ=cens in eis caſtimoniam veneratur · lambenſq̄ꝫ earum pectus et vbera et delectatus mirifice reſoluitur in ſoporem nec mo=re puellaꝝ puella cū gladio teneꝝ ꝓfodiens vētrem elephātis ſanguinē ruētis fundit Excipitq̄ꝫ in vrna puella altera ſan=guinē quo regalis purpura tingitur Hic cum ſit inter feras

nominatiſſimus et famoſ⁹ tamē nō geniculare poteſt quia ge=
nua nō habꝫ Quadā autē vice leo iens ꝑ ſiluā ⁊ feras trāſibat
⁊ ōnes ei genua flectebāt velut regi ferarū Elephas non genu
flexit quia non potuit Vn̄ fere quedā iuidioſe ad leonē cōuene
rūt ⁊ elephantē īfamauerūt leo autē ad elephātē acceſſit dicēs
Quare es tu ita dur⁹ et acerbus ꝙ genua ante me non flectis
ut cetere ? Cui elephas. Dn̄e pro poſſe meo te diligo et te ho=
noro ſed flectere me non poſſum ꝓpter ꝙ genua non habeo ·
Et leo · ſi tu corde nō refutas excellēter me ſalutas Satis do=
minū honorat poſſe ſuo qui laborat Vn̄ accuſatores cōdem=
nauͭ et elephātē ſublimauit dicens Nullus iudicat⁹ erit āte
ꝙ̄ ꝓbatus Hic eni attēdere debēt iudices · nec iudicare debēt
ſecūdum diffamaciones ſed ſecundū rei veritatē · quoniā non
qui accuſatur ſed qui conuincitur reus eſt dicit ph̄s · Vnde ipſe
Ante ꝓba et ſic iudica Vt refert valerius de maulio tor=
quato cui⁹ cum eſſet filius ſuus accuſat⁹ et conuictus protu=
lit ſētenciā de eo dicens Cū filium meū cōſiliarium pecuniam
a ſocijs accepiſſe ꝓbatū michi ſit eū reū puniendum et domo
mea indignū iudico Ideoqꝫ ſic adiudicatus gladio punitus eſt
Hoc eni debet agere iudex · nō eni debꝫ ꝑuertere iuſticiā ꝓpter
amorem vel odium Quia dicit ber · Amor et odium veritatis
iudiciū neſcit Eaꝓpter narrat valerius libro vi.º ꝙ cum ca=
lericus in vrbe ab ipſo condita que ſaluberrimis legibus erat
munita · inter alias leges ius erat conſtitutū ꝙ deprehenſus
crimine adulterij vtroqꝫ oculo priuaretur At vero cum in tali
crimine eius deprehenſus eſſet cū tota ciuitas rogaret pro eo
aliq̄ꝺdiu repugnauit · ad vltimū eſt victus precibus populi
· ſuo tamē prius | demū filij oculo eruto vſū videndi vtriqꝫ reli
quit · debitū ſupplicij tenuit · reddidit equitati admirabile tē=
peramentū · ſe inter miſericordē patrē et legiſlatorem parti=
tus eſt Item narrat de carundio tirio qui legem dederat ut
ſi quis contionem intraret cum ferro continuo interficeretur ·
Et interiecto tēpore cū ipſe idem de longinquo rure repetens
domū gladio cinctus proceſſit Et cum eſſet monitus de legis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

ſolucione a quodā qui ꝓpe eum ſtabat protinꝰ ferro diſtracto quod habebat incubuit Noluit culpam diſſimulare vel errorem defendere · maluit penam ſuſtinere q̄ legē frangē Itē narrat valerius liº viº · cū quidam iudex male iudicaſſet rex cambiſes pellem eius corpore detractā ſelle iudiciarie appoſuit et in ea ſuum filium poſt eum iudicaturū ſedere fecit Noua enim pena prouidit ne quis iudex poſtea corrūpi poſſet Hic eni p̄cipit lex diuina deutro · xviº Judices et magiſtratus cōſtitue in omnibus portis tuis vt iudicēt populū iuſto iudicio nec ī alteram partem declinent ⁘

De ſatiro q̄ ſibi vxorem accepit Dyalogus nonageſimus ⁘

Satirus vt in catholicon habetur dicitur a ſatꝛ ſaturi penultima correpta Satiri ſūt homūciones dicti ab vncis naribus habentes cornua ī frontibus et caprarum pedibus ſimiles qualem in ſolitudine ſanctus anthonius vidit · qui eciā interrogatus a dei ſeruo reſpōdiſſe fertur dicēs Mortalis ego ſum vnꝰ ex accolis heremi quos vario deluſa errore gētilitas faunos ſatiroſqꝫ colit Et eſt animal mōſtruoſū ſupra ymaginē hominis inſignitā · deorſum vero formā capre habēs qui ſecundū errorē gentiliū deus ſiluarū eſſe denūciatꝛ Hic accepit vxorem filiam ſympocētauri qui eſt homo equo mixtus potens et virtuoſus Cū autem cum vxore cubare deberet prius de tribus eam monere cepit dicēns Nunq̄ mentieris et nequaquā impreceris nec thorum meum violare preſu-

mas Hec tria cū ſeruaueris pacifice mecum ꝑnoctare poteris
parum poſt ſatirus eā explorare voluit ſi obediens extiterit ·
et ait O coniunx dic michi nomē parentum tuorum Cui illa
nūquā genitores habui ego Et ſatirus · cito dolēs docta mea
fregiſti At illa ꝓpter audaciā parentum ſatirū blaſphemare
cepit ꝓpter quod ipſe eam repudiauit et a thoro ſuo ſeparauit
Non poſt multū hec imūda ſcortari ſe fecit a quodam azino
Satirus autē hoc ſciens cum omnibus ſuis eam morti iudica-
uit tradendā Ipſa vero moriens ait O ptimum eſt obedire
viris ſuis ac ſeruire ¶ Inobediētes plerūqȝ ſunt mulieres Vn
de non eis cōpetit principatus Ait enim eccli · xxvº Mulier ſi
pricipatū habeat contraria eſt viro ſuo Idem xxi · Melius eſt
habitare in terra deſerta ꝙ cū muliere rixoſa et iracūda Qui
dam ſic caſtigauit malā vxorē et inobedientem Diſſimilauit
enim ire ad nūdinas et dixit vxori · nullo modo digitum po-
nas in foramine iſto · ſeqȝ abſcondit in vicina domo Vxor au-
tē cogitare cepit · quare inhibuit michi hoc ? non obediam ei ī
hoc · ſed magno impetu manum in foramē miſit In foramine
vero erāt acutiſſimi claui ī quibꝰ digiti ſui īfixi ſūt vnde pre ā-
guſtia clamare cepit ita ꝙ maritus accurrit dicens Quare nō
obediſti preceptis meis · et ſic eam correxit donec obediuit
¶ Cum in quadam naui tēpeſtate iminente clamatum eſſet a
nautis ut grauiora proicerēt in mare quidā habens vxorem
ꝓpter linguam intollerabilem exhibuit eam dicens ꝙ in tota
naui nō erat grauior lingua eius Vnde ſeneca Sicut nichil ſu-
perius benigna coniuge · ita nichil crudelius infeſta muliere
Et phūs · vxor inquit aut eſt ꝑpetuale refugium aut ꝑhenne
tormentum Si eſt mala · tormentū eſt · ꝑpetuale refugiū ſi eſt
bona quia bone vxores obediētes ſūt viris ipſos ꝙ ſuꝑ omnia
diligunt ¶ Jheroꝰ · i libro cōtra iouinianū ad hoc exemplum
de tribus matronis romanis ponit que poſt amiſſum virum
alterū accipere noluerunt Sed harū prima dicebatur mar-
chia cathonis que interrogata quare ſecundum non acciperet
virum · reſpondit ſe non inuenire virū qui velit eā ꝓpter ſe ſed

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

ꝓpter ſua quãuis forte turpis eſſet licet diues Secũda diceba
tur valeria que cum interrogaretur vt ſecundũ virũ acciperet
Reſpõdit ſe facere hoc nõ poſſe quia vir ſuus nõ erat mortuꝰ
ſed viuꝰ ꝙdiu ipſa viueret Tercia dicebatur ãna q̃ a parẽtibꝰ
vrgebatur vt ſecũdũ acciperet virum eo ꝙ iuuenis et diues e-
rat Reſpõdit ſe hoc nõ poſſe facere quia bonum habuerat virũ
et ideo ſi ſecũdũ acciperet aut ille eſſet bonus aut malꝰ Si bo-
nus ſemꝑ eſſet in timore ne ipſũ perderet Si malus ſemꝑ eſſet
in dolore eo ꝙ poſt virũ bonũ malũ inueniſſet

De dromedario et eiꝰ curſu Dyalogꝰ nonageſimꝰ primꝰ

Dromedarius eſt animal vt dicit Heroꝰ. quod tantum
vno die ꝑgit quãtũ equus ĩ tribus Hunc clamitauit
leo dicẽs Inter õnes es tu michi laudatꝰ ꝙ ſcis curre-
re atq ſalire vnde volo ꝙ ꝑgas feſtinãter in oriẽtem et interro
gare debeas de perſona. qualitate. et ſocietate grifis quoni-
am vult mecum bellare. ſed vt me preparare poſſim ad certa
men hoc citius denũcia michi vt poſt a me mercedem recipias
et honorẽ Dromedarius autẽ ſe exaltare cepit cũ audiuit ſe lau
dari Ob hoc iter ſuũ inchoauit et vltra vires ſuas vt magis eſ
ſet laudatus currere cepit Idcirco tantũ cucurrit et ſaliuit ꝙ ſe
totum demolitus eſt ꝓ quo cecidit et expirauit dicẽs Id qđ
ſcimus ſic patremus ꝙ nũꝙ nos vaſtemus Ita et nos ea que
facimus et ſcimus ſic agere diſcrete debemus ꝙ corpa noſtra ⁊
mẽbra non deſtruamus Ait enĩ auguſtiꝰ. in regula qui carnem

ſuā ſupra modum affligit ciuē ſuū occidit Tunc enim homo occidit ciuē ſuum id eſt corpus ſuū cum ipſū aggrauat et fatigat vltra q̄ ferre poteſt Unde pħs · ī oīni ope modū ⁊ tēperamētum oportet habere nā quicquid cum modo et temperamento fit ſalutare eſt · quicquid autem nimis aut vltra modū perniciosū eſt ¶ Fabula eſt q̄ quidā pħus cū filio ſuo poſitus eſt in quadā turri exiſtenti ſola in mari Unde filius habēs tediū rogauit patrē vt faceret eū exire de illa captiuitate at ille inuenit multas plumas auiū et cū pice et bitumine eas copulauit et cōpegit ſibi et filio alas ut volarent et inde exirent : Inter hec pater docuͭ filiū ſuū dicēs Caue tibi ne voles nimis alte ne deſcendas multū baſſum ſed tene mediū ſi vis eſſe beatus quia medium tenuere beati Pater ſic fecit et recto itinere exiuit de carcere · filius autē ſentiēs ſe volare letus effectus ſemp̄ aſcendebat · Et factū eſt q̄ calor ſolis accendit plumas et conſūpſit · et ſic cadens mortuus eſt Unde Berna · tene mediū ſi non vis pdere modū

De leone qui edificauit cenobiū dyalog⁹ nonageſimuſſecundus

Leo pro redemptione anime ſue ſuorūq̨ parentum excellentiſſimū edificauit cenobium in quo regulauit multa animalia dans eis formam et regulam viuendi Et elegit in priorē hinulum qui eſt ut dicit pap̄ filius ceruorum et eſt varij coloris · credens eū eſſe religioſū cenobitā Hinnulus autē ut varius erat in colore ſic et in fide Cepit enim fratres

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

diuidere ac in ꝑtes trahere inſtituens officiales et poſt paulu-
lum caſſabat et alios inſtituebat Caſſati vero murmurabant
contra ipſum · inſtituti autē eū fulciebant Hoc enī ſepe malici
oſe agebat ita vt conſpiracionem contra ipſum facerent et con
corditer contra eum ſtarent Ad extremum fratres ſe armaue
runt volentes ſe ꝓ ꝑte lacerare Sed quidā palefridus ſapiēs
et antiquus dixit Ceſſate fratres non eſt bonum hoc agere me
lius eſt hūc malignum priorē caſſare ⁊ alium pacificum locare
Placuit ſermo inter fratres et vnanimiter eum deſtituerunt
dicentes Eſt concordia tenenda inter fratres et habenda
In hoc apparet ꝙ concordia eſt virtus acceptabilis inter fra-
tres Dicitur enim eccľ · xxv° In tribus beneplacitum eſt ſpiri-
tui meo que ſunt probata coram deo et hominibus · concordia
fratrum · amor ꝓximorum · et vir et mulier in bono ſibi cōſē-
tientes Et vt dicit auguſtꝰ Nō poteſt habere cōcordiā cū xpō
vel in ſeipſo qui diſcordiā vult habere cum xp̄iano Sed ſunt
aliqui qui dum in pace ſunt neſciunt viuere Unde piſcator
quidā turbans aquam increpatus a quibuſdam · reſpondit ſe
increpantibus de turbacione aque · ſi hec aqua non turbatur
viuere non poſſem Concordia nichil vtilius ciuitati vt quidā
ait Ideo ad amiciciam et concordiam habendā anhelare bonū
eſt Unde de concordia narrat vegecius li° iiij° · ꝙ cum obſide
ret hanibal quādam ciuitatem tantam inopiā ciues perpeſſi-
ſunt vt inuidentes ſibi neceſſaria non venderent In qua qui-
dam panes vendidͭ et mortuus eſt fame Alter qui emit cibatꝰ
eſt et ſupuixit Hoc enī factum ē vt nō diſcordarent inuicē ·:· ·

De onocētauro q̄ fecit palaciū Dyalogꝰ nonageſimꝰ terciꝰ ·:·

Onocētaurus id eſt azinꝰ imixtus homini ſic dictus quia
media hominis ſpecie media azini eſſe dicitꝛ ait hugu=
cio Hic pro ſe palaciū pulcherrimū edificari faciebat ſꝫ
confidens in ſuo ſenſu ōnia terminare ac ordinare volebat nō
attēdens cōſiliū architectoris Dū eni architector conſulebat
vtilia ut ꝑ atrē diſcernebat Hic elatꝰ aiebat Sapiēs ac igenio=
ſꝰ ſū ego· nō licet vobis me docere ſꝫ volo ut volūtate mea cūc
ta cōpleantur Et dū eſſet palaciū expletū quia non erat bene
fundatū nec bene cōpoſitū ruinā petÿt et ad ſolū decidit Jdeo
onocētaurus cōfuſus et bonis ſuis ſpoliatus perhibebat Il=
le cito ſe diſſoluit qui per doctos ſe nō mouit Sic enim multi
nolunt credere conſilio ſapiētū ſed ſuo ſenſu cuncta terminare
volunt Tu autē ſemꝑ non credas tue proprie ſciencie nec con=
fidas ꝓprio ſēſui nec ſemꝑ volūtati ꝓprie acquieſcas Sꝫ ōnia
cū cōſilio et prudētioribꝰ ſapiēcioribꝰ et diſcretioribꝰ facias ꝛ
eorū monitis acquieſcas ne a via veritatis poſſis vllatenꝰ de=
uiare Eſt eni ſcriptū ſapiēcie xxxÿº Sine cōſilio nichil facias
et poſt factū non penitebit Quia ut dicitur ꝓu· xiÿº Aſtutus
ōnia agit cū conſilio Qui autē ōnia agūt cū cōſilio reguntur
a ſapiencia Jſta eni eſt differēcia inter ſapiētē conſiliariū et fa=
tuū ·quia fatuus niſi reſpicit pricipiū facti·ſapiens autē reſpi
cit finē et ea que ſunt ad finem Legitur de quodā phō· ꝙ in
foro in loco eminētiori reſidens dixit ſe velle vēdere ſapiēciam
Et cū aliqui ab eo emerēt ſcripſit in cedula dicēs Jn omnibus

que acturus es ſẽp cogita quid tibi inde poſſit accidere Quod
cũ multi deriderent et cedulã vellent ꝓicere· ait portate ſecure
ad dñm veſtrũ quia bene valet preciũ Quod cum prĩceps acce=
piſſet litteris aureis in oſtio ſui palacij ſcribi fecit Poſt multũ
vero tempus quidã eius ĩimici cum barbario ſuo ordinauerũt
vt principem iugularet Qui cum per oſtiũ intraret et ſcriptu
ram illam legeret eo ꝙ legere ſciebat· cepit tremere et pallere
Quo viſo prĩceps eũ capi fecit et minis et tormentis veritatẽ
extorquẽs ſibi pepcit Sed actores ſcelerũ interfecit ꝑ quod pa
tet ꝙ ſit vtile finẽ penſare Vnde quidã phũs Quicquid agas·
prudenter agas et reſpice finẽ ·:· · De rinoce=
rone qui deſpiciebat ſenẽ Dyalogꝰ nonageſimꝰ quartꝰ ·:· ·

Rinoceron vt in britone habetur latine interpretatur
in nare cornu Idem et rinoceros id eſt vnicornis eo
ꝙ vnũ cornu ĩ media fronte habeat pedũ quatuor ita
acutũ et validũ ꝙ vt quicquid ĩpetierit aut vẽtilet aut ꝑforet
nã et cum elephantis certamen habet et in ventre vulneratos
proſternit Tante autẽ fortitudinis eſt vt nulla venãciũ ṽtute
capiatur Sed ſicut aſſerũt qui naturas animaliũ ſcripſerunt
ṽgo puella ꝓponitur que veniẽti ſinũ aperit ĩ q̊ ille õni ferita=
te depoſita caput ponit ſicqꝫ ſoporatus velut ĩermis capitꝛ vt
dicit phĩ· xijº· ethȳ· Rinocerõ eciã vt dicꝛ pap̄ eſt animal cornu
ĩ nare habẽs Rinocerõ eciã vt dicit pap̄· eſt fera ĩdomite natu=
re ita vt ſi capta fuerit teneri nullatenus poſſit Hec propter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

foꝛtitudinē aut iuuētutē ſenem videre nō poterat Quādocūqꝫ
ſenem intuebatur poſt ipſos ſibilabat · videns ipſos curua=
tos aliĳs digito deriſiue demonſtrabat Dū autē tēpus ꝑtran
ſiret et ipſe ſenex effectus eſſet ipſū iuuenes deſpiciebant Ip=
ſe vero pacienter ſuſtinebat dicens Qui deſiderat ſeneſce=
re ſenes non debet deſpicere In hoc apparet ꝙ ſenes a iuue
nibus nō ſunt deſpiciendi ymo magis ſūt venerandi De hoc
preceptū habemus in leuitico xix°· coꝛā cano capite conſurge
et honoꝛa ꝑſonā ſenis Vnde p̄ma petri v°· Adoleſcētes ſubdi
ti eſtote ſenioꝛibus Catho quoqꝫ ait Cede locū maioꝛi Ꝑut
narrat valerius li° v ca° ij° de alexandꝛo qui precipuū hono=
rem et amoꝛē a militibꝰ ſuis meruit clemencia Vnde ait de eo
ꝙ cū in nauali tēpeſtate oppꝛeſſus ſenio iā confectū macedo=
nē militē nimio frigore obſtupefactum reſpexit ipſe ſedens in
ſede ſublimi · ſtatimqꝫ de ſede deſcendit et manibus ſuis ipſū
militē iuxta ignē in ſede ſua impoſuit· Itē refert valerius
ꝙ quādo ciconie ſeneſcūt filĳ parētes ſuos in nido ponunt · et
iuxta pectus ſuū eos collocant · fouēt · nutriūt et calefaciunt
Quod eciā agere debent homines racionē habētes circa ſenio=
res ⁊ parētes Vnde valerius li° v° dicit ꝙ dū quedā mulier
nobilis ob quoddā flagicium fuiſſet carceri mancipata ut ibi
fame deficeret filia ſua nupta de licēcia iudicis ipſam cotidie
viſitabat Pꝛius tamen diligenter perſcrutabatur ne quid ſi=
bi comeſtibile deferret: illa vero extracto vbere ſingulis die=
bus de lacte pꝛopꝛio matrem alebat Tandem vero iudex pie=
tate cōmotus matrem filie condonauit Simile ꝑ ōnia re=
fertur de quodā patre ſene et grandeuo taliter a filia ſuſten=
tato Soli vultures parentes ſuos moꝛi ꝑmittūt De oꝛice et
oꝛige q̄ nunꝗ̄ infirmatur dyalogus nonageſimuſquintus

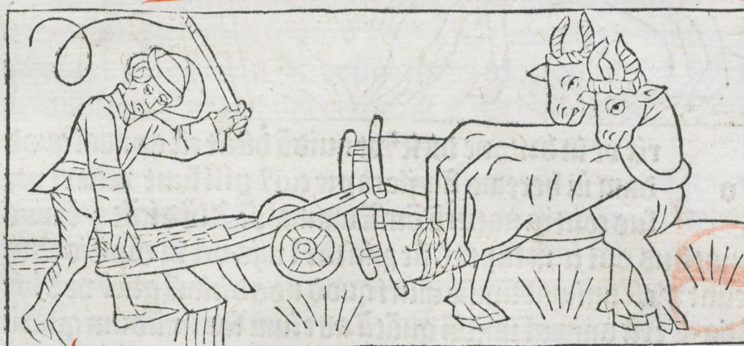
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

O rix vt in britone dicit² vt quidā dicūt eſt animal quod-
dam in heremo ſimile capre cuiꝰ pili ſunt reflexi ver-
ſus contra naturā ōniū animaliū Alij dicūt ꝙ ē mus
aquaticus qui cum captus ſit ꝓicitur ī vijs vel in cōpitis Alij
dicunt ꝙ eſt animal ſimile muri quod nos dicimꝰ glirē vt dicit
yſido. Et eſt animal mūdū quātū ad eſum ſed īmūdum quātū
ad ſacrificium Hic orix ſaniſſime degebat ita ꝙ nunꝗ̃ infirma-
batur Ea ꝓpter infirmos der.debat cum egrotabant dicens
Iſti ſimulant dolores vt a laboribus vacare poſſint et quieſce-
re Hic enim dicens nunꝗ̃ infirmis ſeruiebat Interea febrici-
tare cepit et egrotare vnde ichoauit gemere ac plorare dicens
Heu miſer nūꝗ̃ languidis ſeruiui ſed pro poſſe meo ipſos diſ-
famaui Nunc autem promitto deo celi et terre ꝙ ſi me libera-
uerit ſemꝑ ſeruiam egrotis et imbecillibus Cum autem cō-
ualuiſſet correctus libentiſſime ſeruiebat egrotis dicens
Deꝰ dat infirmitatem hic ꝓpter vtilitatem Hic poſſumꝰ
euidenter cognoſcere ꝙ infirmitas nobis datur a deo propter
vtilitatem ⁊ fortitudinem anime Vnde dicebat apoſtolus 2ª
ad corinthe. xij.º Cū infirmor ſcilicet ſecundū corpus tunc for-
tior ſum et potens ſcilicet ſecundū animā. nam virtus in īfir-
mitate ꝑficitur Gregoꝰ quoqꝫ dicit Cuſtos virtutū infirmi-
tas corporis eſt Legitur in vitaſpatrum ꝙ cū quidam pete-
ret a iohanne heremita vt a terciana ſanaretur Reſpondit.
rem tibi neceſſariam cupis abicere vt enim corpora a medici-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

nis curantur ita anime languores purificantur infirmitati=
bus et caſtigationibus ¶ Item cū quidam miles rogaret quē=
dam virū ſanctum ut a morbo liberaret eū precibus ſuis Sed
audito ab eodem ꝙ melior et deuotior eſſet in egritudine ꝙ̄ in
ſanitate dixit oro deū ut ſeruet te in ſtatu quo magis humili=
eris ¶ De ſaginario publico dyalogus nonageſimuſſextus

Saginarius quidā publicus arabat pratū ut ſeminaret
Sed boues vt ſolebant nō arabāt ȳmo pro poſſe recal
citrabant ꝓpter quod arator ipſos aculeabat Boues
autē vociferati ſūt cōtra eū dicentes Maledicte q̄ de cauſa ꝑcu
tis nos quia ſemꝑ ſeruiuiꝰ tibi? Quibꝰ ſaginariꝰ Cupio arare
pratum hoc ut michi et vobis cibū tribuat Et boues· pratum
hoc nolumꝰ arare quoniā cibū delicatū nobis tribuit·et ideo
in quantū poſſumus reſiſtemꝰ Sed quia ſtabant ſub iugo bi=
nati et bubulcus eos verberibꝰ aculeabat non valentes effu=
gere obedientes facti ſunt dicentes Melius eſt ꝑ amorem
facere ꝙ̄ per timorē ¶ Sic et nos cū ſeruire debemus ſeruia=
mus caritatiue ac voluntarie nō coacte quia coacta ſeruicia
deo non placent Vnde augꝰ· Nemo enim inuitus bene facit
eciā ſi bonū eſt qd̄ facit Criſoſ· Voluntas facit opus remu=
nerabile·non opus Et pſī· Tale erit opus tuū qualis fuerit
ītencio tua ¶ Vnde de quodam ioculatore dicitur uel legitur·
qui ſciebat tombare qui poſtea viſus eſt tombare in cella ſua
ad honorē dei · et viſi ſunt circa eū quatuor angeli cum ſin=

gulis cereis aſſiſtentes ei

¶ De ſymia que ſcribebat libros

Dyalogus nonageſimuſſeptimus

Simia pulcherrime libros ſcribebat · ſed tamen nunq̄ cor dabat ad id quod ſcribebat ỹmo magis cū alijs loquebatur vel auſcultabat que ab alijs dicebantur Qua de cauſa ſepiſſime libros falſificabat ſcribēs in eis q̄ loq̄batur vel q̄ audiebat ab alijs loqui Nolens autē ſe corrigere nullus ei lucrū porrigebat · q̄ in pauptate colliſa dixit Nichil ſcriptor opatur corde ſi nō meditatur Hic enim cū pſallere et orare volumꝰ · debemꝰ corde meditari quia nichil eſt ſola voce cātare ſine cordis intēcione Sed ſicut ait aplūs ad ephe · v° Cantate in cordibꝰ veſtris dn̄o · id ē non ſolum voce ſed corde vt poſſimus dicere cum eodē · prima corith · xiiij° Pſallā ſpiritu pſallā ⁊ mēte Vñ ſeñ · Noto vbicūqꝫ ſū Ita faciebāt phī qui intenti erant ad inueſtigādum et inueniendum prudenciā Vñ ſtudiū illorum ad illā habendā ſuꝑuacuum eſt ſcribere cū eorum ſtudia pateant ꝑ ſapiencie documēta De quorū ſtudio narrat valerius li° viij° vbi ait ꝙ caruaſides laborioſꝰ ⁊ diuturnꝰ ſapiēcie miles ſiq̄dē nonagita expletis ānis ita ſe mirifice cū doctrine tēporibꝰ addixerat vt cū cibi capiēdi cauſa recubuiſſz cogitacōnibꝰ inherens manū ad menſā porrigere obliuiſceretur Eodē modo narrat ibidē de archimede phō ꝙ cū capta ſua ciuitate ſcilicet ſyracuſana et marcellus edictū dediſſet ne ille occideretur Ipſe vero oculis in terra defixis formas vſ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

figuras ſeu circulos deſcribebat· ſuꝑuenienti vero milite et ſuꝑ
caput ſtrictum gladiū tenenti et inquirēti quiſnā eſſet ꝓpter
nimiā cupiditatē veri inueſtigādi quod querebat ī figuris· no
nimiā cupiditatē veri inueſtigādi quod querebat ī figuris· no=
mē ſuū indicare nō potuit Sed pꝛotacto puluere manibꝰ no=
li inquit obſecro iſtū circulū diſturbare Et ſic quaſi negligens
impeꝛium victoꝛis· militis gladio eſt obtrūcatus ¶ De cama=
leoperdulo dyalogꝰ nonageſimuſoctauꝰ

Cameleopdꝰ eſt animal ethiopū ut dicit yſi· liº xijº et pli
liº viijº caº xixº caput habens cameli ⁊ collū equi ⁊ cru=
ra et pedes bubali ⁊ maculas pdi Eſt autē beſtia macu=
lis albis rutilem coloꝛē diſtinguentibꝰ ſupaſperſa Et ē beſtia
magis aſpectu ꝙ feritate conſpicua in tantū manſueta ꝙ eciā
ouis fere nomen accepit ut dicit idem Hic pictoꝛ magnificus
effectus ſemꝑ xpm̄ monſtruoſum effigiebat ut ſe vindicaret
ꝓpter quod multi xpm̄ depꝛeciabantur dicētes Quomodo hic
iuuare nos debet qui nec foꝛmā habet nec decoꝛem? Quadā
autem vice hic cameleoperdulus alte criſtū coloꝛabat et pꝛo
poſſe ſuo ipſū monſtruoſum et deſpectū oſtendebat Unde criſ
tus perturbatus ei apparuit dicens Quare me ſic deturpas
oſtendens me eſſe monſtruoſū cum ſim pulcher pꝛe filijs ho=
minū? In me angeli intueri deſiderant et tu honoꝛē ⁊ decoꝛē
meū vis rapere? Cui cameleopdulus En nō credis me memo
rari ꝙ me monſtruoſū plaſmaſti et non decoꝛaſti? Nunc de te
me vindicabo nec vnꝗ tibi parcam xpūs autem perturbatus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

cum alte pingeret precipitauit eum dicēs Palā ꝑpetrauit
vindictam qui ꝑ ipſā perdit vitam Hic enī multi ſūt ita acer
bi et duri ꝙ nunq̄ iiuriam volūt dimittere ſed ſemper volunt
vindicare ꝓpter quod dicitur eccl. xxviij.° Qui vindicari vult
a deo īueniet vindictā Ideoq̄ ſeneca Iniurie obliuiſci debem⁹
quia iiuriarum remediū eſt obliuio Antiqui principes fuerūt
clementes et benigni in dando īdignis et in remittēdo hoſtib⁹
ſuis Unde refert valerius li.° vi.° de camillo conſule qui cum
faliſcos obſideret magiſter ludi nobiliſſimos oēs pueros illo
rū in caſtra romanorū perduxit ꝓ quibus nō erat dubiū quin
illi eſſent ſeipſos ipſi impatori traditurī Camillus autē nō ſo
lū hanc ſpreuit perfidiā ſed precepit vt pueri vinctū magiſtrū
virgis ceſū ad parentes ſuos reducerent Quo beneficio victi
animi eorū portas romanis aperuerūt Recitat ambro⁹ ī ſūma
de officio in cronicis romanorū cū veniſſet quidā aſſerēs ꝙ me
dicinā toxicatā pirro medicus daret et ſic rege mortuo victori
am obtineret iuſſit eum fabricius ligari et ad dn̄m ſuū remitti
Et ſubdit ambro. reuera p̄clarū vt qui virtutis certamē ſuſce
perat nollet fraude vincere Tunc pirrus dixiſſe fertur Iſte eſt
fabrici⁹ qui difficilius a legalitate q̄ ſol a ſuo curſu auerti nō
poſſet. et ſic cū eo ad libitum pacem compoſuit Narrat vale-
rius li.° v.° ca.° p.° ꝙ cum carthaginēſium legati ad captiuos re
dimendos in vrbē veniſſēt . ꝓtinus hijs nulla pecunia accepta
reddūt iuuenes numero M M d cc xl Tantū hoſtiū exercitum
dimiſſum . tantam pecuniā cōtēptam . tot iiurijs veniā datā
mirādum eſt vltra modum Item narrat valeri⁹ li.° vi ca ij.°
ꝙ cū priuernatus captus eſſet a romanis . aliquib⁹ de ſuo po
pulo interfectis. aliquibus captis . et cū eis auxiliū niſi ī p̄ci-
b⁹ reſtaret hijs qui capti erāt princeps eorū īterrogat⁹ quam
mereretꝛ penā ipſe et ſui Reſpōdit . illam quā merentꝛ illi qui
ſe dignos libertate iudicant Et cum iterū quereretur ab eo q̄
lem cū eis pacē romani habituri eſſent impunitate donata .
cōſtāter reſpōdit Si bonā dederitis . pacē ꝑpetuā habebitis .
ſi malā . nō diuturnā Qua voce factum eſt vt dictis nō ſolum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

venia ſed ius et beneficium romane ciuitatis daretur· facti eni
erant ciues romani ¶ De lauro nauta dyalogꝰ nonageſimus
nonus

Laurus eſt animal tam ĩ terra ꝙ̃ in aqua habitãs volat
eni ⁊ natat ut dicit glo· deutº· xiiij· volat ut aquila·
natat ut piſcis Auis ẽ parua et nigra ⁊ pinguis ſemp
habitãs iuxta aquas nec poteſt lõge volare Unde ⁊ agiles ho
mines frequẽter eã capiũt currendo Unde ĩ auroꝛa laurus flu
minis eſt habitatoꝛ et incola terre Hic maximꝰ nauta extitit
ſed claſſem ſuã vltra ꝙ̃ decebat ſemp pꝛepõderabat de ſe con=
fidens Amici eni de hoc eũ redarguebant nec ipſe ſe coꝛrige=
bat ꝓpter cupiditatẽ lucri Quadã autẽ vice nauẽ onerabat ⁊·
que de fluctibus mergebatur· non valens ſe gubernare ꝓpter
onus ⁊ vndas Idcirco ad ſolũ ꝓpulſata naufragiũ ꝑtulit di=
cens Hoc intẽdant negociatoꝛes ne ꝓpter cupiditatẽ lucri
feſtinẽt ditari cũ periculo Sed cũ ſecuritate paulatim pꝛofi=
ciant Ait eni Bern· Nolo repente fieri ſũmus· ſed paulatim
ꝓficere volo Quidã ruſticus habebat gallinã vnã que co=
tidie ei faciebat ouũ· et multa lucrabatur oua congregando et
vẽdẽdo Hic cogitans ꝙ multa oua poſſet iueniri ĩ ea· et volẽs
totũ lucrũ ſimul habere ſcidit eã· et non inueniẽs oua ꝑdidit
totũ vt vulgariter dicitur· oua et gallinã Caueant eciam ne=
gociatoꝛes ne aliquid iiuſte acquirãt ſibi· quia diuicie iiuſtoꝛũ
cito dilabũtur Unde phũs· Diuicie cito acquiſite diu durare

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

nō poſſunt Jtē ꝓū· xx.º Hereditas ad quā feſtinatur ī pʳcipio
in fine benedictione carebit Cum quidā mercatoꝛ vinū me
dium aque totidem denarijs ac ſi purū eſſet vendidiſſet Et cū
in naui aperuiſſet ſacculū vbi aureos ſuſceptos de pꝛecio vi=
ni reſeruabat ſimia quedam in naui erat hec videns Que clam
venit et accepit ſacculum cū aureis · fugitqꝫ ſuꝑ anchoꝛā Jnci
pienſqꝫ apire ſacculum vnum aureū ꝓiciebat in mari · aliū au
tem in naui vt mercatoꝛ ex fraude nichil appoꝛtaret ·:· ·

De leone venatoꝛe Dyalogꝰ centeſimus ·:· · ·:·

Leo quidā maximꝰ venatoꝛ fuit Hic ſemꝑ agebat cū
venabatur et animalia ītuebatᶻ et cōſpicabatur vnū
de melioꝛibus ipſūqꝫ pſequebatur · Animal autem
illud cum eſſet in diſtancia bona ab ipſo ꝙcitius fugiebat pꝛo
quo leo cōtriſtatus nō habens quod optabat · volens eciā de re
lictis capere minime valebat ꝓpter ꝙ omnia alia iam latita=
bant leo vero amaricatus manebat et nunꝙ̄ venabatur dicēs
Nunꝙ̄ dimittamus certū nec relaxemꝰ ꝓpter incertū Hic
enī nōnulli cum poſſint agere ea que cōpetunt neſciunt capere
cupientes melioꝛa · idcirco ſepe decipiuntur · et ea que antea
habere poterant nō inueniunt Volunt eciam capere q̄ non poſ
ſunt et recuperare ꝑdita et irrecuꝑabilia ſed non valent · vn=
de amariſſime dolent Contra quos dixit dauid ij.º regum xij.º
Nunc quia moꝛtuus eſt quare ieiuno? nūquid potero reuoca=
re eū Ego vadam magis ad eum ille vero non reuertetur ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

me Unde fabulatur de philomena que docuit iuuenem qui eā cepit · de re ꝑdita ⁊ irrecuperabili nūq̄ doleas ut legitur in barlaam Eſt enī demēcia et ꝑiculum relinquere rē ſecuram et certā pro alia incerta et vana Ut refert eſopus · quidam canis ferebat peciā carnis ꝑ pontē et videns vmbrā in aquis reliquit carnes quas habebat in ore vt acciperet eā que apparebat ī aquis Ideoqꝫ eā perdidit Sic enī faciūt multi qui ppt̄ cupiditatē acquirendi relinquūt ſecura que habēt vt acquirāt ea que nō habent Unde eſopus nō debent pro vanis certa relinqui Et ſic demēcia eſt ſecura relinquere · ſic eſt fatuitas de vanis ſperare quia vane ſunt cogitaciones hominū ut pſalmo xciiijº. Unde cū quedam dn̄a dediſſet ancille ſue lac vt venderet et lac portaret ad vrbē iuxta foſſatū cogitare cepit ꝙ de p̄cio lactis emeret gallinā q̄ faceret pullos quos auctos ī gallinas vēderet ⁊ porcellos emeret eos ꝙ mutaret ī oues ⁊ ipſas in boues · ſicqꝫ ditata contraheret cū aliquo nobili et ſic gloriabatur Et cū ſic gloriaretur · et cogitaret cū quanta gloria duceretur ad illū virū ſuper equū dicendo gio gio cepit pede percutere terrā quaſi pūgeret equū calcaribus Sed tunc lubricatus eſt pes eius et cecidit in foſſatum effundendo lac · ſic enim nō habuit quod ſe adepturā ſperabat

De tragelapho architectore fallace dyalogus cētesimus primꝰ

Tragelaphus id eſt hircocervus dicit brito nomē ē cōpoſitū a tragos quod eſt hircus et laphos quod eſt ceruus

qui licet ſit eiuſdem ſpeciei cũ ceruo villoſos tamẽ habꝫ armos
vt hirci et mẽtum barbatũ coꝛnubus ramoſis Hic architectoꝛ
optimus effectꝰ eſt ſed maximus deceptoꝛ Dũ cõſulebat edifi
cium fabꝛicari tale fundamentũ conſtruebat ꝙ edificiũ ruinã
cito paciebatur dicẽs ĩtra ſe denuo lucraboꝛ ego cũ reedificabo
illud Sic enĩ homines ſpoliabat cũ cõſiliabatur Inter hec qui
dam tyꝛãnꝰ volẽs ſibi palaciũ mirabile edificari vel fabꝛicari
miſit ꝓpter hunc architectoꝛẽ eiqꝫ pecuniam ĩnumerabilem de
dit ꝓpter edificium cõſtruendũ Architectoꝛ autẽ vt ſolebat fũ=
damentum debilĩe fundauit · ita ꝙ expleto ope palaciũ ſe ſcin
dere cepit et ruinã minari Tyꝛãnꝰ autem hͦ videns amarica=
tus architectoꝛem citauit eiqꝫ dixit Quare me decepiſti malig=
ne? Cui ille Me decepi cum palaciũ fundaui · ſed opoꝛtet ꝓſter
nere ipſum vt melius fundetur Tyꝛãnus autem ipſũ cepit et
iuxta murum collocari fecit · et ipſũ palacio pꝛecipitari fecit
dicens Per conſilium nephandũ · ſepe poꝛtant multi dã=
num Ergo caueas dare falſum cõſilium et nequiſſimũ Sepe
enim contingit ꝙ illi qui dant cõſilia mala ſup eos deuoluũtꝛ
Ecci xxvijᵒ Facienti nequiſſimũ cõſiliũ ſuper ipſum deuolue=
tur · et non cognoſcet vnde veniat illi : ꝓut refert oꝛoſius ꝙ
dum q̇dam tirannus multos innocentes damnaret · pilliꝰ ar=
gentarius volens ſibi placere · taurũ ereum fecit cuiꝰ in latere
ianuam compoſuit per quam damnati poſſẽt includi · deditqꝫ
eum tiranno vt quos exoſos haberet ignibus ſuppoſitis intꝰ
includeret · et vt gemitus bouis vel pecudis viderentur roſa
nare in penis Sed tirannus factum abhoꝛruit et dixit ei vt pͥ
mus intraret · vt ſicut qualiter per os tauri mugitum emitte=
ret ſcire poſſet · et ſic eum incluſit et puniuit ·

De bubalo caligario dyalogus centeſimusſecundus

Bubalus eſt animal ſimile bobꝰ ita indomitū ꝙ p̄ ferita
te iugū nō recipit in ceruice Bubalos affrica procreat
In germania autē ſūt boues agreſtes hūtes cornua in
tātū protenſa vt in regis mēſa ꝓpter inſignē eorū capacitatē
ex eis pocula fiant vt dicit yſidorus Eſt autē animal magne
fortitudinis vnde domari non poteſt niſi circulo ferreo nari-
bus eiꝰ infixo quo circūducitur: nigri autem coloris vel fului
paucos et raros habens pilos, corneam habet frontem cornu
bus validiſſimis circūſeptā Caro eius nō ſolū vtilis eſt ad eſ-
cam verū eciam ad medicinā vt dicit pli. libro xxviij°: ca° x°
Hic caligarius nomiātiſſimꝰ extitit: qui per artem ſplendide
cū magna familia degebat Sed cū diues eſſet factus arti dero
gare cepit dicens. ars eſt hec vituperata: manus ſemꝑ nigras
geſto. ſedeo in turpitudine lingens corēū et pedes Volo enim
me ſublimare et apothecarius fieri. quia poſtmodū redolebo:
Cū enim eſſet ſpeciarius effectus omnes ipſum deridebant.
propter ꝙ artem neſciebat nec vendere nec comparare cognoſ
cebat. idcirco breuiter ſua diſſipauit et in egeſtate deciſus ait
Melius eſt bene in ꝑuis ſtare q̄ꝫ ſe male commutare Caueat
ergo quilibet et conſideret ſtatum ſuum nec cito ſe mutet Ait
enim apl'us prima corinth. vij° In qua vocacione vocati eſtis
in eadem ꝑmanete Quia dicit ſen. Nō cōualeſcit planta que ſe
pe transfertur Perſeuerancia enī eſt in racione bene conſtitu-
ta ſtabilis et ꝑpetua manſio Ait enim tullius primo rethori

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

ce In hac ꝑſeuerancia ſit homo imobilis et non frangatur ad-
uerſitatibus nec extollatur pꝛoſperitatibus Itē non terreatur
cōminacionibus nec flectatur ꝓmiſſionibus Ait enī ſeneca · de
naturalibꝰ queſtionibus liº iijº et vt ait expoſitoꝛ ſuꝑ boeciū
de cōſolacione poſuerunt phī duo dolia in limine domꝰ iouis ·
Secundū ipſos eſt domꝰ mūdꝰ iſte · duo dolia ꝓſpitas et adū-
ſitas de quibus opoꝛtet guſtare mūdū intrantes Alexād enī
non potuit conſtanciam et ꝑſeuerancīā diogenis vincere Id q̄
ī ſole ſedentem cū acceſſiſſet et ipſi diceret vt ſi qua ſibi donari
vellet indicaret · vir robuſte conſtancie ei reſpondit Vellē ꝑ ce
teris vt a ſole michi non obſtes Id eſt vt non ſtes inter me et ſo
lem Ex hoc exijt ꝓuerbiū Alexāder diogenē gradu ſuo diuicijs
pellere temptauit Sed celerius armis darium potuit pellere
gradu ſuo regali Ideoqꝫ ait ſen̄ liº vº de beneficijs q̄ diogenes
multo potencioꝛ et locupletioꝛ fuit alexandꝛo ōnia poſſidente
Plus enī erat id quod nollet accipere q̄ quod ille poſſet dare ·
Et illo die victus fuit alexander qiua vidit hominē cui nec da
re poſſet quicquā nec auferre Hec enī tempoꝛalia vilia reputa-
bant phī · Vnde quidam phūs fleuit quia vidit homines circa
vineas et campos et edificia diligēter laboꝛare tanq̄ i ipſis eſ-
ſet ꝑpetua beatitudo Alter quaſi homines deludēdo ꝓ carnis
voluptate et cura ſeculi ſemper riſit Ieremie liº Stultus factꝰ
eſt omnis homo a ſciencia ſua · cōfuſus ē ōnis homo a ſculptili
ſuo Sculptile dicit᷑ q̄cq̄d homo ī hoc mūdo delectabile cōſti-
tuit ¶ De iuuenco coco Dyalogꝰ centeſimuſtercius ·:· ·:·

k 8

Iuuẽcus bos eſt nouellus cũ a vitulo diſcedit et incipit
iuuare hominũ vſꝰ terrã colẽdo Hic optimꝰ erat cocꝰ·
facere enĩ ſciebat fercula diuerſa et delicata· tamẽ ipſa
vaſtabat ꝓpter ꝙ ea nimis ſalſabat Vnde dñs eiꝰ vocauit
eum ad ſe dicens Quare deſtruis fercula ſic delicata propter
nimiũ ſalem? Qui ei ſemꝑ reſpondebat propter ꝙ melius
michi ſapit Videns dñs ꝙ ſe non corrigebat ꝓpter guloſita=
tem ſuam eum verberauit et ſpoliatũ reiecit Sic enim accidit
ei cũ multis Sed ꝓpter ingluuiẽ· ſaporẽ· et appetitum mac=
tatus fuit· qui miſerabiliter corruit dicens Plus per gu=
lam moriuntur ꝙ̈ in bello perimũtur Sic enim multi gu=
loſi nolunt niſi que ſibi ſapiunt et appetunt Et qui ſequũtur
appetitũ ſue gule ſunt velut animalia imunda Vnde ſeneca
Ventri obedientes animalium immundorum non hominum
ſimilitudinẽ habẽt Sed ſicut dicit glo· Non cibus ſed appetitꝰ
in crimine eſt Ignominioſum valde eſt xpiãno ventrem pro
deo colere et ꝑ concupiſcenciam et appetitum gule anime vir=
tutes expellere Dicit enĩ galienꝰ· ciborũ concupiſcencie ani=
me ſunt detrimenta Quanto enĩ magis ventre quis impletur
tanto anime virtutibus minorãtur Et ypocras Immũda cor=
pora quanto plus nutries tãto plus ledes In francia fuit
quidam abbas qui quotidie epulabatur ſplẽdide et diuicijs ef
fluens erat languidus nec medicinis poterat reparari· qui
deſperans de vita ordinẽ ciſtarcienciũ intrauit in quo ꝓpter
parcimoniam ieiunij conualuit et factus eſt robuſtus Vn=
de galienus Abſtinencia ſũma eſt medicina Eccli· xxxvi· Qui
abſtinẽs eſt adiciet ſibi vitam Legitur ꝙ bragmanni ſcrip=
ſerũt ad alexandrũ Illicita eſt apud nos ventris extenſio pro
inde ſumus abſꝗ egritudine et diu viuimus· ſani ſumus nec
nobis aliquã medicinam facimus Iſti ſolã imortalitatẽ qua
carebant ab alexandro querebant Fuit noſtris tempori=
bus quidã antiquus ſenex qui vixit multis annis Cũꝗ inter
rogatus eſſet quare tantũ et tam diu ſanus viuebat· reſpon=
dit Nunquam ſurrexi a menſa ita ſatur ꝙ grauatus eſſet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

vēter meus · nec eciā fleubotomia vſus ſum · mulierem deniq̧ nunq̄ꝫ cognoui Hijs tribus de cauſis diu et ſanus ꝑmāſi ⁘

De capriolo ioculatore Dyalog⁹ centeſim⁹ quartus ⁘

Capriolus quidā erat excellentiſſim⁹ ioculator q̇ egregie cātabat · tripudiabat et ſermocionabatꝛ · tamē deuitat⁹ habebatꝛ propter ꝙ nimiū ioculabatur Ideoq̧ pauperime degebat Quadā autē vice ad regē ꝑperauit dicens Dn̄e velut ſcitis optime ioculari ſcio vltra ceteros · ſed nō libenter i tuo regno auditus ſū Multi en̄ i nō ita ioculari ſciunt et amplifice munerātur · fac michi racionē Cui rex · ſicut dicis vrbane ioculari ſcis ſed hoc i te vicium ē ꝙ nimis omnia facis et dicis ita ꝙ audientes faſtidiūtꝛ Si vis ergo libēter eſſe auditus ſtude tēperate loq̇ et ioculari Capriolus autē hoc faciens ꝙcitius ſe ditauit dicens Dulcia ſūt agitata ſi ſunt ſemp temperata Ita et nos agere debem⁹ ea que ſcim⁹ et agim⁹ ita temperate agam⁹ ꝙ faſtidio non appaream⁹ Dicit eni pħi · Omne quod eſt nimiū cōuertitur in faſtidiū Vn̄ q̇dā verſificator Non bene ducūtur nimiū qui verba loquūtur Decipiuntur aues ꝑ cantus ſepe ſuaues Quidam paruulus iterrogauit ſenē quēdā dicens Bonū eſt loqui an tacere pater? Cui ſenex Si ſunt verba iutilia dimitte ea · ſi autē bona ſunt non diu protrahas ſed cito incide quod loqueris Quia dicitur eccꝉ xxxijº Adoleſcens loquere in tua cauſa vix Si bis interrogat⁹ fueris habeat caput reſponſū tuum Vbi ſunt ſenes non mul-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

tū loquaris · et in medio ſenatorū ne addicias loqui ¶ In vitiſ patrum quidā interrogauit ſenē · dicens Vſquequo ſeruādū ē ſilenciū ? Cui reſpondit · vſqꝫ ad interrogacionē In ōni loco ſi taciturnus fueris requiē habebis · vnū ſerua ſilenciū vſqꝫ ad tēpus ¶ Temiſtides phūs ruſtico tacenti i cōuiuio dixit · es doctus et hꝰ ſi ſolū habes ꝙ taces Eaꝓpter pſidꝰ Tēpore cōgruo loquere Tempore cōgruo tace nō loquaris niſi īterrogatꝰ fueris Nō dicas anteꝗ̄ audias Interrogacio os tuū aperiat

De lepore iuriſta dyalogꝰ centeſimꝰ quintus

Lepus iuit pariſius ad ſtudendū ⁊ factus eſt ſūmꝰ iuriſta · ob hoc venit ad leonē dicens Dn̄e · res meas expēdi in ſtudijs litterarū · peto ꝙ ſim bene ſalariatꝰ vt honorifice ſub vmbra alarū tuarū poſſim viuere Cui leo Indagare prius te volo anteꝗ̄ ſalariū tribuere · perge mecum ad diuerſa videndū Qui cū pagrarēt ſimul per ſiluam · ecce quidā venator apparuit habens arcum et pharetrā et poſt vrſum et poſt vulpē ſagittabat Vulpis autem ingenioſa cū intuebatur ſagittā deuitabat ictum et ſaltabat Vrſus autē arrogans et de fortitudine ſua confidens impetuoſe verſus hominē tendere cepit volens ipſū diſcerpere Venator autē emittens ſagittam accepit vrſi vitam Quod videns leo ait lepori Ex hoc fac prouerbiū ut agnoſcatur ſciencia ex quo vis fieri ſalariatus · lepus autē exarauit in libro dicens Ualet contra ictum mortis eſſe ſapiens ꝗ̄ fortis ¶ leo quoqꝫ ꝓuerbiū lau=

dauit · et ipſū ſecū in vrbem duxit vbi inueniens quēdam do=
minū depompantem ideſt vituperātem ſeruos ſuos Vnꝰ illoꝝ
patienter auſcultabat · alter vero contra dn̄m verboſari cepit
et non ceſſabat ꝓ quo dn̄s iratus ipſū grauiſſime verberauit
et expoliatum ipſū reiecit · patientē autē retinuit et exaltauit
Ex hoc vero lepus leoni ſcripſit Multū melius tacere eſt ꝙ̈
male reſpondere ¶ Et hoc ꝓuerbiū magnificauit leo et leporē
in villā duxit in qua īuenerunt bubulcū quēdā qui coniunge=
bat boues et ad manſū ideſt terrā xij iugerum arandū man=
dabat dans ei pro quolibet faſciculum feni Vnus autē ſine ru
more faſciculum baiulabat · alter vero ꝓpter audaciā verbo=
ſari cepit dicens Quid eſt fenū ſecum deferre ? non enim ſic ſa=
turabit nos Et hoc dicēs noluit fenū ſecum portare Cūqꝫ ad
laborem veniſſent et uſqꝫ ad veſperū ararent · ille qui habebat
faſciculum feni ſe reparauit · alius fatigatus non habens de
quo ſe refocillare poſſet famelicus interijt pro quo dictauit le=
pus leoni dicens Melius eſt poſſidere paruū quid ꝙ̈ nil ha=
bere ¶ Hec oīa videns leo inquit Recte fili ſtuduiſti nec tem=
pus tuū ꝑdidiſti quoniam racionabiliter ad interrogata ſcis
reſpondere vnde ei ſalariū prebuit dicens Qui vult eſſe ſub=
limatus prudens fiat et ſenſatus Hoc enī attendant ſtudētes
et frequenter addiſcant vt ſublimati exiſtāt Mens enim homi
nis alitur et letatur diſcendo idcirco finem habere non debet
Dicit enī Sen̄ · Diſcendo ne defeceris Idē debet eſſe finis diſcēdi
qui et viuēdi Alius q̄dā dicit ſi pedē ī ſepulchro haberē adhuc
addiſcere vellē Prudēcia enī ꝑ ſe eſt deſiderabilis et eciā ꝓpter
alios quia vtilis ad multa Ait cōmētator ſup primū ethicoꝝ ·
Vere eſt beatꝰ qui īuenit ſapiēciā et qui affluit prudēcia ꝓubi
iijº Ideo antiqui prīcipes habebant magiſtros ſuos · ſicut tra=
ianꝰ habuit plutarcū ⁊ nero ſenecā et alexander ariſtotilē Na
to enī alexandro philippꝰ pater eiꝰ ſcripſit vnā epiſtolā ariſto
tili Philippus ariſtotili ſalutē Filiū michi genitū ſcito ꝙ eq̄dē
dijs habeo graciam non tam proinde quia natus eſt ꝙ̈ ꝙ con=
tingit temporibus vite tue Spero enim fore vt ſit educatꝰ eru

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

dituſq; a te vt dignus exiſtat et nobis et rebus noſtri regni. Nota ꝙ princeps nō ſolū ſapiens eſſe debet in humanis diſpē ſandis et legibus eorū. ſed eciam in diuinis legibꝰ: prout ait dn̄s deut°. xvij°. Poſtq̄ ſederit rex in ſolio regni ſui deſcribet ſibi deuteronomiū legis huiꝰ in volumine accipiens exemplar a ſacerdotibus leuitice tribus et habebit ſecum. legetq; illum ōnibus diebus vite ſue et diſcat timere dn̄m deum ſuum et cuſ todire cerimonias eiꝰ que in lege precepta ſūt. ꝙ ſi forte illit teratus eſt princeps conſilijs litteratorū vti regi neceſſe eſt. vn de a ſacerdotibus iubetur accipere exemplar legis et a catholi cis et eccleſiaſticis ſicut exponit elymādus. Ait enim tulliꝰ de tuſculanis queſtionibꝰ li°. ij°. phloſophia eſt cultura animi q̄ extrahit vicia radicitus et ea mūdat et p̄parat animos vt fruc tus ferant. Vt enim ait papias. Achademia fuit villa frequen ti terre motu concuſſa diſtans miliario ab athenis. Hanc phi loſophi elegerunt ſcilicet plato et ſui vt timore a libidine ſe cō tinerent et ab alijs vicijs ceſſarent et ſtudio vacarent. Et inde dicti ſunt achademici

De cane et lupis dyalogus centeſimusſextus

Canis quidam magnus latrator et preliator fuit contra lupos. ita ꝙ nullo modo pmittebat eos in ciuitatē in gredi lupi vero q̄ plurimū canē abhorrebāt cupiētes ipſū extinguere. idcirco ſimul i cāpeſtribꝰ conuenerunt et du os de ſenioribus ad canem mandauerunt dicentes. Magnus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

es et foꝛmoſus potẽs et virtuoſus ideoq̃ ões in campo cõgre
gati ſumꝰ vt te regem noſtrũ patremꝰ Veni ergo nobiſcũ ſecu=
re vt te honoꝛifice coꝛonemꝰ Canis demens ſe ſublimare cepit
cum ſe audiuit laudari ac de curtino in quo tutius degebat ex
iliens cum eis ire cepit lupi autẽ caute ad ceteros eũ ꝑduxerũt
qui cum ipſum intuiti ſunt ſe foꝛtificauerunt et ipſũ totũ lace
rauerunt dicentes Eſſe qui cupit aſtutus maneat vbi ſtat tu=
tus Sic enim homo cum in loco tuto manet nõ íde exire debet
ꝓpter pꝛomiſſiones et laudes adulatoꝛũ · quia multi repiũ=
tꝛ deceptoꝛes q̊ icautos ſeducũt verbis mellitis ꝓpter quod di
cit albertanꝰ nõ acerba verba ſed verbera timebis ¶ Et phũs
Qui bene diſſimulat citius ĩimico nocet ¶ Put eſopus volens
oſtendere ꝙ homo debet conſideraꝛe quare ſibi aliquid pꝛomit
titur vel datuꝛ Ideo introducit hanc fabulam ꝙ quidam latro
de nocte venit ad domum cuiuſdam et canis domus incepit la
trare At ille extraxit panem de ſinu et cepit ei blandiri dans
ei panẽ Cui canis · tua dona laboꝛant vt ſileam et facias fur
tum Si tollo tuũ panem tu auferes õnia de domo mea et iſte
cibus pꝛiuabit me ab omni cibo Nolo enim ſemper egens eſſe
ꝓpter modicam ſaturitatem · et ideo niſi ſpõte recedas latro
modo tua furta pandam Dum enim canis ſiluit latro ſtetit
poſtq̃ꝫ latrauit ipſe fugit Hinc dicit autoꝛ Cum tibi quid datꝛ
cur detur reſpice · ſi das · cui des ipſa dona ⁘ · ⁘ ·

De lupo et azino Dyalogꝰ centeſimuſſeptimus ⁘

Lupus cū azello ſimul ſarrabat ſed azinus ſimpliciter
deſup laborabat · lupus autē malicioſe inferius trahe
bat cupiens occaſionē īuenire ut azinū devoraret Vn=
de querimonias fecit verſus azinū · quare mittis ſarraturam
in oculis meis ? Azinꝰ reſpondit Ego hec tibi nō facio ſed pu=
re ſarrā guberno Si vis tu deſup ſarrare gaudeo · quia infe
rius operabor fideliter Cui lupus Neſcio · ſi dirigis ſarraturā
in oculis meis tuos eruā Sarrantibus autē illis lupꝰ fortiter
inſufflare cepit ſup ſarraturam ut ſarraturam in oculis ſocij
mandaret ſed ꝓpter cōmiſſurā lingni ſaratura cecidit in o=
culos lupi lupus autem pre dolore ſe retorſit et iuravit ut

vehiculum pꝛecipitaret · ſed iudicio dei penetral cecidit et lu=
pum mactauit Azinus autem ſaliēs ſe incolumē cōſeruauit di
cens Multi gladio necantur quo necare meditātur Sic enī
faciūt malicioſi qui expādūt rethe ante oculos ſocioꝛū vt eos
fraudulenter capiāt Sed ſicut eccl · xxvij° Qui parat foueam
ꝓximo ſuo incidet ī eā ꝑut eſopus volens oſtendere ꝙ q̇ vult
decipere alios deus eum decipit et damnat · introducit exem=
plum ꝙ quidam ſuricus venit ad flumē et non audebat vltra
natare Hunc videns rana volens eum decipere dixit Bene ve
nias frater et amice Dicitur enī · frater in anguſtijs cōꝓbat[2] ·
Vnde veni mecum quia valde bene natare ſcio Credēs hꝰ furi=
cꝰ ꝑmiſit ſe ligari cum filo ad pedem rane Cūqꝫ nataſſent in
fluctibus rana ſubmergebat ſe et ſuricum necabat Interea
miluꝰ deſuꝑ volabat et videns ſuricum rapuit · et ſimul cum
eo traxit ranā et vtrūqꝫ comedit Vnde eſopus Sic pereant q̇
ſe ꝓdeſſe fatēt[2] et obſunt Vt diſcat in auctoꝛē pena redire ſuū

De vrſo et lupo Dyalogꝰ centeſimuſoctauus

Vrſus clamitauit lupū ad ſe et ait Sumꝰ nos iter fe=
ras nominati · ſed ſi ſimul ꝑnoctemꝰ erimus magis
ſublimati Placuit hic ſermo lupo et cōiuraciones et
ſocietatē ſtatuerunt Vꝛſus autē infoꝛmauit lupū dicēs volo
tecum ī eſtate manere · tu vero de quo venatus eris me ſaciabis
ego autem in cella te refocillabo q̄a optime pꝛeparatus ſum
in hyeme Nolo ꝙ ꝑmaneas in pꝛuina cum algoꝛe ſed in cauer

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

na mecū epulaturus eris Credidit lupus et pro viribus vena-
batur ut ſe et vrſū ſaturaret vrſus autē vacabat et ſine labore
ſplendide epulabatur Cū ad cellam adueniret· vrſus ad fo-
ueam lupum duxit · ſed in fouea lupus nichil inuenit de quo
mirabiliter triſtabatur et famelicus efficiebatur Vrſus autē
lingebat ſe et ꝑ hoc clare viuebat· de lupo quoqꝫ non procu-
rabat Cui lupus Quid hic guſtare debeo ? Quare me tali-
ter decepiſti ? Et vrſus Sede mecū et linge te ſi vis · alioqui
recede lupus autē deluſus ad ſiluā reuertitur dicens Temp
ſociū probemꝰ anteq̄ nos ſociemus Ita et nos probare ami
cos debemus anteq̄ eis fidem demꝰ Nullus ſecreta ſua amico
cōmittere debet niſi prius eū temptet ⁊ probet Eccli· xi ·non
omnē hominem inducas in domū tuam id eſt in cor tuū multe
enī inſidie ſūt doloſi Unde Idem Si poſſides amicū· i tempta
cione poſſide illū et non facile credas ei Ante ꝓbationem enī
nō debet de facili homo amico credere· ſed poſtq̄ ipſum temp-
tauerit id eſt probauerit et fidelem inuenerit debet ſecure ſi-
bi cōmittere Unde valerius liº tercio ca· viij ſcribit de alex-
andro rege macedonū ꝙ cū philippus medicus et probatus
amicus medicinam ſibi dare deberet ſuperuenerunt littere de
emulis miſſe continētes ꝙ philippus corruptus pecunia a da
rio in medicinā poſuiſſet venenum Quas cū alexander legiſ-
ſet medicinam prius hauſit et poſtea litteras legendas philip
po dedit ob magnā fiduciam quā de ipſo habebat · malū de
ipſo ſuſpicari non poterat Nulli enī amicicie et ſocietati an-
te probacionē conſtringere nos debemus Dicit enī marcialis
chocus cuidam amico ſuo Anteq̄ ames criſſipe proba Quia
dicit phūs ꝓpter amicos non ꝓbatos prouide tibi Unde ſen̄·
Tu ōnia cū amico delibera · ſed cū teipſo prius Non enī om-
nis ſocius eſt bonus nec fidelis p̄mo diſcernendus eſt ſocius
a ſocio Dicitur enim ꝙ duo ſocij ꝑ viā incedebant quibus
occurrēs vrſus impetum fecit in eos Pre timore autem vnus
ipſorū aſcendit in arborē · alius vero ſe finxit eſſe mortuum
in terra Vrſus autem venit ad eum qui iacebat quaſi mor-

tuus et putans illum mortuū abijt Tunc ſocius deſcendit de
arbore et queſiuit a ſocio dicens Quid conſuluit tibi vrſus in
auricula? Cui ille· dixit michi ne curē de tali ſocio qui dimiſit
me in tali ꝑiculo ¶ Nota ꝙ īimici qui grauiter inter ſe offēde
runt nunꝙ̄ poſſūt rectam pacem adiuicem habere Vn̄ ꝑ ſimili
tudinem habem⁹ ꝙ quidā ruſticus habēs filium vnicū ꝑmiſit
vt iret ad locum et luderet quē ſerpens momordit et occidit· et
ſepultus eſt appoſito ſigno ſuꝑ tumulo Ruſticus autē explo-
rans et conſiderans ſi poſſet occidere ſerpentē īuenit eū· et dū
vellet occidere ſerpentē fugit et intrās foramen abſcidit caudā
eius · et facte ſunt īimicicie inter ruſticū et ſerpentē Ruſticus
autem loq̄batur de pace cui ſerpens inquit · non poteſt fieri
quod dicis ꝙ̄diu videbis tumulum filij tui · et ego ꝙ̄ diu vide
ro caudam meam nō poteſt eſſe firma pax

De damula et lupo Dyalog⁹ centeſimuſnonus

Damula ut dicit pap̄ eſt capra agreſtis Hec cū ꝑnocta-
ret cū quodā ruſtico et de paſcuis quadā vice rediret
lupus cucurrit ad eā dicens Modo de te vētrē īplebo
cū euadere non potes Damula autē corā ſe geniculauit dicēs
Rogo te per deū ꝙ permittas me prius redire ad ouile · Hed⁹
meus hodie non lactauit ꝓpter quod fame interire poterit · ꝓ
mitto enim tibi ꝙ poſtmodū ad te remeabo lupus vero cogita
uit habere vtrūqꝫ et ait Vade ad ouile et capretum tecum ap-
portabis· cupio enim videre eum et eius et tui miſerebor · ſed

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

ſine te euadere non poterit Hec omnia damula iurauit · ſed
cū ad domū reuerſa fuiſſet fetum ſuū enutriuit et ad lupum
non redijt · et lupus lamentabatur dicens Qui ſecurus eſt
ex auro non amittat pro theſauro Sic eni multi cū habeant
ſufficienciā ꝓpter concupiſcenciam et auariciam cuncta vo=
lunt deglutire tanꝙ lupi qui nunꝙ ſaturantur propter quod
ſepe vacui exiſtūt Cupidus et auarus eſt ſicut vas ſine fundo
quod nunꝙ impletur Iuxta illud eccleſiaſtes vº Auarꝰ nō im
plebitur pecunia Et ideo antiqui principes cupiditatē et aua·
riciā reſpuebant non enī ambiebant dominari propter pecu=
niam acquirendā · ſed ꝓpter gloriam et rei publice cuſtodiā
Vnde narrat valerius libro iijº cū ſcipio accuſaretur apud ſe
natū de pecunia reſpondit Cū totam affricā poteſtati veſtre
ſubieceri nil ex ea quod meū diceretur preter cognomen re=
tuli Fuit enī dictus ſcipio affricanus quia affricam deuicit
Narratqꝫ valerius de mātenſi curione qui fuit norma roma:
ne frugaliatis et ſpectaculū fortitudinis Cū eni legati ſauiti
veniſſent ad eū · ingreſſi vident eum ſcampno ſedentem iuxta
focū atqꝫ ligneo catino cenantem · ei magnū pondus attuliſſēt
et benignis verbis inuitaſſent eum auro vti · vultum riſu ſol=
uit dicens In uacuū aurū attuliſtis · ſed dicite ſauitis matenſē
curionē malle locupletibus impare ꝙ ipſum fieri locupletem ·
et referte eis nec acie inimici nec pecunia me corrumpi poſſe
Ibidem narrat ꝙ dum legati miſſi a ſauitis · ro mā veniſſēt
īuenerunt fabriciū principē romanorū ſedentem et canentem
Cui cum pro ſua libertate multa auri pondera obtuliſſent ·
ille non ad ꝓpriam ſed ad communem vtilitatē reſpiciens ait
Abite et aurum veſtrū aſportate · quia romani magis volunt
dominari habentibus aurū ꝙ auro Refert auguſ · de ciui·
tate dei ꝙ lucius valerius qui defunctus eſt in ſuo conſula=
tu adeo pauper fuit ut nummis apud eum minime inuentis
a populo ſepultura ſibi daretur Ipſi enim pricipes cū rē pub·
licam haberent opulentiſſimam · in domibus ſuis erāt pau=
peres Vnde ait auguſ · ibidem vbi narrat ꝙ quidam eorum

ſuerat bis proconſul ex illo ſenatu expulſus eſt eo ꝙ decem pō
dera argenti in ſuis domibus habere cōpertus eſt Item va=
leri9 · patrie rem vnuſquiſqꝫ augere nō ſuam procurabat pau
perqꝫ in diuite imperio ꝙ diues in paupere verſari volebat
Et ponit exemplum de conſulibus qui adeo paupes erant dū
moriebātur ꝙ nō habebant vnde filias ſuas traderēt nupcijs·
illuſtriū tamen virorū īopie a ſenatu ſuccurrebatur et eo ꝙ fili
as conſueuit ſenatus honorabiliter nupcijs tradere · vt ait au
guſ·eplā·v·ꝙ prudencius attendunt plus dolendū eſſe dicūt
pauptatē ꝙ opulenciā periſſe romanā In pauptate enī morū
integritas ſeruabat² · opulencia autem mentes hominum omni
peior hoſte corrūpit Vnde legitur ꝙ exercitus alexādri deuic
to dario ſpolijs vltra modum ditatus eſt· paulo poſt cū hoſti=
bus iterum cōgreſſus deuictus eſt Quod videns alexād ſpolia
ōnia que ſerui acquiſierāt iuſſit comburi dicens ·ꝙ diu ſine pe=
cunia fuerunt non erat qui eis reſiſteret · ſed auro et argento
onuſti deſides et pigri effecti ſunt Quibus amiſſis fortiter
pugnauerunt ſicut antea Ita legitur de romanis ꝙ olim pug
nabatur pro gloria acquirenda pro libertate ſequēda et pro re
publica conſeruanda et tunc ſemper vincebant Sed poſtꝙ ſe
ad auariciam conuerterunt ſemper victi fuerunt ·:· · ·:· ·

De vario et ſquillato Dyalog9 centeſimuſdecim9 ·:· ·:·

Varius eſt beſtia pua paulo amplior ꝙ muſtela A re no
men habet In ventre enī candidus in dorſo habꝫ colo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

rem cinereū ita elegantē vt mireris beſtiā ſua creacione ſpecta=
bilem: de genere piroli eſt. in arboribus habitat et fetus facit
Harū beſtiarū pellibus in ornatu veſtiū et maxime in pallijs
gloriari ſolent homines, ipſa tamē beſtia in pelle ꝓpria mini
me gloriatur Uarius licet ſit puus propter nobilitatē pellis
ſue animal excellentiſſimū eſt. ſimiliter et ſquillatus Hij duo
ſocietatem ſtatuerūt dicentes Sumus nos ſublimati et apud
ōnes appreciati ꝓpter valorem pelliū noſtrarū. ex quo ſumꝰ
ita nobiles pſequamur viles et deſpectos Unde ſimꝉ iuenerūt
bufonē et moleſtare eū ceperūt Quibus bufo Deus fecit nos
et nō ipſi nos. ſi eſtis vos venuſtiores: creatorem veſtrū lauda
te Ipſi vero pturbati oculos eius eruerūt dicētes Audes loqui
cōtra nos deturpate? Poſt inuenerūt bubonē nidū in arbore
facientē: qui poſt ipſū ſibilantes effugerūt et oua eiꝰ ⁊ nidum
diſſipauerūt Bubo autē triſtis auolauit dicens Male feciſtis
fratres quia ſum dei creatura ſicut vos: ſed alius de vobis me
vindicabit Demū iuenerūt ſimiā ſup arborē iocari. q̇ dixerūt
Quare nō verecūdaris ōnibꝰ deterior q̄a ſine cauda es ⁊ poſte
riora nobis oſtendis? Simia autem de arbore deſcendit et ip=
ſos euiſcerauit dicens Sunt curiales nobiles et deriſores ig
nobiles ¶ Ergo nobiles et potētes ꝓpter ſuā magnificēciā mo
leſtare nequaq̄ debēt humiles et paupes quia nobilitas nō ē i
dignitate parentum ſed in morum cōpoſitione Vn̄ dicit phūs
Nobilitas eſt in moribꝰ Et alius Nobilitas eſt que ſola animū
ornat moribꝰ vulgariter dicitur Villanus eſt ille qui facit vil=
laniam non qui in villa naſcitur ¶ Legitur ꝙ quidam leo in
iuuentute multa mala fecerat: implagauerat enim vngulis
ſuis aprū thaurū et azellū Accidit enim ꝙ ipē deuenit ad ſenec
tutem et tēpore hyemis infrigidatus cecidit in niuem nō va=
lens p ſe exire. hoc videns aper recordatus eſt ſuorū vulnerū
pcuſſit eū grauiter dentibus: ſimiliter thaurus perforauit vē
trem eiꝰ cornibus. azellus vero grauiter calcibus percuſſit eū
in fronte Leo autē ſatiſfaciens ſuo dolore inquit Omnia que
vici me vincunt. nunc meus dormit honor. et opus hono=

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

ris receſſit Ecce cui nocui · nocet · que alijs feci ſupͣ me deſcēdūt

De equo et apro   Dyalog⁹ cēteſim⁹ vndecim⁹

Equus cū apro diu queſtionabatur ſed ꝓpter longitu-
dinē queſtionis equus bona ſua diſſipauit · vnde ad
mulū acceſſit rogans eū vt ſibi marchas decem auri
mutuaret Equus vero cum hijs marchis ſe recupauit et vicēs
queſtionē multa lucratus eſt Mulus autē poſtmodū marchas
ſuas petebat velut pollicitus fuerat · ſed equus ꝑ ruſticitatem
ſuā mulū deturpabat dicens O mule non verecundaris talia
petere a me? ꝓ quo mulus ꝑturbatus ipſū ante iudicē citauit
Equ⁹ vero inflāmatus clamitauit ad ſe camelū et azinū q̇ mu-
lū fortiter ꝑcuſſerūt et cū hijs ad iudiciū ꝓperauit Judex q̇dē
hoc ſciens ſentēciam talem pronunciauit ꝙ pecunia illa q̈cito
reſtituenda eſſet · et hij ꝓpter violenciam et ꝑcuſſionem cētum
marchas ſoluerent Camelus autē non habens vnde redderet
exiuit de ciuitate et bānitus eſt · azinus quoqꝫ in cippo et car-
cere poſitus vitam miſerabiliter finiuit Equus autem damnū
et debita ſoluit et ſpoliatus remanſit dicens Si quis debet
et non reddit · iuſtum eſt ſi malū prendit Sic enim multi īgra
ti reperiūtur qui non cognoſcunt beneficia nec grates referūt
benefactoribus Contra quos ait catho Beneficij accepti me-
mor eſto Exiguū munus cum dat tibi paupͣ amicus Accipito
placide pleneqꝫ laudare memēto Sed multi hodie nō laudant
tātū ꝑmo cōtra benefactores falſificātur Vnde legitur ꝙ cū

quidam rex quedā amicum ſuū ſuper ōnes ſublimaret · ipſe co
gitare cepit intra ſe ¶ Rex hic me tantū honoꝛauit ꝙ nunꝙ ero
liber · quaꝓpter de moꝛte regis cepit eſſe ſollicitus Rex autē hͦ
ſciens citauit eū veritate compta iudicauit eū tꝛahi per ciuita=
tem Qui dum traheretur ōnes pꝛoiciebant imūda ſuꝑ eū Ipſe
vero pacienter ōnia ſuſtinuit ꝓ eo ꝙ in ſua pꝛoſperitate nunꝙ
fuerat alicui placidus ȳmo ōnibus ſuperbus et infeſtus Sed
cum quidam eiꝰ amicus quē tanꝙ ſe dilexerat iactaret ſuꝑ eū
lapidem et parum ipſū tangeret ſuꝑ digitū pedis vociferatꝰ
eſt et ꝙ plurimū contriſtatus Dū vero ſic tractus ante regem
pꝛeſentatꝰ eſſet ait rex miniſtris Qualiter habuit miſer iſte ſe
in paſſione ? Qui reſponderunt · ſatis pacienter ſed de tali ic=
tu nimiū lamētatus eſt Rex autē interrogauit ipſū qualiter ſic
doluit Cui ille Quoniā ipſū vltra ceteros amauerā et ab eo
auxilium ſperabā non toꝛmentū Cui rex De oꝛe tuo te iudico
ſerue neꝙ Sic feciſti contra me Vnde ait miniſtris Ite et in pa
tibulo ipſum ſuſpendite ſicut dignus eſt Mirum eſt enim ꝙ
homines racionē habentes ſunt ita ingrati cum irracionabilia
animalia agnoſcant beneficia ſibi collata ¶ legitur ꝙ cum
quidam leo captus eſſet in rethibus venatoꝛū et quidā paſtoꝛ
compaciēs eū a vinculis abſoluit Iterū dictus leo captus a ve=
natoꝛibus in cauea imꝑatoꝛis cum alijs beſtijs incluſus eſt · et
in eadem cauea pꝛopter ſcelus paſtoꝛ pꝛoiectus eſt a beluis de=
uoꝛandus Et recognoſcens eum leo nō ſolū ei non nocuit ſed
ipſū ab alijs beſtijs illeſum ſeruauit ¶ Item legitur ꝙ dux ſax=
onū inuenit leonem pugnantem cū maximo ſerpente qui iam
collum eius circūligauerat et cum veneno nitebatur occidere
Miles autem cogitans nobilitatem leoninā et maliciā ſerpēti=
nā amputauit caput ſerpentinū Quem leo ſequens quaſi do=
meſticum animal nunꝙ reliquit Et pꝛo eo vt dicitur multa
pꝛelia geſſit contra hoſtes eius Et ipſo moꝛtuo ⁊ ſepulto eciā
leo ſupꝛa ſepulchꝛum manens ibidem moꝛtuus eſt

De azino et boue · Dyalogꝰ centeſimꝰ duodecimꝰ

Bos et azinꝰ cū q̊dā ruſtico morabantꝛ ſimul q̇ eos ſplē
dide ſaturabat · ſed qn̄qꝫ eos laboribus fatigabat ⁊ a
culeabat Quadā autē vice ruſticus verberauit azinū ·
qui ꝑturbatus iuit ad bouē dicens Quid faciemus? Iſte bubul
cus cedit nos et fatigat Fugiamus ab ipſo et ſine iugo manea
mus Iuuenes enī ſumꝰ adhuc et ꝙ plurimū cōgaudere poſſu=
mus Dū autē de domo recederent et ꝑ paſcua ſaltarent nimi=
um letabantur Interea nox caliginoſa aduenit et iſti cōquere=
bātur ſimul dicētes Qualiter dormiemus? Bouile nō habemꝰ
vt ſoliti eramus Melius certe erat ſuſtinere ꝙ recedere Cum
autem ſuꝑ humū iacerent cupiētes obdormire · ecce lupꝰ cepit
rugire et hos infeſtare Ita ꝙ ꝑ totam noctē non dormierunt
dicentes Non eſt bonū ſic permanere ſed cum pecudibus nos
ſociemus quoniam protecti erimus a paſtoribꝰ et canibꝰ Cūqꝫ
ad gregē approṗinq̄rent cupientes cū eis edere ac pernoctare
paſtores ipſos expulerunt ac fuſtigauerūt Ipſi vero plorātes
cū quodā ruſtico concordauerūt · qui eos ꝙ plurimum aggra=
uabat et male paſcebat Vnde compuncti reuerſi ſunt ad prio=
rem ſtatum dicentes Melius eſt domi manere ꝙ ꝑ mundum
ſic vagare In hoc poſſumus notare ꝙ ꝑiculum eſt peregrina
ri ac de loco ſuo recedere et in alieno hoſpitari Dicitur enī eccł
xxix° Vita nequā hoſpitādi de domo in domū Eſt eciā meli=
us et vtilius pati aliquod grauamen ꝑuū ꝙ ſuſtinere maius
Et cū homo aliquid facit ſemꝑ debet cōſiderare quid ſibi inde

poteſt euenire Vnde ſapiens Quicquid agas prudenter agas
et reſpice finē Ferre minora volo ne grauiora ferā Vnde di-
citur ꝙ quidā miluꝰ grauiter moleſtabat colūbas rapiēs ſuos
pullos Colūbe vero aliquādo ſe defēdebant ⁊ ꝑcutiētes eū alis
ſuis recedebat quando rapiebat Tandē fecerunt cōſiliū ⁊ acce-
perunt ſibi in regē accipitrem pulſurū bella milui Rex autē ce-
pit magis nocere ꝙ̄ hoſtis· accipiebat enī quotidie vnā de pin-
guioribꝰ ⁊ comedebat Columbe vero cepérūt conqueri de rege
ac dicere ꝙ ſanius eſſet bella milui pati ꝙ̄ mori crudeliter ac
ſine defenſione Videri eciā in hoc poteſt ꝙ melius eſt amarum
conſilium cum quiete et ſecuritate ꝙ̄ delectabile cum ꝑiculo ac
ſolicitudine Prout refert eſopus ꝙ mus vrbanꝰ venit ad vil-
lam ⁊ bū receptꝰ eſt a mure ruſtico Vrbanꝰ vero laudauit ex-
penſas ciuitatis et ſecū· deduxit eū ad cellariū epiſcopatus et
delicatiores cibos cū eo participauit Interea claues murmu-
rant et clauarius intrauit Mus vrbanus fugit ad ſolitū fora-
mē· ruſticus vero impegit in muro et vix viuꝰ euaſit Tandem
conuenerunt in vnum· dixitqꝫ mus de villa Ego malo rodere
fabam ꝙ̄ rodi repētina cura· habe hec bona ſolus que ſūt gau-
dia tibi ſoli par opulenta Et paupiem michi vita quieta dat
⁊ ꝑciū meis dapibꝰ De hirco ⁊ veruece Dyalogꝰ cētesīꝰ xꝰꝫꝰ

Magnus grex ſimul accumulatꝰ edebat ī paſcuis dux
autē ideſt aries vel muto clamitauit hircū de capris
dicens Extra gregē ꝑedamus · q̄re cū ouibꝰ tā turpi
ter manemus? Cūqꝫ extra gregē exirēt et ſocietatē ſuā ſperne-
rent · lupus rapax qui in ſiluis latitabat in illos exiliens ipſos
momordit et ſe pauit dicēs Meliꝰ eſt eſſe ſociatꝰ q̄ manere ſeq̄ſ
tratus In hoc apparet ꝙ qui ſpernit ſocietatē ſꝑnit ſecuritatē
Quia dicit² eccleſiaſtes iiijº Ve ſoli quia ſi ceciderit nō habebit
ſubleuantē Quedā ornix habebat pullos multos quos auide
fulciebat · Aduenīēte autē miluo ornix pullos ad ſe cōgrega-
uit vt ipſos protegeret a rapace Omnes vero qui ad eā cōfuge
rūt ꝓtecti ſūt et defenſi · vnꝰ tamē illoꝝ ꝑ ſe ſolū picare voluit
nec de ſocietate curauit · vnde rapax ipſū rapuit ⁊ aſportauit ·

De panthera et porco Dyalogꝰ centeſimꝰ decimꝰq̄tꝰ ·:·

Panthera eſt animal varij coloris pulchrū et odoriferū
Dicit autē ſolinꝰ ꝙ eſt animal colore variū ſpecioſū
nimis minutis orbiculis ſupductū ita vt occultis ex
fuluo circulis reluceat et ī ceruleū vel albū colorē varietas diſ
tiguat² Eſt autē hͦ animal admodū māſuetū Inimicū autē ſo
lū habet draconē Dū comederit ſaciatūqꝫ fuerit diuerſis cibis
vt dicit phiſiologꝰ recōdit ſe et dormit ī ſpelūca ſua Inde poſt
triduū exurgens a ſomno rugitū emittit: Cetere vero beſtie
cū vocē eiꝰ audiūt cōgregāt² ⁊ ſequūtur odoris eius ſuauitatē
que egreditur de ore eius Solus autē draco cū vocē eius audi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

erit contrahitur timoꝛe et fulcit ſe in cauernis terre Sed ſemel
pāthera tēptatꝰ ē edere de poꝛco Et quia delicatū cupiebat et
abhoꝛrebat imūdū· vnū pro ſe nutriebat· ſtratū mūdiſſimū fa-
ciens ipſi · et ſepiſſime poꝛcū extricabat nec ꝑmittebat in luto
ipſū agitari Sus autē in hoc moleſtabatꝛ ſed magis cupiebat
in luto cū alijs ſe voluere ac fedare Quadam autē vice ſus de
domo exiliens cū alijs ſe totū fedauit · ꝓpter quod panthera
poꝛcū immundū abhoꝛruit et repudiauit dicens Remutare
aliquē de natura eſt pena dura Sic eni faciunt peccatoꝛes et
imūdi· quia ꝓpter malā conſuetudinē nō valent exire de luto
cōcupiſcencie et luxurie Quia dicit phūs Conſuetudo ē altera
natura Et ideo principijs obſta Temptacio eni in oꝛtu ſuo ē
quaſi virgula que cito poteſt euelli anteq̄ ꝑ ātiquitatē creſcat
in arboꝛē Sed ut dicit glo· peccatū conſuetudinis ē velut lan
guoꝛ iueteratꝰ qui difficile curatur · Vn̄ Jeremie xiijᵒ. Sicut
mutare poteſt ethiops pellē ſuam et pardus varietatem ſuā ·
ſic et vos poteritis bene facere cū malū didiceritis Legitur
de veſpaſiano iperatoꝛe q̄ cum eſſet auarus in hac cōſuetudi-
ne iā ſenex· et quidā vitupando diceret ſibi vulpem pellē poſſe
mutare nō animū Reſpondit· huiuſmodi hominibus debemꝰ
riſū· nobis criminoſis coꝛrectionē plenā De onagro et
apꝛo Dyalogus cētesimuſ decimusquitus ·:·

Onager dicit papias eſt azinus ſiluaticus et aper eſt poꝛ
cus ſilueſter Hij duo inuenerunt dominum in ſilua er=

rantē Qui dixerūt · adiuua nos dñe et rectū iudiciū iudica de
nobis Quibus dñs Quid vultis vt faciā vobis: Cui azinꝰ Do
minus meus me decepit · habet enī canē puulū qui de cibo dm̄
veſcitur et in cubili ſuo dormit Ipſi enī dñs blanditur cū ipſo
ꝙ iocatur · me nūquā tetigit nec michi blanditur qui quotidie
ſarcinā geſto et in negocijs ſuis me affligo Cui dñs Onager ſi
vis eſſe libenter tactus et viſus eſto ĩmaculatꝰ et nō ſtercoratꝰ
Canis enim ꝓpter ꝙ ſtat mundus manet apud dñm ſuū leta
būdus Aper quoqꝫ dixit Dominꝰ meus tenet philomenā pe=
nes ſe in cauea deaurata et cū ipſa pāgit ꝙ plurimū et letatur
me autē nō gracioſe audit cū balatū traho · ſimiliter nec cū ſo=
cius meus cantat Unde petimus pone modū in hijs Ad h° do=
minꝰ reſpōdit Neſcitis q̄d petatis Si auide cupitis eſſe auditi
et intellecti debetis habere verba delicata nō feda · non vocem
turbidam Philomena ꝓpter ꝙ placide loquitur et cātat gra=
tanter auditur · vos autem nō ſic Ipſi vero obmutuerūt dicē
tes Quod nō licet nō petamus · quod neſcimꝰ nō dicamꝰ Er
go et nos ſi cupimus libenter viſi eſſe et tacti ſtudeamꝰ eſſe im=
maculati · nō polluti nō fedati poſt ſi volumus eſſe auditi et ĩ
tellecti loquamur verba placida nō turpia nō vilia Sunt enī
quidā quorū guttur eſt quaſi ſepulchrū quod fetet cū apitur ·
De quibꝰ pſal° v° Sepulchrū patēs eſt guttur eoꝝ ſcilicet ma=
lorū hominū quia ſemꝑ dicūt fetida De quibus dicit idē pſalta
Diſperdat dñs vniuerſa labia doloſa et linguā magniloquā
ſcilicet aduerſus deū et ꝓximū Talibus enī verbis ĩiurioſis ꝛ
contumelioſis loquentes nō ſūt audiēdi Iuxta illud ſenē Clau=
dende ſunt aures malis vocibus Diogenes phūs cuidā referē=
ti quoddā malū ab amico de ipſo prolatū ait Dubium eſt an
amicus hoc dixerit · certū eſt autē michi ꝙ male dicis Antiſ=
tenes cuidā dicenti ille de te malum hoc dixit Ait · nō de me hoc
dixit ſed de illo qui hoc in ſe habere recognoſcit Xenocrates
reſpondit cuidā maledicenti ſibi vt tu lingue tue dominus es
ſic et ego auriū mearū Sic ego poſſū ponere auribꝰ meis clau=
ſurā · Reſpōdit cuidā dicēti ſibi maledixit tibi ille Quidā male

de te dixit nō curo quia auditus eſſe debet robuſtior ligua · cū
ſingulis hominibus ſint ſingule ligue aures vero bine Et ſic de-
bet homo plus ſuſtinere duabus auribus ꝙ̄ poſſit aliquis loq̄
vna lingua ¶ Narratur in libro de nugis phīorū cuidā male
dicenti ſibi reſpōdit q̇dā facile in me maledicere tecū · nec ſū reſ-
ponſurus In eodem libro narratur ꝙ ſeno phō cuidā maledi-
centi ſibi dixit · ſi meis auribꝰ te audieres taceres Nota ꝙ ſuſti-
nēcia contumeliarū in verbis in ꝑperiorū fuit in antiquis le-
gitur de alexādro ꝓut dicitur in liº · iijº de nugis phīorū ꝙ cū
ātigonꝰ ei dixiſſet · etati tue iā regere cōuenit · q̄ſi dicat nō pu-
det ī corpore regis volūtatē dominari luxurie q̄ſi dicat Indig-
nꝰ es regno racione etatis et voluptatis · et tamē paciētiſſime
tulit Eodē liº narratur de paciēcia iulij ceſaris · cū enī caluiciū
grauiter ferret ⁊ capiliū defluentē a ceruice ad frōtē cōuocaret
milite ei dicente · facilius eſt tibi o ceſar caluū nō eſſe ꝙ̄ me in
romano exercitu timendum quicquam egiſſe ꝉ acturū eſſe qđ
tamen pacienter ſuſtinuit · vnde cum de eo eſſent famoſi libelli
et iocularia carmina publice diuulgata et hec ad imꝑperium
ſuū pacientiſſime ſuſtulit Cū quedā matrona eius originē deſ-
piciens panificum vocaret ludendo ꝑtulit ¶ Ibidem narratꝛ
de auguſto ceſare Item cū quidam diceret ei o tyrāne · reſpon-
dit ſi eſſem inquit non diceres Ibidē narratur de ſcipione affri-
cano ꝙ cum quidam eū ꝑ vim pugnantem vocaret ⁊ ex hoc ar-
gueret · reſpondit · imꝑatorem peperit me mater mea nō bella-
torem ¶ legitur eciā de auguſto ceſare libro iijº de nugis phō-
rum ꝙ cum tiberius ei cōquereretur ꝙ multi de eo male loque-
rentur : reſpondit ¶ Satis eſt ſi hoc habemus ne quis nobis
male facere poſſit : idcirco noli indignari ſi aliquis de nobis
male loquitur ¶ De paciencia antigoni regis narrat ſeneca ·
liº · iijº · de ira · cū audiſſet aliquos de ſe male extimare et loqui
que ōnia cum audiret eo ꝙ inter dicentes eſſet ſolam manum
leuiter cōmouit dicens quaſi in ꝑſona alterius · hinc diſcedi-
te ne rex vos audiat Item refert ſen̄ · liº · iiijº de ira de dicto re-
ge antigono ꝙ̄ cum quadam vice audiſſet quoſdā ex militibꝰ

õnia mala imprecantes ſibi acceſſit ad eos maxime qui labora-
bant· et cũ eos audiuiſſet et ignorarent a quo audirentur ad-
monuit eos dicens Nunc maledixiſtis antigono· ſed nũc bene-
optate ei ꝙ vos diligit Mira enĩ humilitas regis qui non de-
dignatus eſt condeſcẽdere laborãtibus et mira paciencia q̃ nõ
eſt indignatus ſibi maledicentibus

De ſalamãdra et ydro Dyalogꝰ cẽteſimꝰ decimꝰſextus

Salamandra eſt genus lacertuli ſiue ſtellionis animal
peſtiferum et ſũme venenoſũ nã vt dicit pli· li. xxix.
c iiij. fructus arborũ inficit· aquas corrũpit ex quibꝰ
ſi quis comederit vel biberit mox necatur ·ſed ſi ſaliua eius pe-
dẽ hominis tetigerit totũ hominẽ inficit et corrũpit· et quãuis
tanta ſit in ſalamandra vis veneni a quiquſdã tamen anima-
libus manditur loco cibi· inter medios ignes viuit ſola anima
lium vt dicit idem p̃mo incendium et ignem extinguit Et eſt
genus ſalamandre cuius pellis eſt villoſa et piloſa ſicut pel-
lis vituli marini ex qua fiunt aliquãdo cinguli ad vſus regũ
qui poſt longam vetuſtatẽ in ignẽ proiecti non exuruntur ſed
poſt diuturnam inflammacionem illeſi et purgati quaſi reno-
uati ab ignibus extrahuntur Et ab illa pelle fiunt ligmina
in lampadibus et lucernis que nullo incẽdio corrũpuntur Y-
drus autem ſerpens eſt toxicoſus qui viuit ĩ aquis habẽs qui
ꝗ capita Hij duo preliabantur ſimul ſed cum ſalamandra vin
cebatur ab ydro proiciebat ſe in ignem vt euaderet Cum au-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

tem p̄dzus vincebatur a ſalamādzā iactabat ſe i aquā Sic eni
ſe cōſeruabant nec corruebant dicētes Ad domū qui reuer-
titur nō fugit nec conteritur Ita ⁊ nos protegere debem⁹ Cū
eni impugnamur ab īimicis infernalib⁹ de igne concupiſcēcie
et luxurie debem⁹ nos proicere in aquis caſtitatis et mūdicie
Cū aūt impugnamur de aqua cupiditatis ⁊ auaricie · debem⁹
nos iactare in ignem caritatis et largitatis ; exemplo colūbe
Legitur de ꝓprietatibus auiū ꝙ ſūt quidā accipitres qui aues
non rapiūt niſi in aere · et quidā ſūt qui nō accipiunt niſi i ter
ra Colūba vero naturaliter hoc cognoſcit · et ideo ſi fugatur
ab accipitre capiente in aere ſtatim ad terram ſe deicit ; ſi vero
ab accipitre capiente in terra in aere ſe tenet et ſic euadit Ita ⁊
nos ingeniū habere debemus contra accipitrē infernalem qui
habet mille artes nocendi Vn̄ paulin⁹ · hoſtis noſter cui ſunt
mille artes nocendi tam variis expugnandus eſt telis ꝙ im-
pugnat inſidiis · et ideo hoſtis meus qui perſequitur me mille
habet artes nocendi Dicitur ꝙ quidam demoniacus ad virū
ſanctum adductus eſt qui precepit demoni vt exiret et nomē
ſuum diceret Et ille Nos ſumus tres qui in iſto homine habi-
tamus Ego vocor claudens cor · alius frater meus vocatur
claudens os et tercius vocatur claudens marſubium Officiū
enim meum eſt peccatoris cor indurare ne poſſit contricionem
habere Et ſi forte conuertitur laborat frater meus vt a confeſ
ſione impediatur Et ſi forte confitetur tercius prohibet ſatiſ-
facere ; et iſte tercius vocatur claudens marſubium · et ꝑ hūc
modum fere omnes lucramur

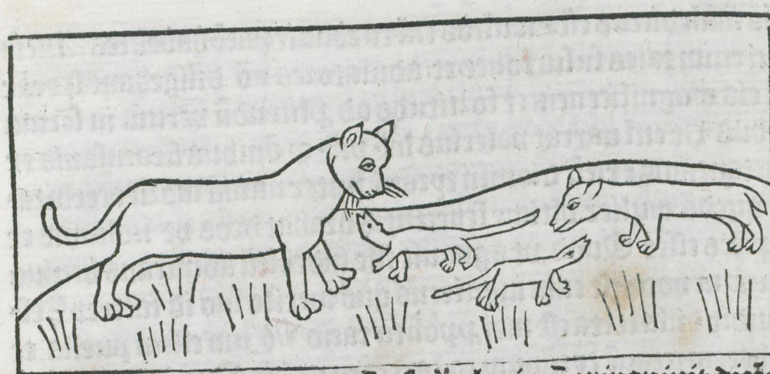
De ſimia et taxo dyalogus centeſimus decimus
ſeptimus

Taxus eſt animal ad quantitatē vulpis cuiꝰ pellis eſt
valde hiſpida ⁊ villoſa De hꝰ dicit pli li° ·viij°· c xxxix
qñ eos canes inſequūtur anhelitū et flatū retinēt re-
tinendo cutē extendunt et ſic morſus canū et ictus hominū ar-
cēt Hec beſtia vulpē odit et cū eo dimicare cōſueuit ſed videns
vulpes ꝙ ꝓpter duriciam et eius villoſā pellem ledere nō po-
terat ſe victum ſimulans fugā petit Et dum taxus predā q̄rit
vulpis latibulum eius ſubintrās vrina et alijs immūdicijs taxi
cubiculū inficere conſueuit cuiꝰ fetorē abhorrens melus id eſt
taxus defedatum domicilium dereliquit et aliam māſūculam
ſibi neceſſario querit Et ſi quando in hyeme eis defecerit cibus
pro cibarijs erit ſomnus Eſt ergo animal mltum dormiens
Ad hunc acceſſit ſimia dicens · frater accōmoda michi centum
marchas quia cupio in partibus vltramontanis negociari et
lucrum fideliter tecū diuidere Cui taxus hoc libenter ānuam
quoniam quieſcere peropto ſi michi fideiuſſores dabis et iſtru
mentum per manū notarij michi facias Simia autem bubu-
lum et taurum fideiuſſores inſtituit et cyrographū per manꝰ
ſenipedis relinquens ad partes ſuas peragrauit et nunꝗ re-

dĳt Taxus autē videns ꝙ illuſus eſſet a ſimia a fideiuſſoribꝰ
petĳt accōmodata Ipſi vero ſibilabant poſt ipſū et ꝙ plurimū
ſpernebant Taxus autē hoc iudici indicauit oſtendēs ei cyro
graphū Iudex itaqꝫ fideiuſſores citari fecit et ſenteciā ꝓpala=
uit ꝙ reſtituerent que ꝑ cartam obligata fuerant ipſi vero in
dignati taxum ſemper perſecuti ſunt ⁊ ad extremū grauiter ꝑ
cuſſerunt Taxus autem vulneratus ait Qui non cupit mu
tuare nunꝙ̄ cupit litigare Hic enim multociens accidit ꝙ
homo perdit amicos cū repetit fenerata Tamen dicit ꝓpheta
pſalº c. xiº Iocūdus homo qui miſeretur et cōmodat Sed ſcri
bit catho Cui des videto ut ſit diſcreſio accōmodatoris Fa=
bulatur enim ꝙ quedā capriola pregnās venit ad aliā habētē
domūculā et verbis dulcibus ac precibus lamentās de partu-
petiuit domū ꝓmittens ſe poſt partum redditurā ſibi domū
culam Hec abĳt illa manet ſed poſt partum per plures dies re
dĳt petens ſua iura At illa obſerauit aures et edem . et no=
lens reddere quod ꝓmiſerat ait Non timeo tuos dentes quia
dentes filiorum meorum te laniabunt ꝓut docetur homo ꝙ
non ſemꝑ credere debet verbis mellitis quia multi decipiun=
tur cauſa pietatis vnde verſus Non ſatis eſt tutum mellitis
credere verbis Ex hoc melle ſolet peſtis amara ſequi
Prout refert eſopus volens oſtendere ꝙ nil poteſt prodeſſe
malis quando mens praua malorū non verecundatur eſſe im=
memor beneficĳ accepti vnde ait ꝙ lupꝰ maſticādo in gutture
ipſius os tranſuerſatū eſt Qua de cauſa miſit ad gruē ut ſuo
roſtro ipſum extraheret Grus oſſe reuoluto et euulſo de fau=
cibus . petĳt promiſſa que multa promiſerat lupus Cui lu=
pus An non infelix Viuis munere meo? Nonne potui p̄cide=
re collum tuū morſu meo? Ergo tua vita ſit tibi munus meū

De mure et murilego Dyalogꝰ centeſimuſoctauꝰdecimꝰ

Mus iuit ad murilegū ⁊ ſe ꝙ̈plurimū exinaniuit dicēs·
O excellentiſſime ſemꝑ intendo ſeruire tibi et nūꝙ̈ a
te recedere; tātūmō protege me a furore muſtele Mu
rilegus autē in protectionē eū recepit et vbiqꝫ ipſū ſecū porta=
bat nō ꝑmittens eū a muſtela decipi Muſtela ideo fuit amari=
cata de eo quod faciebat cattus et eū ꝙ̈plurimū emulabatur
Quadā autem vice mus fefellit et murilegus ipſū correxit ꝑ
quo iratus mus ad muſtelam acceſſit· eāqꝫ humiliter ſalutauit
dicens Magna ſunt peccata mea · vere dignus ſū puniri q̄m
tibi ſub protectione catti aduerſatus fui Sic enī inter murile=
gum et muſtelam diſcordiā ſeminabat cum ab ipīs corrigeba=
tur Ad poſtremū ſic eas ſimul copulauit ꝙ omnino cupiebant
ſe dilaniare Dū autem ad certamen prompte gradiebant᷑ ait
muſtela O ſoror quid agimus quare per hunc falſum murem
volumus nos dilaniare ? Melius eſt vt ipſum mactemus ꝙ̈
de ſeculo nos delere Placuit ſermo cattulo · et ita fecerunt
dicentes Qui diſcordia vtūtur iuſtū eſt ſi puniuntur Ita
faciunt multi adulatores et malicioſi inter pricipes pacē habē
tes ꝓpter quod odibiles ſūt deo Dicitur puer · viº Sex ſūt q̄
odit deus et ſeptimū deteſtatur anima eius · oculos ſublimes
linguā mendacē · manus effundētes īnxoiū ſanguinē · cor ꝑ=
maginās cogitaciones peſſimas · pedes veloces ad currendum
in malum · et ꝓferentem mēdacia · teſtem fallacē · et q̄ ſeminat
inter fratres diſcordiā Unde eccꝉ xxviijº Suſurro et biling=

vis maledictus eſt · multos enī turbauit pacē habentes Anti-
qui enim tales ſuſurrones et adulatores nō diligebant ſʒ erāt
in eis magnificencia et fortitudo ad ꝓfitendū verum in ſermo
nibus Vt enī narrat valerius liº· viº· ꝙ ōnibus ſiracuſanis ex
pectantibus exitū dioniſij tyrāni ꝓpter nimiā morū acerbita-
tē quedā mulier vltime ſenectutis orabat deos vt īcolumis et
ſupſtes eſſet Quod vt agnouit ille indebitā admirans beniuo
lenciam vocauit eam inquirens quo merito ſuo id faceret Reſ-
pondit · illa certa eſt mei ꝓpoſita racio Cum eſſem puella et
haberem grauē tyrānum eo carere cupiebā Quo interfecto de
terior arcem occupauit · cuius dominacionem finiri magis ex
pectabam Te autem non pernicioſiorē habere cupimus recto
rem Timeo itaqꝫ ne ſi fueris aſſumptus deterior in locū tuum
ſuccedat · ergo oraui pro te Maluerunt eciam antiqui phi-
veritatem dicendo mori ꝙ̄ tacita veritate viuere Vnde de
diogene dicitur ꝙ erat vſquequaqꝫ profitens verū · de quo ait
valerius liº iiijº caº iijº ꝙ cum eidē lauāti olera ariſtipus dix-
iſſet · ſi dioniſio tyrāno adulari velles iſta non ederes · ymo ī
quit ille ſi iſta eſſe ideſt edere velles dioniſio adulari neceſſe nō
haberes maluit enim oleribꝰ viuere et verū dicere ꝙ̄ epulis re
gijs ſaginari et eidem adulari

De quinqꝫ agnis et lupo Dyalogꝰ centeſimꝰ decimꝰ nonꝰ

Agni quiqȝ relicti a parētibus velut pupilli et orphani
a cōſanguineis et a tutoribus regebāt² Quadā autē
vice lupus vnū ex hijs clā ad ſe vocauit dicēs Cupio
de te condolere vt de pupillo · vnde volo tibi litteras īſinuare
vt pficere poſſis· verūtamē perge pus ad fratres tuos ⁊ dic vt
tecū veniāt ad me mecū acta confirmandum Agnus īnocens
gauiſus eſt gaudio magno valde et prexit ad fratres ſuos et
hec omnia ītimauit Cui dixerunt · hoc plurimū nobis placet
ſed eamus ad tutores noſtros vt cōſulāt nobis Quibus dixe=
runt tutores Caueatis vos a tali magiſtro quia ſi ad ipſū re=
uerſi fueritis iugulabit vos Illi autem nō attēdentes ad con=
ſilium ſeniorū ad lupū acceſſerūt lupus autem videns letabū
dus effectus eſt et in ipſos ſaliens iugulauit· et ſe cū filijs ſuis
pauit dicens Male pergit et offendit qui maioribus non
credit Ergo credere debemus ad ſeniorū conſiliū Quia dici=
tur Job xv° In antiquis eſt ſapiencia et in longo tēpore pru=
dencia Debemus eciā cuſtodire conſiliū nobis datū maxime
ab amicis· dicitur enī prouer· iij° Cuſtodi legem atqȝ cōſiliū ⁊
erit vita anime tue et gracia faucibus tuis Dicitur ꝙ qui
dam agricola agricolauit terrā ſeminans in ea ſemen lini Hoc
vidēs prūdo docta et ātiqua cōgregau͏ͭ ōnes aues ſimul dicēs
hic ager et hoc ſemē nobis mala vincula minātur vnde diſper=
dam⁹ ea anteꝗ̄ creſcāt Noluerunt autē adhuc p̄mo reprehen=
debant eā impperātes vanos timores Interea herba exiuit de
humo et prundo iterū monet inſtare picula Aues vero rur=
ſū deridebant dicentes prundo placat homines ſibi et blandi=
tur cantu ſuo Interim linū metitur et fiunt rethia que aues
capiebant Tunc ōnes aues cognouerūt errorē ſuū et penitu=
erūt tarde Vnde ille qui ſpnit vtile conſiliū ſumit inutile · et
ille qui nimis eſt tutus iure ſubit rechia Et nota ꝙ quādoqȝ
conſiliū vilis pſone vtiliſſimum eſt et ꝙ ingenium plus valet
virtute vnde verſus Ingeniū ſupat vires et ſūma prudēcia eſt
prudenti · put ſcribitur ꝙ aquila volans per aerem et videns
mouere teſtudinem id eſt galandrā deponit ſe ſup ipſam acci=

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

pitq; in pedibus At illa retraxit pedes et colliū in concham ita ꝙ nullo modo poterat de ipſa comedere niſi quod volebat ſed quedam cornix hoc videns ait · licet ſis potens et rex auium neſcis tamen omnia · Audi ſecure conſilium meum · quod gerit in concham valde bonus cibus eſt pro te · frange concham deferendo in altū Sic fecit et comedit cū dulcedine

De reptilibus multis dyalogus centeſimus viceſimus ·:·

Reptilia multa ſe ſup humū ſimul ſolaciabantur' ad ſolem ſed baſiliſcus id eſt ſerpens venenoſus ut ſupra dictum eſt in dyalogo quadrageſimoprimo in mediū exiliuit clamans · quis in duello mecum ſalire poptat veniat et pugnabo cū eo Teſtudo autem in medio proceſſit cum ipſa pugnatura Dum autem ſimul pugnarent baſiliſcus cupiebat eam mordere et toxicare · ſed teſtudo trahebat et caput et pedes in concham ꝙ non poterat eam tangere Poſtea vero extrahebat et baſiliſcum cum dentibus et vngulis aculeabat · ſic enim victus anguis erubuit Paululum poſt denuo ſe fortificauit · et volens ſe excuſare ꝙ erat turpiter victus ait · volo me vindicare · ſi eſt inter vos aliquis preliator ve-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

niat ad me et ipſū curabo Ericius autem ſpinoſus hoc audiēs
armatus ad bellū pꝛoceſſit Cū autem ſerpens eū videret cum
furoꝛe maxime aggreditur ſup eū Ericius vero ſe coꝛroboꝛās
acuit pennas ſuas et in ipſo fixit et vſq; ad ſanguinem vul-
nerauit Baſiliſcus quidē confuſus meroꝛe quaſi deficiebat In
terea rana hoc videns cupiens ſe vindicare de ſerpēte ſup ipſū
aſcendit volens ipſū extinguere Anguis itaq; intuens ranam
dum fatigatus et famelicus exiſteret ſe q̄ plurimum coꝛrobo-
rauit et eā cepit et deglutiuit dicens Male pugnat qui pa-
ratus non eſt nec bene armatus In hoc notatur ꝙ cum cer-
nimus inimicos noſtros foꝛtioꝛes aliquātulū ſuppeditatos
nō debem⁹ aggredi ſup eos ſed ſupſedere ac videre finē rei Ait
enī ſeñ Inimicū quãuis humilem docti eſt metuere Ergo enī
letari nō debem⁹ de inimici interitu ne foꝛte ſup nos veniant
ſimilia. Vnde puer. xxiiij°. Cū ceciderit inimicus tuus noli
gratulaꝛi nec leteris ſuper ĩimici interitū ne ſuperueniant ĩ te
ſimilia Qui enī gaudet de ĩimici caſu cadit in illum Legitur
ꝙ quidā impatoꝛ habebat duos artifices vnum ſartoꝛē et aliū
barbitonſoꝛē Inciſoꝛ pānoꝛū odiebat barbitōſoꝛē quia impa-
toꝛ plus eū honoꝛabat Vnde accuſauit eū apud impatoꝛem ꝙ
diffamabat ipſū dicens ꝙ non poteꝛat fetoꝛem ferre flatus ip
ſius radendo ei barbam Ex hoc indignatus impatoꝛ pꝛecepit
eū pꝛoici in mare cū ſacco ad collum Hoc autē inuēs nautis
impatoꝛ amiſit anulū ſuū q̇ cadebat in mari Barbitōſoꝛ autē
coꝛrūpit nautas pecunia et cū eis tranſiuit ad alias naciones
longinquas in quibus pꝛoſperatus eſt Et emens piſcē quidā
ĩuenit in viſceribus eius anulū impatoꝛis. cum quo venit ad
eum et donauit ipſum impatoꝛi excuſans ſe de crimine ſibi im
poſito Tandem pꝛo munere petÿt vt inciſoꝛ pānoꝛum qui de
eius gaudebat interitu mitteretur modo vbi ipſe miſſus fue-
rat. et ſic euaſit Et ĩimicus qui putabat ſe victoꝛioſum inte-
rÿt Vnde ſeneca Ab alio expecta alteri quod feceris.

De homine et muliere Dyalog⁹ centeſim⁹ viceſim⁹ pͥmus

HOmo eſt ſecūdū phm̄ mens incarnata ſ fātaſma tēpo
ris ſpeculatoꝛ vite· mācipiū moꝛtis · trāſiēs viatoꝛ·
loci hoſpes· anima laboꝛioſa· pui tēpoꝛis habitaculū
Mulier eſt ſecūdū phm̄ hominis confuſio· īſaciabilis beſtia· cō
tinua ſollicitudo · indeficiens pugna· humanū mācipiū· et vi=
ro continenti naufragium ꝑut q̄dā vir caſtus ⁊ immaculatus
quandoqꝫ habere voluit colloquiū mulieris ⁊ familiaritatem ī
qua illectus et illaqueatus ſigillum caſtitatis ꝙcito amiſit At
tendēs autē ad dulcedinē verbi illius et intuēs pulchꝛitudinē
faciei ei⁹ diſſipatus eſt dicens Propter mulieres fracti mul
ti ſūt et vulnerati Vnde ait quidam · peccati foꝛma femina eſt
et moꝛtis condicio · Jeronim⁹ · Janua diaboli · via īiquitatis·
ſcoꝛpionis percuſſio nociuūqꝫ genus eſt femina Idē· gladi⁹ ig=
neus eſt ſpecies mulieris Memento ꝙ thamar a fratre ſuo ſit
coꝛrupta Memento ſemꝑ ꝙ paradiſi colonū de poſſeſſione ſua
eiecit mulier Quid foꝛtius ſāpſone? Quid ſapientius ſalomo
ne? Quid ſanctius dauid ? Omnes hij per feminas ſubuerſi
ſunt Eccl' xxv°. A muliere īicium factū eſt peccati Et ꝑ illā ho=
mines moꝛiuntur Vnde antiqui ab ipſis ſe cōtinuerunt ꝑut
narrat vegecius li° ij° de continēcia alexandꝛi ꝙ cū eſſet ei vir
go eximie pulchꝛitudinis tradita cuidā pꝛincipi deſponſata ·
ſūma abſtinencia pepcit vt nec eam aſpiceret ſed ad ſponſum
remiſit Qua remiſſa mulieris ac pꝛincipis mentes ſibi recōſili·
auit Cui ſimile narrat valerius · libꝛo · iiij° · capittulo ij° de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

ſcipione dicens ꝙ cum intellexiſſet ꝙ virgo eximie forme cui-
dā nobili deſponſata eſſet inter obſides qui erant apud carta-
ginē · poſtꝙ cartago fuit ab ipſo capta vocatis parētibꝰ a ſpō-
ſo īuiolatam virginē eis tradidit et aurum quod ꝓ redemptio
ne puelle oblatū erat virgini in dotem ſine marito in munus
nupciale dedit per quā continenciā ⁊ munificēciā animos illo-
rū ſibi applicuit De mira eciā continēcia xenocratis phi nar-
rat valerius eodem caº dicens ꝙ apud athenas quidā iuuenes
ꝓmiſerūt cuidam mulieri impudice pecuniam ſibi dare ſi ani-
mū phī poſſet ad luxuriā inflectere Que nocte veniens iuxta
eum accubuit nec in aliquo eius cōtinenciā labefecit Et deridē
tibus adoleſcētibus ꝙ animū illius flectere non potuiſſet · reſ-
pondit ꝙ non ad hominem ſed ad ſtatuā prexiſſꝫ · vocauit eni
phm̄ ſtatuā ꝓpter īmobilem eius continenciam

De vita et morte Dyalogꝰ cētesimus viceſimustercius

Mors eſt ſecundū phm̄ eternus ſōnus · diuitū pauor ·
pauperū deſideriū · īcurabilis euētus · latro hominis
fuga vite · reſolucio hominis Vita vero eſt bonorū leti
cia miſerorū meſticia Et homo quidā iuuenis formoſus diues
fortis et ſanus ad mortē progreditur et ait O ſors īmutabilis
miſerere mei et exaudi me · ſuppliciū qd a te expecto noli emit-
tere ad me aurum et argentum lapides precioſos municipia
equos fundos predia palacia poſſeſſiones et quicquid vis tibi
dabo · tātūmodo noli me tangere Cui mors Impoſſibilia pe-

tis o frater nō ſūt petenda a deo niſi honeſta et poſſibilia ideo ꝙ nō ſapiēter locutꝰ es Quia dicitur homini Mors vbiqꝫ te expectat et tu ſi ſapiens fueris vbiqꝫ expectabis eā Dicitur enī pſalº lxxxviijº Quis eſt homo qui viuit et non videbit mortē? quaſi dicat nullꝰ Unde verſꝰ Per nullā ſortē poteris euadere mortem Mors ſecat · mors necat quod carne creat? Ergo pacienter recipe me quia tibi nichil noui veni facere Ait enim ſeneca Nemo tā imperitus eſt vt neſciat ſe aliquando nō moriturū tū mors cū ꝓpere acceſſerit tremit plorat Quid fles q̇d ploras quia morieris ad hanc legem natus? Quid tibi noui ē? Ad hanc legem natus es · hoc patri tuo accidit hoc et matri et maioribus tuis · hoc ōnibus āte te hoc ōnibus poſt te vita enī cū excepcione mortis data nō eſt lex vniuerſalis eſt que iubet naſci et mori hoc autē intelligas vitā gerendo Ait idem · debemus nos portare quod nō poſſumꝰ vitare Exēplū de dauid de filio mortuo · quia mortuus eſt quare ieiuno? Nūqꝫ potero reuocare eū? Ego vadā magis ad eū ipſe nō reuertetur ad me Unde nūciata cuidā phō morte filij ait · quādo eū genui ſcīuit (sic) morituru ſciui Narrat valerius liº · vº · caº · xº · dicens ꝙ anaxagoras audita morte filij reſpondit · nichil quidē inexpectatū aut nouū nuncias Ego eū natum ex me ſciebā eſſe mortalem a lege nature accipiendi ſpiritus et reddendi legem dicitatqꝫ neminē mori qui non vixerit ita nec quidem viuere aliquē qui non ſit moriturus naturaliter Ibidē ꝙ xenophon audita morte filij maioris natu qui ī bello ceciderat coronā tātū deponere contētus fuit Agebat enī ſolemne ſacrificiū · deinde pcūctatus quomodo occubuiſſet Et vt audiuit fortiſſime pugnātē interiſſe · capiti repoſuit coronam et ꝑ munia quibus ſacrificabat teſtatus eſt maiorē ſe ex virtute filij voluptatē ꝙ̄ ex morte filij amaritudinē ſentire Narrat Jero · ꝙ cū ſancta quedam nobiliſſima mulier corpuſculū mariti adhuc nō eſſet humatū duos ſimul ꝑdidit filios Rē ſum dicturus incredibilē ſed xpō teſte non falſam Quis illā nō putaret ſparſis crinibꝰ veſte cōſciſſa lacere pectus incedere? lacrime quidē gutta non fluxit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

ſtetit imobilis et aduoluta ad pedes xpi quaſi ipſū teneret ait·
expedita inquit ſeruitura ſū dn̄e tibi quia me a tanto onere li·
beraſti ¶ Legitur in cronicis imꝑatorū quedā vxor octauiani
tumulauit quēdā filium ſuū nomine druſū et licet eſſet paga-
na tamē ꝑ magnū ſenſum naturalē exiſtentē in ea depoſuit ō-
nia ſigna meroris dicens Quid ꝓficit flere quod nō poteſt eui-
tari et dum venerit non poteſt euitari aut reuocari? Vnde ſe-
neca Nō affligitur ſapiens liberorū amiſſione nec amicorū· eo
dē modo ferre illorū mortē quo ſuā expectat Et nō quidē me-
moria mortis eſt quoddā frenū refrenās hominē ne nimis ef-
fluat et diſcurrat ꝑ latitudines cupiditatū et libidinū· mortis
meditacio ſūma eſt phīa vt dicit plato· ¶ Vnde dicitur in vita
iohānis elemoſinarij ātiquitus poſtꝙ̄ imꝑator coronatꝰ erat
ſtatim ingrediebantur ad eū edificatores monumētorū dicen-
tes eidem de quo vel de quali metallo iubet imꝑiū fieri monu-
mentū tuū Inſinuātes ei vt ſciret ꝙ tanꝙ̄ homo corruptibi-
lis et tranſitorius eſſet vt curam haberet ſuiipſius et anime ⁊
regnū pie diſponeret et gubernaret Juxta illud eccľ vijº Me-
morare nouiſſima tua et in eternum non peccabis ¶ Recitat al
funſꝰ in tractatu ſuo de prudencia ꝙ mortuo alexandro cū fie-
ret ſepulchrum aureum cōuenerunt ad eum plurimi phī Ex
quibus vnus dixit Alexander ex auro fecit theſaurū nūc ecō-
trario aurū de eo fecit theſaurū Alius quoqꝫ dixit Alexan-
der heri populis imperabat· hodie populi imꝑant illi Alius
vero dixit Heri alexander multos potuiſſet a morte libera-
re· hodie ipſius mortis iacula non potuit euitare Alius dixit
Alexander heri ducebat exercitum· hodie ab illis ducitur ſe-
pulture Alius deniqꝫ dixit Alexander heri terrā premebat
et hodie ab eadē ꝑmitur ipſe Alius dixit Heri alexandrū gen-
tes timebant· hodie eum vilē reputant Alius ſiquidem dixit
Alexander amicos heri habuit hodie equales omnes habet
Alius dixit Ei heri non ſufficiebat totus mundꝰ· hodie ſepul
tura quiqꝫ pedum eſt cōtentus Si quis iſta cōſideraret dictis
modis ſe refrenaret Dicitur de viuente homine ꝙ quaſi ſter-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

quilinum in fine ꝑdetur Job xx° Ideo precipitur eccli· xxvi·
Memento finis Melius ē ad domū luctus ire ꝙ̄ ad domū con-
uiuij Ibi enim finis cunctorū āmonetur hominū et viuens co-
gitat quid futurū ſit ei ꝙ ſimili fine claudendus ſit Eccli· vij·
Idcirco attendite et conſiderate ꝙ ī morte cuiuſcūꝫ naſus fri-
geſcit· dentes nigreſcūt· facies palleſcit· vene et nerui corporis
rūpuntur· cor ut dicitur pre nimio dolore diuiditur· omnia
mēbra tanꝙ̄ lingna et lapides areſcūt Nichil in mūdo tā abho
minabile et tedioſum ſicut cadauer mortui In aquis nō ꝓicitᷣ
ne aque inficiātur In aere nō ſuſpenditur ne aer corrumpatur
ſed ſicut venenū peſſimū in foueā proicitur· et ne āplius vi-
deatur terra ſup̄ ipſum velociter tumulatur Ecce gloria mūdi
qualiter clauditur Clauditur in fouea fetidiſſima vbi eius cor
cito marceſſit· emarceſcūt oculi in ſua fortitudine· aures ca-
dunt de capite· naſus extirpatur de facie· lingua putreſcit in
ore· cor eius crepat in corpe Sed heu heu michi dnē Quid ocu
li delectabuntur videre pulchra· aures audire vana· naſ⁹ odo
rare ſuauia· lingua loqui turpia et īutilia· os deguſtare dul-
cia· cor cogitare vana ⁊ vilia. Unde Ber· Quid ſuꝑbis puluis
et cinis· cuius conceptus culpa· naſci miſeria· viuere pena· et
mori āguſtia . Precipue enim cū miſer homo ad mortē uel ad
ſenectutē declinat cor ei⁹ concutitur· caput affligitur· languet
ſpiritus· fetet anhelitus· facies rugatur· ſtatura curuatur· ca
ligant oculi· vacillant articuli· nares defluūt· crines deficiūt·
dentes putreſcunt· vires amittit· modo letus· modo triſtis mō
infirmus efficitur O condicio miſera· quare nō aduertis ꝙ̄ mi
ſerabilis ſit hec vita. Conſidera ergo genitores ⁊ paternos ⁊ ā
teceſſores cū non eos inuenies Et ut Ber Dic michi vbi ſunt
amatores mundi qui ante pauca tēpora nobiſcū erant . nichil
ex eis remāſit niſi cineres Et ideo dic michi queſo vbi ſūt baro
nes vbi principes vbi primates . certe quaſi vmbra pertranſi-
erunt et in nichilū redacti ſunt Idem aug⁹ Uade ad ſepulturā
accipe oſſa et diſcerne ſi potes quis dn̄s· quis ſeruus· quis
pulcher quis deformis· quis ignobilis quis nobilis· quis ſa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

piens quis ydeota et de hoc non poteris recognoſcere · vñ cogi
ta vnde veneris et erubeſce · vbi es et ingemiſce· quo vadis ⁊
ꝑtimeſce vt ſuperius venire valeas vnde expulſus es. Quod
nobis pꝛeſtare dignetur ille qui ſine fine viuit et regnat ꝑ om-
nia ſecula ſeculoꝛum A M E N

Preſens liber Dyalogus creaturarum appellatus iocundis
fabulis plenus Per gerardum leeu in opido goudēſi inceptꝰ
munere dei finitus eſt Anno domini milleſimo quadꝛingente-
ſimo octuageſimo menſis iunij die tercia

G leeu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

5·568

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

/181-10

N° 96-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 E 23